

«ΩΚΚ»

Το ημερολόγιο έδειχνε 6 Οκτωβρίου 1992, όταν οι πόρτες του Νοσηλευτηρίου «**Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο**» υποδέχονταν τους εκπροσώπους πολιτικών και ακαδημαϊκών κύκλων του τόπου, εγκαινιάζοντας μια νέα, πολλά υποσχόμενη εποχή στην παροχή Καρδιοχειρουργικών υπηρεσιών στην Ελλάδα. Αν και η εξελίξις για τη στελέκωση του ιδρύματος δρομολογήθηκε την επόμενη κιόλας ημέρα, το πρώτο χειρουργείο καρδιάς πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 1993, από την ομάδα της **Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής**, την οποία διεύθυνε ο **Άλκης Μιχάλης**, συνεπικουρούμενος από τους Μάζεν Χούρι και Πρόδρομο Αζαριάδη, Επιμελητές Α, Παναγιώτη Καλόγρη, Νικόλαο Μιχαλόπουλο και Στέλιο Δημητρίου, Επιμελητές Β. Η πολυετής συνεργασία ανάμεσα στα μέλη της εν λόγω ομάδας, η οποία μετρούσε οκτώ χρόνια κοινής παρουσίας στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», λειτούργησε καταλυτικά στην εξέλιξη της, αναδεικνυώντας τη ως την πλέον επιτυχημένη σε απόδοση κλινικού, αλλά και ακαδημαϊκού έργου. Ο Άλκης Μιχάλης, μάλιστα, κατέχει έως και το χρόνο έκδοσης του λευκώματος, τον τίτλο του Έλληνα Καρδιοχειρουργού με τον μεγαλύτερο αριθμό εγχειρήσεων στο ενεργητικό του, που αγγίζουν τις 18.000-20.000 συνολικά. Η εντύπωση σε νέες τεχνικές, όπως η χρήση αμφοτέρων των μαστικών αρτηριών στην αντιμετώπιση της στεφανιαίας νόσου και της αρτηριοπλαστικής του στελέχους -«εγχείρηση DION»-, αλλά και τα εντυπωσιακά αποτελέσματα σε υψηλού ρίσκου εγχειρήσεις όπως εκείνες που αφορούσαν σε ανευρύσματα της αορτής, σε επανεγχειρήσεις και άλλες ανάλογου βαθμού επικινδυνότητας, κατέστησαν τη Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική ως μια από τις πλέον πολυσύχολες στη χώρα, με παραγόμενο έργο που άγγιζε τις 600-700 επεμβάσεις ετησίως. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι, από τον Ιούλιο του 1993 έως και το 2006, τα στελέχη της κλινικής αντιμετώπισαν 8.528 ασθενείς, εκ των οποίων 5.187 χειρουργήθηκαν με εγχείρηση ByPass και θνητότητα 0,56%, 25 για αρτηριοπλαστική στελέχους με μηδενική θνητότητα, 1.301 για βαλβιδοπάθειες, 1.074 για ανεύρυσμα της αορτής, 385 για συνδυασμένη νοσηρότητα, ενώ 496 ήταν επανεγχειρήσεις, με εξαιρετικά σε όλες τις περιπτώσεις αποτελέσματα.

▶ **Άλκης Μιχάλης**,
Διευθυντής
της Β' ΚΡΧ Κλινικής
του «Ω.Κ.Κ.»
και οργανωτής
του 3ου Συνεδρίου
της ΕΕΧΘΚΑ

Το κλινικό έργο που παράχθηκε κατά την περίοδο της Καταξίωσης και περιλαμβάνει 4.308 ασθενείς συνολικά, αποτυπώθηκε σε σειρά ανακοινώσεων και δημοσιεύσεων που απαντώνται στη βιβλιογραφία της ειδικής. Επρόκειτο για μελέτες που αναφέρονταν στη χρήση των δύο έσω μαστικών αρτηριών σε 359 ασθενείς της περιόδου 1987-1995 και μεταγενέστερα σε 840 ασθενείς έως τον Αύγουστο του 1999 με συνολική θνητότητα 0,8%. Αξίζει να σημειωθεί –όπως και επισημαίνεται στην ανάλυση της επόμενης περιόδου- ότι, μια δεκαετία αργότερα, η ομάδα του Α. Μιχάλη παρουσίασε κατά τη διάρκεια εργασιών Μεσογειακού Καρδιοχειρουργικού Συνεδρίου, την εμπειρία της από την αντιμετώπιση 3.000 περιστατικών με χρήση των δύο μαστικών αρτηριών. Στη διερευνούμενη περίοδο, ανήκει επίσης μελέτη 181 ασθενών που επανεγχειρίστηκαν για στεφανιαία νόσο, 160 ασθενών που αντιμετωπίστηκαν για ανεύρυσμα αοιούσης αορτής και τέλος 274 υπερηλικών ασθενών ηλικίας 75-87 ετών. Παράλληλα, ο Α. Μιχάλης ανέλαβε και άλλες επιτυχείς πρωτοβουλίες, οργανώνοντας ως Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Καρδιάς, Θώρακα και Αγγείων, το 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, τον Ιούνιο του 2000, μετακαλώντας σπουδαίους ξένους ομιλητές, όπως τους P. Corso, J. Coselli, P. Deverall, C. Mavroudis, H. Schaff, H. Suma, M. Turina J. Laas, J. Regnard και άλλους. Εξίσου επιτυχής ήταν και η διοργάνωση του 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», το οποίο αποτέλεσε και προοίμιο μιας σειράς ανάλογων συνεδρίων που συνεχίζονται ως σήμερα. Κλείνοντας την αναφορά στα πεπραγμένα της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, άξια αναφοράς είναι και η αποχώρηση του Π. Αζαριάδη, το 1997, με σκοπό να αναλάβει θέση Αναπληρωτή Διευθυντή της Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής, κενό που κάλυψε ο Γρηγόριος Αμανατίδης, επιστρέφοντας από τη Γερμανία.

Το βιβλίο περιλήψεων
του 3ου Πανελληνίου
Συνεδρίου

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ
ΘΩΡΑΚΟΣ, ΚΑΡΔΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΓΕΙΩΝ

Πρόεδρος: Α. Σ. Μιχάλης
Αντιπρόεδρος: Π. Μιχαλοπούλου
Γεν. Γραμματέας: Κ. Τσιολιού
Ταμίας: Μ. Αργυρίου
Μέλος: Δ. Γαργαλιάνης

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Π. Παναγιωτοπούλου Π. Σακώης
Ν. Ελεφάντης Φ. Παναγιωτοπούλου Γ. Τσιολιού
Α. Κωνσταντίνου Π. Παπαϊωάννου
Δ. Λαζαρίδης Γ. Σπανογιάννης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: Α. Σ. Μιχάλης
Αντιπρόεδρος: Ι. Μπαλαβάνης
Μέλη: Δ. Γαργαλιάνης, Κ. Ράμπος, Θ. Δούρας, Γ. Σαββής, Μ. Λαζαρίδης, Ε. Χριστογιάννης, Γ. Μπίκας, Μ. Σαχινί, Γ. Νικητοπούλου.

ΞΕΝΟΙ ΠΡΟΕΚΚΑΗΜΕΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Paul Corso, Professor of Cardiac Surgery, Denver Cardiac Surgery Washington General Hospital, U.S.A.
Joseph S. Coselli, M.D., Professor of Surgery, Baylor College of Medicine, Houston, U.S.A.
Philip Deverall, Emeritus Cardiac Surgeon, Department of Cardiac Surgery, London Bridge Hospital, U.K.
Alf H. Ebersole, M.D., Universitätsklinik der Ruhr (Univ. Klinikum Bochum, Ruhr-Universität), GERMANY
John Laas, M.D., Professor of Cardiac Surgery, Jackson Cardiovascular Center, Indianapolis, GERMANY
Thomas Laas, M.D., Professor of Cardiac Surgery, Hopital Marie Lannelongue, La Plasse Robinson, FRANCE
Carlo P. Mancini, Professor of Cardiac Surgery, Clinica Quotiana, Rome, ITALY
G. Marmulla, Professor of Surgery, Children's Memorial Hospital, Chicago, U.S.A.
Johann-M. Schmitt, M.D., Head of the Department of Thoracic Surgery, National Research Institute of Tuberculosis and Lung Cancer, Warsaw, POLAND
J.F. Regnard, Chef de Service Adultes, Assises Chef de Clinique Assistant, des Hopitaux de Paris, La Pitié Salpêtrière, FRANCE
Harald V. S. Joffe, M.D., Professor of Surgery, Cardiac Surgery Department, Mount Sinai Hospital, New York, U.S.A.
Hiroyoshi Suma, M.D., Director of Cardio-Vascular Surgery, Shinjuku Red Cross General Hospital, Cardiovascular Surgery, Kamakura, JAPAN
Manfred Turina, M.D., Professor of Surgery, University Hospital, Klinik für Herz-Gefäßchirurgie, Zürich, SWITZERLAND

Πιο συγκεκριμένα, από τη Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική ανακοινώθηκε μελέτη με τίτλο **«Η χρήση δύο έσω μαστικών αρτηριών στην επαναγγείωση των στεφανιαίων αρτηριών – Ενδείξεις, αποτελέσματα και ανάλυση παραγόντων κινδύνου»**, υπό τους Π. Καλόγρη, Μ. Χούρι, Π. Αζαριάδη, Γ. Αμανατίδη, Ν. Μιχαλόπουλο, Σ. Δημητρίου, Α. Νικολαΐδη, Κ. Ψάλτη και Α. Μιχάλη (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995 και Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996), η οποία αφορούσε στην περίοδο 12/1986 - 5/1995 και περιελάμβανε 307 άνδρες ασθενείς μέσης ηλικίας 52 ετών και 13 γυναίκες ασθενείς μέσης ηλικίας 46 ετών. Πέντε από τους ασθενείς κατέληξαν, ποσοστό 1,5%. Η επιτυχής αντιμετώπιση οκτώ ασθενών παρουσιάστηκε με τίτλο **«Χειρουργική αγγειοπλαστική του στελέχους της αριστερής στεφανιαίας αρτηρίας (DION)»**, υπό τους Σ. Δημητρίου, Μ. Χούρη, Π. Αζαριάδη και Α. Μιχάλη (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), ενώ άλλα που αφορούσε σε 115 ασθενείς της περιόδου 1993-1997, που αντιμετωπίστηκαν με θνητότητα 6%, είχε τίτλο **«Επαναμάτωση του μυοκαρδίου μετά από προηγηθείσα αορτοστεφανιαία παράκαμψη»**, υπό τους Π. Καλόγρη, Μ. Χούρη, Π. Αζαριάδη, Ν. Μιχαλόπουλο και Α. Μιχάλη (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997). Παρόμοια μελέτη με υλικό 181 ασθενείς και θνητότητα 7,2% ήταν κι εκείνη με τίτλο **«Η επαναγγείωση του μυοκαρδίου μετά από προηγηθείσα αορτοστεφανιαία παράκαμψη»**, υπό τους Π. Καλόγρη, Μ. Χούρη, Ν. Μιχαλόπουλο, Σ. Δημητρίου, Γ. Δημητρακάκη και Α. Μιχάλη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/6/2000), ενώ ανακοίνωση που περιελάμβανε 840 ασθενείς της περιόδου 1987-1999, με θνητότητα 0,8%, είχε τίτλο **«Επαναγγείωση του μυοκαρδίου με διπλά μοσχεύματα θωρακικών αρτηριών. Αποτελέσματα και ανάλυση των παραγόντων κινδύνου»**, υπό τους Π. Καλόγρη, Γ. Δημητρακάκη, Μ. Χούρη, Σ. Δημητρίου, Ν. Μιχαλόπουλο, Γ. Αμανατίδη και Α. Μιχάλη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000).

Ο Άλκης Μιχάλης (δεξιά) με τα ιστορικά στελέχη του «Ωνάσειου Ιδρύματος» σε τιμητική εκδήλωση

ΕΠΑΝΑΓΓΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ ΜΕ ΔΙΠΛΑ ΜΟΣΧΕΥΜΑΤΑ ΘΩΡΑΚΙΚΩΝ ΑΡΤΗΡΙΩΝ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Π. Καλόγρη, Γ. Δημητρακάκης, Μ. Χούρη, Σ. Δημητρίου, Ν. Μιχαλόπουλος, Γ. Αμανατίδης, Α.Σ. Μιχάλης.

Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική, Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Λεωφ. Συγγρού 356, Καλλιθέα 176 74.

Τα μέλη της Β' ΚΡΧ Κλινικής του «Ω.Κ.Κ.» υπό τον Α. Μιχάλη

Σε επίπεδο χειρουργικής της ανιούσης αορτής, τα αποτελέσματα των χειρουργείων από 15/07/93 έως 15/04/95, που αφορούσαν σε 29 ασθενείς με μέση ηλικία 61,2 έτη, ανακοινώθηκαν με τίτλο **«Χειρουργική αντιμετώπιση ανευρυσμάτων ανιούσας αορτής»**, υπό τους Ν. Μιχαλόπουλο, Μ. Αζαριάδη, Α. Νικολαΐδη και Α. Μιχάλη (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995). Εκ του συνόλου, 18 ασθενείς, ποσοστό 62%, είχαν διάταση ανιούσης αορτής και έντεκα, ποσοστό 38%, διαχωρισμό. Σε 16 ασθενείς έγινε τροποποιημένη «εγχείρηση Bentall», σε οκτώ αντικατάσταση ανιούσας αορτής με ευθύ μόσχευμα και σε πέντε αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας με σωληνωτό μόσχευμα στην ανιούσα αορτή, ενώ υπήρξε ένας ενδονοσοκομειακός θάνατος. Άλλη μελέτη που αφορούσε σε 53 ασθενείς που αντιμετωπίστηκαν με ανεύρυσμα ανιούσης αορτής, από τον Ιούλιο του 1993 έως τον Μάιο του 1996, παρουσιάστηκε με τίτλο **«Χειρουργική αντιμετώπιση ανευρυσμάτων ανιούσας αορτής»**, υπό τους Ν. Μιχαλόπουλο, Π. Αζαριάδη, Μ. Χούρη, Γ. Αμανατίδη, Π. Καλόγρη, Σ. Δημητρίου, Χ. Άτζακα, Α. Σακοράφα και Α. Μιχάλη (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). Εκ του συνόλου, 32 ασθενείς, ποσοστό 60,37%, είχαν διάταση αορτής και 21 ασθενείς, ποσοστό 39,63%, είχαν διαχωρισμό. Υπήρξαν τρεις θάνατοι, ποσοστό 5,66%, ενώ επτά ασθενείς, ποσοστό 13,2%, παρουσίασαν εγκεφαλικά ισχαιμικά επεισόδια. Ανάλυση 87 περιπτώσεων ασθενών με ανεύρυσμα ανιούσης αορτής στο διάστημα Ιουλίου 1993 - Σεπτεμβρίου 1997, έφερε τίτλο **«Χειρουργική αντιμετώπιση ανευρυσμάτων ανιούσας αορτής»**, υπό τους Ν. Μιχαλόπουλο, Μ. Χούρη, Π. Αζαριάδη και Α. Μιχάλη (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997). Σε 46 ασθενείς εφαρμόστηκε η «εγχείρηση Bentall», σε 16 τοποθετήθηκε σωληνωτό μόσχευμα, ενώ σε 25 περιπτώσεις αντικαταστάθηκε μόνο η ανιούσα αορτή με μόσχευμα. Καταγράφηκαν έξι θάνατοι. Άλλη ανακοίνωση που αφορούσε σε 160 ασθενείς, που χειρουργήθηκαν από τον Ιούλιο 1993 έως τον Σεπτέμβριο του 1999, είχε τίτλο **«Χειρουργική αντιμετώπιση ανευρυσμάτων ανιούσας αορτής»**, υπό τους Ν. Μιχαλόπουλο, Μ. Χούρη, Γ. Αμανατίδη, Π. Καλόγρη, Σ. Δημητρίου, Μ. Δεληγιάννη, Α. Σακοράφα και Α. Μιχάλη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Σε 73 περιπτώσεις πραγματοποιήθηκε «εγχείρηση Bentall», σε 38 αντικατάσταση της βαλβίδας, σε 49 αντικατάσταση της ανιούσας αορτής με ευθύ μόσχευμα. Σημειώθηκαν δώδεκα περιεγχειρητικοί και έξι απώτεροι θάνατοι.

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΝΕΥΡΥΣΜΑΤΩΝ ΑΝΙΟΥΣΑΣ ΑΟΡΤΗΣ

Ν. Μιχαλόπουλος, Μ. Χούρη, Γ. Αμανατίδης, Π. Καλόγρη, Σ. Δημητρίου, Μ. Δεληγιάννη, Α. Σακοράφας, Α.Σ. Μιχάλης

Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική, Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Αθήνα

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν και η εργασία που ανακοινώθηκε με τίτλο «**Αιτίες και συνέπειες οξείας νεφρικής ανεπάρκειας σε καρδιοχειρουργικούς ασθενείς**», υπό τους Α. Μιχαλόπουλο, Β. Καδά, Ι. Κριαρά, Μ. Χούρι, Γ. Αζαριάδη, Μ. Βασίλη, Φ. Αντωνίου και Σ. Γερουλιάνο (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995), στην οποία επικεφαλής καταγραφή των αιτιών και συνεπειών της οξείας νεφρικής ανεπάρκειας, βασισμένη στα ηλεκτρονικά δεδομένα του ιδρύματος, τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του, επί συνόλου 1.393 Καρδιοχειρουργικών περιστατικών. Εκ του συνόλου, 52 ασθενείς, ποσοστό 3,8%, ανέπτυξαν οξεία νεφρική ανεπάρκεια. Η θνητότητα στη ΜΕΘ άγγιξε το 17,3%. Τέλος, μελέτη που περιελάμβανε 274 ασθενείς, ηλικίας 75 έως 87 ετών, οι οποίοι υποβλήθηκαν σε χειρουργική καρδιάς, την περίοδο 1993 έως 2000, με θνητότητα 5,1%, ανακοινώθηκε με τίτλο «**Η καρδιοχειρουργική επί υπερηλικίων, ηλικίας 75 ετών και άνω**», υπό τους Π. Καλόγρη, Μ. Χούρι, Σ. Δημητρίου, Ν. Μιχαλόπουλο, Γ. Αμανατίδη, Γ. Δημητράκοπουλο και Α. Μιχάλη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Έμμεσα, η εν λόγω ανακοίνωση, αποτύπωνε και τον συνολικό αριθμό των επεμβάσεων της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής κατά την διερευνούμενη περίοδο, καθώς το υλικό των υπερηλικίων ασθενών προσδιορίστηκε από την ανάλυση του συνολικού αριθμού των 4.308 ασθενών, όπου η θνητότητα προσδιοριζόταν στο 2,77%.

◀ Παν. Καλόγρης (μέσον) στη διάρκεια συνεδρίου

▶ Γεώργιος Παλατιανός, Μάξεν Χούρι και Χριστίνα Άτζακα

Η ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΙ ΥΠΕΡΗΛΙΚΙΩΝ, ΗΛΙΚΙΑΣ 75 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ
Π. Καλόγρης, Μ. Χούρι, Σ. Δημητρίου, Ν. Μιχαλόπουλος,
Γ. Αμανατίδης, Γ. Δημητράκης, Α.Σ. Μιχαλός
Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική, Ονάσειο Καρδιοχειρουργικό
Κέντρο, Λεωφ. Συγγρού 356, Καλλιθέα 176 74.

Η ΕΠΑΝΑΓΓΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΡΟΗΓΗΣΙΑ
ΑΟΡΤΟΣ ΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ
Π. Καλόγρης, Μ. Χούρι, Ν. Μιχαλόπουλος, Σ. Δημητρίου,
Γ. Δημητράκης, Α.Σ. Μιχαλός
Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική, Ονάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο,
Λεωφ. Συγγρού 356, Καλλιθέα 176 74.

Τον Οκτώβριο του 1993, εγκαινίασε τη λειτουργία της και η Γ' Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσηλευτηρίου «Ονάσειο Κ.Κ.», υπό τη Διεύθυνση του Γεωργίου Παλατιανού, τον οποίο πλαισίωσαν αρχικά οι Γεώργιος Αστράς και Σωτήριος Πρόπας, Επιμελητές Α, Κωνσταντίνος Τριανταφύλλου και Ιωακείμ Παναγιώτου, Επιμελητές Β, ενώ αργότερα και ο Μανώλης Παπαδάκης. Το κενό που δημιουργήθηκε από την αποχώρηση του Σ. Πρόπα, το 2000, κάλυψε ο Νικόλαος Καντιδάκης. Ο Γ. Παλατιανός καθιέρωσε εξ αρχής πρωτότυπα πρωτόκολλα προστασίας του μυοκαρδίου, τις κατά συνέχεια αναστομώσεις στη χειρουργική των στεφανιαίων, τη χρήση των αστήρικτων βαλβίδων στην αορτική θέση, καθώς και την πλαστική της μιτροειδούς βαλβίδας. Η εμπνευσμένη προσέγγισή του αναφορικά με την λειτουργία της κλινική του, αλλά και η προσωπική του στάση απέναντι σε νέες τεχνικές, όπως αυτή των χειρουργήσεων σε πάλλουσα καρδιά και της «μη άπτου» της αορτής –γροστό ή «aorta non touch»-, καθώς και η καθιέρωση της χρήσης σύνθετων αρτηριακών μοσχευμάτων, της χρήσης κερκιδικής και γαστρεπιλοϊκής αρτηρίας και των ελάχιστα επεμβατικών τεχνικών στη χειρουργική των βαλβίδων, παρείχε ελεύθερο πεδίο στους συνεργάτες του να εκτεθούν σε αυτές και εν τέλει να τις υιοθετήσουν. Στελέχη της κλινικής του, μάλιστα, όπως οι Σ. Πρόπας, Ι. Παναγιώτου και Κ. Τριανταφύλλου, αναδείχθηκαν τα επόμενα χρόνια, αναλαμβάνοντας Διευθυντικές θέσεις στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Σε ό,τι αφορά στον αριθμό των διενεργούμενων επεμβάσεων, η Γ' Καρδιοχειρουργική Κλινική πραγματοποιούσε περί τις 450 χειρουργεία ετησίως, καλύπτοντας όλο το φάσμα της Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας ενήλικων. Ενδεικτικά, από τον Οκτώβριο του 1993 έως το τέλος του 2004, είχαν πραγματοποιηθεί 5.310 χειρουργεία, με τις 3.702 να αφορούν σε στεφανιαίες παρακάμψεις με θνητότητα μικρότερη του 1%, 1.361 σε χειρουργεία επί των βαλβίδων με μέση θνητότητα 2,8%, 189 σε χειρουργεία ανευρυσμάτων αορτής με θνητότητα 4% επί των χρόνιων ανευρυσμάτων και 13,6% επί των διαχωρισμών.

▲ Γεώργιος Παλατιανός, Διευθυντής Γ' ΚΡΧ Κλινικής του «Ω.Κ.Κ.»

Ο Γ. Παλατιανός με τα μέλη της Γ' ΚΡΧ Κλινικής (1993)

Τόσο οι προαναφερόμενες πρωτοπορίες όσο και το κλινικό έργο της ομάδας του Γ. Παλατιανού, καθώς επίσης και το ερευνητικό - που αφορούσε στην τοποθέτηση αστήρικτων αορτικών βαλβίδων, την λευκαφαίρεση κατά την εξωσωματική κυκλοφορία και την επίδραση του νιτρικού οξέως στην αναπνευστική λειτουργία-, αποτυπώθηκαν σε περισσότερες από είκοσι δημοσιεύσεις που έλαβαν χώρα σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία της εποχής, ανακοινώθηκαν εργασίες που αφορούσαν στην εμπειρία της κλινικής σε 195 περιστατικά- στους πέντε πρώτους μήνες λειτουργίας της- στην πρώιμη εμπειρία στην τεχνική εγχειρήσεων σε πάλλουσα καρδιά και στην ολική αρτηριακή επαναιμάτωση χωρίς χειρισμούς στην αορτή, στην χρήση της κερκιδικής αρτηρίας, της γαστρεπιπλοϊκής αρτηρίας, στην διατήρηση του κλειστού ημιθωρακίου κατά την παρασκευή της μαστικής αρτηρίας και στην αντιμετώπιση ασθενών με σοβαρή δυσλειτουργία της αριστεράς κοιλίας. Ανάλογες ανακοινώσεις υπήρξαν και για τις πρώτες 21 επιδιορθώσεις μιτροειδούς βαλβίδας το 1996, ενώ έως το 2000 είχαν πραγματοποιηθεί 49 ανάλογες επεμβάσεις. Τα πρώιμα αποτελέσματα χρήσης αστήρικτων βιολογικών βαλβίδων στην αορτική θέση παρουσιάστηκαν αρχικά το 1995 και αφορούσαν σε 15 ασθενείς και στη συνέχεια το 1997 με υλικό 74 ασθενείς. Η τεχνική της περιορισμένης στερνοτομής εφαρμόστηκε σε δώδεκα ασθενείς για την αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας και σε μια περίπτωση για την αντικατάσταση μιτροειδούς, με βάση ανακοινώσεις του 2000. Αναφορικά με τα αορτικά ανευρύσματα, ανακοινώθηκε το 1996, η χρήση της βιολογικής κόλλας GRF σε εννέα ασθενείς και η εμπειρία από την κυκλοφορική ανακοπή σε 15 εγχειρήσεις τζόζο αορτής. Τέλος, ανακοινώσεις υπήρξαν και για περίπτωση κυλοθώρακα μετά παρασκευή της αριστερής έσω μαστικής αρτηρίας, για τους προγνωστικούς παράγοντες ΑΕΕ μετά από Καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις, καθώς και για τη συχνότητα κολπικής μαρμαρυγής μετά από εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης. Να σημειωθεί ότι, ο Γ. Παλατιανός οργάνωσε με απόλυτη επιτυχία το ετήσιο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Καρδιο-Αγγειοχειρουργικής Εταιρείας το 2005, καθώς και τα περισσότερα διεθνή συνέδρια του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», προσκαλώντας επιφανείς ξένους ομιλητές και διατηρώντας το υψηλότερο δυνατό επιστημονικό επίπεδο.

Μ. Παναγιώτου,
Γ. Αστράς και
Σ. Πράπας

Κ. Τριανταφύλλου

Ειμμανουήλ
Παπαδάκης

ΕΝΑΡΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Γ. ΠΑΛΑΤΙΑΝΟΣ, Γ. ΑΣΤΡΑΣ, Σ. ΠΡΑΠΑΣ, Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Μ. ΒΑΣΙΛΗΣ, Σ. ΚΑΝΕΛΛΑΣ, Α. ΜΙΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΡΙΤΟ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ / ΩΝΑΣΕΙΟ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, ΚΑΛΛΙΘΕΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η ΧΡΗΣΗ ΑΡΤΗΡΙΑΚΩΝ ΜΟΣΧΕΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΙΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ

Γ. Παλατιανός, Σ. Πράπας, Γ. Αστράς, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδάκης

Τρίτο Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με τις βιβλιογραφικές παραπομπές, η πρώτη ανακοίνωση που αποδίδεται στα στελέχη της Γ' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, κατά τη διερευνούμενη περίοδο, είχε τίτλο **«Εναρξη λειτουργίας και αποτελέσματα ενός νέου καρδιοχειρουργικού τμήματος»**, υπό τους Γ. Παλατιανό, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου, Μ. Βασιλή, Σ. Κανελλά και Α. Μικαλόπουλο (XIX Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1994), όπου παρουσιάστηκε η εμπειρία του τμήματος κατά τους πρώτους μήνες λειτουργίας του από 13/10/93 έως 28/02/94. Το διάστημα αυτό πραγματοποιήθηκαν 195 εγχειρήσεις «ανοικτής» καρδιάς, εκ των οποίων οι 160 ήταν παράκαμψεις στεφανιαίων αρτηριών, οι 26 εγχειρήσεις επί καρδιακών βαλβίδων και οι εννέα διαφορετικής νοσηρότητας. Η συνολική χειρουργική θνητότητα αφορούσε σε πέντε ασθενείς, ποσοστό 2,6%, ενώ τρεις ασθενείς απεβίωσαν μετά από εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης, ποσοστό 1,9%. Η αναδρομική αποτίμηση της εμπειρίας από τη χρήση αρτηριακών μοσχευμάτων σε 876 ασθενείς που υποβλήθηκαν σε εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης, κατά το διάστημα 13/10/93 - 29/02/96, ανακοινώθηκαν με τίτλο **«Η χρήση αρτηριακών μοσχευμάτων στην επαναιμάτωση του μυοκαρδίου»**, υπό τους Γ. Παλατιανό, Σ. Πράπα, Γ. Αστρά, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου και Ε. Παπαδάκη (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). Σε 787 περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε τουλάχιστον μια έσω μαστική αρτηρία, ενώ σε 89 χρησιμοποιήθηκαν αμιγώς φλεβικά μοσχεύματα. Η χειρουργική θνητότητα αφορούσε οκτώ ασθενείς, ποσοστό 0,9%. Τα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα αντιμετώπισης 78 ασθενών με σοβαρή δυσλειτουργία της αριστεράς κοιλίας που υποβλήθηκαν σε αορτοστεφανιαία παράκαμψη στην Ζετία 1993-1996, παρουσιάστηκαν με τίτλο **«Αορτοστεφανιαία παράκαμψη σε ασθενείς με σοβαρή δυσλειτουργία της αριστερής κοιλίας - Βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα»**, υπό τους Γ. Παλατιανό, Α. Αθανασίου, Μ. Παναγιώτου, Σ. Πράπα, Κ. Τριανταφύλλου, Ε. Παπαδάκη και Γ. Αστρά (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). Η χειρουργική θνητότητα άγγιξε το 8,9%, με αιτίες θανάτου την κολπική αρρυθμία σε τρεις περιπτώσεις, το σύνδρομο ανεπάρκειας πολλαπλών οργάνων σε δυο και σήψη σε έναν ασθενή.

Άλλες ανακοινώσεις είχαν τίτλους «**Τεχνική παρασκευής της δεξιάς γαστροεπιπλοϊκής αρτηρίας ως μόσχευμα στεφανιαίας παράκαμψης**», υπό τους Μ. Παναγιώτου, Γ. Αστρά και Γ. Παλατιανό (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), «**Κολπική μαρμαρυγή μετά στεφανιαία παράκαμψη. Συχνότητα, αιτιολογία, αντιμετώπιση και συσχέτιση με τη χειρουργική τεχνική**», υπό τους Ι. Παναγιωτόπουλο, Σ. Πράπα, Ι. Σαμαρτζή και Γ. Παλατιανό (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), «**Στεφανιαία παράκαμψη χωρίς εξωσωματική κυκλοφορία. Πρώιμα κλινικά αποτελέσματα και σύγκριση με την κλασική τεχνική**», υπό τους Μ. Παναγιώτου, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Α. Τσαντασιδίου, Ε. Παπαδόκη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), που αφορούσε σε 60 ασθενείς της περιόδου 1995-1999 που αντιμετωπίστηκαν με την τεχνική ORCAB και μηδενική εγχειρητική θνητότητα, «**Η χρήση της κερκιδικής αρτηρίας στη στεφανιαία παράκαμψη: Εγχειρητική τεχνική**», υπό τους Μ. Παναγιώτου, Σ. Πράπα, Κ. Καρρό, Ε. Ευαγγελάκη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), όπου παρουσιάστηκε η τεχνική παρασκευής της κερκιδικής αρτηρίας, «**Παρουσίαση αμιγούς αρτηριακής επαναϊμάτωσης μυοκαρδίου χωρίς χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας και χειρισμών στην ανιούσα αορτή**», υπό τους Σ. Πράπα, Γ. Αστρά, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδόκη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), όπου παρουσιάστηκε *video* της αναφερόμενης τεχνικής σε πάλλουσα καρδιά, χρήση αρτηριακών μόσχευμάτων και απουσία χειρισμών στην αορτή, «**Η χρήση της κερκιδικής αρτηρίας (ΚΑ) στην αορτοστεφανιαία παράκαμψη (ΑΣΠ)**», υπό τους Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδόκη, Δ. Πρωτόγερος και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), η οποία περιελάμβανε την εμπειρία χρήσης της κερκιδικής αρτηρίας σε 39 ασθενείς σε διάστημα ενός έτους, δηλαδή 10/1998 - 10/1999.

Η αναδρομική μελέτη που προσδιόρισε τις πνευμονικές επιπλοκές με την κινητοποίηση της αριστερής έσω μαστικής αρτηρίας είχε τίτλο «**Ελάττωση πνευμονικής νοσηρότητας με διατήρηση κλειστού ημιθωρακίου στην κινητοποίηση της έσω μαστικής αρτηρίας**», υπό τους Σ. Πράπα, Ε. Μαστοράκου, Α. Μιχαλόπουλο, Γ. Αστρά, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδόκη και Γ. Παλατιανό (Poster - 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995). Οι 123 ασθενείς, που δεν είχαν σημαντικές διαφορές ηλικίας, χωρίστηκαν σε δυο ομάδες, των 60 και 63 ασθενών αντίστοιχα. Στην πρώτη, ο κρημνός της αριστερής έσω μαστικής αρτηρίας οδηγήθηκε στην περικαρδιακή κοιλότητα μέσω «σήραγγας» μεταξύ υπεζωκότα και μεσοθωρακικού λίπους, ενώ στη δεύτερη χρησιμοποιήθηκε κλασική τεχνική ευρείας διάνοιξης του ημιθωρακίου. Τέλος, η περίπτωση 61χρονου άνδρα ασθενή, που έπασχε από κυλοθώρακα και υποβλήθηκε σε στεφανιαία παράκαμψη με χρήση αριστερής έσω μαστικής αρτηρίας, παρουσιάστηκε με τίτλο «**Περίπτωση κυλοθώρακος σε εγχείρηση στεφανιαίας παράκαμψης με χρήση έσω μαστικής αρτηρίας**», υπό τους Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Ι. Σαμαρτζή, Ε. Παπαδόκη, Σ. Κανελλά και Γ. Παλατιανό (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). Κατά τους 18 μήνες παρακολούθησης, σύμφωνα με την παρουσίαση, δεν υπήρξε ένδειξη υποτροπής.

Στιγμιότυπα από εορταστική εκδήλωση της κλινικής

Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΙΔΙΚΗΣ ΑΡΤΗΡΙΑΣ (ΚΑ) ΣΤΗΝ ΑΟΡΤΟΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ (ΑΣΠ)
Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδόκη, Δ. Πρωτόγερος,
Γ. Παλατιανός
Γ' Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γνάσιο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Ο Γ. Παλατιανός
με μέλη της κλινικής
στο πειραματικό
χειρουργείο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΜΙΓΟΥΣ ΑΡΤΗΡΙΑΚΗΣ ΕΠΑΝΑΙΜΑΤΩΣΗΣ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ ΧΩΡΙΣ ΧΡΗΣΗ ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΙΟΥΣΑ ΑΟΡΤΗ
Σ. Πράπα, Γ. Αστρά, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου,
Ε. Παπαδόκη, Γ. Παλατιανός
Γ' Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γνάσιο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Η πρώτη στην Ελλάδα ανακοίνωση αρτηριακής επαναϊμάτωσης σε πάλλουσα καρδιά χωρίς χειρισμούς στην αορτή

(1) Γ. Παλατιανός, (2) Ι. Παναγιωτόπουλος, (3) Β. Λόζος, (4) Ε. Κουρή, (5) Γ. Αστράς, (6) Σ. Πράπας, (7) Κ. Τριανταφύλλου, (8) Α. Αθανασίου, (9) Ι. Παναγιώτου, (10) Π. Στρατήγη, (11) Μ. Βασιλά, (12) Ι. Σαμαρτζής, (13) G. Balentine

Στο πεδίο της χειρουργικής επί των βαλβίδων, άπτονταν μια σειρά ανακοινώσεων με πρώτη εκείνη με τίτλο **«Πρώιμα αποτελέσματα από τη χρήση αστήρικτων (stentless) βιοπροσθετικών βαλβίδων»**, υπό τους Γ. Παλατιανό, Σ. Πράπα, Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστρά, Μ. Παναγιώτου και Ε. Παπαδάκη (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 1995), η οποία αφορούσε σε 15 ασθενείς, ηλικίας 60 έως 76 ετών, δέκα αντρών και πέντε γυναικών. Αμιγής αντικατάσταση έλαβε χώρα σε δέκα από αυτούς, συνδυασμός με χειρουργική στεφανιαία παράκαμψη σε τέσσερις και συνδυασμός με αντικατάσταση μιτροειδούς σε έναν. Δεν υπήρξε χειρουργική θνητότητα. Η εκτίμηση της μετεγχειρητικής και κλινικής κατάστασης των ασθενών με αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας με την αστήρικτη βιοπροσθετική «Cryolife- O' Brien» τύπος 300 (COB), τη διετία 1995-1997, ανακοινώθηκε με τίτλο **«Μετεγχειρητική αιμοδυναμική βελτίωση από τη χρησιμοποίηση της αστήρικτης βιοπροσθετικής βαλβίδας Cryolife-O' Brien Τύπος 300»**, υπό τους Ε. Παπαδάκη, Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα και Γ. Παλατιανό (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 1997). Ανάλογες σχετικές ανακοινώσεις είχαν τίτλους **«Εμπειρία από τη χρήση της αστήρικτης βιολογικής βαλβίδας Cryolife-O' Brien: Κλινικά αποτελέσματα»**, υπό τους Γ. Παλατιανό, Γ. Αστρά, Κ. Τριανταφύλλου, Σ. Πράπα και Ι. Σαμαρτζή (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 1997), όπου το υλικό αποτελούσαν 74 ασθενείς της περιόδου 1995-1997 και θνητότητα 4,3% και **«Τεχνική εμφύτευσης της αστήρικτης βιολογικής βαλβίδας Cryolife-O' Brien»**, υπό τους Γ. Παλατιανό, Κ. Τριανταφύλλου, Σ. Πράπα και Γ. Αστρά (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 1997), η οποία περιελάμβανε και την παρουσίαση σύντομου video. Μελέτη 119 ασθενών που έλαβαν μηχανική βαλβίδα ATS με χειρουργική θνητότητα 0,9%, παρουσιάστηκε με τίτλο **«Η νέα μηχανική βαλβίδα ATS εμφανίζει άριστη λειτουργικότητα και χαμηλές ανάγκες αντιπηξίας»**, υπό τους Δ. Πρωτόγερο, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδάκη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Άλλη μελέτη, που αφορούσε 20 ασθενείς στους οποίους εμφυτεύτηκε βαλβίδα τύπου On-X, ανακοινώθηκε με τίτλο **«Ένας χρόνος εμπειρία με τις βαλβίδες On-X. Πρώιμα αποτελέσματα από τη χρήση της βαλβίδας»**, υπό τους Α. Τσανταροφίδου, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Κ. Τριανταφύλλου, Ε. Παπαδάκη, Ο. Δαλιγγάρου, Ι. Παρασκευαΐδη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 2000).

Η αποκτηθείσα εμπειρία στις αντικαταστάσεις βαλβίδων με ελάχιστα επεμβατική προσπέλαση, ανακοινώθηκε ως **«Αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας με ελάχιστα επεμβατική προσπέλαση (Περιορισμένη στεφανιομή)»**, υπό τους Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Γ. Αστρά, Κ. Τριανταφύλλου, Ε. Παπαδάκη, Ε. Ευαγγελάκη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 2000) και αφορούσε σε δώδεκα ασθενείς με χρήση ανώτερης περιορισμένης στεφανιομής δικήν αντισφράου «L» και άριστη έκβαση. Τα πρώιμα αποτελέσματα σε επεμβάσεις επί της μιτροειδούς βαλβίδας, ανακοινώθηκαν με τίτλο **«Πρώιμα αποτελέσματα διορθωτικών επεμβάσεων μιτροειδούς βαλβίδας»**, υπό τους Γ. Παλατιανό, Ε. Παπαδάκη, Κ. Τριανταφύλλου, Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου και Γ. Αστρά (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). Επρόκειτο για 53 επεμβάσεις επί της μιτροειδούς βαλβίδας την τριετία 1993-1996, σε 21 εκ των οποίων επικριήθηκε επιδιόρθωση της βαλβίδας που επιτεύχθηκε σε 16 περιπτώσεις. Η θνητότητα ήταν μηδενική. Τέλος, σχετικές με την αντιμετώπιση μιτροειδικής ανεπάρκειας ανακοινώσεις είχαν τίτλους **«Διορθωτικές επεμβάσεις μιτροειδικής ανεπάρκειας. Εξαιτής εμπειρία και παρακολούθηση»**, υπό τους Ε. Παπαδάκη, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου, Δ. Πρωτόγερο, Α. Τσανταροφίδου, Ι. Παρασκευαΐδη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), η οποία περιελάμβανε 49 επιδιορθώσεις μιτροειδούς βαλβίδας, με θνητότητα 2% και υποτροπή της βαλβιδικής ανεπάρκειας σε έναν ασθενή, καθώς και **«Ελάχιστα επεμβατική χειρουργική επί της μιτροειδούς βαλβίδας με δεξιά χαμηλή μερική στεφανιομή»**, υπό τους Μ. Παναγιώτου, Γ. Αστρά, Ε. Ευαγγελάκη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 2000).

Ο Γ. Παλατιανός
οργάνωσε την πλειονότητα
των Διεθνών Συνεδρίων
του «Ω.Κ.Κ.», καθώς και το
Πανευρωπαϊκό Συνέδριο
της ESCVS στην Αθήνα

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΟΡΤΙΚΗΣ ΒΑΛΒΙΔΑΣ ΜΕ ΕΛΑΧΙΣΤΑ
ΕΠΕΜΒΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΗ (ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΣΤΕΦΑΝΙΟΜΗ)
Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Γ. Αστρά, Κ. Τριανταφύλλου,
Ε. Παπαδάκη, Ε. Ευαγγελάκη, Γ. Παλατιανός
Γ' Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γνώσιον Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Ελάχιστα επεμβατική AVR

ΠΡΩΙΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ
ΜΙΤΡΟΕΙΔΟΥΣ ΒΑΛΒΙΔΑΣ

Γ.Μ. Παλατιανός, Ε.Γ. Παπαδάκη, Κ.Δ. Τριανταφύλλου, Σ.Ν. Πράπα,
Μ.Σ. Παναγιώτου, Γ.Μ. Αστράς
Τρίτο Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γνώσιον Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Πλαστική μιτροειδούς βαλβίδας

ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΕΠΕΜΒΑΤΙΚΗ ΕΓΧΕΙΡΗΣΗ ΕΠΙ ΤΗΣ
ΜΙΤΡΟΕΙΔΟΥΣ ΒΑΛΒΙΔΑΣ ΜΕ ΔΕΞΙΑ ΧΑΜΗΛΗ ΜΕΡΙΚΗ
ΣΤΕΦΑΝΙΟΜΗ
Μ. Παναγιώτου, Γ. Αστρά, Ε. Ευαγγελάκη, Γ. Παλατιανός
Γ' Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γνώσιον Καρδιοχειρουργικό
Κέντρο

Ελάχιστα επεμβατική MVR

Αποτελέσματα χρήσης
μηχανικής βαλβίδας ON-X

Τίτλος: ΠΡΩΙΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ
ΑΣΤΗΡΙΚΤΩΝ (STENTLESS) ΒΙΟΠΡΟΣΘΕΤΙΚΩΝ ΒΑΛΒΙΔΩΝ
Συγγραφείς: Γ. ΠΑΛΑΤΙΑΝΟΣ, Σ. ΠΡΑΠΑ, Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
Γ. ΑΣΤΡΑΣ, Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Ε. ΠΑΠΑΔΑΚΗ
Κέντρο: Γ' ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΓΝΩΣΙΟΝ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, ΑΘΗΝΑ

Αποτελέσματα χρήσης
αστήρικτης αορτικής
βαλβίδας O' Brien

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΒΑΛΒΙΔΕΣ ON-X
ΠΡΩΙΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΑΛΒΙΔΑΣ
Α. Τσανταροφίδου, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου,
Κ. Τριανταφύλλου, Ε. Παπαδάκη, Ο. Δαλιγγάρου, Ι. Παρασκευαΐδη,
Γ. Παλατιανός
Γ' Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γνώσιον Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Η εκτίμηση των αποτελεσμάτων 15 επεμβάσεων τόξου αορτής, που πραγματοποιήθηκαν με υποθερμία και διακοπή της κυκλοφορίας, ανακοινώθηκε με τίτλο «**Υποθερμία και διακοπή της κυκλοφορίας σε 15 επεμβάσεις τόξου αορτής**», υπό τους Κ. Αναγνωστόπουλο, Σ. Πράπα, Μ. Αζαριάδη, Ε. Παπαδάκη, Σ. Ράμμο, Γ. Οικονομόπουλο και Γ. Παλατιανό (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). Οι επτά από τους ασθενείς είχαν διαχωριστικό ανεύρυσμα της ανιούσας αορτής, ενώ οι τέσσερις διαστατικό ανεύρυσμα της αρχικής μιάρας του τόξου. Σε τέσσερις εκ του συνόλου, πραγματοποιήθηκε αντικατάσταση του άνω τμήματος του τόξου και μέρους της κατιούσας αορτής. Η θνητότητα ανήλθε στο 6,7%. Μελέτη που περιελάμβανε εννέα ασθενείς, οι οποίοι χειρουργήθηκαν επειγόντως για διαχωριστικό ανεύρυσμα ανιούσας αορτής, αποτέλεσε ανακοίνωση με τίτλο «**Αποτελεσματικότητα της βιολογικής κόλλας GRF στην χειρουργική του οξέως αορτικού διαχωρισμού**», υπό τους Κ. Τριανταφύλλου, Σ. Πράπα, Γ. Αστρά και Γ. Παλατιανό (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). Επτά εκ των ασθενών είχαν διαχωρισμό τύπου I και δυο ασθενείς διαχωρισμό τύπου 2 κατά De Bakey. Μεταξύ των διαχωρισμένων χιτώνων της αορτής, σε όλους τους ασθενείς χρησιμοποιήθηκε η βιολογική κόλλα GRF, ενώ η θνητότητα ήταν μηδενική. Ακολούθησε η παρουσίαση με τίτλο «**Προγνωστικοί παράγοντες εμφάνισης αγγειακού εγκεφαλικού επεισοδίου μετά από καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις**», υπό τους Α. Αθανασίου, Σ. Πράπα, Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστρά και Γ. Παλατιανό (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996), η οποία αφορούσε σε αναδρομική μελέτη επί συνόλου 1.106 ασθενών που υποβλήθηκαν σε επεμβάσεις «ανοιχτής» καρδιάς, από τον Οκτώβριο 1993 έως τον Φεβρουάριο 1996. Οι 18 εξ αυτών, ποσοστό 1,6%, παρουσίασαν αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο και τρεις κατέληξαν. Εννέα από τους επιζήσαντες είχαν μόνιμο και έξι παροδικό αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο. Στο 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Καρδιάς, Θώρακα και Αγγείων, παρουσιάστηκε η μελέτη με τίτλο «**Η απομάκρυνση των ουδετερόφιλων λευκοκυττάρων από το αματηρό καρδιοπληγικό διάλυμα βελτιώνει την ανοσοαδιακτική προστασία**», υπό τους Γ. Παλατιανό, Σ. Κανελλά, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Ε. Παπαδάκη, Μ. Βασιλή, Κ. Λέκκα και G. Valentine (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), ενώ στο επόμενο ανάλογο συνέδριο εκείνη με τίτλο «**Καρδιοχειρουργική αντιμετώπιση σε ασθενείς με κλάσμα εξώθησης <35%. Εμπειρία 6 ετών**», υπό τους Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδάκη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), η οποία αφορούσε σε 376 ασθενείς με EF <35%. Η θνητότητα ανήλθε στο 3% στα εκλεκτικά περιστατικά και 7,8% στα επειγόντα. Τέλος, στο ίδιο συνέδριο παρουσιάστηκε η ανακοίνωση με τίτλο «**Χειρουργική επέμβαση σε υπερήλικες ασθενείς 70 ετών και άνω. Εμπειρία 6 ετών**», υπό τους Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδάκη και Γ. Παλατιανό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), στην οποία μελετήθηκε ο συνολικός αριθμός των 687 υπερηλικών ασθενών της περιόδου 1993-1999, που υποβλήθηκαν σε χειρουργική καρδιάς με θνητότητα 3% σε εκλεκτικά περιστατικά και 7% στα επειγόντα.

Τον Ιούλιο του 1997, κατά τη διάρκεια του International Congress of Thorax Surgery στην Αθήνα, η ομάδα του Γ. Παλατιανού παρουσίασε τις εξής τρεις μελέτες: «**Emergency Sternal Reopening for Resuscitation in the Intensive Care Unit Early After Open Heart Operations**», S. N. Prapas, M. S. Panagiotou, A. J. Anthi, E. G. Papadakis, V. A. Lozos, G. M. Palatianos, (International Congress of Thorax Surgery, Αθήνα, 1-4/6/2000), «**Clythorax/Clylopericardium after Cardiac Surgery; Pathogenesis, Treatment and Prevention in Three Cases**» S. Prapas, G. Gelepis, I. Samartzis, M. Azariadis, G. Palatianos (International Congress of Thorax Surgery, Αθήνα, 01 - 04/06/2000) και «**Open Heart Surgery in Patients with Pulmonary Emphysema**» G. M. Palatianos, R. G. Papadakis, A. Michalopoulos, S.N. Prapas, K.D. Triantafyllou, M. Panagiotou, G. Astras (International Congress of Thorax Surgery, Αθήνα, 01 - 04/06/2000).

Γ. Παλατιανός,
Δ. Κόκκινος,
Π. Αλιβιζάτος

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΕΡΗΛΙΚΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ 70 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ. ΕΜΠΕΙΡΙΑ 6 ΕΤΩΝ
Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστρά, Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδάκη, Γ. Παλατιανός, Γ. Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γενικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

ΥΠΟΘΕΡΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΣΕ 15 ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΞΟΥ ΑΟΡΤΗΣ
Κ. Αναγνωστόπουλος, Σ. Πράπα, Μ. Αζαριάδη, Ε. Παπαδάκη, Σ. Ράμμο, Γ. Οικονομόπουλος, Γ. Παλατιανός, Γενικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Αθήνα

Η ΝΕΑ ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΒΑΛΒΙΔΑ ATS ΕΜΦΑΝΙΖΕΙ ΑΡΙΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΑΝΤΙΘΕΣΕΩΣ
Δ. Πρωτόπαπας, Γ. Αστράς, Σ. Πράπας, Κ. Τριανταφύλλου, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδάκης, Γ. Παλατιανός, Γ. Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γενικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΑΓΓΕΙΑΚΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΕΠΙΣΟΔΙΟΥ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ
Α. Αθανασίου, Σ. Πράπα, Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστρά, Γ. Παλατιανός, Τμήμα Καρδιοχειρουργικής, Γενικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΟΛΛΑΣ GRF ΣΤΗΝ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΤΟΥ ΟΞΕΩΣ ΑΟΡΤΙΚΟΥ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ
Κ. Τριανταφύλλου, Σ. Πράπα, Γ. Αστράς, Γ. Παλατιανός, Τμήμα Καρδιοχειρουργικής, Γενικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Καλλιθέα

ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΕ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΚΛΑΣΜΑ ΕΞΩΘΗΣΗΣ <35%. ΕΜΠΕΙΡΙΑ 6 ΕΤΩΝ
Κ. Τριανταφύλλου, Γ. Αστράς, Σ. Πράπα, Μ. Παναγιώτου, Ε. Παπαδάκης, Γ. Παλατιανός, Γ. Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Γενικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Η χρήση της κεραιδικής αρτηρίας στη στεφανιαία παράκαμψη: Εγχειρητική τεχνική και πρώιμα κλινικά αποτελέσματα

Μπατίσης Σ., Παναγιώτου Σ., Πρωτόπαπας Μ., Πρωτόπαπας Κ., Καραφός, Ευσταθίου Ε., Βενεργίου Ε., Φίλιππος Μ., Παπαθανασίου Γ.
Γ. Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Γενικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

1993-2001

396 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΕΝΩΝ - ΤΟΜΕΑΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗΡΙΩΝ ΝΠΔ

Γεώργιος Οικονομόπουλος, Υποδιευθυντής Α΄ ΚΡΧ Κλινικής του «Ω.Κ.Κ.». Διόηθνε το τμήμα την πρώτη διετία της λειτουργίας του

Τα τεκταινόμενα σχετικά με την λειτουργία της Α΄ Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε δυο φάσεις. Στην αρχική, επικεφαλής της κλινικής τέθηκε ο Γεώργιος Οικονομόπουλος, ως Αναπληρωτής Διευθυντής, καλύπτοντας την απουσία του Διευθυντή Πέτρου Αλιβιζάτου, ο οποίος παρέμεινε έως το τέλος του 1995 επικεφαλής του Μεταμοσχευτικού Προγράμματος του Νοσοκομείου «Baylor», στο Τέξας των ΗΠΑ, όντας ταυτόχρονα σε συνεχή επικοινωνία για την οργάνωση του αντίστοιχου προγράμματος του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.». Τον Γ. Οικονομόπουλο πλαισίωσαν σε αυτό το πρώτο στάδιο, οι Γεώργιος Σταυρίδης, ως Επιμελητής Α΄ και οι Πέτρος Σφυράκης, Δημήτρης Ζαρκαλής και Λούης Λουκά, ως Επιμελητές Β΄. Στην αρχική περίοδο, ο Γ. Οικονομοπουλος, με την αποκτηθείσα εμπειρία του, ανέλαβε μια μεγάλη σειρά ασθενών υψηλού ρίσκου που αντιμετώπισε επιτυχώς, μετερχόμενος όλων των υποστηρικτικών συσκευών και άλλων μέσων. Ενδεικτικές του επιβαρυσμένου υλικού και του παραγόμενου κλινικού έργου, υπήρξαν τρεις ανακοινώσεις, το 1994, 1995 και 1997 αντίστοιχα, που περιελάμβαναν –η πρώτη– 64 τοποθετήσεις ενδοαορτικής αντλίας επί συνόλου 681 περιστατικών που αντιμετώπισε ο Γ. Οικονομόπουλος, από το 1991 έως το 1994, ως πρώτος Χειρουργός, 23 ασθενών –η δεύτερη– με βριαία ισχαιμική καρδιοπάθεια όπου χρειάστηκε η υποστήριξη με ενδοαορτικό ασκό σε 21 εξ αυτών, καθώς και 26 ασθενών –η τρίτη– με ανεύρυσμα της αριστεράς κοιλίας όπου απαιτήθηκε η υποστήριξη με IABP σε έντεκα περιπτώσεις. Επίσης, το 1997, παρουσιάστηκε μελέτη 215 εγχειρήσεων «ανοιχτής» καρδιάς σε νεφροπαθείς ασθενείς σε χρόνια αιμοκάθαρση ή συνεχή περιτοναϊκή διύλιση, αλλά και η εμπειρία από την ταυτόχρονη αντιμετώπιση στεφανιαίας νόσου και ανευρυσμάτων κοιλιακής αορτής σε τρεις περιπτώσεις.

Σημαντική κρίνεται και η προσφορά του Γ. Σταυρίδη, ο οποίος πραγματοποιώντας τις πρώτες επεμβάσεις στεφανιαίας παράκαμψης με την τεχνική της πάλλουσας καρδιάς με τη χρήση εμπορικών σταθεροποιητών, προσέδωσε μεγαλύτερη αναγνωρισιμότητα στην κλινική. Την περίοδο 1995-1996, η εν λόγω τεχνική

εφαρμόστηκε σε 14 περιπτώσεις, μεταξύ ενός συνολικού αριθμού 372 εγχειρήσεων ByPass. Ο ίδιος, παρουσίασε επίσης, τεχνική ελάχιστα επεμβατικής παρασκευής μείζονος σαφηνούς φλέβας με χρήση λαρυγγοσκοπίου, καθώς και την εφαρμογή της ρεφλεξολογίας στην υποστήριξη του Καρδιοχειρουργικού ασθενή. Το 2000, μάλιστα, ανακοίνωσε τα συμπεράσματά του από 200 ελάχιστα επεμβατικές Καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις που πραγματοποιήσε.

Στ. Γερούλανος - Π. Αλιβιζάτος

Η άφιξη του Π. Αλιβιζάτου, στις αρχές του 1996, σηματοδότησε μια νέα εποχή για την Α΄ Καρδιοχειρουργική Κλινική και για το ίδιο το ίδρυμα, καθώς συνέπεσε με την έναρξη του Προγράμματος Μεταμοσχεύσεων. Η εμπειρία του από τη διενέργεια 200 περίπου μεταμοσχεύσεων καρδιάς και 30 πνευμόνων στο Texas, αλλά και τα διεθνή πρωτόκολλα που ενστερνίστηκε στην οργάνωση του εν λόγω προγράμματος και αφορούσαν στην τήρηση κριτηρίων αποδοχής ασθενών στον κατάλογο αναμονής και στην προσεκτική επιλογή μοσχευμάτων υψηλών προδιαγραφών, σε συνδυασμό με την υψηλή απόδοση όλων των μελών της ομάδας, απέδωσαν κορυφαία αποτελέσματα διεθνώς και αντάξια των προσδοκιών του Νοσηλευτηρίου «Ωνασείου Κ.Κ.» και των Ελλήνων καρδιοπαθών.

Αν και η πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 1995, από τον Π. Αλιβιζάτο και τους συνεργάτες του Γ. Οικονομόπουλο, Π. Σφυράκη, Γ. Σταυρίδη, Δ. Ζαρκαλή και Λ. Λούη, η προετοιμασία για να επιτευχθεί ξεκίνησε δυο χρόνια πριν. Για το λόγο αυτό, προηγήθηκε εκπαίδευση των συντονιστριών του προγράμματος, Χρυσούλας Λούρη και Δήμητρας Κόλλα, στο Νοσοκομείο «Baylor» του Τέξας, οι οποίες έδωσαν αργότερα τη θέση τους στις Δέσποινα Χηλίδου και Χρύσα Ζαμανίκα. Οι συντονίστριες, η συνεισφορά των οποίων κρίνονταν ζωτική για την εύρυθμη εξέλιξη του Μεταμοσχευτικού Προγράμματος, εξασφάλισαν με την παρουσία τους την ομαλή διακίνηση και παρακολούθηση υποψηφίων προς μεταμόσχευση προχειρουργικά, αλλά και μετέπειτα, των μεταμοσχευμένων πια ασθενών. Σε νοσηλευτικά ιδρύματα της Αμερικής, καθώς και στο Νοσοκομείο «Harefield» του Λονδίνου, εκπαιδεύτηκαν επίσης οι Καρδιολόγοι Σταμάτης Αδαμόπουλος, Αθανάσιος Μαγγίνας και Γεώργιος Καραβόλιας, ενώ είχαν αναπτυχθεί πλήρως και τα –απαραίτητα για το πρόγραμμα– εργαστήρια Ανοσοβιολογίας και Παθολογικής Ανατομικής. Την παραπάνω ομάδα που συστάθηκε, συνέδραμαν σύμβουλοι διαφορετικών ειδικοτήτων, ώστε να διασφαλιστεί η παρακολούθηση των μεταμοσχευμένων ασθενών, εφ΄ όρου ζωής.

Πέτρος Αλιβιζάτος, Δ/ντής Α΄ ΚΡΧ Κλινικής και οργανωτής του προγράμματος μεταμοσχεύσεων του «Ω.Κ.Κ.»

Μεταμοσχευθέντες ασθενείς της πρώτης πενταετίας (1995-2000)

Παρά την άρτια οργάνωση του Μεταμοσχευτικού Προγράμματος του ιδρύματος, το παραγόμενο έργο, κατά τα δυο πρώτα έτη λειτουργίας του, δεν ήταν το αναμενόμενο, καθώς μόλις τρεις μεταμοσχεύσεις πραγματοποιήθηκαν το 1996 και τέσσερις το 1997. Αδιαμφισβήτητα, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε το γεγονός της ελληνικής κοινωνία διατηρούσε έντονες επιφυλάξεις –αν όχι, προκαταλήψεις- για το θέμα της δωρεάς οργάνων, ενώ αρνητικά λειτουργήσαν και οι μικρές λίστες αναμονής, καθώς και το ισχύον, τότε, σύστημα των εκ περιτροπής εφημεριών για διενέργεια μεταμοσχεύσεων, εναλλάξ ανά δεκαήμερο στα Νοσοκομεία «Ευαγγελισμός», «Γ. Παπανικολάου» και το Νοσηλεύτριο «Ωνάσειο Κ.Κ.». Παράλληλα, η φιλοσοφία του Π. Αλιβιζάτου και η εμμονή του στην τήρηση των διεθνών προδιαγραφών σχετικά με την αποδοχή των απόλυτα κατάλληλων μοσχευμάτων, οδηγούσε σε απόρριψη κάποιων εξ αυτών, τα οποία ενίοτε αξιοποιούνταν από τα άλλα προαναφερόμενα νοσοκομεία, ακόμη και εκτός δεκαήμερου εφημερίας τους. Βέβαια, μακροπρόθεσμα, ο Π. Αλιβιζάτος δικαιώθηκε για την στάση του αυτή, κρίνοντας από τα άριστα αποτελέσματα του προγράμματος που διεύθυνε, αναδεικνύοντας επιβίωση πενταετίας σε ποσοστό 90%, έναντι των προγραμμάτων των άλλων ιδρυμάτων, που εμφάνιζαν ποσοστά επιβίωσης της τάξεως του 30%-50%. Την ίδια στιγμή, η εν λόγω ομάδα ήταν επιφορτισμένη και με την παρακολούθηση των μεταμοσχευθέντων ασθενών σε άλλα κέντρα, κυρίως στο Νοσοκομείο «Harefield» του Λονδίνου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, το παραγόμενο έργο της δεκαετίας 1995-2005, περιελάμβανε 48 μεταμοσχεύσεις καρδιάς με επιβίωση της τάξεως του 95% στο πρώτο έτος και 70% στη δεκαετία, από τις υψηλότερες διεθνώς.

Τίτλος: ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΕΞ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΜΕ
ΙΣΧΑΙΜΙΚΗ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΠΑΘΕΙΑ
Συγγραφείς: Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΣΑΥΡΪΔΗΣ,
Γ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ, Π. ΣΦΥΡΑΚΗΣ, Δ. ΖΑΡΚΑΛΗΣ
Κέντρο: Α' ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΩΝΑΣΕΙΟΥ
ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Γ. Σταυρίδης - Α. Λουκάς

Ενδοορτική αντλία: Επιλογή του καταλληλότερου χρόνου τοποθέτησής της σε καρδιοχειρουργικά περιστατικά

Γ. Οικονομόπουλος, Π. Σφυράκης, Α. Λουκάς, Δ. Ζαρκαλής, Φ. Αντωνίου
Α' Καρδιοχειρουργικό τμήμα Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Καλλιθέα

ΑΟΡΤΟΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ
ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Γ. Σταυρίδης, Γ. Οικονομόπουλος, Δ. Ζαρκαλής, Α. Λουκάς, Π. Σφυράκης, Δ. Μπόμπος και Π. Αλιβιζάτος

Α' Καρδιολογική Κλινική, Ωνάσειο Καρδιολογικό Κέντρο, Αθήνα

Κατά τη διευρυνόμενη περίοδο της Καταξίωσης, στα στελέχη της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ω.Κ.Κ.», παραπέμπουν σειρές ανακοινώσεων, οι οποίες καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα της Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας ενηλίκων. Μακρόχρονη μελέτη 23 ασθενών με ισχαιμική μυοκαρδιοπάθεια, οι οποίοι υποβλήθηκαν σε εγχείρηση ByPass από 01/10/93 – 01/05/95, ανακοινώθηκε με τίτλο «**Στεφανιαία παράκαμψη σε ασθενείς με ισχαιμική μυοκαρδιοπάθεια**», υπό τους Γ. Οικονομόπουλο, Γ. Σαυρίδη, Γ. Σταυρίδη, Π. Σφυράκη και Δ. Ζαρκαλή (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 – 03/12/1995). Οκτώ από αυτές ήταν άμεσες, δέκα επείγουσες και πέντε εκλεκτικές. Η ενδοορτική αντλία χρησιμοποιήθηκε σε 21 από τους 23 ασθενείς και η περιχειρητική θνητότητα άγγιξε το 13%. Μετεχειρητικά, σε διάστημα έως και 18 μηνών, υπήρξαν τρεις θάνατοι. Αντίστοιχα άλλα με τίτλο «**Αορτοστεφανιαία παράκαμψη χωρίς τη χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας**», υπό τους Γ. Σταυρίδη, Γ. Οικονομόπουλο, Δ. Ζαρκαλή, Α. Λουκά, Π. Σφυράκη, Δ. Μπόμπο και Π. Αλιβιζάτο (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996), *αφορούσε στην περίοδο Μαΐου 1995 - Μαΐου 1996, όπου, επί συνόλου 372 εγχειρήσεων ByPass, στις 14, ποσοστό 3,56%, εφαρμόστηκε η τεχνική της πάλλουσας καρδιάς, με μηδενική θνητότητα.* Άλλες ανακοινώσεις ήταν οι «**Συμπεράσματα μετά από 200 "λιγότερο επεμβατικές" καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις**», υπό τους Γ. Σταυρίδη, Α. Λουκά, Π. Σφυράκη, Δ. Ζαρκαλή, Φ. Αντωνίου, Ρ. Λακουμέντα και Π. Αλιβιζάτο (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 – 04/06/2000), «**Ανάλυση κόστους-θεραπευτικής αποτελεσματικότητας αορτοστεφανιαίας παράκαμψης δίχως τη χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας σε σχέση με τη συμβατική μέθοδο**», υπό τους Α. Καστανιώτη, Γ. Σταυρίδη, Π. Σφυράκη και Μ. Κοτίου (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, 2000), «**Παρασκευή της μείζονος σαφηνούς φλεβός (ΜΣΦ) για αορτοστεφανιαία παράκαμψη (ΑΣΠ), με ελάχιστη επεμβατική τεχνική**», υπό τους Γ. Σταυρίδη, Δ. Μπόμπο και Π. Αλιβιζάτο (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997) και «**Ανευρύσματα αριστεράς κοιλίας: Εμπειρία με τρεις διαφορετικές χειρουργικές μεθόδους**», υπό τους Γ. Οικονομόπουλο, Α. Λουκά, Δ. Ζαρκαλή, Δ. Μπόμπο, Π. Σφυράκη, Γ. Σταυρίδη και Π. Αλιβιζάτο (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20-23/11/1997), στην οποία περιεγράφηκε η εκτομή του ανευρύματος και η αποκατάσταση με γραμμική σύγκλιση σε δέκα ασθενείς, με τη μέθοδο Jastene σε δέκα ασθενείς επίσης και με τη μέθοδο Dor σε έξι ασθενείς. Απαιτήθηκε διεχειρητικά και μετεχειρητικά, η τοποθέτηση έντεκα IABP, δυο LVAD και δυο AICD μετεχειρητικά, ενώ ένας ασθενής κατέληξε περιχειρητικά και δυο στην απώτερη περίοδο.

Π. Αλιβιζάτος και Π. Ιωαννίδης

Γ. Σταυρίδης και Σ. Πράπας

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΑΠΟ 200 «ΛΙΓΩΤΕΡΟ ΕΠΕΜΒΑΤΙΚΕΣ»
ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Γ. Σταυρίδης, Α. Λουκά, Π. Σφυράκης, Δ. Ζαρκαλής, Φ. Αντωνίου, Ρ. Λακουμέντα, Π. Αλιβιζάτος
Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Αθήνα

Η εμπειρία από τοποθετήσεις ενδοαορτικής αντλίας σε 64 ασθενείς επί συνόλου 681 περιστατικών, ποσοστό 9,4%, κατά την περίοδο 15/04/91-15/03/94, παρουσιάστηκε με τίτλο **«Ενδοαορτική αντλία: Επιλογή του καταλληλότερου χρόνου τοποθετήσεως της σε καρδιοχειρουργικά περιστατικά»**, υπό τους Γ. Οικονομόπουλο, Π. Σφυράκη, Α. Λουκά, Δ. Ζαρκαλή και Φ. Αντωνίου (Ελληνική Χειρουργική, 1994). Οι ασθενείς χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες, ανάλογα με τον τρόπο τοποθέτησης. Η προχειρουργική τοποθέτηση περιελάμβανε έντεκα περιπτώσεις και είχε μηδενική θνητότητα, η διεγχειρητική 49 και είχε θνητότητα 4%, ενώ η ομάδα με τοποθέτηση του ασκού μεταχειρητικά περιελάμβανε τέσσερις περιπτώσεις, εκ των οποίων επέζησε μόνο μια. Ισοαιμικού τύπου περιφερικές αγγειακές επιπλοκές εμφανίστηκαν σε έξι από τις 64 περιπτώσεις, ποσοστό 2,3% και αντιμετωπίστηκαν επιτυχώς. Το 1997, παρουσιάστηκαν επίσης οι μελέτες με τίτλους, **«Επίδραση της θερμοκρασίας στην εμφάνιση κοιλιακής μαρμαρυγής μετά από αορτοστεφανιαία παράκαμψη»**, υπό τους Δ. Ζαρκαλή, Θ. Αντωνίου, Γ. Σταυρίδη, Γ. Οικονομόπουλο, Ρ. Λακουμέντα και Π. Αλιβιζάτο (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), **«Εγχειρήσεις ανοικτής καρδιάς ασθενών σε αιμοκάθαρση (ΑΚ) και συνεχή φορητή περιτοναϊκή κάθαρση (ΣΦΠΚ)»**, υπό τους Γ. Οικονομόπουλο, Δ. Βλαχάκο, Γ. Σταυρίδη, Π. Σφυράκη, Π. Μαγαλιού, Κ. Εδιπίδη, Α. Μιχάλη και Γ. Παλατιανό (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997) και **«Άμεσα και αργότερα αποτελέσματα καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων σε ασθενείς >75 ετών»**, υπό τους Α. Λουκά, Γ. Σταυρίδη, Γ. Οικονομόπουλο, Δ. Μπόμπο, Δ. Ζαρκαλή, Π. Σφυράκη και Π. Αλιβιζάτο (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20-23/11/1997).

Άλλη μελέτη που αφορούσε σε τρεις ασθενείς 61, 70 και 74 ετών, με κλάσμα εξωθήσεως 60%, 55% και 30% αντίστοιχα, ανακοινώθηκε με τίτλο **«Σύγχρονη αντιμετώπιση στεφανιαίας νόσου και ανευρυσμάτων κοιλιακής αορτής»**, υπό τους Γ. Οικονομόπουλο και Ι. Ηλιόπουλο (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Στους ασθενείς με κανονικό κλάσμα, η εξάρθρωση του ανευρύσματος έγινε μετά την έξοδο από την εξωσωματική κυκλοφορία, ενώ στον ασθενή με χαμηλό κλάσμα, όσο εκείνος βρισκόταν στην εξωσωματική κυκλοφορία. Δεν υπήρξαν θάνατοι. Σε επίπεδο επειγούσας αντιμετώπισης, η μελέτη που ανακοινώθηκε με τίτλο **«Επείγουσες επεμβάσεις στην θωρακική και θωρακοκοιλιακή αορτή»**, υπό τους Γ. Οικονομόπουλο, Π. Σφυράκη, Γ. Σταυρίδη, Δ. Ζαρκαλή, Α. Λούκα και Π. Αλιβιζάτο (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), αφορούσε σε οκτώ συνολικά περιπτώσεις επειγούσων επεμβάσεων αντιμετώπισης θωρακικής και θωρακοκοιλιακής αορτής, που διενεργήθηκαν μεταξύ 1994 και 1999. Οι έξι εξ αυτών πραγματοποιήθηκαν με χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας, η μια με μερική αριστερή καρδιακή παράκαμψη και η τελευταία χωρίς χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας. Σημειώθηκαν δυο περιεγχειρητικοί θάνατοι. Τέλος, το ενδιαφέρον του Γ. Σταυρίδη αναφορικά με την Ρεφλεξολογία αποτυπώθηκε σε ανακοίνωση με τίτλο **«Η εφαρμογή της ρεφλεξολογίας, σαν συμπληρωματική υποστήριξη σε καρδιοχειρουργικούς ασθενείς»**, υπό τους Γ. Σταυρίδη, Α. Λουκά, Μ. Κοτίου, Ε. Κιρτζή, Ε. Ευγενιάδου και Π. Αλιβιζάτο (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000).

Ολοκληρώνοντας την αναφορά στις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές ενηλίκων, αξίζει να σημειωθεί ότι, από το 1996 και μετέπειτα, εγκρίθηκε από το Υπουργείο Υγείας η χορήγηση δυο ετών ειδικότητας στην Καρδιοχειρουργική, από το Νοσηλευτήριο «Ονάσειο Κ.Κ.». Πρώτοι ειδικευόμενοι κατά την περίοδο αυτή, υπήρξαν οι Ν. Μούρτζης, Γ. Δημητρακάκης, Ι. Παναγιωτόπουλος, Ι. Σαμαρτζής, Β. Λόζος, Α. Αθανασίου, Ε. Ευαγγελάκης, Ν. Ζαρμπής, Α. Τσανταριδίου, Θ. Καραϊσάκος, Δ. Πρωτόγερος, Α. Τσουρέλης και πολλοί άλλοι.

Ανάλυση 8 περιπτώσεων

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑΣ ΝΟΣΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΥΡΥΣΜΑΤΩΝ ΚΟΙΛΙΑΚΗΣ ΑΟΡΤΗΣ.
Γ. Οικονομόπουλος, Ι. Ηλιόπουλος
Α Καρδιοχειρουργική Κλινική, Ονάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

Ανάλυση 3 περιπτώσεων

ΕΝΔΟΣΑΟΡΤΙΚΗ ΑΝΤΛΙΑ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΕ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ.
Γ. Οικονομόπουλος, Π. Σφυράκης, Α. Λουκάς, Δ. Ζαρκαλής, Φ. Αντωνίου.
Α Καρδιοχειρουργικό Τμήμα / Ονάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, ΚΑΛΛΙΘΕΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΠΕΓΟΥΣΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΘΩΡΑΚΙΚΗ ΚΑΙ ΘΩΡΑΚΟΚΟΙΛΙΑΚΗ ΑΟΡΤΗ
Γ. Οικονομόπουλος, Π. Σφυράκης, Γ. Σταυρίδης, Δ. Ζαρκαλής, Α. Λούκα, Π. Αλιβιζάτος
Α Καρδιοχειρουργική Κλινική Ονάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ-ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΟΡΤΟΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΦΗΣ ΔΙΧΩΣ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟ
Α.Κ.Καστανιώτη, Γ. Σταυρίδης, Π. Σφυράκης, Μ.Κοτίου, Π.Α.Αλιβιζάτος, Ονάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο, Αθήνα

Ανάλυση 64 περιπτώσεων τοποθέτησης IABP

Σ Πράξας, Π. Αλιβιζάτος

Ο Δ/ντής της ΜΕΘ Στέφανος Γερουλάνος με στελέχη του τμήματός του

Ανάλυση κόστους επεμβάσεων Bypass (OPCAB vs ON PUMP)

Αποτελέσματα:	OPCAB	CABG	Sig.
Ημέρες νοσηλείας	4.9±0.8	6.4±1.4	p. 0.000
Κόστος νοσηλείας/δρχ	2.611.463	3.202.105	p. 0.000
Ανάπη σε αίμα	53%	88%	p. 0.02
Μετεχειρουργική Κοιλιακή μαρμαρυγή	20%	45%	p. 0.05
Θνητότητας	1	0	NS

Η Καρδιοχειρουργική Κλινική Παίδων & Συγγενών Καρδιοπαθειών του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.» ξεκίνησε επίσημα τη λειτουργία της το Σεπτέμβριο του 1997. Στο διάστημα που προηγήθηκε από το 1993 έως και τότε, το πρόγραμμα αντιμετώπισης συγγενών καρδιοπαθειών λειτούργησε υπό την ευθύνη του **Καθηγητή Κωνσταντίνου Αναγνωστόπουλου**, Επιστημονικού Chairman του ιδρύματος, ο οποίος το επισκέπτονταν ανά τακτά χρονικά διαστήματα, συνεργαζόμενος με τους Επιμελητές Α', Πρόδρομο Αζαριάδη και Σωτήριο Πράπα. Πριν την έναρξη της ανεξάρτητης κλινικής, ολοκληρώθηκε η απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή, που περιελάμβανε τη δημιουργία χειρουργικής αίθουσας και ξεχωριστής Παιδοκαρδιοχειρουργικής και Παιδοκαρδιολογικής Μονάδας Εντατικής Θεραπείας, η οποία οργανώθηκε στα πρότυπα του γνωστού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου του Cleveland των ΗΠΑ. Επικεφαλής της νέας αυτής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής Παίδων & Συγγενών Καρδιοπαθειών τέθηκε ο **Γεώργιος Σαρρής**, με 20ετή θητεία στα σημαντικότερα Πανεπιστημιακά ιδρύματα της Αμερικής, συνεπικουρούμενος από το Νικόλαο Γιαννόπουλο, σε θέση Υποδιευθυντή και τον Ανδρέα Χατζή, Επιμελητή Α', ενώ Αναισθησιολογική υποστήριξη παρείχε ο Γεώργιος Κυρβασίλης. Λίγους μήνες αργότερα, στην ομάδα εντάχθηκε και ο Π. Αζαριάδης, με θέση Αναπληρωτή Διευθυντή, μετακινούμενος από την Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική, ενώ προς το τέλος της διερευνούμενης περιόδου, μέλη της ομάδας κατέστησαν επίσης ο Φ. Χρονίδου και ο Δ. Μπόμπος.

Από την ίδρυσή της, το 1997, η εν λόγω κλινική δραστηριοποιήθηκε επιτυχώς σε όλα τα φάσμα της σύγχρονης Καρδιοχειρουργικής, με ιδιαίτερη βέβαια έμφαση στην αντιμετώπιση των νεογνών, βρεφών και παιδιών, καθώς επίσης και ενήλικων με συγγενείς και επίκτητες σύμπλοκες καρδιοπάθειες. Η εφαρμογή state-of-art χειρουργικών τεχνικών και μεθόδων συνολικής μετεγχειρητικής αντιμετώπισης, ακόμα και σε ιδιαίτερα βαρέως πάσχοντες ασθενείς της νεογνικής και βρεφικής ηλικίας, σε συνδυασμό με το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης της ομάδας, λειτούργησαν καταλυτικά στην υψηλή απόδοση των στελεχών της και του παραγόμενου έργου τους. Συνολικά, στην Καρδιοχειρουργική Κλινική Παίδων & Συγγενών Καρδιοπαθειών του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.» χειρουργήθηκαν τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, συγκεκριμένα από το 1997 έως το 2002, 1.500 ασθενείς με ποσοστά επιτυχίας εφάμιλλα των μεγαλύτερων Καρδιοχειρουργικών Κέντρων του εξωτερικού, ενώ εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός ότι, στους ασθενείς αυτούς περιλαμβάνονταν και παιδιά από γειτονικές χώρες των Βαλκανίων, όπως και της ευρύτερης περιοχής της Μέσης Ανατολής.

Οι επιτυχίες και τα λαμπρά αποτελέσματα αποτυπώθηκαν στη βιβλιογραφία της εποχής, με σειρές ανακοινώσεων, που παραπέμπουν αρχικά στην ομάδα του Καθηγητή Κ. Αναγνωστόπουλου και μετέπειτα σε εκείνη του Γ. Σαρρή. Πιο συγκεκριμένα, από την ομάδα του πρώτου υπήρξαν έξι συνολικά ανακοινώσεις, με την πρώτη να αφορά στην παρουσίαση τριών τεχνικών διάρθρωσης υπερβαλβιδικής στενώσεως της αορτής, σε έξι ασθενείς ηλικίας 4 έως 33 ετών, που αντιμετωπίστηκαν στο διάστημα 1993-1995, πέντε εκ των οποίων με σύνδρομο Williams, με τίτλο **«Υπερβαλβική στενώση της αορτής- Χειρουργική προσέλαση και αποτελέσματα»**, υπό τους Ι. Παπαγιάννη, Μ. Αζαριάδη, Α. Σμυρλή, Α. Μιχάλη, Κ. Αναγνωστόπουλο και Σ. Ράμμο (Poster -1° Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995). Οι τεχνικές που παρουσιάστηκαν ήταν η επιμήκης διάνοιξη και τοποθέτηση ρομβοειδούς εμβλώματος, η διάνοιξη του δεξιού και μη στεφανιαίου κόλπου και η τοποθέτηση εμβλώματος και τέλος, η ριζική αορτοπλαστική με διάνοιξη και των τριών κόλπων του Valsava. Η χειρουργική θνητότητα ήταν μηδενική. Η παρουσίαση των πρώτων 260 επεμβάσεων είχε τίτλο **«Εμπειρία ενός νέου καρδιοχειρουργικού κέντρου: Συνεχής σειρά των πρώτων 260 επεμβάσεων συγγενών καρδιοπαθειών»**, υπό τους Κ. Αναγνωστόπουλο, Π. Αζαριάδη, Σ. Πράπα, Α. Νικολαΐδη, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Αποστολοπούλου, Λ. Παπαδημητρίου, Ρ. Λακομίντα, Α. Μιχάλη, Γ. Παλατιανό, Γ. Οικονομόπουλο και Στ. Γεωργιάνο (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996) και περιελάμβανε υλικό επεμβάσεων αντιμετώπισης συγγενών καρδιοπαθειών, τη διετία 1994-1996. Εκ του συνόλου των ασθενών, ηλικίας 3 ημερών έως 76 ετών, ιδιαίτερης αναφοράς χρήζουν 21 περιπτώσεις που αφορούσαν υποβαλβιδικές και υπερβαλβιδικές στενώσεις της αορτής, 20 ολικές διαρρώσεις «ετραλογίας Fallot», 14 τοποθετήσεις ομοιομοσκειμάτων, έντεκα πλαστικές βαλβίδων και τρεις «εγχειρήσεις Fontan». Η συνολική θνητότητα ήταν 2,5%.

▲
Καθηγητής Κωνσταντίνος Αναγνωστόπουλος, Chairman του «Ω.Κ.Κ.» και υπεύθυνος αντιμετώπισης των συγγενών καρδιοπαθειών την περίοδο 1993 - 1997

▲
Πρ. Αζαριάδης

ΥΠΕΡΒΑΛΒΙΚΗ ΣΤΕΝΩΣΗ ΑΟΡΤΗΣ:
ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Μ. Αζαριάδης, Σ. Ράμμος, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Αποστολοπούλου, Σ. Δημητρίου, Κ. Αναγνωστόπουλος
Παιδιατρικός Τομέας-Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο-Αθήνα

▶
Πρ. Αζαριάδης, Στ. Ράμμος

ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ: ΣΥΝΕΧΗΣ ΣΕΙΡΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ 260 ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ ΚΑΡΔΙΟΠΑΘΕΙΩΝ

Κ. Αναγνωστόπουλος, Σ. Ράμμος, Μ. Αζαριάδης, Α. Νικολαΐδης, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Αποστολοπούλου, Α. Παπαδημητρίου, Ρ. Λακομίντα, Α. Μιχάλης, Γ. Παλατιανός, Γ. Οικονομοπούλου, Στ. Γεωργιάνος, Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο-Αθήνα

1993-2001

400 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΕΝΩΝ - ΤΟΜΕΑΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗΡΙΩΝ ΝΠΔ

↑
Γεώργιος Σαρρής,
Ιδρυτής και
Διευθυντής
της ΚΡΧ Κλινικής
Παιδών και
Συγγενών
Καρδιοπαθειών

Μελέτη με αντικείμενο τη χρήση κρυσταλλοποιημένων ομοιομοσχευμάτων σε επεμβάσεις συγγενών καρδιοπαθειών, ανακοινώθηκε με τίτλο **«Χειρουργική διόρθωση σύμπλοκων συγγενών καρδιοπαθειών με χρήση κρυσταλλοποιημένων ομοιομοσχευμάτων»**, υπό τους Κ. Αναγνωστόπουλο, Μ. Αζαριάδη, Π. Καλόγρη, Γ. Σταυρίδη, Α. Νικολαΐδη και Σ. Ράμμο (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). *Εκ του συνόλου των 14 επεμβάσεων, σε ασθενείς ηλικίας 7 μηνών έως 27 ετών, που διενεργήθηκαν από τον Μάρτιο 1995 έως τον Μάιο 1996, οι δυο μόνο έγιναν για διόρθωση «τετραλογίας Fallot», οι δυο για DORV/TGA, η μια για αρτηριακό κορμό και άλλη μια για στενότητα πνευμονικής αρτηρίας. Δύο ασθενείς κατέληξαν, έξι και δέκα ημέρες μεταχειρητικά. Η θνητότητα άγγιξε το 14%. Η εμπειρία αντιμετώπισης της υποβαλβιδικής στένωσης της αορτής σε 16 ασθενείς ηλικίας 4 έως 48 ετών, κατά την περίοδο 1993-1996, παρουσιάστηκε με τίτλο **«Αποτελέσματα χειρουργικής αντιμετώπισης υποβαλβιδικής στένωσης αορτής»**, υπό τους Σ. Αποστολοπούλου, Μ. Αζαριάδη, Α. Νικολαΐδη, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο, Α. Μιχάλη και Κ. Αναγνωστόπουλο (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996). *Επτά ασθενείς υποβλήθηκαν σε απλή εκτομή της μεμβράνης, εννέα σε επιπλέον διείσδυση του χώρου εκροής της αριστεράς κοιλίας με μυσκομή κατά Morrow, ένας σε αορτοπλαστική κατά Κορνο και ένας σε πλαστική αορτικής βαλβίδας. Η θνητότητα ήταν μηδενική. Τέλος, η ανακοίνωση με τίτλο **«Indications, techniques and results of extraanatomic thoracic aortic bypass grafts»** S.N. Prapas, M.A. Azariadis, E.G. Papadakis, V.A. Lozos, G.M. Palatianos, C.E. Anagnostopoulos (International Congress of Thorax Surgery, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), περιελάμβανε πέντε περιπτώσεις εξωανατομικής διόρθωσης στένωσης ισμού αορτής, της περιόδου 1994-1996, χωρίς περιχειρητική θνητότητα.**

Από την ομάδα του Γ. Σαρρή, η πρώτη ανακοίνωση, μετά την ανάληψη της διεύθυνσης της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής Παιδών & Συγγενών Καρδιοπαθειών, είχε τίτλο **«Υποβαλβιδική εκτομή μεμβράνης και μυεκτομή σε υποβαλβιδική στένωση αορτής. Εμπειρία 5 ετών»**, υπό τους Φ. Χρονιδίου, Α. Χατζή, Ν. Γιαννόπουλο, Δ. Μπόμπο, Γ. Κυρβασίλη, Α. Νικολαΐδη, Κ. Λάσκαρη, Σ. Αποστολόπουλο, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο, Κ. Αναγνωστόπουλο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). *Επρόκειτο για μελέτη που περιελάμβανε 33 ασθενείς της πενταετίας 1994-1999, ενώ η θνητότητα ήταν μηδενική. Η τοποθέτηση ομοιομοσχευμάτων για τη διόρθωση σύμπλοκων καρδιοπαθειών, κατά το διάστημα 1995-1999, αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης που παρουσιάστηκε με τίτλο **«Η χρήση ομοιομοσχευμάτων στη χειρουργική αντιμετώπιση σύμπλοκων καρδιοπαθειών»**, υπό τους Π. Αζαριάδη, Ν. Γιαννόπουλο, Α. Χατζή, Δ. Μπόμπο, Α. Νικολαΐδη, Γ. Κυρβασίλη, Κ. Αναγνωστόπουλο, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). *Εκ του συνόλου των 35 ασθενών που μελετήθηκαν, δώδεκα έπασχαν από «τετραλογία Fallot», τρεις από στενότητα της πνευμονικής, δυο από αρτηριακό κορμό, έντεκα από βαλβιδική ή υποβαλβιδική στένωση της αορτής και ένας από ανεπάρκεια πνευμονικής βαλβίδας. Δύο ασθενείς απεβίωσαν μεταχειρητικά, με τη θνητότητα να αγγίζει το 5,7%. Τα αποτελέσματα ενόψει τροποποιημένων «χειρουργικών Fontan», που διενεργήθηκαν την τριετία 1997-2000, ανακοινώθηκαν με τίτλο **«Η τροποποιημένη επέμβαση Fontan με παράθυρο αποσυμφορήσης: Χειρουργική τεχνική και αποτελέσματα»**, υπό τους Ν. Γιαννόπουλο, Α. Χατζή, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδη, Γ. Κυρβασίλη, Α. Νικολαΐδη, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). *Δύο ασθενείς υποβλήθηκαν σε ενδοκαρδιακό τύπου «χειρουργία Fontan», με τροποποιημένη πλάγια σύραγα, ενώ επτά σε τροποποιημένη εξωκαρδιακού τύπου επέμβαση με χρήση αωληνωτού μοσχεύματος GoreTex. Η θνητότητα ήταν μηδενική.***

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΥΠΟΒΑΛΒΙΑΚΗΣ ΣΤΕΝΩΣΗΣ ΑΟΡΤΗΣ

Σ. Αποστολοπούλου, Μ. Αζαριάδης, Α. Νικολαΐδης, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Ράμμος, Α. Μιχάλης, Κ. Αναγνωστόπουλος, Παιδιατρικός & Χειρουργικός Τομέας Γενικού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου-Αθήνα

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΣΥΜΠΛΟΚΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ ΚΑΡΔΙΟΠΑΘΕΙΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΚΡΥΣΤΑΛΛΟΠΗΜΕΝΩΝ ΟΜΟΙΟΜΟΣΧΕΥΜΑΤΩΝ

Κ. Αναγνωστόπουλος, Μ. Αζαριάδης, Σ. Αποστολοπούλου, Π. Καλόγρη, Γ. Σταυρίδης, Α. Νικολαΐδης, Σ. Ράμμος, Παιδιατρικός Τομέας Γενικού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου-Αθήνα.

Η ΧΡΗΣΗ ΟΜΟΙΟΜΟΣΧΕΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΥΜΠΛΟΚΩΝ ΚΑΡΔΙΟΠΑΘΕΙΩΝ

Π. Αζαριάδης, Ν.Μ. Γιαννόπουλος, Α.Κ. Χατζής, Δ. Μπόμπο, Α. Γ. Νικολαΐδης, Γ.Β. Κυρβασίλης, Κ. Αναγνωστόπουλος, Σ. Ράμμος, Γ.Η. Σαρρής, Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Γενικού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου.

ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΠΑΡΚΟΥΣΗΣ ΑΟΡΤΙΚΗΣ ΒΑΛΒΙΔΟΣ

Μ. Αζαριάδης, Α. Χατζής, Ν. Γιαννόπουλος, Δ. Μπόμπο, Αθ. Νικολαΐδης, Γ. Κυρβασίλης, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Ράμμος, Γ. Σαρρής, Παιδοκαρδιοχειρουργική Κλινική Γενικού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου.

Η ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ FONTAN ΜΕ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΑΠΟΣΥΜΦΟΡΗΣΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ν. Γιαννόπουλος, Α. Χατζής, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδης, Γ. Κυρβασίλης, Α. Νικολαΐδης, Σ. Ράμμος, και Γ. Σαρρής, Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Γενικού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου.

ΑΝΑΤΟΜΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΕΒΗΞΗΣ ΤΩΝ ΜΕΛΑΝΩΝ ΑΓΤΕΙΩΝ (ΑΓΤΕΙΩΝ SWITCH) ΣΕ ΝΕΟΓΝΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ. ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Α. Χατζής, Ν. Γιαννόπουλος, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδης, Γ. Κυρβασίλης, Α. Νικολαΐδης, Μ. Κούφο, Σ. Αποστολοπούλου, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Ράμμος και Γ. Σαρρής, Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Γενικού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου.

ΠΕΡΙΤΟΝΑΙΚΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΣΕ ΝΕΟΓΝΑ ΚΑΙ ΜΗ ΦΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
Κ. Ράμμος, Μ. Κασσιός, Ι. Μενεσιός, Φ. Χρονιδίου, Α. Χατζής, Γ. Σαρρής, Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Γενικού Καρδιοχειρουργικού Κέντρου.

← Από τα εγκαίνια της Παιδών ΚΡΧ Κλινικής

▶
Πρ. Αζαριάδης,
Αναπληρωτής
Διευθυντής

Η ανακοίνωση με τίτλο **«Στρατηγική χειρουργική αντιμετώπισης ασθενών με παθοφυσιολογία μονήρους κοιλίας»**, υπό τους Ν. Γιαννόπουλο, Α. Χατζή, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδη, Γ. Κυρβασίλη, Α. Νικολαΐδη, Σ. Αποστολοπούλου, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), αναφέρονταν σε 49 ασθενείς, με φυσιολογία μονήρους κοιλίας, που αντιμετώπιστηκαν τη διετία 1997-1999. Σε 28 από τις περιπτώσεις, χρειάστηκε προπαρασκευαστική επέμβαση πρώτου σταδίου, ενώ σε 18 αμφίδρομο Glenn Shunt. Καταγράφηκαν πέντε θάνατοι σε ασθενείς που χρειάστηκαν επέμβαση πρώτου σταδίου, με τη συνολική θνητότητα να αγγίζει το 10%. Στο ίδιο συνέδριο, παρουσιάστηκε επίσης η μελέτη με τίτλο **«Ανατομική διόρθωση της μετάθεσης των μεγάλων αγγείων (arterial switch) σε νεογνική ηλικία. Χειρουργική τεχνική και αποτελέσματα»**, υπό τους Α. Χατζή, Ν. Γιαννόπουλο, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδη, Γ. Κυρβασίλη, Α. Νικολαΐδη, Μ. Κιάφρα, Σ. Αποστολοπούλου, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), που αφορούσε σε 16 περιστατικά ηλικίας 5 έως 130 ημερών, με ένα μόνο θάνατο, καθώς επίσης και εκείνη με τίτλο **«Πλαστική διόρθωση της ανεπαρκούς αορτικής βαλβίδος»**, υπό τους Μ. Αζαριάδη, Α. Χατζή, Ν. Γιαννόπουλο, Δ. Μπόμπο, Α. Νικολαΐδη, Γ. Κυρβασίλη, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), που αφορούσε σε 16 ασθενείς ηλικίας 6 μηνών έως 21 ετών, που αντιμετώπιστηκαν τη διετία 1997-1999 και υποβλήθηκαν σε πλαστική της αορτικής βαλβίδος με τοποθέτηση sub-commissural ραφών συνδυασμένων με βράχυνση των πτεχών με τη μέθοδο Trussler. Το αποτέλεσμα χαρακτηρίστηκε άριστο σε όλες τις περιπτώσεις.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΠΑΘΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΜΟΝΗΡΟΥΣ ΚΟΙΛΙΑΣ
Ν. Γιαννόπουλος, Α. Χατζής, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδης, Γ. Κυρβασίλης, Α. Νικολαΐδης, Σ. Αποστολοπούλου, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Ράμμος και Γ. Σαρρής
Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Νεοαίσιου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου.

◀ Μονήρης
κοιλία

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΕΤΡΑΛΟΓΙΑΣ FALLOT ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΛΠΙΚΗ ΔΙΑΠΝΕΥΜΟΝΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ
Ν. Γιαννόπουλος, Α. Χατζής, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδης, Γ. Κυρβασίλης, Α. Νικολαΐδης, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Ράμμος και Γ. Σαρρής
Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Νεοαίσιου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου.

◀ Τετραλογία
Fallot

ΠΡΩΙΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΙΚΗΣ ΑΝΩΜΑΛΗΣ ΕΚΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΟΝΙΚΩΝ ΦΛΕΒΩΝ
Α. Χατζής, Ν. Γιαννόπουλος, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδης, Γ. Κυρβασίλης, Α. Νικολαΐδης, Ι. Παπαγιάννης, Σ. Ράμμος και Γ. Σαρρής
Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Νεοαίσιου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου

◀ Ολική
ανώμαλη
εκβολή

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΚΑΡΔΙΤΙΔΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑΡΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ
Α. Χατζής, Ν. Γιαννόπουλος, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδης, Γ. Κυρβασίλης, Α. Νικολαΐδης, Σ. Αποστολοπούλου, Ι. Παπαγιάννης, Ε. Μανώλη, Γ. Σαρρόγλου, Σ. Ράμμος και Γ. Σαρρής
Παιδοκαρδιοχειρουργικό Τμήμα Νεοαίσιου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου

▶ Ο Γ. Σαρρής
με τους
Στρ. Παττακό,
Ν. Shumway
και Π. Αλιβιζάτο

▲ Ενδοκαρδίτιδα

Η αντιμετώπιση έντεκα ασθενών, ηλικίας 7 μηνών έως 8 ετών, με σημαντικό βαθμού στενώσεις των πνευμονικών αρτηριών μετά από προηγηθέν Waterston ή Β - T shunt αριστερά, παρουσιάστηκε με τίτλο **«Απώτερες επιπλοκές από τα πνευμονικά αγγεία μετά από αορτοπνευμονικές παρακάμψεις (Shunts)»**, υπό τους Π. Αζαριάδη, Α. Χατζή, Ν. Γιαννόπουλο, Δ. Μπόμπο, Α. Νικολαΐδη, Γ. Κυρβασίλη, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), ενώ μελέτη που περιελάμβανε πέντε ασθενείς, χωρίς την καταγραφή πρώιμου ή αργότερου θανάτου, είχε τίτλο **«Πρώιμα αποτελέσματα της χειρουργικής αντιμετώπισης της ολικής ανώμαλης εκβολής των πνευμονικών φλεβών»**, υπό τους Α. Χατζή, Ν. Γιαννόπουλο, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδη, Γ. Κυρβασίλη, Α. Νικολαΐδη, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Παραγωγική ήταν η συμμετοχή της ομάδας στο εν λόγω συνέδριο, καθώς ανακοίνωσε επίσης μελέτη με τίτλο **«Περιτοναϊκή διάλυση σε νεογνά και βρέφη μετά από καρδιοχειρουργική επέμβαση»**, υπό τους Κ. Ρέλλο, Μ. Κιάφα, Ι. Μπισιάδη, Φ. Χρονίδου, Α. Χατζή και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), άλλη μελέτη με τίτλο **«Χειρουργική προσέγγιση στην αντιμετώπιση της ενδοκαρδίτιδας σε παιδιά και νεαρούς ενήλικες»**, υπό τους Α. Χατζή, Ν. Γιαννόπουλο, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδη, Γ. Κυρβασίλη, Α. Νικολαΐδη, Σ. Αποστολοπούλου, Ι. Παπαγιάννη, Ε. Μανώλη, Γ. Σαρρόγλου, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), που αφορούσε στην αντιμετώπιση 16 ασθενών με ενδοκαρδίτιδα σε έδαφος προηγηθείσας χειρουργικής αντιμετώπισης συγγενούς καρδιοπάθειας και συνολική θνητότητα -συντηρητικά ή χειρουργικά- της τάξεως του 37,5% και τέλος, τη μελέτη με τίτλο **«Χειρουργική αντιμετώπιση τετραλογίας Fallot και αποτελέσματα μετά ολική διακολπική διαπνευμονική διόρθωση»**, υπό τους Ν. Γιαννόπουλο, Α. Χατζή, Δ. Μπόμπο, Π. Αζαριάδη, Γ. Κυρβασίλη, Α. Νικολαΐδη, Ι. Παπαγιάννη, Σ. Ράμμο και Γ. Σαρρή (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), που περιελάμβανε 64 ασθενείς με ολική διόρθωση της TOF με μηδενική θνητότητα.

◀ Γ. Σαρρής,
Σ. Πράπας
(2014)

«Παπαγεωργίου»

Το νομικό καθεστώς σύστασης και λειτουργίας του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», ως Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, έδωσε το έναυσμα στους αδερφούς Παπαγεωργίου να προχωρήσουν στην ίδρυση ενός νέου νοσηλευτικού ιδρύματος, που θα κάλυπτε τις ανάγκες της περιοχής των δυτικών συνοικιών της Θεσσαλονίκης, αλλά και ευρύτερα της Βόρειας Ελλάδας. Το Νοσηλευτήριο «Παπαγεωργίου» θεμελιώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ενώ η έναρξη λειτουργίας του εγκαινιάστηκε στο τέλος της. Στο οργανόγραμμα λειτουργίας του, συμπεριλήφθηκε εξ αρχής, η Χειρουργική Κλινική Καρδιάς, Θώρακος και Αγγείων, η οποία οργανώθηκε από τον **Γεώργιο Χατζηκώστα**, τέως Επιμελητή Α' του Νοσοκομείου «Γ. Παπανικολάου», που επιλέχθηκε να αναλάβει θέση Διευθυντή. Τα επίσημα εγκαίνια πραγματοποιήθηκαν στις 10 Μαΐου 2000, ενώ από τον Σεπτέμβριο της ίδια χρονιάς, ξεκίνησε και η διενέργεια επεμβάσεων «ανοιχτής» καρδιάς. Η Καρδιοχειρουργική Κλινική, δυναμικότητας 32 νοσηλευτικών κλινών, διαθέτει έως και σήμερα δύο χειρουργικές αίθουσες και μια τρίτη για την αντιμετώπιση οπτικών περιστατικών, ενώ υποστηρίζεται από Μονάδα Εντατικής Θεραπείας, επικεφαλής της οποίας είναι ο Δημήτριος Ματάμης. Στην αρχική στελέχωση της κλινικής, εκτός από το Γ. Χατζηκώστα, περιλαμβάνονταν οι Θωμάς Μαρίνος και Παναγιώτης Σαρήπουλος, Επιμελητές Α', καθώς και Όθωνας Γαλανός και Γρηγόριος Μπιτζίκας, Επιμελητές Β'. Με την έναρξη λειτουργίας της, η Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσηλευτηρίου «Παπαγεωργίου» άγγιξε τη διενέργεια περίπου 250 εγχειρήσεων καρδιάς και 100 θώρακος, ετησίως. Ανάλυση της συνολικής δραστηριότητας, γίνεται σε κείμενα που εντάσσονται στην περίοδο 2001-2014.

▲ Χατζηκώστας Γεώργιος, Διευθυντής - Συντονιστής, Μετεκπαιδευθείς σε Αγγλία και Η.Π.Α. Με πολύχρονη θητεία δίπλα στον Π. Σπύρου και στον ιδιωτικό τομέα της Θεσσαλονίκης, οργάνωσε το 2000 την Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Παπαγεωργίου» την οποία διηύθυνε για τα επόμενα 12 χρόνια

«Ερρίκος Ντυνάν»

Στα ίδιο πλαίσιο, εντάσσεται και η ίδρυση του Νοσηλευτηρίου «**Ερρίκος Ντυνάν**», στην Αθήνα, το όνομα του οποίου παραπέμπει στον ιδρυτή του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, Ερρίκο Ντυνάν, καθώς το ίδρυμα κατασκευάστηκε και ανήκει στον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό. Οι εργασίες κατασκευής του ξεκίνησαν το 1991 και ολοκληρώθηκαν το 1999, ενώ τα εγκαίνια λειτουργίας του πραγματοποιήθηκαν το 2000. Στο οργανόγραμμα του ιδρύματος προβλέπονταν, επίσης, εξ αρχής δημιουργία Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, στα πλαίσια του Χειρουργικού Τομέα, με θέσεις Διευθυντή, Αναπληρωτή Διευθυντή και Επιμελητών Καρδιοχειρουργών. Την ευθύνη οργάνωσης και λειτουργίας της κλινικής ανέλαβε, στις 16/12/2000, ο Σωτήριος Πράπας, τέως Επιμελητής Α' του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», με συνεργάτες τους Γ. Σταυρόπουλο και Β. Κωτσά. Η οργάνωση των υποδομών της κλινικής έγινε με ταχύτατο τρόπο, με αποτέλεσμα η πρώτη επέμβαση –εγχείρηση ByPass με τη χρήση της τεχνικής πάλλουσας καρδιάς– να πραγματοποιηθεί στις 2 Φεβρουαρίου. Συνεργάτες Αναισθησιολόγοι της κλινικής ήταν η Πολυξένη Στρατήγη, Φωτεινή Ντάνου και η Ελένη Κουρή, ενώ Τεχνικοί εξωσωματικής κυκλοφορίας ο αείμνηστος Gill Balendine και η Αγγελική Άννα Τσορβά. Στον πρώτο χρόνο λειτουργίας της κλινικής, πραγματοποιήθηκαν περί τις 300 επεμβάσεις καρδιάς, για να ανέλθουν στις 465 το 2002 και να σταθεροποιηθούν περί τις 400 ετησίως. Συνολική αποτίμηση του έργου της κλινικής γίνεται αναλυτικά στην καταγραφή των τεκταινόμενων της επόμενης περιόδου.

◀ Σωτήριος Πράπας, Διευθυντής Υπέρμαχος της τεχνικής πάλλουσας καρδιάς από το 1997, συνδύασε τη μέθοδο με αμιγή χρήση αρτηριακών μοσχευμάτων χωρίς χειρισμούς στην αορτή. Με σειρά άλλων ανακοινώσεων σε ελάχιστα επεμβατικές μεθόδους σε άλλα πεδία, αναδείχθηκε στο τέλος της περιόδου στον θεμελιωτή του ΚΡΧ Κέντρου του «Ερρίκος Ντυνάν» που έως σήμερα διευθύνει

Η απόφαση της Πολιτείας να καθιερώσει οικονομικό Καρδιοχειρουργικό «πακέτο νοσηλείας», προς το τέλος της Περιόδου Ωρίμανσης, το 1991, λειτούργησε καταλυτικά για τις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές του Ιδιωτικού Τομέα, κατά τη διερευνούμενη Περίοδο της Καταξίωσης. Ένας εντυπωσιακός αριθμός ασθενών κινήθηκε προς αναζήτηση Καρδιοχειρουργικών υπηρεσιών στον Ιδιωτικό τομέα, με αποτέλεσμα ο όγκος των διενεργούμενων επεμβάσεων να υπερβαίνει εκείνων των δημοσίων Καρδιοχειρουργικών Κλινικών. Αντιστρόφως ανάλογη, βέβαια, ήταν η παραγωγή ακαδημαϊκού έργου, όπως προκύπτει από τη βιβλιογραφία της περιόδου.

Πιο συγκεκριμένα, με την έναρξη της Περιόδου Καταξίωσης, τα στελέχη των τριών Καρδιοχειρουργικών Κλινικών του Νοσηλευτηρίου «Υγεία», διεκδικούσαν τη Καρδιοχειρουργική «μερίδα του λέοντος» στον Ιδιωτικό τομέα, αγγίζοντας τα 800 περίπου περιστατικά ετησίως. Παρά την επιτυχία αυτή, ο ιδρυτής της πρώτης Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του εν λόγω ιδρύματος, **Γεώργιος Τόλης**, ερχόμενος σε αντιπαράθεση με την Διοίκηση, οδηγήθηκε σε παραίτηση, με αποτέλεσμα τη μετακίνησή του στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο» Αθηνών, το 1995. Το κενό που δημιουργήθηκε από την εξέλιξη αυτή, κάλυψε επιτυχώς ο **Στρατής Παττακός**, η πληθωρική προσωπικότητά του οποίου αναδείχθηκε μετά την αποχώρηση του Γ. Τόλη. Στο τέλος της διερευνούμενης περιόδου, μάλιστα, ο Σ. Παττακός, συνεπικουρούμενος από τους Απόστολο Τσαλάκη και Νικόλαο Μπουμπούλη, αρχικά, τους Σπύρο Τουντόπουλο, Στέφανο Καλκατζή, Γεώργιο Καπρίνη μετέπειτα και για μικρό διάστημα από τους Μιχάλη Αργυρίου και Βασίλειο Κωστή, πραγματοποιούσε περί τα 500 χειρουργεία καρδιάς. Σημαντική κρίνεται και η πρωτοβουλία του να μετακαλεί πρωτοπόρους Καρδιοχειρουργούς από όλον τον κόσμο, όπως οι Tomas Salerno, Federico Benetti, Randas Batista και άλλοι, με σκοπό τη διενέργεια πρωτότυπων επεμβάσεων σε συνεργασία μαζί τους. Από τον ίδιο και τους συνεργάτες του, διενεργήθηκε και η πρώτη τοποθέτηση απινιδωτή καρδιάς σε ασθενή, με την αρωγή εξειδικευμένων Καρδιολόγων.

◀ **Γεώργιος Τόλης.**
Με το δημιουργικό του πνεύμα, συνέδεσε το όνομά του με μία ακόμη πρωτιά, καθιερώνοντας τη χρήση ανάστροφης θερμής καρδιοπληγίας στην προστασία του μυοκαρδίου. Έθεσε τέλος στην απόλυτα επιτυχή καριέρα του το 1997 σε ηλικία 63 ετών, παραμένοντας «μόνιμος» σε ακαδημαϊκό επίπεδο

«Υγεία»

◀ Στην **Α' Καρδιοχειρουργική Κλινική** του Νοσηλευτηρίου «Υγεία», ο **Γεώργιος Ανδριτσάκης** συνέχισε το παραγόμενο έργο της προηγούμενης περιόδου, έως και την συνταξιοδότησή του, επικουρούμενος από τους Ιάκωβο Παντελιάδη, Θεόδωρο Ευστρατιάδη και Αχιλλέα Τσιτσιπά, πραγματοποιώντας περί τις 200 επεμβάσεις καρδιάς ετησίως. Υπό την καθοδήγησή του, ο Ι. Παντελιάδης ασχολήθηκε με την ελάχιστα επεμβατική χειρουργική, καθιερώνοντας τη «LAST Operation», για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Η παρουσία του **Δημήτριου Μπουλαφέντη** στο ίδρυμα και η δημιουργία μιας τέταρτης Καρδιοχειρουργικής ομάδας, στα μέσα περίπου της Περιόδου Καταξίωσης, λειτούργησε αδιαμφισβήτητα υπέρ του Νοσηλευτηρίου «Υγεία». Ο Δ. Μπουλαφέντης, με τη βοήθεια του συνεργάτη του Ιωάννη Κοκοτσάκη, επέδειξε εντυπωσιακά αποτελέσματα στη χειρουργική της αορτής και την τεχνική της τοποθέτησης της αορτικής κάνουλας στην μασχαλιαία αρτηρία. Μετά την αποχώρηση του Ι. Κοκοτσάκη, το 1999, συνεργάτες του υπήρξαν οι Ανδρέας Μαρτίνος και Μιχάλης Μυλωνάκης. Αξίζει να αναφερθεί, επίσης, πως για τη διετία 1995-1997, συμβόλαιο συνεργασίας με το εν λόγω ίδρυμα, υπήγραψε και ο Δημήτριος Νίκας, επιστρέφοντας από την Αμερική.

▲ **Ιάκωβος Παντελιάδης**

◀ **Γεώργιος Ανδριτσάκης.**
Πριν συνταξιοδοτηθεί στο τέλος της περιόδου και μείνει στην ιστορία ως εκ των θεμελιωτών της Καρδιοχειρουργικής, ανέδειξε τους συνεργάτες του Ευστράτιο Παττακό και Ιάκωβο Παντελιάδη σε διευθυντικές θέσεις στο «Υγεία». Ένας πραγματικός sir της Καρδιοχειρουργικής

◀ **Στρατής Παττακός.**
Αναδείχτηκε στον πλέον πολυάσχολο καρδιοχειρουργό του ιδιωτικού τομέα. Οι πρωτοβουλίες του για μετάκλιση πρωτοπόρων καρδιοχειρουργών από το εξωτερικό έδωσαν ώθηση στην Ελληνική Καρδιοχειρουργική

◀ **Δημήτριος Μπουλαφέντης.**
Με μεγάλη εμπειρία και σειρά ανακοινώσεων στη χειρουργική της αορτής και σε περιστατικά υψηλού κινδύνου

1993-2001

404 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΕΝΩΝ - ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Σε ακαδημαϊκό επίπεδο, η ομάδα του Γ. Τόλη προχώρησε σε σειρά ανακοινώσεων, μερικές εκ των οποίων υπήρξαν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες. Η μελέτη 25 ασθενών υψηλού κινδύνου, 16 ανδρών και εννέα γυναικών, ηλικίας 55-79 ετών, που χειρουργήθηκαν τη διετία 1992-1994, ανακοινώθηκε με τίτλο «**Παλίνδρομη συνεχής θερμής αιματικής καρδιοπληγία σε παρατεταμένους χρόνιους συγκλίσεις της αορτής**», υπό τους Γ. Τόλη, Ν. Σφύρα, Γ. Αστρά, Γ. Γεωργίου και Γ. Σταυρόπουλο (ΚΙΧ Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1994). Εκ του συνόλου, οι 13 ασθενείς έπασχαν από καρδιακή ανεπάρκεια IV σταδίου, κατά NYHA, ενώ για όλους ο χρόνος σύγκλισης της αορτής κυμάνθηκε μεταξύ 120' και 250' και η προστασία του μυοκαρδίου έγινε με παλίνδρομη θερμή -37° C- αιματική καρδιοπληγία. Σε τρεις ασθενείς έγινε αντικατάσταση της μιτροειδούς βαλβίδας και τριπλό ByPass, σε δυο αντικατάσταση της αορτικής βαλβίδας, σε τέσσερις αντικατάσταση της αορτικής βαλβίδας και ByPass, σε εννέα αντικατάσταση της μιτροειδούς και της αορτικής, σε δυο ταυτόχρονη αντικατάσταση της μιτροειδούς, της αορτικής και ByPass, ενώ σε πέντε πραγματοποιήθηκε «εγχείρηση Cabrol». Μια ασθενής κατέληξε μετά 24 ώρες και μια δεύτερη την 10^η μέρα από την επέμβαση λόγω οξείας ηπατικής βλάβης. Με τίτλο «**Εξάρτηση νεφροβλαστώματος με ενδο-καρδιακή επέκταση**», υπό τους Γ. Τόλη, Ν. Σφύρα, Γ. Γεωργίου και Γ. Σταυρόπουλο (Video - 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995), παρουσιάστηκε βιντεοσκοπημένη εγχείρηση, η οποία πρόβαλε την αφαίρεση αγωγού φύσεως όγκου κάτω από την κοίλη φλέβα, που καταλάμβανε σχεδόν πλήρως τον δεξιό κόλπο, σε ένα πεντάχρονο κορίτσι. Η επέμβαση έγινε κάτω από βαθιά υποθερμία και πλήρη παύση της κυκλοφορίας. Από την ιστολογική μελέτη του όγκου προέκυψε νεφροβλάστωμα.

Τα αποτελέσματα επεμβάσεων που διενεργήθηκαν υπό θερμή καρδιοπληγία σε 930 ασθενείς, το διάστημα 01/03/92 έως 31/05/95, ανακοινώθηκαν με τίτλο «**Παρατεταμένη σύγκλιση της αορτής υπό παλίνδρομη θερμή αιματική καρδιοπληγία**», υπό τους Γ. Σταυρόπουλο, Ν. Σφύρα, Γ. Γεωργίου και Γ. Τόλη (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995), ενώ στην ανακοίνωση με τίτλο «**Καρδιακές επανεγχειρήσεις υπό παλίνδρομη θερμή αιματική καρδιοπληγία**», υπό τους Γ. Τόλη, Γ. Αστρά, Ν. Σφύρα, Γ. Γεωργίου, Γ. Σταυρόπουλο και Σ. Σκαρδούτσο (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996), περιεγράφηκε η εμπειρία επανεγχειρήσεων καρδιάς υπό παλίνδρομη θερμή αιματική καρδιοπληγία. Επί συνόλου 956 περιστατικών, επανεγχειρήσεις διενεργήθηκαν σε 56 ασθενείς, ποσοστό 6,1 %. Οι 29 ασθενείς ηλικίας 41-80 ετών, υποβλήθηκαν σε ByPass και οι άλλοι 27 ηλικίας 27-75 ετών, σε αντικατάσταση βαλβίδων. Στο σύνολο σημειώθηκαν τέσσερις θάνατοι, ποσοστό 7%, εντός 30 ημερών. Άλλες ανακοινώσεις είχαν τίτλους, «**Αντικατάσταση καρδιακών βαλβίδων υπό παλίνδρομη θερμή καρδιοπληγία**», υπό τους Γ. Τόλη, Γ. Αστρά, Ν. Σφύρα, Γ. Γεωργίου, Γ. Σταυρόπουλο και Σ. Σκαρδούτσο (17^ο Καρδιολογικό Συνέδριο, Αθήνα, 1996), «**Εγχείρηση Cabrol υπό παλίνδρομη θερμή αιματική καρδιοπληγία**», υπό τους Γ. Τόλη, Ν. Σφύρα, Σ. Σκαρδούτσο, Γ. Γεωργίου (2^ο Διεθνές Καρδιοχειρουργικό Συνέδριο ΟΙΚΚ, 2000) και «**Εκτεταμένη ενδοθηρηκτομή στεφανιαίων αρτηριών υπό παλίνδρομη θερμή αιματική καρδιοπληγία**», υπό τους Γ. Τόλη, Ν. Σφύρα, Σ. Σκαρδούτσο, Γ. Γεωργίου. (2^ο Διεθνές Καρδιοχειρουργικό Συνέδριο ΟΙΚΚ, 2000).

Αντικατάσταση καρδιακών βαλβίδων υπό παλίνδρομη θερμή αιματική καρδιοπληγία
Αποτελέσματα επί 213 ασθενών

Γεώργιος Α. Τόλης, Γεώργιος Αστράς, Νικόλαος Σφύρας, Γεώργιος Γεωργίου, Γεώργιος Σταυρόπουλος

Διαγνωστικό και Θεραπευτικό Κέντρο Αθηνών «ΥΓΕΙΑ»

Εγχειρήσεις επί των βαλβίδων με παλίνδρομη θερμή καρδιοπληγία

Ο Γ. Τόλης με τον Σ. Πράπα και τον γιο του George, καρδιοχειρουργό με λαμπρή καριέρα στην Ν. Υόρκη και το "Harvard University"

Τίτλος: Παρατεταμένη σύγκλιση της αορτής υπό παλίνδρομη θερμή αιματική καρδιοπληγία

Συγγραφείς: Σταυρόπουλος Γ., Σφύρας Ν., Γεωργίου Γ., Τόλης Γ

Κέντρο: Διαγνωστικό & Θεραπευτικό Κέντρο Αθηνών "Υγεία"

Αντικ. Αορ Βαλβ (120-150, 135) 2
Αντικ. Αορ Βαλβ (Παρασφίξεις) (148-194, 163) 7
Αντικ. Μιτρ Βαλβ (Παρασφίξεις) (127-149, 137) 4
Αντικ. Αορτ Μιτρ Βαλβ (170-165, 134) 12
Πλτκ. Αορτ Μιτρ Βαλβ (Παρασφίξεις) (137-145, 141) 2
Επανάσφίξεις (120-194, 154) 5
εγχείρηση Cabrol (127, 205, 154) 5

Αντιμετώπιση πολύπλοκων καρδιοπαθειών με παλίνδρομη θερμή καρδιοπληγία

ΚΑΡΔΙΑΚΕΣ ΕΠΑΝΕΓΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΥΠΟ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗ ΘΕΡΜΗ ΑΙΜΑΤΙΚΗ ΚΑΡΔΙΟΠΛΗΓΙΑ
Γ.Α. Τόλης, Γ. Αστρά, Ν. Σφύρας, Γ. Γεωργίου, Γ. Σταυρόπουλος, Σ. Σκαρδούτσο, Δ.Θ.Κ.Α. "ΥΓΕΙΑ" και ΙΑΤΡΙΚΟ ΑΘΗΝΩΝ

56 επανεγχειρήσεις με παλίνδρομη θερμή καρδιοπληγία

Υποθερμία στην καρδιοχειρουργική
Η συμβολή της αρχίζει να μειώνεται

Γεώργιος Α. Τόλης

Διαγνωστικό και Θεραπευτικό Κέντρο «Υγεία», Αθήνα

Πίνακας 1. Καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις υπό φυσιολογική (37°C) θερμοκρασία. Μάρτιος-Δεκέμβριος 1992 στο Διαγνωστικό και Θεραπευτικό Κέντρο Αθηνών «ΥΓΕΙΑ» Α.Ε.

Είδος επεμβάσεως	Αριθμός ασθενών	Θάνατοι εντός 30 ημερών
Λειτουργοαναπλαστικές παρεκφυμίες	1	0
Λειτουργοαναπλαστικές παρεκφυμίες-Αντικατάσταση τριπλού	5	1
Αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας-Αρτηροαναπλαστικές παρεκφυμίες	28	0
Αντικατάσταση μιτροειδούς βαλβίδας	21	2
Αντικατάσταση αορτικής Μιτροειδούς βαλβίδας	7	0
Αντικατάσταση αορτικής Μιτροειδούς-Επιστηθική γαγγλιώνας	2	0
ΑΙΣΘΡΟΠΛΗΓΙΑ		
Τετρασπονδύλ. Fallot (επιπέδιος)	1	0
Τετρασπονδύλ. Fallot (επιπέδιος-επιχειρησιακή)	1	1
Υποβλεβηθικές στενωσιές, περικαρδιακή αορτίτιδα	1	0
Υποβλεβηθικές στενωσιές αορτής	2	0
ΣΥΝΟΛΟ	208	3 (1,4%)

Παρακάτω από τους Πίνακες, ένα φωτοβιβλίο με εκπαιδευτικό τίτλο "Έτος της (1992) παρουσιάζονται μετρητικές, Η Εξιδρωματική Ανάλυση, Προσφίξεις σε 1 ασθενή (2,9%) και σε άλλους 4 ασθενείς. Παράρτημα: Ομάδα ασθενών στο 24ωρο της επεμβάσεως χωριστά μόνο στα 15% των περιστατικών. Η κλίμακα αυτή εφαρμόστηκε 4 φορές από 20 έως 160 mm. Οδηγός για χρήση της αιματικής θερμής καρδιοπληγίας είναι σε 80 ασθενείς, επί συνόλου 191 ασθενών.

Πίνακας επεμβάσεων του Γ. Τόλη και της ομάδας του με χρήση παλίνδρομης θερμής καρδιοπληγίας

Σαφώς λιγότερες ήταν οι ανακοινώσεις της ομάδας του Γ. Ανδριτσάκη, την διευρευνομένη περίοδο. Σε βιντεοσκοπημένη ταινία με τίτλο «**Χειρουργική θεραπεία ερωστούς στένωσης της πνευμονικής βαλβίδας και του κόρου εξόδου της δεξιάς κοιλίας**», υπό τους Ι. Παντελιάδη, Θ. Ευστρατιάδη, Χ. Τζωρτζάκη, Μ. Αποστολίδου και Γ. Ανδριτσάκη (Video - 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995), προβλήθηκε η επιτυχής χειρουργική αντιμετώπιση γυναίκας 50 ετών με συγγενή στένωση της πνευμονικής βαλβίδας και υποβαλβιδική στένωση του κόρου εξόδου της δεξιάς κοιλίας. Η ανακοίνωση με τίτλο «**Επαναίματωση του μυοκαρδίου χωρίς εξωσωματική κυκλοφορία μέσω μιας μικρής αριστερής θωρακοτομής (Εγχείρηση Last)**. Παρουσίαση επί 6 περιστατικών», υπό τους Ι. Παντελιάδη, Θ. Ευστρατιάδη, Α. Τσιτσιπά, Μ. Αποστολίδου και Γ. Ανδριτσάκη (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), περιελάμβανε τα πρώτα ανάλογα περιστατικά στην Ελλάδα, ενώ εκείνη με τίτλο «**Εγχειρήσεις επαναίματωσης του μυοκαρδίου χωρίς εξωσωματική κυκλοφορία. Η εμπειρία μας από τον Ιούλιο 1997 μέχρι σήμερα**», υπό τους Ι. Παντελιάδη, Θ. Ευστρατιάδη, Α. Τσιτσιπά, Μ. Αποστολίδου και Γ. Ανδριτσάκη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), αφορούσε σε 74 επεμβάσεις, 33 εκ των οποίων ήταν «εγχειρήσεις LAST» και 41 εγχειρήσεις OPCAB με μέση στεφανιοτομή. Σε 61 ασθενείς χρησιμοποιήθηκε εξωσωματική κυκλοφορία, ενώ μια ασθενής απεβίωσε την 30^η μετεγχειρητική ημέρα λόγω σπυλαιας.

Παρά τον εντυπωσιακά υψηλό αριθμό των δνευρογόμενων επεμβάσεων, το παραγόμενο έργο της ομάδα του Σ. Παττακού σε ακαδημαϊκό επίπεδο, ήταν λιγοστό. Τα αποτελέσματα επί συνόλου 1.350 ασθενών της περιόδου 1991-1995, που χειρουργήθηκαν υπό εξωσωματική κυκλοφορία για διάφορες καρδιακές παθήσεις, ανακοινώθηκαν με τίτλο «**Προβλήματα από την τοποθέτηση καθετήρος ανάστροφης καρδιοπληγίας σε 745 ασθενείς**», υπό τους Α. Τσολάκη, Μ. Αργυρίου, Α. Δαρούση, Γ. Καπρίνη, Σ. Καλακώνα, Μ. Κολοτούρου και Σ. Παττακό (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995). Οι 745 ασθενείς αντιμετωπίστηκαν με χρήση περιοδικής ανάστροφης ψυχρής αιματικής καρδιοπληγίας, ενώ σε όλους τοποθετήθηκε καθετήρας ανάστροφης καρδιοπληγίας. Σε δώδεκα ασθενείς υπήρξε αδυναμία καθετηριασμού, σε 25 έξοδος του καθετήρα στον δεξιό κόλπο και σε πέντε τραυματισμός του στεφανιαίου κόλπου, που σε δύο περιπτώσεις συρράφτηκε με Proleg 5.0. Η δεύτερη ανακοίνωση με τίτλο «**Η χρήση της κερκιδικής αρτηρίας σαν μόσχευμα σε αορτοστεφανιαία παράκαμψη. Τα πρώτα μας αποτελέσματα**», υπό τους Β. Κωτσά, Ν. Μπουμπούλη, Σ. Καλκατζή, Β. Αποστολίδη, Γ. Καπρίνη, Α. Τσολάκη, Μ. Κολοτούρου και Σ. Παττακό (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), αφορούσε σε 40 άνδρες, ηλικίας κάτω των 60 ετών, που υποβλήθηκαν σε στεφανιαία παράκαμψη. Η κερκιδική αρτηρία χρησιμοποιήθηκε ως συμπληρωματικό προς άλλα μόσχευμα σε 38 περιπτώσεις, καθώς στις υπόλοιπες δύο το Allen-test δεν ήταν ικανοποιητικό. Η θνητότητα ήταν μηδενική.

Στρατής Παττακός

Ανάλυση 33
LAST operations
και 41 OPCAB

ΕΓΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΙΜΑΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ 1997 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ
Ι. Παντελιάδης, Θ. Ευστρατιάδης, Α. Τσιτσιπάς, Μ. Αποστολίδου και Γ. Ανδριτσάκης
Α. Καρδιοχειρουργική Κλινική Νοσοκομείου ΥΓΕΙΑ, Αθήνα

Καθετήρας ανάστροφης
καρδιοπληγίας
(εμπειρία από 745 ασθενείς)

Στρ. Παττακός - R. Batista.
Συνεργάστηκαν στην εφαρμογή
της μεθόδου "Batista"
στο «Υγεία»

Μέλη της ομάδας του
Στρ. Παττακού στο
Πανευρωπαϊκό Συνέδριο
της Βιέννης

Τίτλος: Προβλήματα από την τοποθέτηση καθετήρος ανάστροφης καρδιοπληγίας σε 745 ασθενείς
Συγγραφείς: Α. Τσολάκης, Μ. Αργυρίου, Α. Δαρούση, Γ. Καπρίνη, Σ. Καλακώνα, Μ. Κολοτούρου, Σ. Παττακός
Κέντρο: Α. Καρδιοχειρουργικό Κέντρο "Υγεία"

Ιάκωβος Παντελιάδης.
Καθιέρωσε την περίοδο αυτή, πρώτος στην Ελλάδα, την Last Operation, μια ελάχιστα επεμβατική μέθοδος byPass, ενώ αντικατέστησε τον δασκάλο του Γ. Ανδριτσάκη στη διεύθυνση της Α' ΚΡΧ Κλινικής του «Υγεία» το 2000

Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΙΔΙΚΗΣ ΑΡΤΗΡΙΑΣ ΣΑΝ ΜΟΣΧΕΥΜΑ ΣΕ ΑΟΡΤΟΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ. ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.
Β. Κωτσά, Ν. Μπουμπούλη, Σ. Καλκατζής, Β. Αποστολίδης, Γ. Καπρίνης, Α. Τσολάκης, Μ. Κολοτούρου, Σ. Παττακός
Διευρηματικό και Θεραπευτικό Κέντρο "ΥΓΕΙΑ", Β. Καρδιοχειρουργική Κλινική

Χρήση κερκιδικής αρτηρίας σε 40 ασθενείς

▲
 Ο Δημήτριος Μπουλαφέντις με την κόρη του Μαρία στη Λέρο

Κλείνοντας την αναφορά στο Νοσηλευτήριο «Υγεία», σημαντική κρίνεται και η προσφορά του Δ. Μπουλαφέντι και της ομάδας του στην βιβλιογραφία της περιόδου. Η χειρουργική αντιμετώπιση πέντε ασθενών με περίπλοκα ανευρύσματα αορτής ανακινώθηκε με τίτλο **«Η συμβολή της βαθιάς υποθερμίας με πλήρη διακοπή της κυκλοφορίας στην χειρουργική αντιμετώπιση δύσκολων ανευρυσμάτων της κατιούσης θωρακικής αορτής»**, υπό τους Ι. Κοκοτσάκη, Α. Μαρτίνο, Κ. Λαμπίδη, Ε. Σκουτέλη, Σ. Καλακώνα και Δ. Μπουλαφέντι (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997). Εφαρμόστηκε βαθιά υποθερμία 15^οC, με 42-75 λεπτά πλήρη διακοπή της κυκλοφορίας, μέσω αριστερής θωρακωτομής. Σημειώθηκε ένας διεγχειρητικός θάνατος και ένας άμεσα μετεγχειρητικός. Η αντιμετώπιση ασθενούς με σύνδρομο Marfan, που εμφάνισε ψευδοανεύρυσμα αορτής, διαμέτρου 12 εκ. και ανεύρυσμα κοιλιακής αορτής διαμέτρου 8 εκ. παρουσιάστηκε με τίτλο **«Ταυτόχρονη επανεγχείριση για εκτομή γιγαντιαίου ψευδούς ανευρύσματος ανιούσης θωρακικής αορτής με εκτομή ανευρύσματος κοιλιακής αορτής σε ασθενή με σύνδρομο Marfan»**, υπό τους Ι. Κοκοτσάκη, Α. Μαρτίνο, Κ. Λαμπίδη, Ε. Σκουτέλη, Σ. Καλακώνα και Δ. Μπουλαφέντι (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997). Στον ασθενή πραγματοποιήθηκε εκτομή του ψευδούς ανευρύσματος και τοποθέτηση βαλβιδοφόρου μοσχεύματος «St. Jude» 27mm, με την «τεχνική Cabrol». Μετά την έξοδο από την εξωσωματική κυκλοφορία, έγινε εκτομή του ανευρύσματος της κοιλιακής αορτής και τοποθέτηση μοσχεύματος «Dacron Heatashield» 16x8cm, ενώ η μετεγχειρητική πορεία ήταν ομαλή.

Το ίδιο αντικείμενο ενδιαφέροντος είχε και η ανακοίνωση με τίτλο **«Χειρουργική αντιμετώπιση της εκφυλιστικής νόσου του μέσου χιτώνα της αορτής – Σύνδρομο Marfan»**, υπό τους Ι. Κοκοτσάκη, Μ. Μυλωνάκη, Α. Μαρτίνο, Α. Λιούλια και Δ. Μπουλαφέντι (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), που αφορούσε στη χειρουργική αντιμετώπιση τεσσάρων ασθενών με σύνδρομο Marfan, στο διάστημα μιας τετραετίας. Αναδρομική μελέτη που παρουσιάστηκε με τίτλο **«Εισαγωγή στην εξωσωματική κυκλοφορία μέσω καθετηριασμού της μασχαλιαίας αρτηρίας σε καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις»**, υπό τους Ι. Κοκοτσάκη, Μ. Μυλωνάκη, Α. Μαρτίνο, Α. Λιούλια και Δ. Μπουλαφέντι (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), αφορούσε σε ανασκόπηση της 4ετούς εμπειρίας με εννέα περιπτώσεις ασθενών, που καθετηριάστηκαν στη μασχαλιαία αρτηρία. Σε δυο ασθενείς έγινε τριπλό ByPass και εκτομή ανευρύσματος κοιλιακής αορτής, σε έναν «εγχείριση Bentall» και εκτομή ανευρύσματος κοιλιακής αορτής, σε τέσσερις εκτομή ανευρύσματος ανιούσας αορτής, ενώ σε άλλους δυο εκτομή διαχωρισμού ανιούσας αορτής και τοποθέτηση βαλβιδοφόρου μοσχεύματος. Υπήρξε ένας μετεγχειρητικός θάνατος. Τέλος, από την ίδια ομάδα υπήρξε σε διεθνές συνέδριο και η ανακοίνωση με τίτλο **«Deep Hypothermic Circulatory Arrest and Left Posterolateral Thoracotomy for Repair of Difficult Thoracic Aortic Aneurysms»**, υπό τους Ι. Kokotsakis, A. Martinos, K. Lambdis, E. Scouteli, S. Kalakonas, D. Boulafentis (International Congress of Thorax Surgery, Αθήνα, 01 - 04/06/2000).

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΦΥΛΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΟΥ ΜΕΙΟΥ ΧΙΤΩΝΑ ΤΗΣ ΑΟΡΤΗΣ-ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΜΑΡΦΑΝ.

Ι. Κοκοτσάκης, Μ. Μυλωνάκης, Α. Μαρτίνο, Α. Λιούλια, Δ. Μπουλαφέντις
 Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Ώραπειτήριο «ΥΓΕΙΑ»

▲
 Σύνδρομο Marfan

▲
 Δ. Μπουλαφέντις, Ι. Κοκοτσάκης και Β. Φωτόπουλος

▶
 Ο Δημ. Μπουλαφέντις προσερχόμενος (φωτό 1) και συμμετέχων (φωτό 2) στο 1ο Συνέδριο της ΕΑΒ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΜΕΩΣ ΚΑΘΗΤΗΡΙΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΜΑΣΧΑΛΙΑΙΑΣ ΑΡΤΗΡΙΑΣ ΣΕ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ
 Ι. Κοκοτσάκης, Μ. Μυλωνάκης, Α. Μαρτίνο, Α. Λιούλια, Δ. Μπουλαφέντις
 Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Ώραπειτήριο «ΥΓΕΙΑ»

▲
 Καθετηριασμός μασχαλιαίας αρτηρίας

◀
 Ιωάννης Κοκοτσάκης, Συνεργάτης του Δ. Μπουλαφέντι στο «Υγεία». Ανακινώσε πρώτος στην Ελλάδα την τοποθέτηση αρτηριακής κάνουλας στην μασχαλιαία αρτηρία για την χειρουργική της αορτής και του τόξου. Εντάχθηκε το 1999 στον «Ευαγγελισμό»

«Ιατρικό Αθηνών»

Στο αντίπαλο δέος, στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», η αποχώρηση της ομάδας του Άλκη Μιχάλη, τον Ιούλιο του 1993, έφερε στο προσκήνιο δυο νέους πρωταγωνιστές, τον **Στέργιο Θεοδωρόπουλο**, σε θέση Διευθυντή της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής και τον παλαιότερο συνεργάτη του ομίλου, **Γεώργιο Μάκο**, σε θέση Διευθυντή της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής. Συνεργάτες του πρώτου, ήταν οι Νίκος Γιαννόπουλος, Ανδρέας Χατζής και Σπύρος Μπαχαρακάκης, οι οποίοι αποχώρησαν την επόμενη χρονιά, και μετέπειτα οι Κωνσταντίνος Κοντραφούρης, Χρήστος Ζώρας, Νίκος Καλημέρης για μια ζετία, Βασίλης Φωτόπουλος για ένα έτος και Βασίλης Κόλλιας, που συνεργάστηκε με τον Σ. Θεοδωρόπουλο από το 2000 έως το 2009.

Αναισθησιολογική κάλυψη παρείχαν οι Αντώνης Κυρίτσας και Θωμάς Δουράκης, ενώ Τεχνικός εξωσωματικής κυκλοφορίας υπήρξε ο Βρετανός Jim Crocket. Στη Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική, συνεργάτες του Γ. Μάκου, ήταν οι Δημήτριος Ηλιόπουλος, Ιωάννης Χλωρογιάννης, Παναγιώτης Μιχαήλ, καθώς και οι Κωνσταντίνος Κοντραφούρης, Άρης Ντεβέγια, Δημήτρης Τσούπης και Παναγιώτης Μίχος. Αναισθησιολογική κάλυψη παρείχαν η Αλίκη Πούλιου και η Ρένα Μπατάλη, ενώ Τεχνικός εξωσωματικής κυκλοφορίας η Joys Kritikos.

Η επιθυμία του Γεωργίου Αποστολόπουλου, ιδρυτή και διευθυντή του ομίλου, να εντάξει στο δυναμικό του Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», τον **Γ. Τόλη** επετεύχθη, το 1995, κατόπιν πολλών διαπραγματεύσεων. Η συνεργασία των δυο ανδρών διήρκεσε περίπου δύο χρόνια, διάστημα κατά το οποίο ο Γ. Τόλης πραγματοποίησε ένα σχετικά μικρό –συγκριτικά με το παρελθόν του- αριθμό χειρουργείων, συνεπικουρούμενος από τον παλιό του συνεργάτη Νικόλαο Σφύρα και κατά περιόδους από τους Γεώργιο Σταυρόπουλο, Σπύρο Σκαρδούτο, Παναγιώτη Δεδεελία, Δημήτριο Λυμπεριάδη και Βασίλειο Λόζο. Τεχνικός εξωσωματικής κυκλοφορίας ήταν η Karen Shefferd.

◀ **Στέργιος Θεοδωρόπουλος.** Με θητεία δίπλα στον διάσημο Magdi Yacoub, αξιοποίησε την πλούσια εμπειρία του στην Α' Καρδιοχειρουργική Κλινική του «Ιατρικού Κέντρου Αθηνών» αντιμετωπίζοντας ένα μεγάλο αριθμό ασθενών από το 1993 και μετέπειτα

◀ **Γεώργιος Μάκος.** Με άριστη εκπαίδευση στις Η.Π.Α., οργάνωσε το 1993 την Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική του «Ιατρικού Κέντρου Αθηνών», επιτελώντας ένα πλούσιο κλινικό έργο σε όλο το φάσμα της εφαρμοσμένης καρδιοχειρουργικής ενήλικων

Την διερευνούμενη περίοδο της Καταξίωσης, η υπογραφή συμβολαίων ανάμεσα σε Καρδιοχειρουργούς και τις διοικήσεις ιδιωτικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων καθιερώθηκε περαιτέρω. Πολλοί ήταν οι Καρδιοχειρουργοί που επέλεξαν να δραστηριοποιηθούν στον ιδιωτικό τομέα ανεξάρτητα από κλινικές, ως υπεύθυνοι δικών τους ομάδων. Ένας εξ αυτών ήταν και ο **Μιχάλης Κανταρτζής**, ο οποίος επιστρέφοντας από τη Γερμανία, εντάχθηκε στο δυναμικό του Νοσηλευτηρίου «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών». Με την αρωγή των συνεργατών του, Ηλία Τάνο, Μπόρις Μιχάλεφ και Δημήτριο Τσούπη, επικεντρώθηκε στο πρόγραμμα της T.M.R. Laser τεχνικής, το οποίο και τον κατέστησε ευρέως γνωστό. Συνεργάτης Αναισθησιολόγος υπήρξε η σύζυγος του Μαρία Κανταρτζή, ενώ Τεχνικός εξωσωματικής κυκλοφορίας ο Ralf Sporledder. Ανάλογη συνεργασία με το ίδρυμα, ανέπτυξε και ο Καθηγητής Καρδιοχειρουργικής **Παναγιώτης Ασπμακόπουλος**, ο οποίος στερούμενος της δυνατότητας δημιουργίας Πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής σε κάποιο δημόσιο νοσοκομείο, δραστηριοποιήθηκε στον ιδιωτικό χώρο, με συνεργάτες τον Καρδιοχειρουργό Νίκο Καλημέρη και Αναισθησιολόγο τη Ρένα Μπατάλη. Τρίτη παρόμοια συνεργασία ανέπτυξε και ο **Γεώργιος Τζίφας**, μετακινούμενος από το Νοσηλευτήριο «Απολλώνειο Θεραπευτήριο». Τον Μάρτιο του 1997, υπογράφηκε συμβόλαιο συνεργασίας και με τον **Δημήτριο Νίκα**, ο οποίος αναλαμβάνοντας Διευθυντική θέση, συνεργάστηκε κατά περιόδους με τους Π. Δεδεελία, Αλέξανδρο Σιδερόπουλο, Β. Λόζο, Μ. Μιχάλεφ, Ν. Καλημέρη και Σ. Σκαρδούτο, τον Αναισθησιολόγο Γεώργιο Γεωργίου και την Τεχνικό εξωσωματικής κυκλοφορίας Joys Kritikos.

◀ **Μιχάλης Κανταρτζής.** Εντασσόμενος στο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών» το 1995, αξιοποίησε την εμπειρία του, από κέντρα της Γερμανίας, στην χειρουργική της στεφανιαίας νόσου με τη χρήση της τεχνικής TMR

◀ **Δημήτριος Νίκας.** Με λαμπρή εκπαίδευση και προϋπηρεσία σε διευθυντική θέση στις Η.Π.Α., καταξιώθηκε άμεσα με την επιστροφή του στην Ελλάδα το 1995, εντασσόμενος στο «Υγεία» και το «Ιατρικό Αθηνών». Πρωτοπόρος στην επιδίωξη της μητρεϊδούς βαλβίδος

▲ **M. Yacoub**
και
Στ. Θεοδωρόπουλος

Σε ακαδημαϊκό επίπεδο, ανακοινώσεις που να παραπέμπουν στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», υπήρξαν μόνο από την ομάδα του Δ. Νίκα. Η πρώτη, που αφορούσε σε 25 συνολικά διορθώσεις καρδιακών βαλβίδων, τέσσερις αορτικές, 14 μιτροειδείς και έξι τριγλώκινες, που αντιμετωπίστηκαν την 4ετία 1996-2000, με όλους τους ασθενείς να έχουν άριστη μετεγχειρητική πορεία, είχε τίτλο «**Η εμπειρία μας από την πλαστική των καρδιακών βαλβίδων**», υπό τους Π. Δεδελία, Σ. Σκαρδούτσο, Δ. Καραγιάννη και Δ. Νίκα (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Οι άλλες είχαν τίτλους «**Πρέπει να διακόπτεται ή όχι η ασιπρίνη πριν από αορτοστεφανιαία παράκαμψη**», υπό τους Π. Δεδελία, Σ. Σκαρδούτσο, Δ. Καραγιάννη και Δ. Νίκα (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000) και «**Η κερκιδική αρτηρία σαν μόσχευμα αορτοστεφανιαίας παράκαμψης**», υπό τους Π. Δεδελία, Σ. Σκαρδούτσο, Δ. Καραγιάννη και Δ. Νίκα (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000).

«Ιατρικό Ψυχικού»

Η εξαγορά του πλειοψηφικού πακέτου των μετοχών του Νοσηλευτηρίου «Απολλώνειο Θεραπευτήριο», το 1997, από τον Όμιλο «ιατρικό Κέντρο Αθηνών» και η μετονομασία του σε Νοσηλευτήριο «**ιατρικό Κέντρο Ψυχικού**», δημιούργησε νέες ισορροπίες στον ιδιαίτικο τομέα. Έως τότε, η Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα στο εν λόγω ίδρυμα ήταν διαρκώς φθίνουσα, καθώς είχαν προηγηθεί οι αποχωρήσεις των Δ. Κλειτσάκη, Γ. Μάκου, Γ. Οικονομόπουλου και Γ. Τζίφα. Πέραν της παρουσίας του Δημήτριου Λεωνίδα, η συνεργασία του οποίου υπόκειντο σε καθεστώς μερικής απασχόλησης, και μιας σύντομης παρουσίας των Νίκου Γιαννόπουλου και Ανδρέα Χατζή από το 1994-1997, δεν υπήρξαν νέες συνεργασίες. Η αλλαγή διοίκησης προκάλεσε την ένταξη νέων στελεχών, που επαναπροσδιόρισαν το Νοσηλευτήριο «ιατρικό Κέντρο Ψυχικού» στον τομέα παροχής Καρδιοχειρουργικών υπηρεσιών. Η επιστροφή των Δ. Κλειτσάκη το 1998 και Γ. Τζίφα λειτούργησε αδιαμφισβήτητα προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ και η μετακίνηση του Καθηγητή Π. Ασημακόπουλου, ο οποίος συνεργαζόταν με τον όμιλο τη διετία 1997-1999, υπήρξε καταλυτική. Σταθεροί συνεργάτες του ιδρύματος από το 1998 μέχρι και σήμερα υπήρξαν ο Ανδρέας Αγάθος και ο Βασίλειος Φωτόπουλος, καθώς επίσης και ο Ιωάννης Χλωρογιάννης, από το 1998 έως το 2003. Παρουσία ως συνεργάτες των διάφορων ομάδων, είχαν ο Γεώργιος Κοντογιάννης, την περίοδο 1999-2003, ο Ν. Καλημέρης την περίοδο 1993-1996 και ο Σ. Καλκατζής το 1995.

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΑΡΔΙΑΚΩΝ ΒΑΛΒΙΔΩΝ
 Π.Γ. Δεδελίας, Σ. Σκαρδούτσος, Δ. Καραγιάννης, Δ.Ι.Νίκας
 Ιατρικό Κέντρο Αθηνών

25 πλαστικές διορθώσεις καρδιακών βαλβίδων

Χρήση κερκιδικής αρτηρίας
 Η ΚΕΡΚΙΔΙΚΗ ΑΡΤΗΡΙΑ ΣΑΝ ΜΟΣΧΕΥΜΑ ΑΟΡΤΟΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ
 Π.Γ. Δεδελίας, Σ. Σκαρδούτσος, Δ. Καραγιάννης, Δ.Ι.Νίκας
 Ιατρικό Κέντρο Αθηνών

ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΙΔΙΚΗΣ ΑΡΤΗΡΙΑΣ ΣΕ 200 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΟΡΤΟΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ
 Γ. Τζίφας, Ν. Καλημέρης, Α. Τσελικός, Ε. Ρηγοπούλου, Α. Παπαγεωργίου
 «Απολλώνειο» Θεραπευτήριο, Ιατρικό Κέντρο Αθηνών

Χρήση κερκιδικής αρτηρίας σε 200 περιπτώσεις

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΚΟΠΤΕΤΑΙ Η ΟΧΙ Η ΑΣΠΙΡΙΝΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΑΟΡΤΟΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ;
 Π.Γ. Δεδελίας, Σ. Σκαρδούτσος, Δ. Καραγιάννης, Δ.Ι.Νίκας
 Ιατρικό Κέντρο Αθηνών

Διακοπή ασιπρίνης προεγχειρητικά

Γεώργιος Τζίφας.
 Πρωτοπόρος στη χρήση αρτηριακών μόσχευμάτων στη στεφανιαία νόσο, ήτοι μαστικών αρτηριών, κερκιδικής και γαστρεπιπλοϊκής αρτηρίας. Επίσης στη χειρουργική της μιτροειδούς βαλβίδος και στις επανεγχειρήσεις

Παναγιώτης Δεδελίας.
 Μέλος της ομάδας του Δ. Νίκα, ανακοίνωσε την εμπειρία της κλινικής στη χρήση της κερκιδικής αρτηρίας. Εντάχθηκε το 1997 στον «Ευαγγελισμό».

Δ. Νίκας και Στ. Θεοδωρόπουλος.
 Μέλη του Ομίλου «ιατρικό Αθηνών»

Ανδρέας Αγάθος.
 Με εξαιρετική εκπαίδευση στο εξωτερικό και τεράστιο ερευνητικό έργο στην μελέτη της αορτικής βαλβίδος της φώκιας

Βιβλιογραφικές αναφορές που παραπέμπουν στο εν λόγω ίδρυμα, σχετίζονται με τις ομάδες των Γ. Τζίφα και Α. Αγάθο. Η ανακοίνωση με τίτλο «**Η χρησιμοποίηση της R-Gea σαν ελεύθερο μόσχευμα κατά την επαναμίτωση του μυοκαρδίου**», υπό τους Γ. Τζίφα, Δ. Τσελίκο, Ν. Καλημέρη, Ε. Ρηγοπούλου και Δ. Παπαντωνάτο (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), αφορούσε σε 50 ασθενείς της περιόδου 1998-1999, ενώ ακολούθησαν εκείνες με τίτλους «**Η διατήρηση των θηλοειδών μυών και των τενόντιων χορδών κατά την αντικατάσταση της μιτροειδούς βαλβίδας**», υπό τους Γ. Τζίφα, Δ. Δημητρούλη, Ν. Καλημέρη, Δ. Τσελίκο, Ε. Ρηγοπούλου και Δ. Παπαντωνάτο (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 2000) και «**Εμπειρία από τη χρήση της κερκιδικής αρτηρίας σε 200 περιπτώσεις αορτοστεφανιαίας παράκαμψης**», υπό τους Γ. Τζίφα, Ν. Καλημέρη, Δ. Τσελίκο, Ε. Ρηγοπούλου και Δ. Παπαντωνάτο (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 -04/06/2000). Από τον Α. Αγάθο και τους συνεργάτες του δημοσιεύτηκε μελέτη με τίτλο «**Γιγαντιαίο χρόνιο διαχωριστικό ανεύρυσμα ανιούσης αορτικής τύπου Π μετά από πολλαπλές εγχειρήσεις ανοικτής καρδιάς**», υπό τους Α. Αγάθο, Γ. Χατζηπαντωνίου, Γ. Κοντογιάννη, Γ. Μαστροκωστούπουλο, Β. Michalek και Π. Πετροπουλάκη (Ελληνική Καρδιολογική Επιθεώρηση, 1999), καθώς και εκείνη με τίτλο «**Anatomy and Performance of Bioprosthetic Heart Valves from Grey Seals**», υπό τους Ε. Agathos, J. Frestedt, J. Ambrus, J. Kalgren, D. Mc Tavish, M. Ogle, R. Schroeder, W. Mirsh (International Congress of Thorax Surgery, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), η οποία περιλάμβανε τα αποτελέσματα έρευνας στην προοπτική χρήση της αορτικής βαλβίδας φώκιας, μετά από ειδική επεξεργασία, για εμφύτευση σε ανθρώπους.

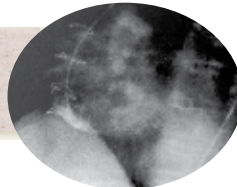
◀ **Η ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΘΗΛΟΕΙΔΩΝ ΜΥΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΝΟΝΤΙΩΝ ΧΟΡΔΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΙΤΡΟΕΙΔΟΥΣ ΒΑΛΒΙΔΟΣ.**
Γ. Τζίφας, Δ. Δημητρούλης, Ν. Καλημέρης, Δ. Τσελικός, Ε. Ρηγοπούλου, Δ. Παπαντωνάτος, «Απολλώνιο» Θεραπευτήριο, Ιατρικό Κέντρο Αθηνών.

▶ **Η ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ R-GEA ΣΑΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΜΟΣΧΕΥΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΜΙΤΩΣΗ ΤΟΥ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ.**
Γ. Τζίφας, Δ. Τσελίκος, Ν. Καλημέρης, Ε. Ρηγοπούλου, Δ. Παπαντωνάτος, «Απολλώνιο» Θεραπευτήριο, Ιατρικό Κέντρο Αθηνών.

▶ **Γιγαντιαίο χρόνιο διαχωριστικό ανεύρυσμα ανιούσης αορτής τύπου Π μετά από πολλαπλές εγχειρήσεις ανοικτής καρδιάς**

Αγάθος Ε. Αγάθος, Γεωργίου Π. Χατζηπαντωνίου, Γεωργίου Ι. Κοντογιάννη, Γεωργίου Θ. Μαστροκωστούπουλου, Βοτς Ι. Michalek, Παναγιώτης Ν. Πετροπουλάκης
«Απολλώνιο» Θεραπευτήριο-Ιατρικό Κέντρο Αθηνών

▶ **Case report γιγαντιαίου ανευρύσματος ανιούσης αορτής**

«Ευρωκλινική»

Προσδευτικά φθίνουσα δραστηριότητα παρατηρήθηκε και στο Νοσηλευτήριο «Γενική Κλινική Αθηνών» Αθηνών, από τον Δημήτριο Κλειτσάκη, με αποτέλεσμα την οριστική κατάργηση της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, προς το τέλος της περιόδου Κατάξωσης. Αντιθέτως, εξελικτική ήταν η πορεία του Νοσηλευτηρίου «**Ευρωκλινική**» Αθηνών, μετά την εξαγορά της προϋπάρχουσας Μαιευτικής Κλινικής, το 1997, από τον Δημήτριο Σπυρίδη και ένα χρόνο αργότερα από τον Όμιλο Interamerican. Η οργάνωση της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής ανατέθηκε στον **Καθηγητή Κωνσταντίνο Αναγνωστόπουλο**, ο οποίος είχε παράλληλα επωμιστεί και την οργάνωση της αντίστοιχης κλινικής στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων. Θέση Επιστημονικού Υπευθύνου ανέλαβε ο **Μιχάλης Μπινώρης**, παραιτούμενος από τη θέση του Διευθυντή της Β' Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παίδων «Αγ. Σοφία», συνεπικουρούμενος από τους Νικόλαο Σφύρα και Βασίλειο Λόζο. Συνεργάτης Αναισθησιολόγος ήταν ο Σταύρος Κανελλάς και Τεχνικός εξωσωματικής κυκλοφορίας η Karin Schaefer. Κερδίζοντας γρήγορα την εμπιστοσύνη των ασθενών, η διοίκηση του ιδρύματος προχώρησε στην ένταξη νέων ομάδων στο δυναμικό του Νοσηλευτηρίου, οι περισσότεροι των οποίων, μάλιστα, φέροντες εξαιρετικά διαπιστευτήρια. Συγκεκριμένα, το 1999 ξεκίνησε την συνεργασία του με το Νοσηλευτήριο «Ευρωκλινική» ο **Χρήστος Ρόκας**, που παρέμεινε στο χώρο αυτό έως το 2002, έχοντας ως συνεργάτες τους Β. Λόζο και ο Ιωάννη Παναγιωτόπουλο, ενώ το 2000 συμβόλαιο συνεργασίας υπέγραψε και ο **Ιωάννης Χλωρογιάννης**.

Κ. Αναγνωστόπουλο

Μ. Μπινώρης

Χρ. Ρόκας

Ο Καθ. Κ. Αναγνωστόπουλος με το ζεύγος Παπαδημητρίου

▶ **Δημήτρης Κοντογιάννης**
Πρόεδρος Ομίλου Interamerican

▶ **Ιωάννης Χλωρογιάννης**

«Άγιος Λουκάς»

Στη Βόρεια Ελλάδα, η κινητικότητα που υπήρξε σε επίπεδο Καρδιοχειρουργικών Κλινικών, άλλαξε τελείως τις ισορροπίες, διαμορφώνοντας νέες δυναμικές στον ιδιωτικό τομέα. Η αποχώρηση του Γεώργιου Μπουγιούκα, το 1997, από το Νοσηλευτήριο «Άγιος Λουκάς», με σκοπό την οργάνωση της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής στο «Δημοκρίτειο» Πανεπιστήμιο Θράκης, αποτέλεσε προφανώς την αφορμή ώστε ο **Εμμανουήλ Διαρμισιάκης** να παραιτηθεί από το ΕΣΥ και να αφιερωθεί αποκλειστικά στη συνεργασία του με το ίδρυμα. Κατά περιόδους, οι Καθηγητές **Φώτης Παναγόπουλος, Μιχάλης Τούμπουρας** και **Κυριάκος Ράμμος**, στελέχη της Πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ», ενεργοποίησαν τη συνεργασία τους επίσης, ωστόσο η σημαντικότερη εξέλιξη αναφορικά με το Νοσηλευτήριο «Άγιος Λουκάς», αφορά στην έναρξη του **Αντώνη Πίτση** στο δυναμικό του, το 1999. Καθώς η έλευσή του, μάλιστα, συνέπεσε με την αποχώρηση, το 2000, του Καθηγητή **Παναγιώτη Σπανού** για το νεοσύστατο Νοσηλευτήριο «Διαβαλκανικό Ιατρικό Κέντρο», ο Α. Πίτσας αναδείχθηκε λίαν συντόμως ως κυρίαρχο πρωταγωνιστή.

Παναγιώτης Σπανός.
Πλούσιο κλινικό και ακαδημαϊκό έργο με ανακοινώσεις στα πεδία της στεφανιαίας νόσου, των βαλβιδοπαθειών, των αρτηριακών μοσχευμάτων και των επανεχειρήσεων. Κατέγραψε υψηλότατα νούμερα επιμείσεων στον ιδιωτικό τομέα και στο τέλος της περιόδου επανήλθε στη Δ/νση της κλινικής του «ΑΧΕΠΑ»

ΛΟΡΓΟΣ ΠΕΦΑΝΙΑΙΑ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΧΩΡΙΣ ΕΞΟΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ
Π. Σπανός, Α. Σμυρλή, Α. Μπίσμπο, Γ. Μηνιάδης, Ε. Ισααννίδης
Νοσηλευτικό 16 ημε «ΑΓΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ» Θεσσαλονίκης

Η πρώτη ανακοίνωση ORCAB την Ελλάδα από τον Π. Σπανό

Ταυτόχρονη χειρουργική αντιμετώπιση στεφανιαίας νόσου και καρκίνου του στομάχου

Παναγιώτης Κ. Σπανός, Απόστολος Δ. Μπίσμπο, Σπύρος Θ. Παπαβασιλείδης, Δημήτριος Σ. Μπίτσος, Ιάκωβος Ι. Αρδίτης
Κλινική «Άγιος Λουκάς», Θεσσαλονίκη

19 περιπτώσεις ταυτόχρονης αντιμετώπισης

Πρώμο και απότερο χυλοπερικάρδιο μετά από αορτοστεφανιαία παράκαμψη

Παναγιώτης Κ. Σπανός, Απόστολος Δ. Μπίσμπο, Ιάκωβος Ι. Αρδίτης, Γεώργιος Ε. Παπαβασιλείδης

Το χυλοπερικάρδιο ως επιπλοκή

Καθ. Π. Σπανός και Μ. Βλάχβεης

Αορτοστεφανιαίες παρακάμψεις ελαχίστης παρεμβατικότητας
Απόστολος Δ. Μπίσμπο, Παναγιώτης Κ. Σπανός
Κλινική Άγιος Λουκάς, Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Πανόρμος, Θεσσαλονίκη

Αρτηριακά μοσχεύματα και στεφανιαία νόσος

Π.Κ. Σπανός, Α.Δ. Μπίσμπο

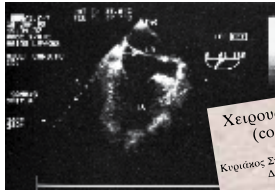
Κλινική Άγιος Λουκάς, Καρδιοχειρουργικό Τμήμα, Πανόρμος, Θεσσαλονίκη

Ο Καθ. Π. Σπανός και ο συνεργάτης του Απ. Μπίσμπος, επιδόθηκαν στην χρήση αρτηριακών μοσχευμάτων και ελάχιστα επεμβατικών μεθόδων

Οι βιβλιογραφικές αναφορές που παραπέμπουν στην ομάδα του Καθηγητή Π. Σπανού, την περίοδο της Καταξίωσης, είναι αρκετές και συνδέονται με την αυξημένη κλινική δραστηριότητα που επέδειξε η εν λόγω ομάδα. Η εμπειρία στην αντιμετώπιση της στεφανιαίας νόσου σε 97 ασθενείς με σημαντική δυσλειτουργία της αριστεράς κοιλίας, στο διάστημα 02/1991 - 05/1995, παρουσιάστηκε με τίτλο «**Αορτοστεφανιαία παράκαμψη σε ασθενείς με σοβαρή λειτουργία αριστεράς κοιλίας (EF <30%)**», υπό τους Π. Σπανό, Α. Μπίσμπο και Δ. Σμυρλή (1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995). Σε επτά ασθενείς πραγματοποιήθηκε ανευρυσματεκτομή της αριστεράς κοιλίας, ενώ σε έναν έγινε ταυτόχρονα «εγχείρηση Bentall» και ByPass. Η ενδοανοσκοπική θνητότητα ήταν 5,15%. Ανάλογα, η εμπειρία 19 περιπτώσεων ταυτόχρονης αντιμετώπισης στεφανιαίας νόσου και καρκίνου του πνεύμονα, κατά την 12ετία 1983-1995, όπου όλοι οι ασθενείς, άνδρες, ηλικίας 53-65 ετών, ανακοινώθηκε με τίτλο «**Σε ένα χρόνο αντιμετώπιση στεφανιαίας νόσου και καρκίνου του πνεύμονα. Αναδρομική μελέτη 1983-1995**», υπό τους Π. Σπανό, Α. Μπίσμπο, Δ. Σμυρλή, Α. Καλύβα, Ι. Αρδίτη και Δ. Κατσάρκα (Poster - 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995). Σε όλες τις περιπτώσεις, διενεργήθηκε αρχικά η αορτοστεφανιαία παράκαμψη και κατόπιν η εκτομή του πνεύμονα. Σε έναν ασθενή αντικαταστάθηκε ταυτόχρονα και η αορτική βαλβίδα, ενώ σημειώθηκε ένας διεχειρητικός θάνατος. Άλλη μελέτη αφορούσε στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της 4ετίας 1991-1995, σε 34 ασθενείς, ηλικίας 44-76 ετών και είχε τίτλο «**Χειρουργική αντιμετώπιση ανευρυσμάτων αριστεράς κοιλίας**», υπό τους Π. Σπανό, Α. Μπίσμπο, Δ. Σμυρλή, Α. Καλύβα, Ι. Αρδίτη και Δ. Κατσάρκα (Poster - 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 30/11 - 03/12/1995). Από το σύνολο των ασθενών, σε επτά εφαρμόστηκε συμπλήρωση του ανευρύσματος και σε 17 εφαρμόστηκε η μέθοδος τοποθέτησης ενδοκαρδιακού εμφυλώματος. Η περιχειρητική θνητότητα άγγιξε το 5,9%.

Η ανακοίνωση με τίτλο **«Αορτοστεφανιαία παράκαμψη χωρίς εξωσωματική κυκλοφορία»**, υπό τους Π. Σπανό, Δ. Σμυρλή, Α. Μπίσιμιο, Γ. Μπναδάκι και Ε. Ιωαννίδη (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996), αφορούσε σε έξι άνδρες ασθενείς 52-67 ετών, της περιόδου 1991-1996, πέντε εκ των οποίων εμφάνιζαν σοβαρή δυσλειτουργία της αριστερής κοιλίας. Πραγματοποιήθηκε εγχείρηση ByPass με χρήση φλεβικών μοσχευμάτων, ενώ σε έναν χρησιμοποιήθηκε η έσω μαστική αρτηρία. Μελέτη που περιελάμβανε 132 ασθενείς της περιόδου 1990-1997, με θνητότητα 7,5%, ανακοινώθηκε με τίτλο **«Επανεγχειρήσεις στη στεφανιαία νόσο»**, υπό τους Π. Σπανό, Α. Μπίσιμιο, Δ. Σμυρλή, Ι. Αρδίτη, Γ. Μπναδάκι, Α. Καλύβα, Ε. Ιωαννίδη και Γ. Παρχαρίδη (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), ενώ άλλη με τίτλο **«Χειρουργική διόρθωση ανευρυσμάτων της αριστερής κοιλίας»**, υπό τους Π. Σπανό, Δ. Σμυρλή, Α. Μπίσιμιο, Ι. Αρδίτη, Γ. Μπναδάκι, Α. Καλύβα και Ε. Ιωαννίδη (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997), περιελάμβανε 58 ασθενείς της περιόδου 1989-1997, όπου η θνητότητα της κλασικής μεθόδου με εκτομή και τοποθέτηση εμβολώματος ήταν 5,2% και με την τεχνική της ενδοανευρυσματογραφικής μηδενική.

Από την ομάδα του Α. Πίτσου, ανακοινώθηκαν μελέτες με τίτλους **«Αορτοστεφανιαία παράκαμψη χωρίς εξωσωματική στην αντιμετώπιση της ισχαιμικής μυοκαρδιοπάθειας»**, υπό τους Α. Πίτσο, Π. Δάρδα, Δ. Τσικαδέρη, Α. Μπάκα, Γ. Ιωαννίδη, Ν. Λογοθέτη, Δ. Δελησάλη και Μ. Διαρμισάκη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000), **«Αορτοστεφανιαία παράκαμψη της περιστεφανιαίας αρτηρίας σε παλλόμενη καρδιά»**, υπό τους Α. Πίτσο, Α. Μπάκα, Ν. Μεζίλη, Π. Δάρδα, Δ. Τσικαδέρη και Ε. Διαρμισάκη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000) και **«Αξιολόγηση πρώιμων αποτελεσμάτων αορτοστεφανιαίας παράκαμψης για στεφανιαία νόσο τριών αγγείων σε παλλόμενη καρδιά»**, υπό τους Α. Πίτσο, Α. Μπάκα, Ν. Μεζίλη, Γ. Ιωαννίδη, Ν. Λογοθέτη, Π. Δάρδα, Δ. Τσικαδέρη, Ε. Διαρμισάκη και Χ. Μπουντούλα (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Η τελευταία ήταν συγκριτική μελέτη δυο ομάδων των 50 ασθενών, από την οποία αναδείχθηκε η υπεροχή της τεχνικής OPCAB αναφορικά με τον αριθμό των απαιτούμενων μεταγίσεων. Να σημειωθεί ότι, και οι δυο ομάδες είχαν μηδενική θνητότητα. Μελέτη που περιελάμβανε 36 ασθενείς, οι οποίοι υπεβλήθησαν σε επιτυχή επιδιόρθωση της μιτροειδούς βαλβίδας με τις τεχνικές κατά Carpentier, David και Alfieri, παρουσιάστηκε με τίτλο **«Χειρουργική θεραπεία ανεπάρκειας μιτροειδούς μη ρευματικής αιτιολογίας με επιδιόρθωση της βαλβίδας»**, υπό τους Α. Πίτσο, Δ. Τσικαδέρη, Π. Δάρδα, Ν. Μεζίλη, Δ. Δελησάλη και Χ. Μπουντούλα (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 01 - 04/06/2000). Τέλος, παρουσιάστηκε και η μελέτη με τίτλο **«Εγχείρηση Ross για την αντιμετώπιση οξείας σηπτικής ενδοκαρδίτιδας»**, υπό τους Α. Πίτσο, Π. Δάρδα, Δ. Τσικαδέρη, Δ. Δελησάλη και Μ. Διαρμισάκη (3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 2000).

Υπερηχογραφική εικόνα τρικόλης καρδιάς

Χειρουργική θεραπεία τρικόλης καρδιάς (cor triatriatum) σε νεαρό ενήλικα.
Κυριάκος Στ. Ράμος, Ανδρέας Ι. Μπάκας, Νικόλαος Π. Αργυράκης, Δημήτριος Γ. Κετισόγλου, Γεώργιος Ι. Κουτσούκης
Ιατρικό Κέντρο «Άγιος Λουκάς» - Πανόραμα, Θεσσαλονίκη

Εγχείρηση Ross (Case report)

ΕΓΧΕΙΡΗΣΗ ROSS ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΟΞΕΙΑΣ ΣΗΠΤΙΚΗΣ ΕΝΔΟΚΑΡΔΙΤΙΔΑΣ
Α. Πίτσος, Π.Σ.Δάρδας, Δ.Δ.Τσικαδέρης, Δ. Δελησάλη, Μ. Διαρμισάκη
Καρδιοχειρουργικό τμήμα, Κλινική Άγιος Λουκάς, Θεσσαλονίκη.

Σύγκριση έκβασης ασθενών με στεφανιαία παράκαμψη με ή χωρίς εξωσωματική

	ΟΜΑΔΑ I	ΟΜΑΔΑ II	p-value
Θνητότητα 30 ημερών	3 (8.5%)	0	0.03
Διεγχειρητική μετεγχειρητική θρομβοεμβολία	4 (14.3%)	1 (2.9%)	0.04
ΡΑΒF	1 (20%)	1 (2.9%)	0.01
Παράκαμψη σε εντατική φρονιά	24 (88.6%)	4 (14.3%)	0.01
Παράκαμψη στο νοσοκομείο (μέρες)	3.6	2.2	0.01
	12.3	8.9	

Αντώνης Πίτσος.
Πρωτοπόρος στην χειρουργική της πάλλουσας καρδιάς, της επιδιόρθωσης της μιτροειδούς βαλβίδας και της εγχείρησης Ross. Με την ένταξή του στον «Άγιο Λουκά» το 1999, καθιερώθηκε ως ο κύριος εκφραστής της δραστηριότητας του ιδρύματος, πρωτοπορώντας στην επόμενη περίοδο και στην χειρουργική της καρδιακής ανεπάρκειας

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΜΙΤΡΟΕΙΔΟΥΣ ΜΗ ΡΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΗΣ ΒΑΛΒΙΔΑΣ.

Α. Α. Πίτσος, Δ. Τσικαδέρης, Π. Δάρδας, Ν.Ε. Μεζίλης, Δ. Δελησάλη, Χ. Μπουντούλας
Καρδιοχειρουργικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης, Κλινική «Άγιος Λουκάς», Θεσσαλονίκη.

Εμμανουήλ Διαρμισάκης.
Σεμνός και παραγωγικός, διενήργησε ένα σημαντικό αριθμό επεμβάσεων στον «Άγιο Λουκά Θεσσαλονίκης», αποτελώντας ταυτόχρονα και τον αφανή υποστηρικτή του έργου του Αντ. Πίτσου κατά την ένταξή του τελευταίου στο ίδιο ίδρυμα το 1998

Επιδιόρθωση μιτροειδούς βαλβίδας σε 36 ασθενείς

«Διαβαλκανικό»

Ανακατατάξεις υπήρξαν και στο Νοσηλευτήριο «Γενική Κλινική Θεσσαλονίκης», με σημαντικότερες την αποχώρηση του **Ιωάννη Χάσουλα** το 1996, του **Γεώργιου Χατζηκώστα** το 2000, αλλά και του **Βασίλη Χαλβατζούλη** την ίδια χρονιά. Το 2000, βέβαια, υπήρξε καθοριστικό για το χώρο παροχής ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας στη Βόρεια Ελλάδα, καθώς ο Γεώργιος Αποστολόπουλος προχώρησε σε μια από τις σημαντικότερες επενδύσεις που έγιναν ποτέ στην Ελλάδα, τη δημιουργία του Νοσηλευτηρίου «**Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο**» Θεσσαλονίκης. Διευθυντής Ιατρικής Υπηρεσίας ορίστηκε από τον ίδιο τον Πρόεδρο του Ομίλου, ο **Βασίλειος Χαλβατζούλης**, ο οποίος τέθηκε, επίσης, επικεφαλής ομάδας την οποία αποτελούσαν οι Καρδιοχειρουργοί Στέλιος Παπασταύρου, Ανδρέας Μαλακούδης και Βασίλειος Βύζας, και ο Αναισθησιολόγος Θανάσης Καλατζής. Ωστόσο, τις πρώτες εγχειρήσεις καρδιάς στο εν λόγω ίδρυμα, πραγματοποιήσε τον Αύγουστο του 2000, ο Καθηγητής **Π. Σπανός**, μετακινούμενος με την ομάδα από το Νοσηλευτήριο «Άγιος Λουκάς» Θεσσαλονίκης, την οποία συνέχισαν να αποτελούν οι Α. Μπίσμπος και Δ. Σμυρλή.

◀ **Βασίλης Χαλβατζούλης.**
 Πρωταγωνιστής του ιδιωτικού τομέα της Θεσσαλονίκης με ένα μεγάλο αριθμό εγχειρήσεων. Στην περίοδο αυτή, ήταν ο κύριος εκφραστής της δραστηριότητας της «Γενικής Κλινικής» Θεσσαλονίκης. Στο στιγμιότυπο με τον Π. Σπύρου

▶ Ο Καθ. Π. Σπανός, μετακινήθηκε το 2000 στο «Διαβαλκανικό Κέντρο» Θεσσαλ/κής, όπου εγκαινίασε το πρόγραμμα καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων. Στο στιγμιότυπο με τον Γ. Αποστολόπουλο και τους συνεργάτες του Δημήτρη Σμυρλή και Απόστολο Μπίσμπο

◀ Το «Διαβαλκανικό Κέντρο Θεσσαλονίκης» του Ομίλου «Ιατρικό Αθηνών»

▶ Η Κλινική «Αθανασιάδη» όπου λειτουργήσε το «Βελλίδειο Κ.Κ.» από το 1994 - 2002

«Αθανασιάδη»

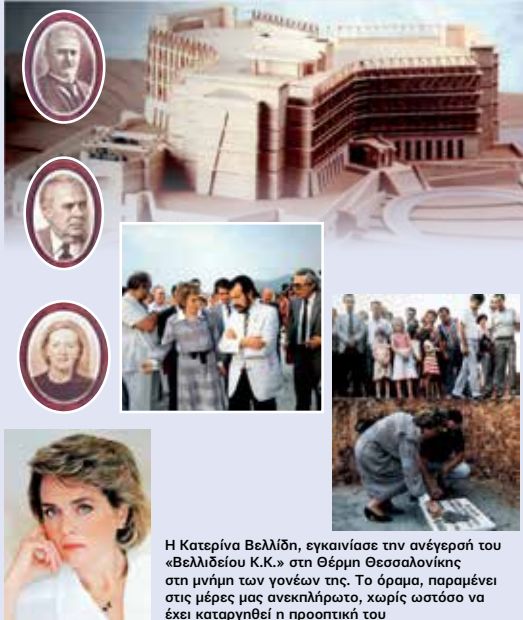
Κλείνοντας την αναφορά στις εξελίξεις του ιδιωτικού τομέα κατά την περίοδο της Καταξίωσης, ειδική μνεία οφείλεται στην απόφαση του **Ιωάννη Χάσουλα**, να οργανώσει για δεύτερη φορά μια Καρδιοχειρουργική Κλινική εκ του μηδενός. Αφορμή στάθηκε, η διάφευση των προσδοκιών που δημιούργησε η πολλά υποσχόμενη κατασκευή του Νοσηλευτηρίου «**Βελλίδειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο**», που τον οδήγησε στο Νοσηλευτήριο «**Κλινική Αθανασιάδη**», όπου κατόπιν συμφωνίας με τον ιδιοκτήτη του ιδρύματος, παραχωρήθηκε ολόκληρος όροφος, στην προοπτική λειτουργίας Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, σε συνεργασία με την ήδη υπάρχουσα Καρδιολογική Κλινική και το Αιμοδυναμικό Εργαστήριο, που διέυθνε ο **Κυριάκος Λαζαρίδης**, Στρατιωτικός Ιατρός - Καρδιολόγος. Ο Ι. Χάσουλας ανέλαβε εξ ολοκλήρου την επίβλεψη της υπό σύσταση κλινικής, η οποία περιελάμβανε χειρουργική αίθουσα και Μονάδα Εντατικής Θεραπείας έξι κλινών, οργανώνοντας τον εξοπλισμό, την φαρμακευτική κάλυψη, τα αναλώσιμα και τη μισθοδοσία του προσωπικού, ενώ η διοίκηση του ιδρύματος διατήρησε το δικαίωμα παρακράτησης του 15% των οικονομικών του «Καρδιοχειρουργικού πακέτου» για την παροχή της ξενοδοχειακής υποδομής. Συνεργάτες του υπήρξαν και στο νέο του αυτό πόνημα ο Καρδιοχειρουργός Ασμί Αλτζεϊλάτ, ο Αναισθησιολόγος Αθανάσιος Γραμμένος, ενώ την ευθύνη υποστήριξης σε επίπεδο εξωσωματικής κυκλοφορίας ανέλαβε η Ολλανδική καταγωγής Sandra Hoops. Η ομάδα διενεργούσε περί τις 250 εγχειρήσεις ετησίως με εξαιρετικά αποτελέσματα, οι οποίες αφορούσαν κυρίως σε στεφανιαίες παρακάμψεις και δευτερευόντως σε αντικαταστάσεις βαλβίδων. Ο Ι. Χάσουλας παρέμεινε για μια οκταετία το εν λόγω ίδρυμα, όταν πια το Νοσηλευτήριο «Κλινική Αθανασιάδη» εξαγοράστηκε από τον Όμιλο «Euromedica», το 2002, η διοίκηση του οποίου έκρινε ακατάλληλο τον χώρο για σύγχρονο νοσηλευτήριο, με αποτέλεσμα να το μετατρέψει σε φοιτητική εστία. Ο ίδιος μετακινήθηκε για ένα σύντομο διάστημα στο Νοσηλευτήριο «Γενική Κλινική Θεσσαλονίκης», έως την ανάληψη των καθηκόντων του στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, ως Καθηγητής Καρδιοχειρουργικής.

◀ Απόσπασμα από ενημερωτικό έντυπο του «Βελλίδειου Κ.Κ.» που λειτουργήσε στην «Κλινική Αθανασιάδη» για μία οκταετία

Το όραμα για την δημιουργία του «Βελλίδειου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου»

Η Κατερίνα Βελλίδη, εγκαινίασε την ανέγερσή του «Βελλίδειου Κ.Κ.» στη Θέρμη Θεσσαλονίκης στη μνήμη των γονέων της. Το όραμα, παραμένει στις μέρες μας ανεκπλήρωτο, χωρίς ωστόσο να έχει καταργηθεί η προοπτική του

Ο **Ι. Χάσουλας** ευγενής, ήπιων τόνων, με άριστη εκπαίδευση και εξαιρετική επιδεξιότητα, στερήθηκε της δυνατότητας να έχει μία ανάλογη των προσόντων του καριέρα. Επένδυσε πολλά στο όραμα της δημιουργίας του «Βελλίδειου Κ.Κ.» που τελικά δεν ευοδώθηκε, απέτυχε να εκλεγεί Τακτικός Καθηγητής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο και στέγασε τα όνειρά του στην «Κλινική Αθανασιάδη», που στερούνταν ανάλογων προδιαγραφών. Όταν εκλέχθηκε Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης βρέθηκε χωρίς ανάλογη υποδομή, με αποτέλεσμα να διατηρεί το ακαδημαϊκό και μόνο έργο του. Στο τέλος της καριέρας του οργάνωσε νέα ιδιωτική μονάδα στο Ηράκλειο Κρήτης, ώστε να ασκεί παράλληλα και το κλινικό του έργο. Πέραν του τίτλου του Καθηγητού Καρδιοχειρουργικής, η παρουσία του Ι. Χάσουλα στην Ελληνική Καρδιοχειρουργική υπήρξε εξαιρετικά δυσανάλογη των προσόντων του και του λαμπρού του βιογραφικού

Αντιπροσωπευτικές ανακοινώσεις Ελλήνων Καρδιοχειρουργών που δραστηριοποιούνταν σε Κέντρα του εξωτερικού

«**Το ταμπανάρισμα της περικαρδιακής κοιλότητας – Μια χρήσιμη τεχνική ελέγχου επιμένουσας αιμορραγίας – Μετά εκχείρηση ανοιχτής καρδιάς**», υπό τους **Ν. Μπουμπούλη, Δ. Δουγένη, L. Rivas, J. Kuo, J. Dark και M. Holden** (Ελληνική Χειρουργική, 1994)
 «**Effects of Aprotinin on vascular reactivity of coronary bypass grafts**», υπό τους **Ν. Anastasiou, S. Allen, D. Royston, R. Paniagua και M. Yacoub** (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1996)
 «**Πρώτα συμπεράσματα από τη χρήση της νέας μηχανικής βαλβίδος καρδιάς διπλής γλωκίνος ON-X**», υπό τους **Ε. Σιβιτανίδη, R. Tosson, G. Rasch και A. Laczkovics** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**Αντικατάσταση αορτικής βαλβίδας με μερική (1/3) στεφανοτομ. Εμπειρία και αποτελέσματα**», υπό τους **Α. Σιδηρόπουλο, J. Liu, Α. Αθανασίου, H. Holtz και W. Konertz** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**Το Τ μόσχευμα από έσω μαστικές αρτηρίες στην θεραπεία της στεφανιαίας ανεπάρκειας: Αρχικά αποτελέσματα**», υπό τους **Α. Πίpton, Α. Zaman, K. Buchan, J. Kuo, N. Kulatilake, E. Butchart και I. Breckenridge** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**Πρώμη εμπειρία στη χρήση της κερκιδικής αρτηρίας ως μόσχευμα σε εκχειρήσεις αορτοστεφανιαίας παράκαμψης**», υπό τους **Αικ. Βησούλη και L. Guvendik** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**The way the intra-aortic balloon catheter moves within the aorta as a possible mechanism of balloon associated morbidity**», υπό τους **Η. Parisis, C. Alexiou, M. Baker, J. Cambell, D. Austin και R. Richens** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**Η εκχείρηση Batista (Μερική εκτομή αριστεράς κοιλίας). Αιμοδυναμικά αποτελέσματα**», υπό τους **Α. Σιδηρόπουλο, Α. Khojnejhad, J. Liu και W. Konertz** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**Πρώμη εμπειρία αντικατάστασης αορτικής βαλβίδας με ελεύθερα συρραφόμενο ετερομόσχευμα χοίρειας πνευμονικής βαλβίδας Tissuemeds**», υπό τους **Αικ. Βησούλη, S. Bennett, και S. Griffin** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**Τα ομοιομοσχεύματα. Η εναλλακτική λύση στην αντικατάσταση των καρδιακών βαλβίδων**», υπό τους **Σ. Συμινελάκη, R. Parker, M. Johnson, D. Brooking και D. Woloszyn** (2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 20 - 23/11/1997)
 «**Η χρήση των αστηρικτων βιοπροθέσεων στη θέση της αορτικής βαλβίδας: Άμεσα και μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα**», υπό τους **Α. Σιδηρόπουλο, Γ. Καλαβρουζιώτη, Η. Hotz και W. Konertz** (Πανελλήνιο Χειρουργικό Συνέδριο, 1998)

▲
Αλέξης
Σιδηρόπουλος

▲
Αθανάσιος
Αθανασίου

1993-2001
414 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001
ΠΡΟΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Κωνσταντίνος Αναγνωστόπουλος

Ένας Homo Universalis...
στην κοινωνία των ιατρικών ιδεών

Ο ορισμός Homo Universalis χρησιμοποιήθηκε στην Αναγέννηση, ώστε να αποδώσει τα χαρακτηριστικά του καθολικού, οικουμενικού ανθρώπου. Εκείνου που λειτουργεί σε πραγματικά περιβάλλοντα, αντιμετωπίζοντας πραγματικά προβλήματα, που προσεγγίζει τις καταστάσεις αιτιοκρατικά, συνδυάζοντας λογική και αιρετική διάθεση ώστε να μην οδηγείται σε μονοσήμαντες αλήθειες, εκείνου που δεν επείγεται να ενσωματώσει εις εαυτόν υποστάσεις χωρίς να κατανοεί πλήρως τον ίδιο του τον εαυτό. Του επιστήμονα που χαρακτηρίζεται από υπευθυνότητα, του δασκάλου που χαρακτηρίζεται από ανήσυχο πνεύμα, του ανθρώπου που χαρακτηρίζεται από πολυπραγμοσύνη. Μοναχικός, ιδιοφυής, φιλοπερίεργος και πολυμαθής αποτελεί για τη σύγχρονη κοινωνία στην οποία η μήτρα του οικουμενισμού δεν ωρίμασε ποτέ αρκετά, είδος σπάνιο και δυσεύρετο. Ο Κωνσταντίνος Αναγνωστόπουλος είναι ένας τέτοιος άνθρωπος. Ως γνήσιος Homo Universalis δεν είναι μια ακόμη διασημότητα, είναι ένας λαμπρός επιστήμονας.

Κείμενο: Νάνου Χρηστίδη

1944, Θεσσαλονίκη.

Η πόλη βομβαρδίζεται ανελέητα από τα συμμαχικά στρατεύματα σε μια μάχη που θα σημάνει και την αποχώρηση των Γερμανικών κατοκικών δυνάμεων από τη χώρα. Οι πολίτες τρομαγμένοι αναζητούν προστασία στα καταφύγια. Αλλά δεν είναι μόνο οι βομβαρδισμοί που στιγματίζουν τις μνήμες όσον η μοίρα επιφυλάσσει να καταγράψουν στα ημερολόγια της ζωής τους τα εν λόγω συμβάντα. Ένας τρομερός κατακλυσμός λαμβάνει χώρα, θέτοντας σε κίνδυνο τις ζωές των ανθρώπων που κρύβονται στα καταφύγια, στις οπές των βράχων, στα χαλάσματα... Η φωνή μιας νεαρής μητέρας που κάνει τον τετράχρονο μομαχογιό της μέσα στα λασιόπετρα της πλημμύρας καλύπτει ακόμη και τον ήχο των βομβαρδιστικών. Επικρατεί πανικός... Ευτυχώς, ο μικρός, που από την στιγμή που γεννήθηκε, έμαθε να επιβιώνει στις αντιξοότητες του πολέμου, είναι καλά. Η μοίρα του περιγέλασε τις πιθανότητες... Ο Δημοουργός έχει για εκείνον άλλα σχέδια... Κάποια στιγμή, ο κόσμος θα τον αποκαλεί Dr Κωνσταντίνου Αναγνωστόπουλου...

1953, Κολλέγιο «Georgetown», Washington, Η.Π.Α.

Η μετάθεση του πατέρα οδηγεί την οικογένεια Αναγνωστόπουλου στην πρωτεύουσα της Αμερικής. Ο νεαρός Κωνσταντίνος καλείται να επιλέξει ποιον κύκλο σπουδών θα ακολουθήσει. Ο ίδιος ονειρεύεται πυρηνικά εργαστήρια και εφαρμογές που θα αλλάξουν το αύριο του κόσμου. Ο πατέρας, όμως, διακρίνοντας μια σπάνια ευφυΐα στο γιο του, τον ωθεί στην Ιατρική. *«Με τρώμαζαν τα χρόνια που χρειαζόταν να περάσουν μέχρι να αρχίσω να ασκώ την Ιατρική. Βλέπετε, ως Έλληνας, έπρεπε να ολοκληρώσω πρώτα τα γενικά μαθήματα του Κολλεγίου και κατόπιν να προχωρήσω στην Ιατρική Σχολή. Και δεν σας κρύβω ότι, η Πυρηνική Φυσική με συνέπαιρνε. Έβλεπα τον εαυτό μου μέσα σε λευκά, αποστειρωμένα εργαστήρια, με δεκάδες κουμπιά μπροστά μου, να πειραματίζομαι σε πρωτοποριακές εφαρμογές. Ο πατέρας όμως επέμενε. Έτσι, επισκεφτήκαμε το Κολλέγιο «Georgetown», ο Κοσμήτορας του οποίου δέχτηκε να δώσω ειδικές εξετάσεις και να ενταχθώ ανάλογα με το επίπεδο γνώσεων μου. Μπήκα στο τρίτο έτος και ολοκλήρωσα το κολλέγιο σε 11 μήνες, πράγμα σπουδαίο για την εποχή». Τον Σεπτέμβριο της επόμενης χρονιάς, ο Κ. Αναγνωστόπουλος είναι πια πρωτοετής φοιτητής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου «Georgetown».*

1962, Εργαστήρια Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου «Georgetown», Washington, Η.Π.Α.

Ο διάσημος Καρδιοχειρουργός της εποχής Charles Hufnagel καλεί φοιτητές της Ιατρικής Σχολής, στην οποία διδάσκει, να συμμετέχουν εθελοντικά στα εργαστήρια του. Ο Καθηγητής C. Hufnagel έχει καθιερωθεί παγκοσμίως ως ο άνθρωπος που δημιούργησε την πρώτη πλαστική εμφυτεύσιμη βαλβίδα.

«Όλοι οι φοιτητές, θυμάμαι, θέλαμε τότε να ενταχθούμε στα εργαστήρια του Hufnagel. Εγώ ξεκίνησα εκεί αρχικά για δυο εβδομάδες, αλλά αναπτύχθηκε με τον ίδιο και μετέπειτα και με την ειδικότητα μια σχέση ζωής. Κάπως έτσι βρέθηκα στην Καρδιοχειρουργική, ενώ ο Hufnagel στάθηκε αρωγός σε αυτή μου την απόφαση». Υπό την καθοδήγηση του σπουδαίου αυτού επιστήμονα και με περαγμένες που θα ζήλευσαν πολλοί, μια χρονιά αργότερα, το «Columbia University» ανοίγει τις πόρτες του για να δεχτεί τον Κ. Αναγνωστόπουλο ως πρωτοετή ειδικευόμενο στην Γενική Χειρουργική. Όμως ακόμη και αυτό το σημαντικότατο ίδρυμα μοιάζει να μην μπορεί να «στεγάσει» την ιδιοφυΐα του... Πολύ σύντομα, ο Κ. Αναγνωστόπουλος ανοίγει φτερά για το περίφημο Πανεπιστήμιό του «Yale».

1969, Καρδιοχειρουργική Κλινική, Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Chicago», Η.Π.Α..

Δεν ωφελεί σε τίποτε να φιλονικείς με το αναπόφευκτο, έγραφε ένας σπουδαίος ποιητής, προσθέτοντας «Το μόνο δυνατό επιχείρημα, που μπορείς να φέρεις σ' ένα δυνατό άνεμο, είναι να φορέσεις το παλτό σου». Το «αναπόφευκτο» οδηγεί τον Κ. Αναγνωστόπουλο στην ανάληψη της θέσης του Επίκουρου Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Chicago, ως διάδοχο του Dr Magdi Yacoub, που αποχωρεί για να αναλάβει την Διεύθυνση του Καρδιοχειρουργικού Τμήματος του Νοσοκομείου «Harefield» του Λονδίνου. Το παλτό του είναι απαραίτητο... *«Έκανε τόσο κρύο εκεί, που οι άνθρωποι δεν είχαν άλλη επιλογή από το να δουλεύουν μέρα-νύχτα σε κλειστούς χώρους. Το ίδιο έκανα κι εγώ. Το Πανεπιστήμιό του Chicago ήταν τότε γνωστό παγκοσμίως, καθώς αποτελούσε «μηχανή» παραγωγής βραβείων Νόμπελ. Με την ανάληψη της θέσης του Επίκουρου Καθηγητή, επιφορτίστηκα και με την οργάνωση και Διεύθυνση της Καρδιοχειρουργικής Πανεπιστημιακής Κλινικής. Ήταν ένα καινούριο νοσοκομείο και οι ιθύνοντες ήθελαν κάποιον που να εργαστεί σκληρά για να εγγυηθεί την εξέλιξη της κλινικής». Η πρώτη επέμβαση που πραγματοποιείται στην Καρδιοχειρουργική Κλινική μεταδίδεται ως «σημναίονσα είδηση» από το τηλεοπτικό κανάλι NBC. Ο Κ. Αναγνωστόπουλος, αν και απολαμβάνει διεθνή αποδοχή, παραμένει αφιερωμένος στα πειραματικά εργαστήρια. «Κάθε απόγευμα, όταν τελειώνα τα χειρουργεία, περίμενα τους φοιτητές και ξεκινούσαμε το πειραματικό έργο. Είχαμε εξοπλίσει έναν τεράστιο χώρο, δίπλα από το γραφείο μου κι εκεί πειραματιζόμασταν σε διάφορα πρωτόκολλα. Πολλά από αυτά, έχουν παρουσιαστεί σε συνέδρια ως εργασίες, οι οποίες μάλιστα με καθιέρωσαν ως σημαντικό ερευνητή και επιστήμονα».*

Με την πολυαγαπημένη του μητέρα

1974, Παγκόσμιο Συνέδριο Καρδιολογίας, Buenos Aires, Αργεντινή.

Ο Κ. Αναγνωστόπουλος φτάνει στην πρωτεύουσα της Αργεντινής έτοιμος να καταπλήξει την ιατρική κοινότητα. Οι πειραματικές του μελέτες αναφορικά με τη νόσο της μετάθεσης μεγάλων αγγείων και τα ανευρύσματα αορτής θα αποδείξουν πως η καταξίωσή του δεν είναι τυχαία. Με το πέρας της παρουσίας δέχεται μια αμφιλεγόμενη πρόταση. «Αφού παρουσίασα την πειραματική μου μελέτη για τη νόσο της μετάθεσης των μεγάλων αγγείων, με πλησίασε ο Αργεντινός Καρδιοχειρουργός Α. Jatene, προτείνοντάς μου να εφαρμόσουμε τα πειραματικά πρωτόκολλα σε παιδιά. Εκείνη την εποχή, η Αργεντινή είχε μια μεγάλη συχνότητα εμφάνισης της συγγενούς αυτής καρδιοπάθειας, με θνητότητα της τάξεως του 95%. Αν δαχόμουν, θα έμεινα στην Ιστορία, ως ο Καρδιοχειρουργός που εφάρμοσε πρώτος τη μέθοδο στην κλινική πράξη...». Ο Κ. Αναγνωστόπουλος αμφιταλαντεύεται και τελικά αρνείται την πρόταση... Ένα χρόνο αργότερα, ο Α. Jatene, βασιζόμενος στην εμπειρία και τα πρωτόκολλα του Κ. Αναγνωστόπουλου, παρουσιάζει σε παγκόσμιο συνέδριο τα αποτελέσματα επιτυχών περιπτώσεων μετάθεσης μεγάλων αγγείων. Η μέθοδος περνά στην Ιστορία της Καρδιοχειρουργικής ως «Jatene procedure»...

1991, Παγκόσμιο Συνέδριο Ελάχιστα Επεμβατικές Καρδιολογίας, Βουδαπέστη, Ουγγαρία.

Κάποιοι πιστεύουν πως δεν υπάρχουν τυχαία περιστατικά, μέσα σ' ένα τέλεια συγχρονισμένο σύμπαν. Όμως γεγονότα, όπως η «τυχαία» συνάντηση του Κ. Αναγνωστόπουλου με τους Ράπτη και Μπαρτσόκα στην πρωτεύουσα της Ουγγαρίας, αποδεικνύουν πως το σύμπαν, κάποιες φορές, απλά σφυρίζει αδιάφορα... «Η συνάντησή μου με τους δύο αγαπητούς συναδέλφους έσπειρε μέσα μου το «μικρόβιο» του «Ωνασείου» και της επιστροφής στην Ελλάδα. Με

γότητσες το project της δημιουργίας ενός αμιγώς Καρδιοχειρουργικού Κέντρου στην πατρίδα, από την στιγμή που γνώριζα τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι συνάδελφοί εδώ στο να πείσουν τους ασθενείς, που έφταναν για το εξωτερικό για να χειρουργηθούν. Μέχρι τότε, δεν είχα σκεφτεί ποτέ αυτή την προοπτική. Μετά την συνάντηση, άρχισαν τα τηλεφώνια από τη διοίκηση του «Ωνασείου» για να υπογράψουμε συμβόλαιο συνεργασίας. Την ίδια περίοδο είχα δεχτεί και μια πρόταση από το Πανεπιστήμιο «Columbia», την οποία σκεφτόμουν ασαφώς. Τελικά, έκανα και τα δύο».

1993, «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο», Αθήνα.

Η συνεργασία του Κ. Αναγνωστόπουλου με το «Ωνάσειο Κ. Κ.» ξεκινά με τη μορφή περιοδικής παρουσίας του ως επιστημονικού συνεργάτη και έχει οριζόντα πενταετίας. «Στα χρόνια που έμεινα στο «Ωνάσειο», το πιο σημαντικό κομμάτι της δουλειάς μου αφορούσε την Παιδοκαρδιοχειρουργική. Όχι ότι δεν χειρουργούσαμε ενήλικες. Απλά, επειδή δεν υπήρχε αυτόνομη κλινική, ήταν συναρπαστική ευκαιρία να μπορείς να βοηθάς παιδιά που είχαν κάποια συγγενή καρδιοπάθεια. Εκείνα τα χρόνια, πριν την επίσημη δημιουργία αμιγούς Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής, πραγματοποιήσαμε περί τις 400 επεμβάσεις σε παιδιά. Κατά τη διάρκεια της παρουσίας μου εκεί, συνεργαζόμουν με τους Π. Αζαριάδη και Σ. Πράπα –ο πρώτος επέστρεψε αργότερα εκεί ως Διευθυντής με συνεργάτη τον Φ. Μητρόπουλο, που είχα επιλέξει στη θητεία μου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είχαμε την αμέριστη συμπαράσταση καταπληκτικών Παιδοκαρδιολόγων, όπως ο Σπ. Ράμπος που είχε έρθει από την Γερμανία, κι έτσι τα αποτελέσματά μας ήταν εξαιρετικά. Νομίζω ότι σε αριθμό περιστατικών είχαμε ξεπεράσει και την κλινική του Νοσοκομείου Παίδων «Αγ. Σοφίας».

1996, Νέα Υόρκη, Η.Π.Α..

Για δεύτερη φορά στη ζωή του Κ. Αναγνωστόπουλου, το σύμπαν σφυρίζει αδιάφορα... Σε ένα ταξίδι του στη Νέα Υόρκη, συναντά «τυχαία» τον Π. Σουκκάκο, Καθηγητή Ορθοπαιδικής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και καλό του φίλο, ο οποίος τον φέρνει αντιμέτωπο με ένα απρόσμενο δίλλημα... «Ο κ. Σουκκάκος άρχισε να μου περιγράφει τις προσπάθειες που έκανε να οργανώσει μια Καρδιοχειρουργική Κλινική στα Ιωάννινα. Μου είπε για μια ομάδα που είχε έρθει από τη Θεσσαλονίκη για να χειρουργήσει εκεί χωρίς συνέχεια, για ελλείψεις σε κλίνες ΜΕΘ και άλλα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν. -Αν πετύχει, θα έρθω, του είπα. -Θα πετύχει, μου απάντησε. Αν δεν το κάνεις εσύ, δεν θα το κάνει κανένας ποτέ, μου είπε χαρακτηριστικά. Με πείσε και η σύζυγός μου, η οποία έβλεπε θετικά την μόνιμη επιστροφή μας στην Ελλάδα. Έτσι, αποφάσισα να δεχτώ». Η θετική απάντηση του Κ. Αναγνωστόπουλου καθώς και η εμπλοκή του Π. Σουκκάκου σε θέματα διοίκησης του νοσοκομείου ρίχνουν «λάδι» στα βραδυκίνητα «γρανάζια» του ελληνικού συστήματος υγείας. Μέσα σε λίγο διάστημα, η κυβέρνηση δίνει εντολή για αξιοποίηση ενός σημαντικού χρηματικού ποσού προς αγορά εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί στην υπό οργάνωση Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων.

1998, Καρδιοχειρουργική Κλινική Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων, Ιωάννινα.

Ο εξοπλισμός έχει αγοραστεί, το προσωπικό έχει εκπαιδευτεί, η κοινωνία των Ιωαννίνων έχει ενθουσιαστεί και αναμένει εντατικά την έναρξη της δραστηριότητας της Πανεπιστημιακής Καρδιο-

Στο 1ο Συνέδριο της ΕΑΒ το 2004 στην Παλαιά Βουλή

χειρουργικής Κλινικής. Οι Καρδιοχειρουργοί Γ. Δρόσος, Σ. Συμμελάκης και Ο. Γαλανός προσλαμβάνονται ως συνεργάτες του Κ. Αναγνωστόπουλου. Αλλά η έναρξη λειτουργίας της κλινικής καθυστερεί. Η κωλυσιεργία δεν οφείλεται αυτή τη φορά σε «εξωγενείς» παράγοντες, αλλά σε αντιδράσεις που προέρχονταν από το «εσωτερικό»... «*Τα είχαμε όλα έτοιμα και δεν είχαμε αίσθηση να χειρουργήσουμε. Κανέναν από τους συναδέλφους, βλέπετε, δεν ήταν διατεθειμένος να δώσει «χώρο» από τον δικό του για να ενταχθούμε κι εμείς στο πρόγραμμα των χειρουργειών. Κάποιοι ενδεχομένως ζήτησαν το «καινούριο» και «εντυπωσιακό» που εμείς θα ξεκινούσαμε. Τότε, για ακόμη μια φορά, ο φίλος Π. Σουκάκος, μεσολάβησε, «δανειζόντάς» μας μια χειρουργική αίθουσα. Κι έτσι ξεκινήσαμε...».* Στις 24 Σεπτεμβρίου του 1998, η Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων ξεκινά επίσημα τη δραστηριότητά της, πραγματοποιώντας, την ίδια ημέρα, δυο επεμβάσεις ανοιχτής καρδιάς. Στις 31 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους, η κλινική συμπληρώνει ήδη 26 επεμβάσεις...

1998, Ιδιωτικό Θεραπευτήριο «Ευρωκλινική», Αθήνα.

Η παρουσία του Κ. Αναγνωστόπουλου στην Ελλάδα και οι αδιαμφισβήτητες ικανότητές του, όχι μόνο σε χειρουργικό αλλά και οργανωτικό επίπεδο, τον καθιστούν πολύλόγητη «μεταγραφή» στα μεγαλύτερα ιδιωτικά Καρδιοχειρουργικά Κέντρα της πρωτεύουσας. Δέχεται προτάσεις σχεδόν από όλους, αλλά εκείνος, ως σπουδαίος «δόσκαλος», επιλέγει να «χτίσει» μια καινούρια «γέφυρα»... «*Έχοντας τη δυνατότητα από το Νόμο να χειρουργώ ως Πανεπιστημιακός και σε ιδιωτικά θεραπευτήρια, άρχισα να σκέφτομαι και αυτή την εκδοχή. Άλλωστε, είχα προσεγγιστεί από όλες σχεδόν τις διοικήσεις των μεγάλων κέντρων. Γιατί επέλεξα την «Ευρωκλινική», θα με ρωτήσετε εύλογα. Γιατί έμαθα στην Αμερική να κάνω πάντα το δικό μου. Να εκφράζομαι, να απαιτώ, να διεκδικώ, ώστε να μπορώ να διασφαλίζω το καλύτερο δυνατό για τους ασθενείς μου. Με την διοίκηση της «Ευρωκλινικής» είχα αυτή την πολυτέλεια. Ξεκινήσαμε μια κλινική άριστων προδιαγραφών σε πολύ γρήγορο διάστημα...».* Αλλά οι ασθενείς δεν φαίνονται έτοιμοι να εμπιστευτούν το νέο αυτό εγχείρημα... Ο Κ. Αναγνωστόπουλος καλείται για δεύτερη φορά να βρεθεί αντιμέτωπος με το «κατεστημένο». «*Είχε περάσει ένας μήνας και δεν είχε εμφανιστεί ασθενής. Στην Αθήνα λειτουργούσε ένα «σύστημα», στο οποίο εμείς δεν είχαμε ενταχθεί. Έπρεπε, λοιπόν, να σκεφτώ κάτι. Αποφασίσαμε, λοιπόν, να δεχόμαστε τα πλέον «απαιτητικά» περιστατικά, ώστε να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη του κόσμου. Έτσι κι έγινε». Το πρώτο περιστατικό που χειρουργείται από τον Κ. Αναγνωστόπουλο στο Ιδιωτικό Θεραπευτήριο «Ευρωκλινική» είναι ασθενής που νοσηλεύεται στην Μ.Ε.Θ. του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων, αναμένοντας την έναρξη λειτουργίας της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής. Σε λίγες ημέρες επιστρέφει σπίτι του, ενώ φτάνει από τα Ιωάννινα και δεύτερος ασθενής...*

2004, Καρδιοχειρουργική Κλινική Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου «Αττικόν», Αθήνα.

Τα οράματα, όσο και αν είναι άφραστα, είναι και αέναα δημιουργικά. Για να γίνουν πραγματικότητα, χρειάζονται ανθρώπους που να μετουσιώσουν τις σκέψεις σε πράξεις. Το όραμα της δημιουργίας Καρδιοχειρουργικής Πανεπιστημιακής Κλινικής στην Ιατρική Σχολή Αθηνών «ταλάνιζε» επί χρόνια Πολίτεια και Πανεπιστημιακούς, αλλά λύση δεν δίνονταν. Ο Καθηγητής Π. Σουκάκος παίζει για ακόμη μια φορά το ρόλο του «καταλύτη». «*Με την «κάθοδό» του από τα Ιωάννινα στην Αθήνα, ο Π. Σουκάκος άρχισε να μου συζητά την ενδεχόμενη δική μου «κάθοδο». Επέμενε πως είμαι ο πιο κατάλληλος υποψήφιος για να ολοκληρώσω αυτό που χρόνια έμενε στο «ράφι». Στο τέλος πείστηκα. Κατέθεσα υποψηφιότητα και έλαβα παμπφρέι τη θέση του αποχωρούντος Π. Ασημακόπουλου. Στην αρχή συζητάγαμε για δημιουργία κλινικής στο Νοσοκομείο «Ερυθρός Σταυρός», αλλά τελευταία στιγμή, ο υπουργός αποφάσισε να αναπυκωθεί η Πανεπιστημιακή Καρδιοχειρουργική Κλινική στο Νοσοκομείο «Αττικόν». Και εκεί, πάντως, δυσκολίες αντιμετώπισα. Αν δεν επέμενε ο Π. Σουκάκος να επιταχύνουμε, μπορεί ακόμη να παλεύαμε να ξεκινήσουμε. –Κάντε το τώρα που είναι εδώ ο Αναγνωστόπουλος, έλεγε στους υπουργούς. Αν δεν ξεκινήσει εκείνος, δεν θα τα καταφέρει κανείς άλλος». Δυο χρόνια αργότερα, Ιούνιο του 2006, ο τότε υπουργός Υγείας, Δ. Αβραμόπουλος, επισκέπτεται τον πρώτο χειρουργημένο ασθενή από την ομάδα του Κ. Αναγνωστόπουλου, στην Καρδιοχειρουργική Κλινική της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο Νοσοκομείο «Αττικόν»...*

Το Νοσοκομείο «Ερρίκος Ντυνάν» με τους μαθητές του Σ. Πράπα και Β. Κωστή και τον ασίγηστο Αγγύρη Μιχαλοπούλου, Δ/ντή της ΜΕΘ

1993 - 2001

418 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Ιούλιος 2010, Πλάκα, Αθήνα.

Από το μπαλκόνι του διαμερισμάτος του, η μυσταγωγία της φύσης απαιτεί σιωπή. Βρισκόμαστε λίγο πριν τη δύση του ήλιου και καθυστερούμε επίμονα την αρχή της συζήτησης για να μπορέσουμε να απολαύσουμε ένα Polaroid μαγικό, που όσες φορές και αν το έχει δει κανείς στη ζωή του, τον γοητεύει πάντα σαν να το αντικρίζει για πρώτη φορά. Το θέμαμα εγείρει φιλοσοφικά ζητήματα. Το πεπερασμένο της ύπαρξης, το «αθεράπευτο» του πεπρωμένου, την υποκειμενικότητα της ευτυχίας. Η ψυχή του «μαύρισε» με τη γέννησή του. «Όταν γεννιάμουν, η Θεσσαλονίκη βομβαρδίζονταν από τους Γερμανούς. Ο πατέρας μου αναγκάστηκε να κλειδώσει την πόρτα της κλινικής για να μην φύγουν οι γιατροί και αφήσουν τη μητέρα μου και μένα αβοήθητους, την ώρα της γέννας. Από την πρώτη μέρα της ζωής μου έμαθα να υπάρχω και να τρέφομαι στα καταφύγια. Κατά τη διάρκεια της μεγάλης πλημμύρας, τέσσερα χρόνια αργότερα, παρά λίγο να πνιγώ μέσα στις λάσπες. Τέτοια στιγμιότυπα στιγματίζουν την ψυχή σου και θέτουν έναν αόρατο πήχη για τον βαθμό δυσκολίας. Στα χρόνια που ακολούθησαν, όποια δυσκολία και αν αντιμετώπιζα, έλεγα με χιούμορ: Αν δεν σε βομβαρδίζουν και δεν πνίγεις, τότε no problem». Έχει χαρακτηριστεί «παιδί-θαύμα», «σπουδαίος δάσκαλος», «αμφιλεγόμενη προσωπικότητα». Θυμάται τη ρήση ενός φιλοσόφου που έλεγε πως η τύχη είναι ανεξερεύνητη, κολοσσιαία. Υψώνει τον άνθρωπο στην κορυφή της φήμης, αλλά και τον μεταβάλλει σε στάχτη. «Η ζωή μου τα είχε όλα. Στα 37 μου μετρούσα ήδη 1.500 χειρουργεία και 13 χρόνια κλινικής πράξης και ερευνητικού έργου. Στην Ελλάδα, οι συνάδελφοί μου δεν είχαν τέτοιες δυνατότητες. Θυμάμαι βρισκόμασταν σε συνέδρια με τον κ. Ανδριτσάκη, τον κ. Λαζαρίδη ή τον κ. Τόλη και μου περιέγραφαν τις δύσκολες συνθήκες που αντιμετώπιζαν για να καθιερώσουν την ειδικότητα στην χώρα. Εγώ είχα την τύχη να βρίσκομαι σε περιβάλλοντα ώριμα, που προωθούσαν την ανάπτυξη νέων μεθόδων. Ακόμη και η επιστροφή μου στην Ελλάδα ήταν ομαλή. Ήταν ήδη ανεπτυγμένα σπουδαία κέντρα, η εμπιστοσύνη είχε κερδηθεί και εγώ κλήθηκα να βάλω το δικό μου λιθαράκι. Με όποιο ίδρυμα και αν συνεργάστηκα, έχω να θυμάμαι καλές στιγμές. Από το «Ωνάσειο», το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων, την «Ευρωκλινική», το «Αττικό» και το «Ερρίκος Ντυνάν» με το οποίο συνεργάστηκα για κάποιο διάστημα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν έζησα και τις «στάχτες». Η χροιά της φωνής του αλλάζει. Η συγκίνηση περισσεύει. Η μοίρα δεν ήταν πάντα καλή απέναντί του. Αλλά εκείνος φρόντιζε πάντα να επιστρέφει στον μοναδικό «πυλώνα» που γνώριζε πως δεν θα καταρριφθεί ποτέ. Την οικογένειά του. Η μητέρα του, η κ. Αναγνωστοπούλου, τον ακούει και χαμογελά γλυκά. Τον προτρέπει να σκέφτεται το μέλλον και όχι το παρελθόν. Αλήθεια, ποιο θα είναι το μέλλον της Καρδιοχειρουργικής; «Πιστεύω ότι πηγαίνουμε ολοταχώς στη δημιουργία μιας σύνθετης ειδικότητας του Καρδιο-αγγειο-αναπνευστικού συστήματος. Η Ιατρική και ειδικότερα οι ειδικότητες που ασχολούνται με την καρδιά

θα ωφεληθούν πολύ από τις ανακαλύψεις που λαμβάνουν χώρα σε κάθε επιστημονικό κλάδο. Σε συνδυασμό μάλιστα με την Βιοχημεία και τη Γενετική, το μέλλον προδιαγράφεται λαμπρό. Αυτό που με χαροποιεί ιδιαίτερα είναι το γεγονός ότι στην Καρδιοχειρουργική επέστρεψαν οι έξυπνοι και προικισμένοι. Κάποτε στην ειδικότητα αυτή έμπαιναν μόνο οι καλύτεροι. Μετά από μια κάμψη, τώρα ήρθε πάλι η ώρα τους». Ο ιδιοφυής ερευνητής που με το πειραματικό του έργο έφερε την επιστήμη βήματα εμπρός, ο αφιερωμένος ιατρός που άσκησε το λειτούργημά του με τιμιότητα και περισσή σεμνότητα, ο εμπνευσμένος δάσκαλος που με την γνώση και την εμπειρία του «φώτισε» το πνεύμα νεότερων γενεών, ο πιστός υιός και πατέρας που μεγάλωνε με την πεποίθηση πως η οικογένεια εξανθρωπίζει το άτομο, ο Κωνσταντίνος Αναγνωστόπουλος είναι αναμφισβήτητα ένας Homo Universalis, ένας οικουμενικός άνθρωπος. Από εκείνους που σπάνια έχει την ευκαιρία κανείς να γνωρίσει στη ζωή του. Γιατί απλά, τέτοιοι άνθρωποι υπάρχουν μόνο στον αθέατο, φανταστικό κόσμο των ιδεών...

Ο Καθ. Κ. Αναγνωστόπουλος σε όμορφες οικογενειακές στιγμές

Σταθμοί Ζωής...

1940

Γεννιέται εν μέσω βομβαρδισμών στη Θεσσαλονίκη. Η οικογένειά του βρίσκεται εκεί κατόπιν μετάθεσης του πατέρα του, ο οποίος υπηρετούσε ως Υπάλληλος του Υπουργείου Οικονομίας

1953

Η οικογένεια μετακομίζει στην Αμερική, καθώς ο πατέρας αναλαμβάνει θέση εμπορικού συμβούλου στην Ελληνική πρεσβεία. Εισάγεται, κατόπιν ειδικών εξετάσεων, στο τρίτο έτος του Πανεπιστημίου «Georgetown» στη Washington των Η.Π.Α.. Ολοκληρώνει τον κύκλο σπουδών του σε 11 μήνες

1954

Εισάγεται στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου «Georgetown», από όπου και αποφοιτά το 1960

1963

Ειδικεύεται για μια διετία στη Γενική Χειρουργική στο Νοσοκομείο «Columbia Presbyterian Medical Center», του «Columbia University» στη Νέα Υόρκη.

1964

Επιδίδεται σε Καρδιοχειρουργική έρευνα ως Fellow στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου «Yale».

1967

Ανακηρύσσεται Διδάκτωρ Ιατρικής από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Την ίδια χρονιά, ανακηρύσσεται Λέκτορας Χειρουργικής της Ιατρικής Σχολής του «Yale University».

Ο Καθ. Κ. Αναγνωστόπουλος με τον μαθητή του Σ. Πράπα σε χαλαρό στιγμιότυπο του 2012, «απολαμβάνοντας» την ιδιότητα του ως συνταξιούχος !

1969

Ανακηρύσσεται Επίκουρος Καθηγητής Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων στο «University of Chicago»

Ιούλιος-Αύγουστος 1973

Επισκέπτεται την Καρδιοχειρουργική Κλινική του «Massachusetts General Hospital» του Πανεπιστημίου «Harvard»

1973

Ανακηρύσσεται Αναπληρωτής Καθηγητής Χειρουργικής στο «University of Chicago»

1979

Ανακηρύσσεται Τακτικός Καθηγητής Χειρουργικής στο «University of Chicago»

1982

Ανακηρύσσεται Καθηγητής Χειρουργικής και Διευθυντής Τμήματος Καρδιοθωρακικής Χειρουργικής στο «State University of New York at Stony Brook»

1983

Παντρεύεται την Madelaine Low Reese. Από τον πρώτο του γάμο έχει αποκτήσει μια κόρη

Με τον Δημήτρη Αβραμόπουλο, Υπουργό Υγείας και τον Στέφανο Γερούλιανο, στο Παγκόσμιο Συνέδριο της Κω (2008)

1991

Ανακηρύσσεται Καθηγητής Χειρουργικής και Διευθυντής του Τμήματος Καρδιοθωρακικής Χειρουργικής στο «St Luke 's / Roosevelt Hospital Center» της Νέας Υόρκης

1993

Εκλέγεται Επίτιμος Καθηγητής Καρδιοχειρουργικής και Παιδοκαρδιοχειρουργικής στο «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο»

1997

Εκλέγεται Καθηγητής και Διευθυντής της Καρδιοχειρουργικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

1998

Ανακηρύσσεται Καθηγητής Χειρουργικής και Επίτιμο Μέλος στο «St Luke 's / Roosevelt Hospital Center» της Νέας Υόρκης.

2004

Εκλέγεται Καθηγητής στην Ιατρική Σχολή του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθυντής στην Πανεπιστημιακή ΚΡΧ Κλινική του «Αττικού» Νοσοκομείου

Ο Καθ. Κ. Αναγνωστόπουλος, από τους σπουδαιότερους καρδιοχειρουργούς και σημαντικότερους ακαδημαϊκούς δασκάλους της γενιάς του

1993-2001
420 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001
ΠΡΟΤΑΓΟΝΙΣΤΕΣ

Πέτρος Αλιβιζάτος

Libens, Volens, Potens...
Έτοιμος, Πρόθυμος, Ικανός...

Σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής μας, η πιο φανερή αλήθεια δεν χρειάζεται πολλές σκέψεις και ιδιαίτερη ανάλυση για να είναι αξιόπιστη. Η βεβαιότητα αυτή φυσικά, η οποία μας απαλλάσσει από μακρόσυρτους συλλογισμούς ή εναγώνιες αναζητήσεις, προϋποθέτει ενίοτε έναν «εγγυητή», έναν άνθρωπο που μπορεί να μας εξασφαλίσει έναν λογικό «κόσμο», να μας εμπνεύσει πίστη για τον «κόσμο» αυτό και να αξιώσει τις αλλαγές που θα κάνουν αυτό τον «κόσμο» καλύτερο. Φορέας νέων ιδεών και ταυτόχρονα πειθαρχημένος σε αποδεδειγμένες αξίες, ιδεαλιστής και ταυτόχρονα ορθολογιστής, σοφός και ταυτόχρονα προικισμένος με μια αθεράπευτη παιδικότητα, κλασικός και ταυτόχρονα μοντέρνος, ακριβοδίκαιος και ταυτόχρονα διεκδικητικός, διανοούμενος και ταυτόχρονα απλοϊκά «καθημερινός», ο Πέτρος Αλιβιζάτος εγγυήθηκε και εγγυάται με τον πλέον ουσιαστικό τρόπο την αξιοπιστία της Καρδιοχειρουργικής «αλήθειας». Γιατί και ο ίδιος είναι άνθρωπος καθ' όλα αληθινός.

Κείμενο: Νανου Χρηστίδη

1954, Πειραματικό Σχολείο Αθηνών, Οδός Σκουφά, Αθήνα.

Από τα μεγάφωνα του κτιρίου ακούγεται δυνατά ένα πατριωτικό εμβατήριο... «Τόσα χρόνια μεσ' στη σιωπή κάποιος σε κρατήσανε... Δοξασμένη κι Αθάνατη Εκκλησιά... Μέσα μας υπάρχουν βαθιά, κι όσο αν προσπαθήσανε... Να καθείς μέσα στη λησμονιά...». Οι νεαροί άνδρες στοιχίζονται ταχύτατα, ορθώνουν το ανάστημά τους και περιμένουν το πρόσταγμα του γυμναστή για να ξεκινήσουν το βηματισμό. Προετοιμάζονται για την μαθητική παρέλαση και είναι νευρικοί. Ο αλύτρωτος Ελληνισμός συντονίζεται με τον ήχο της καρδιάς τους. Σκλώνουν το βλέμμα και κοιτούν την σημαία που κυματίζει στον προαύλιο χώρο του Άγιου Διονυσίου. Είναι όλοι τους περήφανοι, αλλά και επιφορτισμένοι με ένα «βαρύ» έργο. Ως μαθητές του Πειραματικού Σχολείου, αποτελούν την πολλά υποσχόμενη νεολαία της χώρας, τους μελλοντικούς επιστήμονες που όχι απλά θα διαπρέψουν, αλλά θα προχωρήσουν, θα εξελιχθούν και θα αλλάξουν τον κόσμο... Άλλωστε έχουν όλοι γαλουχηθεί με κλασική αρχαιοελληνική παιδεία και γνωρίζουν ένα «κανόνα» στη ζωή τους... «Πάντες άνθρωποι του είδέναι όρεγονται φύσει». Όλοι οι άνθρωποι από τη φύση τους επιθυμούν την γνώση... Μέλος αυτής της πολλά υποσχόμενης νεολαίας είναι και ο Πέτρος Αλιβιζάτος...

1961, Πολεμικό Ναυτικό, Κρήτη.

Quinon proficient deficit – Όποιος δεν προχωρά, πάει προς τα πίσω. Οι προσδοκίες για εισόδο του Π. Αλιβιζάτου στο Πολυτεχνείο έχουν διαψευσθεί προ πολλού, αλλά η ολοκλήρωση των σπουδών του στην Ιατρική Σχολή Αθηνών, αποδεικνύει πως ξέρει να προχωρά μπροστά, χωρίς να κοιτά πίσω. Η κλασική παιδεία που δέχτηκε στο Πειραματικό Σχολείο σφυρηλάτησε τον ψυχισμό και την προσωπικότητά του, ώστε να δέχεται τίποτα λιγότερο από την αρετή. Υπηρετώντας στο Πολεμικό Ναυτικό, έρχεται για πρώτη φορά αντιμέτωπος με την «μη ενάρετη» πλευρά των ανθρώπων. Ανακαλύπτει μια μεγάλη απάτη που λαμβάνει χώρα στο φαρμακείο του Ναυστάθμου... «Κάποιος αξιωματικός έλεβαν φάρμακα από το φαρμακείο του Ναυστάθμου, δίνοντες πλαστές συνταγές και τα μεταπουλούσαν. Όλη αυτή η απάτη γίνονταν υπό την σιωπηρή «συναινεση» των μόνιμων αξιωματικών που δεν ήθελαν να εμπλακούν. Έκανα έρευνα και κατέθεσα τα ευρήματα στη Δικαιοσύνη. Ήταν ο πρώτος διοικητικός μου θρίαμβος...». Το έργο του στο Ναύσταθμο έχει ολοκληρωθεί. Ο Π. Αλιβιζάτος επιστρέφει στην Αθήνα και συνεχίζει να υπηρετεί τη θητεία του στο Ναυτικό Νοσοκομείο Πειραιά, ως ειδικευόμενος στη Γενική Χειρουργική, δίπλα στον σπουδαίο για την εποχή Χειρουργό Ι. Μπουντούρη...

1964, Χειρουργική Κλινική Νοσοκομείου «Γενική Πολυκλινική», Αθήνα.

Virtutis fortuna comes – Η καλή τύχη είναι σύντροφος της αρετής. Με ξεκάθαρη πια την απόφαση για εμπλοκή του με την Χειρουργική ειδικότητα, η τύχη χαμογελά στον Π. Αλιβιζάτο. Αναλαμβάνει μια θέση στην Κλινική Γενικής Χειρουργικής του Νοσοκομείου «Γενική Πολυκλινική», κοντά στο θείο του Καθηγητή Χειρουργικής Κ. Αλιβιζάτο και το Ν. Οικονόμου, ο οποίος, άρτι αφιχθείς από την Γαλλία, πραγματοποιεί καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις. «Εκεί, δίπλα στο Ν. Οικονόμου, πήρα το πρώτο «βάπτισμα» στην Καρδιοχειρουργική. Ο Οικονόμος ξεκίνησε θαυμάσια στη Γαλλία, ως συνεργάτης του διάσημου Dubost. Η προσωπικότητα του Οικονόμου ήταν τέτοια ώστε η χειρουργική του διεισδυτικότητα ήταν κοντά σε μια σπουδαία προσωπικότητα. Όταν επέστρεψε, θεώρησε πως μπορεί να επαναλάβει τα όσα έκανε στη Γαλλία. Δυστυχώς, οι κακοί σχεδιασμοί έφεραν και άσχημα αποτελέσματα. Η θνητότητα ήταν εντυπωσιακά μεγάλη». Ο Ν. Οικονόμος έχε, χωρίς να το επιδιώκει, διδάξει στον Π. Αλιβιζάτο ένα σπουδαίο μάθημα... Αν μια μέρα ήθελε ο νεαρός ειδικευόμενος να γίνει σπουδαίος Καρδιοχειρουργός, θα έπρεπε να μάθει να το κάνει καλά... Αλλά ο Ν. Οικονόμος δεν μένει μόνο σε αυτό. Φροντίζει να εξασφαλίσει στον «μαθητή» του μια θέση στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Harvard, στη Βοστώνη των Η.Π.Α...

1969, Νοσοκομείο «Hammersmith», Λονδίνο, Αγγλία.

Carpe diem – Άδραξε τη μέρα. Τα χαρτιά για το διαβόητο Πανεπιστήμιο του Harvard έχουν κατατεθεί, αλλά η απαντητική επιστολή καθυστερεί, καθώς ο υπεύθυνος Καθηγητής A.J. Harding μεταφέρεται από ένα Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Harvard σε άλλο. Ο Π. Αλιβιζάτος δεν χάνει χρόνο περιμένοντας. Ο φίλος του Σ. Μαντούδης βρίσκεται στην Αγγλία για μεταεκπαίδευση και του προτείνει να τον ακολουθήσει. «Ακόμη και το ταξίδι μου για την Αγγλία ήταν επεισοδιακό. Λίγες ημέρες πριν την αναχώρησή μου, η κυβέρνηση των Συνταγματάρχων αποφάσισε να στείλει όλους τους ειδικευόμενους στην εστία για ένα χρόνο στην επαρχία. Τη γλιτώσα γιατί με συμπάθησε μια υπάλληλος του υπουργείου, όπου πήγα να να φτιάξω τα χαρτιά μου. Αρχισα να δουλεύω στο «Hammersmith», σαν σκλάβι. Μέσα σε 6 μήνες, όσο και έμεινα, έχασα περίπου 15 κιλά». Αρχές του 1970, ο Π. Αλιβιζάτος κρατά στα χέρια του το χαρτί της ένταξής του στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Harvard...

1988. Νοσοκομείο "Baylor", Texas - U.S.A. Ο Πέτρος Αλιβιζάτος ξεκινά το πρόγραμμα μεταμοσχεύσεων του Νοσοκομείου συμπληρώνοντας 250 μεταμοσχεύσεις καρδιάς στην οκταετία

1971, Κλινική Γενικής Χειρουργικής Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Harvard, Η.Π.Α..

Quae nocent, saepe docent – Ό,τι πονάει, συχνά διδάσκει. Η πρώτη χρονιά μεταπτυχιακής στη Γενική Χειρουργική ήταν σκληρή και επίπονη. «Φτάνοντας στην κλινική και ξεκινώντας την πρακτική μου, συνειδητοποίησα τις ελλείψεις μου. Μου έλειπε στοιχειώδης ιατρική γνώση. Δεν ήξερα, για παράδειγμα, από αέρια αίματος, πράγματα που οι Αμερικανοί μάθαιναν τις πρώτες 24 ώρες της ειδικότητας. Έτσι, βρέθηκα ο τελευταίος στην «ουρά», να κάνω όλη τη «λάντζα». Θυμάμαι είχα ένα ράντσο έξω από την Μονάδα και κοιμόμουν εκεί, μην τυχόν και πάθει κάτι κάποιος ασθενής και δεν είμαι κοντά να τον φροντίσω. Σε έξι μήνες, είχα χάσει και άλλα 15 κιλά». Ο Harding αποδεικνύεται απαιτητικός δάσκαλος. Σε μια αδικαιολόγητα έντονη επίπληξη προς τον Π. Αλιβιζάτο, ο Καθηγητής τον αποκαλεί... απολίτιστο. Η προσωπικότητα του Π. Αλιβιζάτου θίγεται και η κούραση τον οδηγεί σε μια πρωτοφανή κίνηση. «Κόντευσα να τον πιάσω από το λαιμό. Αντ' αυτού και πριν καν το συνειδητοποιήσω, είχα καρφώσει το δάχτυλό μου ανάμεσα στα μάτια του και του φώναξα πως εδώ δεν ήρθα να εκπολιτιστώ, αλλά να μάθω Ιατρική. Την επόμενη ημέρα ήμουνα έτοιμος να φύγω από την Αμερική». Όμως, όσο απαιτητικός κι αν είναι ο δάσκαλος, τόσο ακριβοδίκαιος είναι. Την επόμενη ημέρα, συμπεριφέρεται στον Π. Αλιβιζάτο σαν να μην υπήρξε ποτέ ένταση μεταξύ τους. Φροντίζει, μάλιστα, με το πέρασ του έτους ειδικεύσει, να τον κατευθύνει για περαιτέρω εκπαίδευση σε μια από τις μεγαλύτερες κλινικές της Αμερικής, όπου πραγματοποιείται ένας μεγάλος όγκος περιστατικών ByPass. Την «Baylor Clinic», στο Dallas του Texas.

1973, Κλινική Γενικής Χειρουργικής, «Ιπποκράτειο» Νοσοκομείο, Αθήνα.

Ubi bene, ibi patria – Όπου αισθάνεσαι καλά, εκεί είναι και η πατρίδα σου. Ο Π. Αλιβιζάτος αισθάνεται καλά μόνο στην μια και μοναδική του πατρίδα. Την Ελλάδα. Γι' αυτό και όταν έρχεται η πρόσκληση από τον Ν. Οικονόμου, ο οποίος στο μεταξύ έχει αναλάβει την έδρα του Καθηγητή Χειρουργικής στο «Ιπποκράτειο» Νοσοκομείο, αποφασίζει χωρίς δεύτερη σκέψη να τη δεχτεί. «Γνωρίζοντας ο Οικονόμου για την ειδικείσή μου στην Καρδιοχειρουργική, με κάλεσε πίσω για να ξεκινήσουμε μαζί περιστατικά στο «Ιπποκράτειο». Οργανώθηκε, λοιπόν, η κλινική, εκπαιδεύσαμε προσωπικό, έκανα τον δάσκαλο σε όλους, ακόμη και στον ίδιο τον Οικονόμου. Την ίδια περίοδο, βέβαια, ο κ. Ανδριτσάκης χειρουργούσε στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του «Ιπποκράτειου» με εξαιρετικά αποτελέσματα. Ανθρώπος με σπάνια παιδεία, ήθος και γνώσεις, είχε μεγάλη κίνηση. Εμείς, από την άλλη, «τσαλαβουτούσαμε» απλά στην Καρδιοχειρουργική. Το έβλεπα ότι δεν βγάζει πουθενά αυτό...».

1975, Κλινική Γενικής Χειρουργικής, Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Βοστώνης, Η.Π.Α..

Aut viam inveniam aut faciam – Ή θα τον βρούμε τον δρόμο, ή θα τον φτιάξουμε. Ο Π. Αλιβιζάτος γνωρίζει πως ο δρόμος που έχει ακολουθήσει μέχρι σήμερα δεν οδηγεί πουθενά. Πρέπει να «φτιάξει» το δικό του δρόμο, έτσι ώστε να οδηγηθεί στο πολυπόθητο αποτέλεσμα. Στα 38 του χρόνια, αποφασίζει να επιστρέψει στην Αμερική για να ξετυλίξει το «κουβάρι» της Καρδιοχειρουργικής από την αρχή. «Κατάλαβα πως ο μόνος τρόπος για να καταφέρω να γίνω καλός Καρδιοχειρουργός είναι να ξεκινήσω από την αρχή, να κάνω Γενική Χειρουργική, κατά συνέπεια να πάρω τα boards και κατόπιν να συνεχίσω στην Καρδιοχειρουργική. Για καλή μου τύχη, λίγες ημέρες πριν φύγω για την Αμερική προς αναζήτηση θέσης, συναντώ τον κ. Άλκη Μιχάλη, ο οποίος τότε ήταν Chief Resident και με προτείνει ως Resident στην Κλινική Γενικής Χειρουργικής του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου της Βοστώνης». Μετά από 3 χρόνια εντατικής δουλειάς στη Γενική Χειρουργική, ο Π. Αλιβιζάτος έχει βρει πια το δρόμο που οδηγεί στην επιτυχία...

1978, «UH Richmond Medical Center», Virginia, Η.Π.Α..

Alea iacta es – Ο κύβος ερρίφθη. Ακόμη και αν όλες οι θέσεις Resident στις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές της Αμερικής φαίνονται να είναι κλεισμένες, οι εξελίξεις είναι πλέον δρομολογημένες. Κάποιος φίλος ειδοποιεί τον Π. Αλιβιζάτο για μια θέση που προκύπτει ξαφνικά στο «Richmond University Hospital», στο πρόγραμμα του R. H. Lawler, ενός από τους πρωτοπόρους των μεταμοσχεύσεων ανά τον κόσμο. «Αρχικά, ήμουν πολύ διστακτικός στο να αποδεχτώ αυτή τη θέση. Είχα γράψει, θυμάμαι, το γράμμα και δεν το έστειλα. Φοβόμουν πως δεν θα τα βγάλω πέρα. Ήμουν 41 ετών, πολύ κουρασμένος για καινούρια ξεκινήματα. Η σύζυγός μου πήρε την απόφαση και το έστειλε». Εκεί που νομίζεις ότι οι δυνατότητες έχουν στερέψει και ότι οι αντοχές έχουν εξαντληθεί, ο πάθος της δημιουργίας φορτίζει τις ανθρώπινες «μπταρίες» με ανεξάντλητη ενέργεια. «Όταν παρακολούθησα την πρώτη μεταμόσχευση, δίπλα στον Lawler, ένιωσα να πετάω στα σύννεφα. Τη δεύτερη φορά, χειρουργήσα ο ίδιος –αυτή ήταν η τακτική του Lawler, κάθονταν απέναντι και σου έδινε την ευκαιρία να μάθεις. Στο διάστημα που έμεινα μαζί του πραγματοποιήσαμε 7 μεταμοσχεύσεις καρδιάς και φυσικά κάθε μέρα εγχειρήσεις ανοιχτής καρδιάς». Το «μικρόβιο» των μεταμοσχεύσεων οδηγεί την επόμενη χρονιά τον Π. Αλιβιζάτο στο Πειραματικό Εργαστήριο του Lawler. Τα αποτελέσματα των πρωτοκόλλων που εφαρμόζονται παρουσιάζονται σε συνέδριο στην Ουάσινγκτον και εντυπωσιάζουν...

1988, Baylor.
 Συνέντευξη Τύπου για την πρώτη στο Τέξας και 5η στον κόσμο συνδυασμένη μεταμόσχευση καρδιάς και νεφρού

1980, Παιδιατρικό Νοσοκομείο «Great Ormond Street Hospital», Λονδίνο.

De gustibus non est disputandum – Οι προτιμήσεις δεν τίθενται προς συζήτηση. Ο Π. Αλιβιζάτος αποφασίζει να δοκιμάσει τις δυνατότητές του στην Παιδοκαρδιοχειρουργική. Στο διάσημο Παιδιατρικό Νοσοκομείο του Λονδίνου που χτίστηκε με χρήματα του Charles Dickens γνωρίζει τον Dr Daryl Shore, διάσημο Παιδοκαρδιοχειρουργό, ο οποίος τον μπει στον κόσμο της δικής του «προτίμησης»... «Αν και έμεινα για σχεδόν δυο χρόνια εκεί, σχεδόν αμέσως συνειδητοποίησα ότι δεν κάνω για Παιδοκαρδιοχειρουργός. Θυμάμαι μια φορά, ο Dr Shore, μια μέρα πριν το χειρουργείο, πήρε στα χέρια του ένα παιδάκι, το αγάλιασε με τέτοια φυσικότητα, που με άφησε άφωνο. Εγώ είχα μια πιο επαγγελματική προσέγγιση. Το έβλεπα αλλά σαν περιστατικό...». Με την «προτίμησή» να μην τίθεται πια υπό συζήτηση, η ώρα της μεγάλης συνάντησης πλησιάζει...

Φανατικός θαυμαστής του έργου και της προσωπικότητας του Magdi Yasoub

1982, Νοσοκομείο «Harefield», Λονδίνο.

Cito fit quod dii volunt – Γρήγορα γίνεται αυτό που θέλουν οι Θεοί. Και ο Θεός έχει πάρει τις αποφάσεις του προ πολλού. Ο Π. Αλιβιζάτος συναντά τον άνθρωπο που θα τον γοητεύσει όσο κανείς άλλος στη ζωή του και θα ορίσει το μέλλον του. Τον Magdi Yasoub. «Γνώρισα τον Magdi στο γραφείο του και γοητεύτηκα από την προσωπικότητά του. Είχε ένα αυτοκρατορικό παράστημα και δυο τεράστια μάτια που σε κοιτάζαν με απόλυτη ηρεμία. Ξεκίνησαμε την συνεργασία μας την επόμενη ημέρα. Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας ήμασταν στο «Harefield» και τα Σαββατοκύριακα στο «Hill Side Hospital», μια ιδιωτική κλινική. Ο Magdi ήταν ο μέντοράς μου. Θαύμαζα την τερατώδη ψυχραιμία του, το μυαλό του, την υποδειγματική τεχνική του. Σπουδαίος Χειρουργός. Εγώ τον αποκαλούσα Leonardo Da Vinci της Καρδιοχειρουργικής. Μαζί του έζησα συγκλονιστικές στιγμές, τόσο στη Χειρουργική όσο και στην καθημερινότητά μας. Υπήρχαν στιγμές που δεν χρειαζόταν να μιλήσουμε καν. Κοιταζόμασταν με τα μάτια και προχωρούσαμε». Ως από μηχανής Θεός, φτάνει και το γράμμα από το Νοσοκομείο «Baylor Clinic» του Texas...

1983, Νοσοκομείο «Baylor Clinic», Texas, Η.Π.Α..

Vires acquirit eundo – Αποκτάς δύναμη προχωρώντας. Ο «δρόμος» για τον Π. Αλιβιζάτο δεν έχει τέλος. Η πρόταση του Νοσοκομείου «Baylor Clinic» στο Texas με σκοπό να αναλάβει την υπό σύσταση Μονάδα Μεταμοσχεύσεων Καρδιάς μεταφράζεται από εκείνον ως δύναμη. Γι' αυτό και την αποδέχεται. «Αρχικά δεν ήθελα να φύγω από το Λονδίνο, αλλά έβλεπα πως η καριέρα μου δεν προχωρούσε. Ο Yasoub μπορεί να ήταν σπουδαίος Χειρουργός, αλλά διοικητικά είχε ελλείψεις. Μήνες περίμενα τον επίσημο διορισμό μου στο «Harefield» και δεν γίνονταν τίποτα. Έτσι, αποφάσισα να δextώ την πρόταση για το Texas. Εκεί, είχε ξεκινήσει ήδη η Μονάδα Μεταμοσχεύσεων ήπατος και κατόπιν ξεκίνησαμε εμείς. Με μεγάλη καθυστέρηση, βέβαια, γιατί στο ενδιάμεσο είχε έρθει και ένας Αυστραλός Χειρουργός που διεκδικούσε τη Διεύθυνση της κλινικής. Όταν ήρθε η ώρα της πρώτης μεταμόσχευσης, εκεί πια φάνηκε ποιος ξέρει τη δουλειά του και ποιος όχι. Αργότερα, προβλήματα είχα και με τον Σουηδό Διευθυντή της Μονάδας Μεταμοσχεύσεων ήπατος, ο οποίος προσπάθησε με αθέμιτα μέσα να μου αποσπάσει την Διεύθυνση της κλινικής. Αλλά δεν τα κατάφερε». Στις 8 Μαρτίου του 1989, η «δύναμη» του Π. Αλιβιζάτου μοιάζει να μην έχει αντίπαλο, καθώς πραγματοποιεί στο Νοσοκομείο «Baylor Clinic» την πρώτη μεταμόσχευση «ντόμινο», ενώ μέχρι και την αποχώρησή του πραγματοποιεί περί τις 240 μεταμοσχεύσεις, 180 από τις οποίες είναι καρδιάς και 60 πνευμόνων...

2005 - «Ω.Κ.Κ.»
Με την γραμματέα του και τις νοσηλεύτριες επικοινωνίας

1995, «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο», Αθήνα.

Da malo, bonum – Από το κακό, προκύπτει καλό. Οι δυσκολίες που αντιμετώπισε στο Νοσοκομείο «Baylor Clinic» δεν θα μπορούσαν παρά να του βγουν σε καλό. Η πρόταση της Διοίκησης του «Ωνασείου Κ.Κ.» να αναλάβει την οργάνωση και σύσταση Μονάδας Μεταμοσχεύσεων σε συνεργασία με την κλινική του Texas μόνο ως «καλό» μπορεί να εκληφθεί. «Για κάποιο διάστημα πηγαινο-ερχόμουν στην Αμερική και στο «Ωνάσειο Κ.Κ.» για να καταφέρω να οργανώσω τη Μονάδα. Με μέτρητες δυσκολίες, με κυριότερη εκείνη της Νομοθεσίας. Υπήρξαν μέλη της Επιτροπής του «Ωνασείου» που πολέμησαν με πάθος το Νόμο που προσπαθούσαμε να δημιουργήσουμε αναφορικά με τις μεταμοσχεύσεις. Τελικά, παρά τις αντιρρήσεις και τις ακρότητες που έγιναν, τον Απρίλιο του 1995, πραγματοποιήσαμε την πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς».

1996, «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο», Αθήνα.
Gladiator in arena consilium capit – Ο μονομάχος κάνει το σχέδιό του μέσα στην αρένα. Η «αρένα» του «Ωνασείου Κ.Κ.» απαιτεί από τον Π. Αλιβιζάτο την πλήρη αφοσίωσή του, ώστε να μπορέσει το «σχέδιό» του να αποφέρει καρπούς. Ασπαζόμενος το λατινικό ρητό, ο Π. Αλιβιζάτος παίρνει την μεγάλη απόφαση και επιστρέφει στην Αθήνα, αναλαμβάνοντας την Διεύθυνση της Μονάδας Μεταμοσχεύσεων. «Δεν θέλω να μείνω στα προβλήματα που αντιμετωπίζα όλα αυτά τα χρόνια. Θέλω να μείνω στις μεγαλειώδεις στιγμές που ζήσαμε όλοι μας, δίνοντας ζωή σε «lost cases». Στην περίπτωση του Ν. Καραφύλα, που είναι σήμερα Πρόεδρος των Μεταμοσχευμένων Ελλάδας, η «νέα» καρδιά δεν μπορούσε να αρχίσει να λειτουργεί. Παλεύσαμε 7 ολόκληρες ώρες στην ανάνηψη και τελικά καταφέραμε το θαύμα. Θυμάμαι έβαζα τους συνεργάτες Π. Σφυράκη και Γ. Σταυρίδη εναλλάξ στο χειρουργείο για να προχωρά η ανάνηψη. Κι εγώ περίμενα έξω, σε συνεχή ενημέρωση για το τι συμβαίνει. Ή την περίπτωση της Ειρήνης Μαρκοπούλου, μιας πανέμορφης κοπέλας, που πέθαινε και σήμερα είναι λαμπερή και ζωντανή όσο ποτέ πριν. Ή την περίπτωση του Κ. Γρίμπιλα, ο οποίος συγκίνησε ολόκληρη την Ελλάδα και έδωσε για πρώτη φορά δημοσιότητα στο έργο μας. Και είναι πολλές οι χαρές... Πολλές...».

Σεπτέμβριος 2010, Γραφείο Διοίκησης «Ωνάσειο Κ. Κ.», Αθήνα.

Finis coronat opus – Το τέλος στεφανώνει το έργο. Ενδεχομένως, πολλοί θεώρησαν πως το «τέλος» του Π. Αλιβιζάτου στο «Ωνάσειο Κ.Κ.» ήρθε πέρυσι, όταν με συνοπτικές διαδικασίες, αποφασίστηκε η απομάκρυνσή του από την Διεύθυνση της Μονάδας Μεταμοσχεύσεων. «Θέλησαν να με «αποστρατεύσουν» και να φέρουν κάποιους «δικούς» τους να διευθύνουν το πρόγραμμα. Έβγαλαν μια προκήρυξη και νόμισαν πως θα συρρεύσουν οι αντικαταστάτες μου. Πόσο γελάστηκαν! Ανέλαβαν, λοιπόν, οι Υποδιευθυντές μου την Μονάδα κι εγώ υπέγραφα μια ειδική σύμβαση να παραμείνω ως Σύμβουλος. Δυστυχώς, τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν ως ορισμένοι υπολόγιζαν. Ο tempora! Ο mores!». Το «τέλος» δεν έχει γραφτεί ακόμη... Καθισμένος στη θέση του Διοικητή του «Ωνασείου Κ.Κ.», ο Π. Αλιβιζάτος αποπνέει δύναμη και αιγουριά. Nemo autem regere potest nisi qui et regi – Κανείς δεν μπορεί να διοικήσει, αν δεν είναι δυνατόν να διοικηθεί. Στην επιστημονική του πορεία, ο Π. Αλιβιζάτος απέδειξε ότι υπήρξε τόσο σπουδαίος διοικούμενος όσο και σπουδαίος διοικητής. «Πάλεψα πολύ από παιδί για να τα καταφέρω. Αποτελώ τρίτης γενιάς Ιατρό στην οικογένεια και για μένα αυτό ήταν ένα μεγάλο στοίχημα. Ξέρετε, όταν ήμουν φοιτητής κανείς δεν γνώριζε πως ο σπουδαίος Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος ήταν θείος μου, αδερφός του πατέρα μου. Φρόντιζα να διαδίδω πως επρόκειτο για απλή συνωνυμία, ώστε κανείς να μην μπορεί να μου προσάψει το παραμικρό. Οι δυο αυτοί άνδρες, βέβαια, στιγματίσαν και την προσωπικότητά μου. Ο πατέρας, ένα φιλελεύθερο πνεύμα, με έμαθε να αγαπώ τις τέχνες, με γαλούχησε με ανθρωπιστικά ιδεώδη, φρόντισε να μου εμπνεύσει το αρχαιοελληνικό μεγαλείο. Από την άλλη, από το θείο μου έμαθα την οργάνωση, τον σεβασμό στην ιεραρχία, να δουλεύω με σύστημα και αποτελεσματικότητα. Και ανάμεσα στους δυο, η μητέρα μου, υπόδειγμα καλοσύνης και καρτερίας, πίστευε πολύ σε μένα και στο μέλλον μου...».

Το όραμά του για το «Ωνάσειο Κ.Κ.» είναι μεγαλόπνοο. Επιθυμεί να ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο για το Ίδρυμα που αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί ένα σημαντικό κέντρο άσκησης επιτυχούς Καρδιοχειρουργικής. Ο Π. Αλιβιζάτος έχει όλα τα προσόντα να γίνει «μπροστάρης» στη διαδρομή αυτή που θα οδηγήσει στη νέα εποχή. Άλλωστε, όπως ο Καθηγητής του Α. J. Harding υποστήριξε «You never argue with success – Ποτέ δεν αμφισβητείς την επιτυχία... Ο Π. Αλιβιζάτος είναι Libens, Volens, Potens - Έτοιμος, Πρόθυμος, Ικανός να διασφαλίσει ότι στο «τέλος» θα δρέψει δάφνες... Και ο ίδιος θα μπορεί πια να κραυγάσει «Veni, Vidi, Vici – Ήρθα, Είδα, Νίκησα».

το πιο ακριβό δώρο

Ο.Κ.Κ. N=72
B.U.M.C. N=974
I.S.I.L.T. N=181

Ο.Κ.Κ. Onassis Καρδιοχειρουργικό Κέντρο (N=72) 1996-2008
B.U.M.C. Baylor University Medical Center at UTexas 1988-1996
I.S.I.L.T. International Society of Heart and Lung Transplantation
Adapted by author 2010

Η δικαίωση... Η επιβίωση μεταμοσχευθέντων ασθενών του «Ο.Κ.Κ.», στο υψηλότερο επίπεδο διεθνώς

Σταθμοί ζωής...

1937

Γεννιέται στην Κυψέλη από αστική οικογένεια με καταγωγή από την Κεφαλονιά. Ο παπούς του υπήρξε διάσημος Ιατρός στο νησί, ενώ ο πατέρας του ένας από τους σημαντικότερους δημοσιογράφους της εποχής.

1955

Κατόπιν φοίτησης στο Πειραματικό Σχολείο Αθηνών, εισάγεται τόσο στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών όσο και στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Επιλέγει να φοιτήσει στην Αθήνα.

1961

Υπηρετεί τη θητεία του στο Πολεμικό Ναυτικό. Για 6 μήνες εντάσσεται στο πλήρωμα ενός πολεμικού πλοίου με βάση την Κρήτη και αργότερα, για τα επόμενα δυο χρόνια, συνεχίζει στη Γενική Χειρουργική Κλινική του Ναυτικού Νοσοκομείου Πειραιά, δίπλα στον Χειρουργό Ι. Μπουντούρη.

1964

Ξεκινά την ειδικευσή του στη Γενική Χειρουργική στην αντίστοιχη Κλινική του Νοσοκομείου «Γενική Πολυκλινική» Αθηνών, δίπλα στους Ν. Οικονόμου και Κ. Αλιβιζάτο .

1967

Ολοκληρώνει τα δυο τελευταία χρόνια της ειδικευσής του, στην Κλινική Γενικής Χειρουργικής του «Ιπποκράτειου» Νοσοκομείου Αθηνών, δίπλα στον Γ. Αβλάμη.

1969

Εντάσσεται για 6 μήνες, ως εσωτερικός βοηθός της Κλινικής Γενικής Χειρουργικής του Νοσοκομείου «Hammersmith» του Λονδίνου, περιμένοντας την αναχώρησή του για την Αμερική.

1970

Ξεκινά για ένα χρόνο fellowship στην Γενική Χειρουργική, στην αντίστοιχη κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Harvard, ενώ τον δεύτερο χρόνο πραγματοποιεί fellowship στην Καρδιοχειρουργική, δίπλα στον Α. J. Harding.

1972

Επισκέπτεται για ένα έτος την Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Baylor Clinic» στο Dallas του Texas.

1973

Επιστρέφει στην Ελλάδα και εντάσσεται, αρχικά ως άμισθος και μετέπειτα ως Επiemeλητής, της Πανεπιστημιακής Κλινικής Γενικής Χειρουργικής του «Ιπποκράτειου» Νοσοκομείου Αθηνών. Κατά τη διάρκεια της θητείας του, πραγματοποιεί επεμβάσεις ανοιχτής καρδιάς.

1975

Ξεκινά ως Resident ειδικότητα Γενικής Χειρουργικής στην αντίστοιχη κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου της Βοστώνης, την οποία και ολοκληρώνει σε τρία χρόνια.

1978

Ξεκινά την ειδικευσή του στην Καρδιοχειρουργική στο «University Richmond Hospital» της Virginia των Η.Π.Α., δίπλα στον R. H. Lawler, ενός από τους πρωτοπόρους των μεταμοσχεύσεων ανά τον κόσμο.

1980

Συμμετέχει για μία διετία ως Resident στην Παιδο-Καρδιοχειρουργική Κλινική του Παιδιατρικού Νοσοκομείου «Great Ormond Street Hospital» στο Λονδίνο, δίπλα στον Dr Darryl Shore.

1982

Συμμετέχει με τον Sir Madgi Yasoub στο Νοσοκομείο «Harefield», του Λονδίνου. Κατά τη διάρκεια της συνεργασίας τους, πραγματοποιούν περί τις 30 μεταμοσχεύσεις.

1983

Αναλαμβάνει την οργάνωση και Διεύθυνση της υπό σύσταση Μονάδας Μεταμοσχεύσεων Καρδιάς του Νοσοκομείου «Baylor Clinic» του Texas. Έως το 1995, όταν και αποχωρεί, πραγματοποιεί περί τις 240 μεταμοσχεύσεις, 180 από τις οποίες είναι καρδιάς και 60 πνευμόνων.

1993

Ξεκινά την οργάνωση της υπό σύσταση Μονάδας Μεταμοσχεύσεων μετά από σχετική πρόταση της Διοίκησης του «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο», σε συνεργασία με το Νοσοκομείο «Baylor Clinic» του Texas. Τον Απρίλιο του 1995, πραγματοποιεί στο «Ωνάσειο Κ.Κ.» την πρώτη μεταμόσχευση καρδιάς.

1996

Επιστρέφει μόνιμα στην Ελλάδα και αναλαμβάνει την Διεύθυνση της Μονάδας Μεταμοσχεύσεων του «Ωνάσειο Κ.Κ.».

2009

Απομακρύνεται από την Δ/νση της Μονάδας Μεταμοσχεύσεων του «Ωνάσειο Κ.Κ.» και αναλαμβάνει Επιστημονικός Σύμβουλος του Ιδρύματος.

2010

Ορίζεται από την ηγεσία του Υπουργείου Υγείας Πρόεδρος του Δ.Σ. του «Ωνάσειο Κ.Κ.».

Παλιά Βουλή 2013.
Ο επίλογος μιας λαμπρής καριέρας με την παρουσίαση των πεπραγμένων στο βιβλίο του «Αποστολή...το τίμημα»

1993-2001
426 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001
ΠΡΟΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Γεώργιος

• Διευθυντής Γ' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής,
Νοσπλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.», Αθήνα
1993 - 2013

Παλατιανός

**Χειρουργείν, διδάσκειν τε και ερευνάν,
γνησίως τε και ικανώς...**

«Αν και η αρχική μου προτίμηση αναφορικά με τη μελλοντική επαγγελματική μου σταδιοδρομία, αφορούσε στην επιστήμη της Φυσικής, για την οποία έτρεφα ιδιαίτερη αγάπη, εισήχθη τελικά στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, το 1965, με τη συμμετοχή μου στις εξετάσεις Ακαδημαϊκού Απολυτηρίου που ίσχυαν τότε... Στη διάρκεια των Πανεπιστημιακών μου σπουδών, ωστόσο, το ενδιαφέρον μου προοδευτικά μετατοπίστηκε στην Ιατρική, η οποία με κέρδισε, καθώς συνδυάζει την επιστήμη με την άμεση φροντίδα των συνανθρώπων μας... Ολοκληρώνοντας τη φοίτησή μου, ένιωθα βέβαιος πως θα ακολουθούσα ειδίκευση στη Χειρουργική και για το λόγο αυτό αποφάσισα να εκπαιδευτώ στην Αμερική, όπου το επίπεδο ήταν σαφώς υψηλότερο... Η Καρδιοχειρουργική προέκυψε αργότερα, όταν για πρώτη φορά στη ζωή μου, παρακολούθησα μια εγχείρηση «ανοιχτής» καρδιάς, στο Χιούστον του Τέξας... Την ίδια εκείνη στιγμή, μου έγινε ξεκάθαρο, ότι αυτό ακριβώς ήθελα να κάνω...»

«Με το πέρασ της ειδίκευσής μου στη Γενική Χειρουργική, στο Νοσοκομείο «Episcopal Hospital» της Φιλαδέλφειας και ως ειδικεύομενος πια Καρδιο-Θωρακοχειρουργός στα Affiliated Hospitals του Πανεπιστημίου του Μιαμί, θέλησα να ασχοληθώ με την έρευνα, λαμβάνοντας μέρος σε πρωτόκολλο του Πανεπιστημίου της Πενσυλβάνιας, στο Τμήμα «Harrison Department of Surgical Research», υπό τη Διεύθυνση του Καθηγητή L. Henry Edmunds, Jr., με επίκεντρο τη φυσιολογία της εξωσωματικής κυκλοφορίας και την αλληλεπίδραση του αίματος με τα τεχνητά υλικά... Μάλιστα, η ενσάλλησή μου αυτή ενίσχυσε στο έπακρο τον ενθουσιασμό μου για την ίδια την Καρδιοχειρουργική επιστήμη...»

Κείμενο: Νανου Χρησιτίδη

«Ήταν τιμή και ευθύνη για μένα η ανάληψη μιας θέσης στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Jackson Memorial Hospital» και στο Πανεπιστήμιο του Μαϊάμι ως μέλος της Ιατρικής Σχολής, κατόπιν σχετικής πρότασης που προήλθε από τον Διευθυντή μου Gerard A. Kaiser... Αργότερα, σημείο σταθμός στην καριέρα μου υπήρξε και η ανάδειξή μου σε Διευθυντή της Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου «Miami VA Medical Center», η οποία συνδυάστηκε με την προσαγωγή μου στο βαθμό του Αναπληρωτή Καθηγητή Χειρουργικής του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι...»

«Η επιστροφή μου στην Ελλάδα συνέπεσε με την έναρξη λειτουργίας του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», το 1993... Διέκρινα τη δυναμική του ιδρύματος, το οποίο προσφέρει σε όλους τους ασθενείς, ανεξαρτήτως της οικονομικής τους κατάστασης, σωστή και ολοκληρωμένη ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα –είναι εντυπωσιακό πως όλο το προσωπικό εργάζεται με ενθουσιασμό και υψηλό φρόνημα, ώστε αυτό να λειτουργεί παραδειγματικά για την επίτευξη του προορισμού του... Επίσης, άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ότι, η δημιουργία του νοσηλευτηρίου αυτού λειτούργησε καταλυτικά στην αναχαίτιση του ρεύματος εξόδου των Ελλήνων Καρδιοχειρουργικών ασθενών στο εξωτερικό, που υπολογίστηκε ότι έφτανε περίπου τους 5.000 ετησίως, αλλά και στην εδραίωση της βεβαιότητας ότι οι Καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις γίνονται με επιτυχία και στην Ελλάδα... Στα πλέον των είκοσι ετών που υπηρέτησα στο Νοσηλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.», πραγματοποιήθηκαν στην κλινική που διύθηνα πέραν των 9.000 επεμβάσεων «ανοιχτής» καρδιάς με άριστα αποτελέσματα, εκπαιδεύτηκαν περί τους τριάντα νέους Καρδιοχειρουργούς, ενώ ολοκληρώθηκαν και δέκα σημαντικά ερευνητικά πρωτόκολλα...»

«Η Καρδιοχειρουργική είναι ιδιαίτερα απαιτητική ειδικότητα –ζητά από τον Λειτουργό της να της δοθεί ολοκληρωτικά, για να του επιστρέψει, ως ανταμοιβή, την ευχαρίστηση του δημιουργικού έργου και της επιτυχίας... Ο Καρδιοχειρουργός οφείλει να είναι καλά εκπαιδευμένος, να παρακολουθεί τις εξελίξεις της ειδικότητας και να αγαπάει αυτό που κάνει, διαφορετικά θα υποκύψει κάτω από το βαρύ φορτίο των πολλών ωρών εργασίας και της αγωνίας για την ασφάλεια των ασθενών... Οφείλει επίσης να μπορεί να εργάζεται ως μέλος μιας ομάδας, γιατί η Καρδιοχειρουργική εξασκείται μέσω ομαδικής εργασίας –είναι λανθασμένη η θεώρηση πως πρόκειται για αυτόνομη και ανεξάρτητη χειρουργική ειδικότητα... Πρέπει, παράλληλα, να έχει σταθερότητα στις αρχές του και αμείωτο ενδιαφέρον για τη σωστή φροντίδα των ασθενών, τους οποίους πρέπει να αντιμετωπίζει με σεβασμό, κατανόηση και προσοχή, διότι εκείνοι θα τον αναδείξουν, χαρίζοντάς του την αποδοχή και την καταξίωση... Εμπνευστικά, θα έλεγα πως απαραίτητες αρετές για έναν Καρδιοχειρουργό, όπως εγώ τις βίωσα, είναι η ακεραιότητα, η εργατικότητα, η πίστη, η αισιοδοξία, η συνύπαρξη και το σπουδαίο «ωφέλειεν ή μη βλάπτειεν» που υποστήριζε ο Ιπποκράτης...»

«Σε επίπεδο επιστημονικό, θεωρώ ότι η εμφάνιση νέων, καθώς και η βελτίωση των ήδη εφαρμοζομένων ελάχιστα τραυματικών χειρουργικών τεχνικών θα συνεχίσουν να αποτελούν την πρώτη γραμμή του μετώπου καταπολέμησης των χειρουργικών καρδιοπαθειών... Προσωπικά, αναμένω την ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων για την αντιμετώπιση της καρδιακής ανεπάρκειας, όπως είναι η εμφύτευση βλαστοκυττάρων στη καρδιά σε συνδυασμό με τη χρήση συστημάτων καρδιακής υποβοήθησης, και η χειρουργική μέσω καθετήρων, η λεγόμενη διακαθετηριακή χειρουργική... Όμως, παρόλες τις εξελίξεις, η υπάρχουσα Καρδιοχειρουργική και η χρήση της εξωσωματικής κυκλοφορίας θα είναι αναγκαίες, κατά τη γνώμη μου, για πολλά χρόνια ακόμα...»

«Όταν ξεκίνησα την Καρδιοχειρουργική μου δραστηριότητα στην Αμερική, ο μέσος χρόνος παραμονής μου στο νοσοκομείο ήταν δεκαέξι ώρες ημερησίως... Τα τελευταία χρόνια, άγγιζε τις δέκα ώρες... Δεν υπήρχε λοιπόν διαθέσιμος χρόνος για κόμπι και χαλάρωση, εκτός από τις ώρες που αφιερώνονταν στην οικογένεια, για διάβασμα ιατρικών ή μη κειμένων και για ανάπαυση... Σήμερα, προσπαθώ να αναπληρώσω αυτό το κενό... Με τη σύζυγό μου, Ελισάβετ, την οποία γνώρισα στο Μαϊάμι το 1985, που με ανέχεται και με στηρίζει με αμείωτη αγάπη όλα αυτά τα χρόνια, φροντίζουμε να αποδρούμε συχνά σε κάποιο αγαπημένο νησί ή προορισμό ανά τον κόσμο...»

* Για το εν λόγω κείμενο, χρησιμοποιήθηκαν αποσπάσματα από τη συνέντευξη του Γ. Παλατιανού στο Συλλεκτικό Λεύκωμα «Medical Success Stories», Εκδόσεις Koufalis Media Corp.

Βιογραφικό

- Τόπος γέννησης, Αθήνα, 26 Οκτωβρίου 1946
- Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο «Καποδιστριακό» Αθηνών, 1965 - 1971
- Στρατιωτική θητεία, 1972, Υπηρεσία Υπαιθρου, 1972 - 1973
- Ειδίκευση στη Γενική Χειρουργική, Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Αθηνών, 1973 - 1974
- Ειδίκευση στη Γενική Χειρουργική, Νοσοκομείο «Episcopal Hospitals», Φιλαδέλφεια, ΗΠΑ, 1976 - 1980
- Μεταπτυχιακή εκπαίδευση στην Καρδιοχειρουργική, Πανεπιστήμιο Πενσυλβανία, ΗΠΑ, 1980-1981
- Ειδίκευση στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική, Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Miami, ΗΠΑ, 1980 - 1983
- Συνεργάτης Καρδιοχειρουργός, Νοσοκομείο «Jackson Memorial Hospital», Miami, ΗΠΑ, 1983 - 1993
- Λέκτορας με εξέλιξη σε Επίκουρο Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής, Πανεπιστήμιο Miami, ΗΠΑ, 1983 - 1993
- Διευθυντής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, Νοσοκομείο «V.I. Medical Center», Miami, ΗΠΑ, 1989 - 1993
- Διευθυντής Γ' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, Νοσηλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.», Αθήνα, 1993 - 2013
- Αναπληρωτής Καθηγητής Καρδιοχειρουργικής, Πανεπιστήμιο Miami, ΗΠΑ, 1999 - σήμερα

1993-2001
428 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Δημήτριος Μπουλαφέντης

Σαν το ατίθασο κόκκινο του ουρανού...
έλαμψε, ζέστανε καρδιές και
χάθηκε στο βάθος...

«Σαν νερά ένα ένα, μ' ακούς... Τα πικρά μου βότσαλα μετρώ, μ' ακούς... Κι είναι ο χρόνος μια μεγάλη εκκλησία, μ' ακούς... Όπου κάποτε οι φιγούρες Των Αγίων... Βγάζουν δάκρυ αληθινό...». Πολλές φορές, οι λέξεις είναι πολύ φτωχές για να περιγράψουν την προσωπικότητα, τη ζωή, το έργο, τη δύναμη, τα πάθη, τον πόνο, την αποθέωση, τη θλίψη, τη μοναξιά ενός ανθρώπου. Πόσο μάλλον αν αυτός ο άνθρωπος έζησε κάθε στιγμή σε υπερθετικό βαθμό. Λίγοι, όμως, ξέρουν πως ο υπερθετικός στα αισθήματα σχηματίζεται με το φως, όχι με τη δύναμη. Ο Δημήτριος Μπουλαφέντης, ακόμη και μέσα στον αναστεναγμό της «εύφλεκτης» ζωής του, παραμένει ένας φωτεινός άνθρωπος.

Κείμενο: Νάνου Χρησιδίη

Και αυτό του το φως, δεν θα μπορούσε πια παρά να το μοιράζε-
ται με τον τόπο που του χάρισε αυτό το μαγικό συστατικό: τη Λέ-
ρο. Για να μπορεί η ψυχή του, να παίζει με τ' άσπρη και το κισνό.
Ακριβώς όπως έκανε τότε που ήταν παιδί, ενώ ο πόλεμος προ-
σπαθούσε να τη μαυρίσει. Και δεν τα κατάφερε. «*Ημουν 5-6
χρονών όταν έγινε η κατάληψη της Λέρου από τους Γερμανούς. Ο
πατέρας μου, γνωστός μεγαλογιατρός της Δωδεκανήσου, έτρεχε στα
καταφύγια και στο ιταλικό νοσοκομείο για να παρέχει βοήθεια στους
τραυματίες. Μαζί του έτρεχα κι εγώ. Για μένα, η Ιατρική ήταν δεύτε-
ρη μου φύση. Γεννήθηκα και γαλουχήθηκα για να γίνω Χειρουργός.*
Ο πατέρας του Δ. Μπουλαφέντη δεν ήταν μόνο μια σπουδαία
επιστημονική οντότητα. Ήταν και ένας άνθρωπος διαφοροποιημέ-
νος από το σύνολο, ένας άνθρωπος που υπηρετούσε την ιδεολο-
γία που ασπαζόταν με κάθε αντίτιμο. Ακόμη και αν αυτό έπρεπε να
πληρωθεί από τα παιδιά του. Λίγο πριν την είσοδό του στο Πανε-
πιστήμιο, ο Δ. Μπουλαφέντης φυλακίζεται στη Ρόδο, λόγω των
αριστερών φρονημάτων του πατέρα του. «*Ο πατέρας μου ήταν ο
πρώτος Κομμουνιστής της Δωδεκανήσου και το γεγονός αυτό το
πλήρωσα στα μετέπειτα χρόνια, όταν λόγω των φρονημάτων μου
δεν μπορούσα να γίνω δεκτός στο Ελληνικό Πανεπιστήμιο. Εκείνα τα
χρόνια ήταν διαφορετικά. Στιγματιζόσουν όταν ήσουν επαναστάτης.
Και σκεφτείτε ότι, η μητέρα μου προέρχονταν από αριστοκρατική
οικογένεια της Λέρου, ανιψιά του Στρατηγού Κ. Μανέτα. Οι γνωρι-
μίες της και η σπουδαία προσωπικότητά της δεν κατάφεραν να με
βοηθήσουν. Έτσι, αποφάσισα να φύγω για την Ιταλία, για να σπου-
δάσω Ιατρική. Ξεκίνησα από τη Ρώμη, όπου και εργαζόμουν
παράλληλα ως εκφωνητής στο ραδιόφωνο, γιατί ο πατέρας μου δεν
μπορούσε να μου στέλνει χρήματα. Αργότερα, μεταγράφηκα στη
Μπολόνια, στη «Μόσχα» της Ιταλίας, όπως την αποκαλούσαν τότε,
από όπου και αποφοίτησα.*»

▲
Η Λέρος, αγαπημένη γενέτειρά του Δ. Μπουλαφέντη

▲
Πρωινό καφεδάκι με συγχωριανούς

Στην Ιταλία, ο Δ. Μπουλαφέντης ζει μια ζωή στα άκρα, γνωρι-
ζοντας ανθρώπους που στα πρότυπα του κοινωνικού κατεστημέ-
νου θεωρούνταν περιθωριακοί και ενδεχομένως επικίνδυνοι. «*Η
σχέση που δημιούργησα με μια κοπέλα θορύβησε πολύ τον πατέρα
μου, ο οποίος άρχισε να με πιέζει να επιστρέψω στην Ελλάδα.
Ορισμένα πρόσωπα, όμως, που γνωρίζεις, παίζουν καταλυτικό ρόλο
στη ζωή και την προσωπικότητά σου. Για μένα, τα χρόνια στην Ιτα-
λία άφησαν στην ψυχή μου γραμμές αναλλοίωτες στο χρόνο. Ακόμη
μνημονεύω ανθρώπους και καταστάσεις από εκείνη την περίοδο,
που με δίδαξαν και με σιγματίσαν.*»

Η επιστροφή στην Ελλάδα για έναρξη ειδικότητας βρίσκει τον Δ.
Μπουλαφέντη στο Γενικό Νοσοκομείο Ν. Ιωνίας, όπου ο διάσημος
Χειρουργός της εποχής Β. Καραγιώργης πειραματίζεται σε επεμ-
βάσεις καρδιάς. Η χειρουργική δεινότητα του Δ. Μπουλαφέντη δεν
αργεί να αναδειχθεί. «*Ο Καραγιώργης με ήθελε πάντα μαζί του στα
μεγάλα χειρουργεία, ενώ όταν δεν παρευρίσκονταν στις δικές μου
εγχειρήσεις, έβαζε τους βοηθούς του να με παρακολουθούν και να
μετρούν χειρουργικούς χρόνους. Τι εγχείρησε έκανε ο Μπουλαφέ-
ντης; Πόση ώρα έκανε; Τέτοια πράγματα. Ο Β. Καραγιώργης, καθώς
και ο Α. Μηλίγκος πίστεψαν πολύ σε εμένα. Μου μιλάγαν συνέχεια
για τις ικανότητές μου, εκθείαζαν τη χειρουργική μου υπεροχή
—όπως έλεγαν—, έφτιαχναν σενάρια για το μέλλον μου. Οφείλω να
μολογήσω ότι τότε μου φαινόταν πολύ εξωφρενικά όλα αυτά.
Απίστευτα. Ένα ήξερα, πάντως, και ένα του απαντούσα όταν με ρώ-
ταγε τι θα κάνω στο μέλλον: θα φύγω του έλεγα στο εξωτερικό.
Και το έκανα.*»

1993-2001

430 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001
ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Με τον Σωτήρη Πράνα στη Λέρο

Η πυξίδα του Δ. Μπουλαφέντη έδειχνε τις συντεταγμένες της Αγγλικής πρωτεύουσας, την οποία και επισκέπτεται για ένα χρόνο Γενικής Χειρουργικής. Οι συντεταγμένες της παλάμης του όμως είχαν ορίσει έναν πιο μακρινό προορισμό. Το τελευταίο καλοκαίρι, πριν την αναχώρησή του για το Λονδίνο, ο Δ. Μπουλαφέντης γνωρίζει στη Λέρο την κόρη ενός Ελληνο-Αμερικανού εφοπλιστή, την οποία ερωτεύεται και παντρεύεται σχεδόν αμέσως. «*Η απόφαση να φύγω για την Αμερική πάρθηκε χωρίς δεύτερη σκέψη. Όπως και η απόφαση να χτυπήσω την πόρτα του M. De Bakey, στο Houston. Είχα μάθει τότε ότι De Bakey δεν δεχόταν ξένους ειδικευμένους, παρά μόνο Αμερικανούς. Ειδικά αν δεν είχαν boards Γενικής Χειρουργικής από τη χώρα, δεν γίνονταν λόγος να τους εκπαιδεύσει. Τότε, τα έπαιξα όλα για όλα. Πήγα τον βρήκα και του είπα ότι είμαι Έλληνας και θέλω να εκπαιδευτώ από τον καλύτερο. Την επόμενη ημέρα, βρέθηκα μαζί του στα χειρουργεία. Δεν ήξερα κανέναν, δεν με σύστησε κανείς. Μόνος μου συστήθηκα ακόμη και στους βοηθούς του». Την επόμενη ημέρα, δεν ξεκινά απλά η εκπαίδευσή του Δ. Μπουλαφέντη δίπλα στον σπουδαίο De Bakey. Η επόμενη ημέρα είναι η απαρχή μιας λαμπρής καριέρας, μια καριέρας χωρίς σύνορα, αλλά και μιας ζωής παραμυθιένιας, σαν κολιγουντιανή υπερπαραγωγή. «Όταν έκλεινα τους ασθενείς στα χειρουργεία, ερχόταν ο De Bakey και με παρακολουθούσε. Έτσι κέρδιζα την εμπιστοσύνη του και σε λίγο διάστημα έγινα δεύτερος βοηθός του». Η ανοδική πορεία του Δ. Μπουλαφέντη μοιάζει να μην έχει κορυφή. Η δυναμικότητά του στο χειρουργείο είναι απαράμιλλη, η γοητεία που ασκεί στο γυναικείο φύλο ενισχύει το μύθο του, ενώ φράσεις που ακούγονται στα χειρουργεία του από νοσηλεύτριες και γιατρούς, αναπαράγονται για εκείνον έως και σήμερα. «*Ηταν πολύ δύσκολα χρόνια με έντονα τα σημάδια της κούρασης. Ο ύπνος και η ξεκούραση ήταν λέξεις απαγορευμένες. Ξεκίναγα τα χειρουργεία στις 7 το πρωί, μέχρι όσο πήγαινε. Έκανα μέχρι και 10 επεμβάσεις την ημέρα. Θυμάμαι, όταν τα πράγματα ήταν δύσκολα, οι νοσοκόμες φωνάζανε στο χειρουργείο, κάνοντας ένα λογοπαίγνιο με το επίθετό μου: Don't fear, don't fear. The bull is here». Η απόκτηση των πολυπόθητων boards της Καρδιοχειρουργικής έρχεται με μια πρόταση. Την ανάληψη της Διεύθυνσης της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Περιφερειακού Νοσοκομείου του Τέξας «Spring Memorial». «*Δέχτηκα αυτή τη θέση χωρίς διαπραγμά. Ανέλαβα ένα Καρδιοχειρουργικό Τμήμα με 78 κλίνες και το απογείωσα, αυξάνοντάς τις στις 400». Η φήμη του «bull» δεν αργεί να κατακτήσει την Αμερική.***

Μπροστά στο
«Μπουλαφέντειο Γυμνάσιο»
της Λέρου,
δωρεά του
Δ. Μπουλαφέντη

Ο Καρδιοχειρουργός που χειρουργεί με τη δύναμη ενός ταύρου και την ψυχή ενός ρομαντικού Έλληνα, οι χορηγίες στην Όπερα του Τέξας, αλλά και στη Λέρο όπου χτίζει το «Μπουλαφέντειο Λύκειο» ή χειρουργεί φτωχούς ασθενείς τα καλοκαίρια, καθιστούν τον Δ. Μπουλαφέντη όχι απλά έναν αναγνωρίσιμο ιατρό, αλλά μια σημαίνουσα προσωπικότητα της εποχής. «Όταν χειρουργούσα έναν ασθενή, ήθελα να ξέρω τα πάντα για εκείνον. Αν ήταν φτωχός, αν έχει παιδιά τα πάντα. Μαζί με αυτόν, χειρουργούσα την ύπαρξή του την ίδια, το μέλλον των παιδιών του. Αυτές τις χειρουργικές αξίες προσπάθησα να περάσω και στους μαθητές μου, κάποιοι από τους οποίους είναι σήμερα Καθηγητές Πανεπιστημίου. Ο Ηλίας Μπαστούνης, οι Παπαλάμπρου και Παπαδημητρίου, καθώς και πολλοί άλλοι. Ήμουν ασκληρός στη Χειρουργική και αυτό μπορούν να το επιβεβαιώσουν όλοι οι μαθητές μου. Αλλά προσπάθησα να μην ξεχάσω ποτέ ότι πάνω απ' όλα είμαι ένας απλός άνθρωπος, που θα μπορούσε να βρίσκεται στην θέση του ασθενή». Λένε ότι, το ουσιώδες της ζωής είναι αόρατο για τα μάτια. Κανείς δεν μπορεί να δει καθαρά, παρά μόνον με την καρδιά. Ο Δ. Μπουλαφέντης κλείνει τα μάτια και την ακολουθεί, αναζητώντας αυτά ακριβώς το «ουσιώδες» της ύπαρξης. Όταν γνωρίζει τη δεύτερη σύντροφο της ζωής του, αποφασίζει να επιστρέψει μαζί της στην Ελλάδα. Για να προετοιμάσει το έδαφος, ξεκινά τις επισκέψεις στο Ιδιωτικό Θεραπευτήριο «Υγεία», επί ένα σχεδόν χρόνο, πριν αποδεχθεί την πρόταση να ενταχθεί ως μόνιμος πια συνεργάτης του νοσηλευτηρίου. «Δεν θα πω ότι τα χρόνια στο «Υγεία» ήταν άσχημα. Απλά, δεν κατάφερα ποτέ να ενταχθώ στο «σύστημα». Είχα μάθει στην Αμερική να κάνω τη δουλειά μου ως Χειρουργός και να μην ασκολούμαι με λογικές για το πώς θα βγάλω παράδες. Δεν μπορούσα να δω τον ασθενή ως πελάτη, δεν μπορούσα να πουλήσω την «τέχνη» μου για κάποιες δραχμές, ούτε να πληρώσω για να έχω πελατεία. Σιγά σιγά, πήρα την απόφαση και εγκατέλειψα την Καρδιοχειρουργική σε σταθερή βάση».

▲ Με τη Νάνου Χρησιδίη στη διάρκεια της συνέντευξης στη Λέρο

Έχοντας ζήσει μια ζωή που άλλοι άνθρωποι δεν μπορούν ούτε να φανταστούν, έχοντας συλλέξει στη βιβλιοθήκη του μυαλού λάφυρα πολύτιμων εμπειριών που έχουν τη γεύση, το άρωμα και το χρώμα της επιτυχίας, έχοντας λατρευτεί και λατρεύσει το γυναικείο φύλο, ο Δ. Μπουλαφέντης επέστρεψε στη μια και αιώνια αγαπημένη, που δεν τον πρόδωσε ποτέ. Τη Λέρο. Ο χρόνος έχει αθωωθεί, ο ίδιος μπορεί και να έχει πτηθεί, η τέχνη του θα μείνει στην ιστορία. «Όταν ήμουν μικρός, έπαιζα βιολί. Όμως η ανώτερη μορφή τέχνης την οποία υπηρετήσα είναι η Καρδιοχειρουργική. Όπως ένας σολίστας ζει από το χειροκρότημα στο τέλος της παράστασης, έτσι κι εγώ ζούσα και ζω για το χειροκρότημα των ασθενών...». Τον άνθρωπο που πυροβολήθηκε όταν προσπάθησε να υψώσει την Ελληνική σημαία στο κάστρο της Λέρου, που φυλακίστηκε για τα ιδεώδη του, που παρασημοφορήθηκε από το ελληνικό κράτος για την ανδρεία του παρουσία του Μανώλη Γλέζου, που εξμυνήθηκε όσο λίγοι, τον άνθρωπο που αξίζει ένα δυνατό χειροκρότημα και ως μνη του δίνεται πια, μόνο λίγοι στίχοι του Ελύτη μπορούν να δικαιώσουν. «Επειδή το αδοκίμαστο και το απ' αλλού φερμένο, δεν το αντέχουν οι άνθρωποι...».

* Η συνέντευξη δόθηκε το καλοκαίρι του 2010, τρία χρόνια πριν τον αδόκτο χαμό του

◀ Με την κόρη του Μαρία

▶ Λιθουανία 2006. Ο Δ. Μπουλαφέντης με τον Αθ. Σακοράφα τα ζεύγη Κοκοτάκη και Δεδεπλιά και τον Εμ. Παπαδόκη

1993-2001

432 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

- Διευθυντής Α΄ Καρδιοχειρουργικής Κλινικής Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» (1996-2004)

Δημήτριος Κάκαβος

Η κατάκτηση ενός στόχου, ενός προσωπικού ονείρου, είναι δικαίωμα κάθε ανθρώπου από τη γέννησή του. Φαινομενικά, μπορεί να εμποδιστεί με χίλιους τρόπους, αλλά κάθε δυσκολία ή εχθρός, στην πραγματικότητα θα αποδειχθεί ο καλύτερος σύμμαχος, αναπόσπαστο και αναντικατάστατο μέρος αυτού του οικοδομήματος. Για τον Δημήτριο Κάκαβο, ο στόχος ήταν ένας: η είσοδός του στην Ιατρική. Οι «εχθροί» πολλοί. Από το 1937, όταν και γεννήθηκε σ' ένα μικρό χωριό των Ιωαννίνων, τους Λογγάδες, μέχρι και το 1971, όταν και αποφοίτησε από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, η ανέχεια, ο πόλεμος, τα κοινωνικά στεγανά προσπάθησαν πάμπολλες φορές να τον εμποδίσουν. Όμως, οι δυσκολίες δεν αλλοίωσαν την προσωπικότητα αυτού του ανθρώπου. Την σφυρηλάτησαν, την λείαναν, της προσέδωσαν μια γλυκύτητα, για την οποία έχουν να λένε ακόμη και σήμερα οι συνάδελφοί του. Πως θα μπορούσε, άλλωστε, να είναι διαφορετικά, για κάποιον που υπηρέτησε για τρία χρόνια ως εθελοντής στην Πολεμική Αεροπορία...

Κείμενο: Νάνου Χρυστίδη

Το 1980, ο Δ. Κάκαβος έλαβε τον τίτλο του Διδάκτορος με βαθμό «Άριστα» από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ την ίδια χρονιά απέκτησε ειδικότητα στη Γενική Χειρουργική και κατόπιν στη Χειρουργική Θώρακος στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», πλάι στον Χρήστο Σταθάτο, τον «εupaτρίδη της Ιατρικής Επιστήμης», για τον οποίο μιλά με θαυμασμό.

Ένα χρόνο αργότερα, το 1981, αναχώρησε για το Πανεπιστήμιο Harvard της Βοστώνης με υποτροφία που του δόθηκε από το Ίδρυμα Μποδοσάκη και με άδεια μετ' αποδοχών από το Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός». Εκεί, παρακολούθησε για δύο χρόνια μεταπτυχιακό πρόγραμμα στα Νοσοκομεία «Massachusetts General Hospital» με Διευθυντή τον Mortimer J. Buckley και στο «Children's Hospital» με Διευθυντή τον Aldo Castaneda. Το 1983 επέστρεψε στην Κλινική Θώρακος-Καρδιάς-Αγγείων του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», όπου ξεκίνησε να εργάζεται ως επιμελήτης στην Θωρακοχειρουργική Κλινική του Χ. Σταθάτου.

«Ερχόμενος από την Αμερική δεν μπορούσα παρά να κάνω την αναπόφευκτη σύγκριση μεταξύ των ελληνικών και των αμερικάνικων Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων. Εδώ νύχτα, εκεί μέρα...Στον «Ευαγγελισμό» υπήρχαν δύο Καρδιοχειρουργικά Τμήματα με ένα χειρουργικό τραπέζι και τέσσερις κλίνες Εντατικής. Φυσικά δεν αρκούσε μια τέτοια υποδομή για να ανταποκριθεί στις ανάγκες ενός νοσοκομείου όπως ήταν ο «Ευαγγελισμός». Η πίεση ήταν ασφυκτική. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούσαμε και τα Σαββατοκύριακα για χειρουργεία, εναλλάξ με το «Ιπποκράτειο». Κάναμε λοιπόν 14 επεμβάσεις την εβδομάδα. Η λίστα αναμονής ήταν μεγάλη, κάποιες φορές πάνω από 3 μήνες, με αποτέλεσμα οι άρρωστοι να πηγαίνουν στο εξωτερικό προκειμένου να χειρουργηθούν. Φυσικά, το πλήγμα για τη χώρα μας ήταν μεγάλο. Αφενός, γιατί ταλαιπωρούνταν οι Έλληνες ασθενείς και αφετέρου γιατί «αιμορραγούσε» το εθνικό συνάλλαγμα.»

Με συμμαθητές του στο Δημοτικό σχολείο Λογγιάδων

Στα χρόνια του Στρατού

Μοιράζοντας συσσίτιο σε φτωχές οικογένειες

Φοιτητής Ιατρικής στο Ανατομείο

1993-2001

434 Έκτη Περίοδος, της «καταξίωσης» 1993-2001
ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Όστόσο, το 1985 με την εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Υγείας, τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν. Ο ίδιος, κατόπιν προκήρυξης ανέλαβε τη θέση του Επιμελητή Α' στο Β' Καρδιοχειρουργικό Τμήμα του νοσοκομείου. «Προ ΕΣΥ υπήρχαν στεγανά. Φανταστείτε, ότι αν απουσίαζε ο επικεφαλής της καρδιοχειρουργικής ομάδας για προσωπικούς λόγους ή για λόγους υγείας, έκλεινε το Καρδιοχειρουργικό Τμήμα. Με το ΕΣΥ, αυτό άλλαξε. Μπορεί να απουσίαζε ο Διευθυντής, αλλά συνέχιζαν το έργο άξια και χωρίς κανένα πρόβλημα οι Επιμελητές. Παράλληλα, άνοιξαν ιδιωτικά θεραπευτήρια και αναπτύχθηκαν Αιμοδυναμικά Εργαστήρια στον «Ευαγγελισμό», στο «Τζάνειο», στο Γενικό Κρατικό Αθηνών, στο «Λαϊκό», στο «Αλεξάνδρα» και στον «Ερυθρό Σταυρό», με συνέπεια όλο και περισσότεροι άρρωστοι να παίρνουν το δρόμο για τα Ελληνικά χειρουργεία. Προσωπικά, ήμουν επί σειρά ετών μέλος της τριμελούς επιτροπής του Υπουργείου για τα νοσήλια εξωτερικού πολλών Ταμείων και διαπίστωσα κάποια στιγμή, με πολλή μεγάλη χαρά, ότι κανείς δεν πήγαινε πλέον για εγχειρήσεις καρδιάς στην αλλοδαπή. Αυτό ήταν για μένα η μεγαλύτερη ανακούφιση...».

Το 1990, ο Δ. Κάκαβος ήταν μέλος της ομάδας του Χρήστου Λόλα, που πραγματοποίησε την πρώτη επιτυχημένη μεταμόσχευση καρδιάς στην Ελλάδα. «Μπήκαμε τότε στο βιβλίο των *Ρεκόρ Guinness*. Η χαρά ήταν μεγάλη, ήταν η πρώτη φορά που γινόταν κάτι τέτοιο στη χώρα μας. Βέβαια, ήταν εξαιρετικά σημαντικό για έναν ακόμα λόγο. Διότι αναπτερώθηκαν οι ελπίδες όλων των βαριά πασχόντων καρδιοπαθών. Ήταν ένα πανηγύρι για την Ιατρική, ένα μεγάλο γεγονός, για το οποίο είμαι περήφανος που συμμετείχα». Με συμμάχους τις δυσκολίες, το «οικοδόμημα» του Δ. Κάκαβου ολοκληρώθηκε το 1996, όταν και ανέλαβε τη θέση του Διευθυντή της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», απ' όπου απεχώρησε λόγω συνταξιοδότησης το 2004.

Σήμερα, ο Δ. Κάκαβος δείχνει ανακουφισμένος με το Καρδιοχειρουργικό «τοπίο» στην Ελλάδα. «Παρήλθε εκείνος ο χρόνος που ο άρρωστος έρχόταν στο Νοσοκομείο παραμελημένος, κοντά στο θάνατο. Τώρα, με τα διαγνωστικά μέσα, με την καλή εκπαίδευση των Καρδιολόγων, τα περισσότερα παραπέμπονται έγκαιρα να συνενεχθούν την όποια ενδεχόμενη χειρουργική αγωγή».

► Συνέντευξη τύπου στον «Ευαγγελισμό». Ο Δ. Κάκαβος με μέλη της ομάδας μεταμοσχεύσεων

► Με την οικογένειά του

▼ Με τον Σ. Πράπα

◀ Απονομή τιμητικής πλακέτας εκ μέρους της Ελληνικής Εταιρείας Καρδιάς-Θώρακος-Αγγείων. Στο στιγμιότυπο με τον Παν. Δεδεπλιά

Ο Δημήτρης Κάκαβος μιλά για τον μέντορά του Χρήστο Σταθάτο

« Πρέπει να αποτίσω φόρο τιμής στον μεγάλο ευατριδή της ιατρικής επιστήμης. Ήταν ο Χειρουργός Θώρακος που έθεσε τις βάσεις για την δημιουργία της Κλινικής Χειρουργικής Θώρακος στην δεκαετία του '50. Παρόλο που εκπαιδεύτηκε στη Βρετανία στον θώρακα και την καρδιά, επιδόθηκε κυρίως στην Θωρακοχειρουργική ενώ έκανε ελάχιστες κλειστές επεμβάσεις της μετροειδούς. Όταν όμως προέβλεπε ότι η πρόοδος στην Καρδιοχειρουργική, που είχε ήδη επιτελεστεί στα άλλα κράτη, θα ώριζε ότι έπρεπε να πάρει πρωτοβουλίες ώστε οι εξελίξεις να φτάσουν και στη χώρα μας και ιδιαίτερα στον «Ευαγγελισμό».

Το 1968, συμφώνησε με το Πανεπιστήμιο Loma Linda της Καλιφόρνια ώστε καρδιοχειρουργική ομάδα με επικεφαλής τον Καθηγητή Wareham να επισκεφτεί τον «Ευαγγελισμό» και να διενεργήσει τις πρώτες επεμβάσεις καρδιάς. Ο Καθηγητής Wareham μετέφερε όλη την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή, καθώς και συνεργάτες βοηθούς, παιδοκαρδιολόγο, τεχνικά εξωσωματικής, την μηχανή εξωσωματικής κυκλοφορίας, τα μόνιτορ, σκόμα και φωτογράφο που απασχάναν στις στιγμιότυπα των εγχειρήσεων. Η γυναίκα του Wareham, που ήταν προϊσταμένη και ήρθε μαζί του, έπαιξε επίσης ένα σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση των ασθενών μετά τις εγχειρήσεις καρδιάς και εκπαίδευσε το προσωπικό του νοσοκομείου. Όλα αυτά, χωρίς κανένα κόστος για τον «Ευαγγελισμό» και γενικότερα στο ελληνικό κράτος. Τους διατέθηκε απλώς και μόνον η φιλοξενία, δηλαδή ύπνος και φαγητό. Αυτό διήρκεσε περίπου 2 χρόνια, από το 1968-1970, με περιοδικές επισκέψεις που διαρκούσαν ένα έως δύο μήνες. Μάλιστα όταν έφταναν δεν πήγαιναν στην Καλιφόρνια, αλλά στην Τζέντα στη Σαουδική Αραβία για να εκπαιδεύσουν και τους εκεί γιατρούς. Αυτό έγινε μέχρι που ήρθε Έλληνας καρδιοχειρουργός από το Λονδίνο, ο Φ. Παναγόπουλος.

Ο Χρήστος Σταθάτος έθεσε τον εαυτό του πάνω από τις προσωπικές του φιλοδοξίες. Την Κλινική του την διέθεσε στο βιομή της μεταλιμπάδευσης της Καρδιοχειρουργικής από την Αμερική στη χώρα μας. Για να δώσει μεγαλύτερη εξουσία στους επικεφαλής της καρδιάς, του θώρακα και των αγγείων, δημιούργησε μέσα στην Κλινική του δύο Τμήματα. Επικεφαλής τέθηκαν ο Αργύριος Κονταξής, ως προϊστάμενος του τμήματος Θώρακος και Αγγείων και ο Γεώργιος Τόλης, ως προϊστάμενος Καρδιάς. Οι επιμελητές ήταν κοινοί και στα δύο τμήματα.

Ο Σταθάτος προσέφερε πάρα πολλά. Δεν ηγάσασε με την έναρξη της καρδιοχειρουργικής στον «Ευαγγελισμό». Και ενώ υπήρχαν επίσης το «Ιπποκράτειο» και από το 1987 το «Υγεία» και το «Ιατρικό Κέντρο», οι Έλληνες εξακολουθούσαν να ηγαίνον για επεμβάσεις καρδιάς στην αλλοδαπή. Ο Σταθάτος εμπνεύστηκε τότε την δημιουργία ενός μεγάλου καρδιοχειρουργικού κέντρου που θα έλυσε οριστικά το πρόβλημα. Η ευκαιρία εμφανίστηκε όταν ο δεύτερος σύζυγος της Χριστίνας Ωνάση τραυματίστηκε και ήρθε στον «Ευαγγελισμό» με ορθοπεδικό πρόβλημα. Ο Σταθάτος μου είπε τότε: «Κύριε Κάκαβε, εδώ είναι η ευκαιρία της ζωής μας. Θα πείσω τη Χριστίνα πάση θυσία να κάνει καρδιοχειρουργικό νοσοκομείο». Συνόδευσε την Ωνάση στο χειρουργείο καρδιάς και της είπε: «Χριστίνα, αυτό είναι το κρεβάτι που χειρουργούνται οι Έλληνες. Δεν φτάνει με τίποτα. Πάνε στο εξωτερικό, ταλαιπωρούνται, πουλούν τις περιουσίες τους...Πρέπει να κάνετε το έργο αυτό στη μνήμη του αδερφού σας».

Την άγγιξαν βαθιά τα λόγια του Σταθάτου και ξύπνηση όπως ήταν αποφάσισε να το πραγματοποιήσει. Έμια αργότερα από τον Α. Ζαμπέλα, αντιπρόεδρο τότε του «Ωνάσειου Ιδρύματος», ότι τσακώθηκε η Χριστίνα με τον θείο της, τον Καθηγητή Γιωργάκη, γιατί εκείνος ήθελε να εκμεταλλευτεί το οικόπεδο της Ολυμπιακής, στο οποίο πάρκαραν τα λεωφορεία της εταιρείας, και να κάνει Πολιτιστικό Κέντρο. Η Χριστίνα του είπε «Θεϊς, θα γίνει καρδιοχειρουργικό». Δίνει τότε στον Σταθάτο ένα μπλοκ της Ολυμπιακής και του λέει «Χρήστο, από αύριο επισκέψου όλες τις χώρες του κόσμου και κάντο όπως θέλεις». Ο Σταθάτος πήγε στη Ν. Ζηλανδία, στον Καναδά, στις ΗΠΑ... και έκανε αυτό που είναι σήμερα το «Ωνάσειο». Θα πρέπει να μείνει στην ιστορία για τις επόμενες γενιές ότι εμπνευστής και πρωτοεργάτης της ίδρυσης του «Ωνάσειου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου» ήταν ο Σταθάτος.

Στιγμιότυπο από εορταστική εκδήλωση στα Ιωάννινα με τον Μητροπολίτη και άλλους επίσημους προσκεκλημένους

Με συναδέλφους του στη διάρκεια συνεδρίου

Ιωάννης Νομικός

- Αναπληρωτής Διευθυντής Καρδιοχειρουργός σε προσωποπαγή θέση στο Νοσοκομείο «Ιπποκράτειο» (1991-2005)

Τη δεκαετία του '50, μια επιστημονική ιδιοφυΐα ονόματι John Forbes Nash εμπνεύστηκε και δημιούργησε ένα νέο μαθηματικό πεδίο, μια μέθοδο ανάλυσης προβλημάτων, που σχετίζεται με τον τρόπο λήψης αποφάσεων κάτω από συνθήκες αβεβαιότητας και σύγκρουσης συμφερόντων, η οποία αργότερα ονομάστηκε «θεωρία παιγνίων». Ο Nash επεξεργάστηκε τις έννοιες της ισορροπίας και της διαπραγμάτευσης σε μια αλληλενέργεια, σε ένα συνδυασμό στρατηγικών ισορροπίας, όπου δύο ή περισσότεροι δρώντες – «παίκτες» βρίσκονται αντιμέτωποι και ακολουθούν συνεργατικές στρατηγικές. Καθώς όλα τα «παίγνια» περιέχουν το χαρακτηριστικό του ανταγωνισμού μεταξύ των «παικτών» τους και το αποτέλεσμά τους οδηγεί σε «κέρδη» ή «απώλειες», σκοπός του κάθε «παίκτη» είναι να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που διαθέτει, ώστε να εμποδίσει τον αντίπαλό του να αποκτήσει πλεονεκτήματα που θα περιορίσουν τα «κέρδη» του. Επομένως, οι ενέργειες του κάθε εμπλεκόμενου εξαρτώνται άμεσα από τη θέση – «στρατηγική», που θα επιλέξει ο αντίπαλος...

Το πρώτο «παίγνιο» στο οποίο εμπλέκεται ο Ιωάννης Νομικός, η πρώτη φορά που καλείται να λειτουργήσει ως «παίκτης» κάτω από συνθήκες αβεβαιότητας και σύγκρουσης «συμφερόντων» είναι το 1956 και πρόκειται για «παίγνιο» που σχετίζεται με μια απόφαση ζωής... *«Γεννήθηκα στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου –εκεί μάλιστα, στην Πατριαρχική Σχολή και αργότερα στο «Αβερώνφειο Γυμνάσιο Αρρένων» ολοκλήρωσα και την πρωτοβάθμια εκπαίδευσή μου- και το γεγονός αυτό μου έδινε τη δυνατότητα, ως Έλληνας του εξωτερικού, να ενταχθώ σε οποιαδήποτε Σχολή Ελληνικού Πανεπιστημίου ήθελα, χωρίς εξετάσεις. Μετακομίσαμε, φυσικά, όλοι μαζί στην Αθήνα. Ο πατέρας μου επέμενε να μπω στην Γεωπονική. Εγώ, όμως, ήθελα να γίνω γιατρός. Από μικρός έλεγα ότι θα γίνω γιατρός με «λαμπάκι» στο κούτελο, καθώς κάποια στιγμή είχα επισκεφτεί έναν ΩΡΛ και είχα ζηλέψει. Τελικά, μπήκα στην Ιατρική...».*

Το καλοκαίρι του 1964, μετά το πέρας της εξεταστικής περιόδου, έχοντας πια διασφαλίσει τα «κέρδη» από την πρώτη σημαντική «σύγκρουση» της ζωής του, μεταβαίνει στην Αγγλία, όπου παραμένει έγκλειστος σε Ινστιτούτο με σκοπό να τελειοποιήσει τις γνώσεις στην αγγλική γλώσσα. Οι γνωριμίες που κάνει, οι άνθρωποι που συναντά, εμπνέουν το επόμενο του βήμα... *«Επιστρέφοντας στην Ελλάδα, το 1956, ήμουν αποφασισμένος να γίνω Χειρουργός. Ξεκίνησα, λοιπόν, την ειδίκευσή μου στην Χειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Αγία Όλγα», στη Ν. Ιωνία, με Διευθυντή τον Σ. Ζαμπούρα, ως έμμισθος εσωτερικός βοηθός. Έμεινα εκεί ένα χρόνο. Ήταν καλός άνθρωπος, μα δύσκολος στις συνεργασίες του. Δεν άντεξα. Πέρασα για ένα μήνα από το Δημοτικό Νοσοκομείο «Η Ελπίς», με τον Γ. Καμπάση, όταν ένας συνάδελφος με ενημέρωσε πως στο Κρατικό Νοσοκομείο του Αγρινίου, ο Χειρουργός Κ. Παπαθανασιάδης που διευθύνει την εκεί κλινική, έδινε στους ειδικευόμενους αρκετά χειρουργεία. Εμένα αυτός ήταν ο στόχος μου. Άρραξα έτσι την ευκαιρία...».*

Η κατάρρευση της δημοκρατίας και η άνοδος των Συνταγματαρχών στην εξουσία, το 1968, δημιουργούν νέες συνθήκες αβεβαιότητας στην ομαλή μέχρι τότε πορεία του Ι. Νομικού. Η ηγεσία του Υπουργείου Υγείας τον καλεί να επιστρέψει στην Αθήνα. Ένα δεύτερο «παίγνιο» λαμβάνει χώρα και τον προκαλεί να διεκδικήσει και πάλι τα «κέρδη» που θεωρεί ότι του αναλογούν... *«Επέστρεψα, χωρίς να θέλω, στο Νοσοκομείο της Ν. Ιωνίας. Επιλογή μου ήταν να συνεργαστώ με τον Ι. Σπηλιώτη, έχοντας μάθει ότι εκείνος αφήνει χώρο στους νέους Χειρουργούς να εξασκηθούν. Δυστυχώς, ο Ι. Σπηλιώτης είχε αντικατασταθεί από τους Γ. Ρομανό και Γ. Σταθόπουλο, αλλά ευτυχώς αυτό δεν άλλαξε τα σχέδιά μου. Σε ένα μήνα μάλιστα, έγινα έμμισθος, όπως επιθυμούσα...».*

Η λήψη ειδίκευσης στην Γενική Χειρουργική, στα τέλη του 1970, «επιβάλλει» στον Ι. Νομικό την χάραξη νέας «στρατηγικής», ώστε να μπορεί να θεωρεί εαυτόν ανταγωνιστικό «παίκτη»... Ενημερώνεται για μια κενή θέση στο «Ματζοβινάτειο» Νοσοκομείο Ληζουρίου, στην Κεφαλονιά. Και δεν χάνει χρόνο... *«Ανέλαβα θέση Διευθυντή της Χειρουργικής Κλινικής, με μισθό 15.000 δρχ το μήνα. Έμεινα εκεί δυο χρόνια... Βαρέθηκα και ήθελα μια αλλαγή...Άλλωστε, αντικειμενικά, έβλεπα πως οι προοπτικές εξέλιξης εκεί δεν ήταν υπέρ μου...». Προοπτική, βλέπει πια μόνο στο εξωτερικό... Και αυτό, γίνεται το 1972, το νέο «παίγνιο» στο οποίο εμπλέκεται... «Ξεκίνησα την μετεκπαίδευσή μου με θέση έμμισθου βοηθού, ως Senior House Officer, στην Χειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Corbett Hospital» στην Αγγλία, με Καθηγητές τους D. M. Morrissey και J. Duncan. Παρέμεινα εκεί για ενάμιση χρόνο περίπου, αφού ένιωθα ότι δεν με κάλυπτε το νοσοκομείο. Εξέφρασα τον προβληματισμό μου στους Καθηγητές μου, οι οποίοι με βοήθησαν και βρήκα μια θέση στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Walsgrave Hospital» στο Coventry. Η θέση, όμως, ήταν για Καρδιοχειρουργική...». Από το Δεκέμβριο του 1974 και για ενάμιση περίπου χρόνο, ο Ι. Νομικός θα χρησιμοποιήσει όλα τα «μέσα» που του δίνονται, με ένα σκοπό... Να αποκτήσει μελλοντικά πλεονεκτήματα, ώστε να εμποδίσει όποιον πιθανό «αντίπαλο» θα προσπαθήσει να περιορίσει τα «κέρδη» του... «Μέσα» που θέτει σε εφαρμογή στις 4 Οκτωβρίου του 1975, όταν προσλαμβάνεται στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου Αθηνών «Πηποκράτειο», η οποία λειτουργεί υπό την Διεύθυνση του Γεώργιου Ανδριτσάκ. «Αρχικά, η πρόκλησή μου εκεί ήταν προσωρινή. Αλλά τελικά, ουδέν μονιμότερον του προσωρινού... Εκεί, έσπασα κάθε προσωπικό μου ρεκόρ. Για ενάμιση μήνα περίπου εφημέρευα συνέχεια, δεν είχα φύγει καθόλου. Αλλά ο Γ. Ανδριτσάκης ήταν δίκαιος άνθρωπος. Φρόντιζε να αναγνωρίζει, να ανταμοίβει και να επιβραβεύει όποιον έβλεπε πως εργαζόταν σκληρά... Υπήρχαν βέβαια και φορές που ένιωσα απογοήτευση και επιζητήσα να φύγω από το Ε.Σ.Υ.. Όταν καταφέραμε να ορίσουμε τις ημέρες χειρουργείου για τον καθένα μας, ένιωσα πως μπορού να ωφεληθώ και να προσφέρω στην κλινική...Πέντε χρόνια αργότερα, το 1980, ο Ι. Νομικός λαμβάνει θέση Επιμελητή Α' της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, ενώ το 1991 γίνεται Αναπλ. Διευθυντής, τίτλο που κατέχει έως το 2004, όταν και συνταξιοδοτείται...*

Στην έρευνα αλλά και στη ζωή, δήλωσε σε μια συνέντευξή του ο βραβευμένος με Νόμπελ Οικονομικών για την «θεωρία παιγνίων» που διατύπωσε, John Nash, μπορεί άλλος να ανακαλύψει την «πόρτα» και άλλος το «κλειδί»... Στην Καρδιοχειρουργική του πορεία, αλλά και στη ζωή του, ο Ιωάννης Νομικός απέδειξε πως ήξερε να ανακαλύπτει πάντα τις σωστές «πόρτες»...

Παναγιώτης Ασημακόπουλος
Χρήστος Παπακωνσταντίνου
Μιχάλης Τούμπουρας
Κυριάκος Ράμμος
Κυριάκος Αναστασιάδης
Γιώργος Μπουγιούκας
Δημήτρης Δουγένης
Στράτος Αποστολάκης
Νίκος Τσιλιμίκας
Γιώργος Λαζόπουλος
Χρήστος Ρόκκας
Γιώργος Οικονομόπουλος
Κώστας Τριανταφύλλου
Κώστας Μπόλος
Χρήστος Χαρίτος
Χρήστος Παφίτης
Αντώνης Κουρτέσης
Γιώργος Δρόσος
Ιωάννης Φεσατίδης
Χριστόφορος Κωτούλας
Σταύρος Συμινελάκης

Γιώργος Μάκος
Στρατής Παττακός
Ιάκωβος Παντελιάδης
Αριστοτέλης Πάνος
Δημήτρης Νίκας
Μιχάλης Κανταρτζής
Δημήτρης Ηλιόπουλος
Ματθαίος Παναγιώτου
Ιωάννης Χλωρογιάννης
Μαρία Αρώνη
Γιώργος Τζίφας
Ανδρέας Αγάθος
Στέργιος Θεοδωρόπουλος
Νίκος Μιχαλόπουλος
Βασίλης Κωστής
Πάνος Μιχαήλ
Δημήτριος Τσούπης
Βασίλης Φωτόπουλος

Γεώργιος Σαρρής
Ανδρέας Μπαϊρακτάρης
Γεώργιος Σταυρίδης
Μάξεν Χούρι
Πρόδρομος Αζαριάδης
Πέτρος Σφυράκης
Φώτης Μητρόπουλος
Γιώργος Χατζηκώστας
Θωμάς Μαρίνος
Σωπήρης Πράπας

Βασίλης Χαλβατζούλης
Μανώλης Διαρμισάκης
Δημήτρης Φιλίππου
Ευάγγελος Σιβιτανίδης
Χρήστος Αλεξίου
Ανδρέας Μαλακούδης
Κώστας Μακρυγιαννάκης

Αντώνης Πίτσας
Κοσμάς Τσακιρίδης
Βασίλης Γουλιέλμος
Απόστολος Μπίσμπος
Ηλίας Αγγελής
Θεοχάρης Ξενικάκης
Σόλα Ολαλέρε
Ανδρέας Μπάκας

Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001-2013

Από την ανατολή της νέας χιλιετίας και των νέων τεχνολογιών,
στη σημερινή Ελληνική Καρδιοχειρουργική Ανθρωπογεωγραφία

Η είσοδος της νέας χιλιετίας βρήκε την Ελληνική Καρδιοχειρουργική ώριμη και αντάξια των προσδοκιών των Ελλήνων καρδιοπαθών, καθώς η Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα που είχε μέχρι τότε αναπτυχθεί στα κέντρα της πρωτεύουσας και της περιφέρειας ήταν αρκετή ώστε να καλύπτει –πλην ελαχίστων εξαιρέσεων- τις δημιουργούμενες απαιτήσεις. Την ίδια ώρα, ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός καρδιοπαθών, οδήγησε στην ανάπτυξη νέων Καρδιοχειρουργικών κλινικών και ομάδων στον ιδιωτικό τομέα, αλλά και στην ταυτόχρονη διεύρυνση της λειτουργίας όλων των ιδρυθέντων στην προηγούμενη περίοδο Πανεπιστημιακών κλινικών. Στα μέσα περιόδου της διερευνούμενης περιόδου, οι διενεργούμενες επεμβάσεις άγγιζαν τις 12.000 συνολικά, αριθμός που μειώθηκε δραματικά αργότερα εξαιτίας της ταχύτητας και ευρείας χρήσης των αγγειοπλαστικών ως μέσου αντιμετώπισης της στεφανιαίας νόσου. Την 31^η Δεκεμβρίου 2013, όταν και ορίζεται το τέλος της εν λόγω περιόδου, Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα αναπτύσσονταν σε επτά Πανεπιστημιακές κλινικές, σε τέσσερις κλινικές δημοσίων νοσοκομείων, στο Νοσηλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.», σε δυο κλινικές που ανήκαν σε νοσηλευτήρια Ν.Π.Ι.Δ., καθώς και σε δώδεκα κλινικές ιδιωτικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων, όπου απασχολούνταν συνολικά 38 Καρδιοχειρουργικές ομάδες. Με το τέλος, μάλιστα, της περιόδου ξεκίνησε η λειτουργία δυο ακόμη κλινικών στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο και στο Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών. Στον αντίποδα, το 2003, σε αναστολή λειτουργίας της προέβη η Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσηλευτηρίου «Κλινική Αθανασιάδην» στη Θεσσαλονίκη, δεδομένου ότι η κλινική του Νοσοκομείου «Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.» είχε ήδη καταργηθεί στο τέλος της προηγούμενης περιόδου.

Αναλυτικότερα, στον Πανεπιστημιακό χώρο, πέραν της συνέχισης της λειτουργίας της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «**ΑΧΕΠΑ**», καθώς και των αντίστοιχων κλινικών των Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων **Ιωαννίνων** και **Αλεξανδρούπολης**, η δημι-

ουργία κλινικής στο Νοσοκομείο «**Αττικόν**» στα πλαίσια του Πανεπιστημίου «Καποδιστριακό» Αθηνών, καθώς και κλινικών στα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία **Λάρισας** και **Πατρών**, αποτέλεσε αδιαμφισβήτητα σημαντική εξέλιξη. Αντιθέτως, στο Πανεπιστήμιο **Κρήτης**, Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα παρατηρήθηκε στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «**Βενιζέλειο**», μόνο για την περίοδο 2005-2007, με νεότερη επαναλειτουργία της το 2013.

Οι Έλληνες Καθηγητές Καρδιοχειρουργικής

Στα Νοσηλευτήρια «**Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο**», «**Παπαγεωργίου**» Θεσσαλονίκης και «**Ερρίκος Ντυνάν**» δεν παρατηρήθηκαν αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας τους, συνεχίζοντας τη δραστηριότητα τους υπό καθεστώς Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου. Επιπροσθέτως, κατόπιν ειδικών ρυθμίσεων του Υπουργείου Υγείας, το δεύτερο συμμετείχε πλήρως στις εφημερίες του ΕΣΥ, ενώ το πρώτο μερικώς.

Στον ιδιωτικό τομέα, νέες Καρδιοχειρουργικές κλινικές ξεκίνησαν τη λειτουργία τους στην πρωτεύουσα, αλλά και την περιφέρεια. Πιο συγκεκριμένα και σε ό,τι αφορά στην Αθήνα, Καρδιοχειρουργική και Παιδοκαρδιοχειρουργική δραστηριότητα αναπτύχθηκε στα Νοσηλευτήρια «**Μετροπόλιταν**», «**ΙΑΣΩ General**», «**Κεντρική Κλινική**», «**Mediterraneo**», «**Μπέτρα**» και «**Ιασώ Παίδων**». Σε ό,τι αφορά στην περιφέρεια, εγκαίνισαν τη λειτουργία τους Καρδιοχειρουργικές Κλινικές στα Νοσηλευτήρια «**Ολύμπειον**» στην Πάτρα –καταγράφοντας δύο περίπου χρόνια δραστηριότητας-, «**Creta Interclinic**» και «**Ασκληπιείο**» στο Ηράκλειο Κρήτης.

Η ομάδα του Καθ. Π. Σπανού στην Κύπρο, για την οργάνωση του Καρδιοχειρουργικού Κέντρου της Λευκωσίας και την διενέργεια εγχειρήσεων (δεκαετία '90)

Κ. Ράμμος, Ν. Τσιλιμίγκας

Δ. Αγγουράς, Μ. Αργυρίου, Χρ. Παπακωνσταντίνου

Σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, οι εξελίξεις σηματοδοτήθηκαν κυρίως από την αποχώρηση του συνόλου σχεδόν των Καρδιοχειρουργών που πρωταγωνίασαν στις πρώτες περιόδους της ιστορίας της Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής. Οι συνταξιοδοτήσεις τους ανέδειξαν σε Διευθυντικές θέσεις νεότερα στελέχη, τα οποία είχαν ολοκληρώσει την εκπαίδευσή τους σε ελληνικά κέντρα, αλλά και προκάλεσαν τον επαναπατρισμό Ελλήνων Καρδιοχειρουργών από κέντρα των ΗΠΑ, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γερμανίας και άλλων χωρών.

Στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ», η αποχώρηση του Καθηγητή **Παναγιώτη Σπανού**, το 2006, έφερε στο προσκήνιο ως Διευθυντή τον Καθηγητή **Χρήστο Παπακωνσταντίνου**, ο οποίος με τη σειρά του συνταξιοδοτήθηκε το 2011. Ταυτόχρονα, μέλη της κλινικής έπαψαν να αποτελούν οι Τακτικοί Καθηγητές **Μιχάλης Τούμπουρας** και **Κυριάκος Ράμμος**, ο πρώτος εξαιτίας της συμπλήρωσης του προβλεπόμενου ορίου ηλικίας και ο δεύτερος εξαιτίας του πρόωρου χαμού του. Το 2011, Διευθυντής ανέλαβε ο Αναπληρωτής Καθηγητής **Κυριάκος Αναστασιάδης**, σηματοδοτώντας την πλήρη ανανέωση του στελεχιακού δυναμικού του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ». Στο Πανεπιστήμιο «Δημοκρίτειο» Θράκης και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης, ο **Γιώργος Μπουγιούκας** παρέμεινε βασικός πρωταγωνιστής των εξελίξεων, προσφέροντας με τους συνεργάτες του ανεκτίμητες υπηρεσίες στην ακριτική αυτή περιοχή της χώρας. Στο Πανεπιστήμιο και Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της πόλης των Ιωαννίνων, ο ιδρυτής της κλινικής Καθηγητής **Κωνσταντίνος Αναγνωστόπουλος**, αποχώρησε το 2005, για να καταλάβει την αντίστοιχη έδρα στο «Καποδιστριακό» Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διάδοχός του εκεί υπήρξε ο Αναπληρωτής Καθηγητής **Γεώργιος Δρόσος**, ο οποίος ωστόσο επέλεξε να μην παραμείνει παρά να αναλάβει τη Διεύθυνση της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Γ. Παπανικολάου» Θεσσαλονίκης, αφήνοντας χώρο στον Επίκουρο Καθηγητή **Σταύρο Συμινελάκη** να οδηγήσει -ως Διευθύνων της κλινικής- τις εξελίξεις ως το 2010. Η εκλογή του **Στράτου Αποστολάκη** σε θέση Τακτικού Καθηγητή στο εν λόγω Πανεπιστήμιο, τον έφερε και στη θέση του Διευθυντή της κλινικής, με τον **Σ. Συμινελάκη** να εξελίσσεται σε Αναπληρωτή Καθηγητή.

Β. Διδίλης, Γ. Μπουγιούκας, Σ. Πράπας, Στρ. Αποστολάκης

Θ. Δόσιος, Κ. Αναγνωστόπουλος, Ν. Τσιλιμίγκας, Σ. Πράπας, Στ. Συμινελάκης

Ι. Χάσουλας και άλλοι

Ν. Χαρούλης, Δ. Δουγένης

Ο Π. Σπύρου με το ζευγάρι Πράπα

Στο Πανεπιστήμιο Πατρών, η ανέλιξη του **Δημητρίου Δουγένη** στη θέση του Τακτικού Καθηγητή το 2002, δρομολόγησε και τη μετατροπή της Χειρουργικής Κλινικής Θώρακα και Αγγείων, η οποία δραστηριοποιούνταν στους κόλπους της Πανεπιστημιακής Κλινικής Γενικής Χειρουργικής, σε ανεξάρτητη Πανεπιστημιακή Χειρουργική Κλινική Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων. Σε αυτή, σημαντική ήταν η παρουσία του **Σ. Αποστολάκη** από την έναρξη λειτουργίας της μέχρι και την αποχώρησή του για το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και στο αντίστοιχο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο, στην ίδρυθείσα από το 1997 Καρδιοχειρουργική Κλινική, διενεργούνταν αμιγώς εγχειρήσεις θώρακος και αγγείων, με εξαίρεση τέσσερις μόνο επεμβάσεις καρδιάς, που πραγματοποιήσε ο ιδρυτής της Καθηγητής **Παναγιώτης Σπύρου**. Η άφιξη του **Νικολάου Τσιλιμίγκα** από τη Γερμανία, η εκλογή του σε θέση Τακτικού Καθηγητή και η ανάληψη της Διεύθυνσης της το 2005 από τον ίδιο, σήμανε και την συστηματική έναρξη Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας, που συνεχίζεται με αυξανόμενους ρυθμούς μέχρι και σήμερα. Απογοητευτικές, αντιθέτως, σε σχέση με τα προαναφερόμενα, υπήρξαν οι εξελίξεις στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και την αντίστοιχη Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου. Η ανάληψη της Διεύθυνσής της από τον πολυίερο **Ιωάννη Χάσουλα**, σε θέση Αναπληρωτή Καθηγητή το 2000, δεν συνδυάστηκε με τα προσδοκώμενα -λόγω της φήμης και εμπειρίας του ίδιου- αποτελέσματα. Μόλις το 2005 ξεκίνησε η διενέργεια ενός περιστατικού σε εβδομαδιαία βάση, συνθήκη η οποία διαιωνίστηκε για περίπου δυο χρόνια. Έκτοτε, εξαιρουμένης μιας σποραδικής παρουσίας του Καθηγητή **Χρήστου Ρόκκα**, από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το 2008, η κλινική παρέμεινε ανενεργή, εν αναμονή του διορισμού του επιλεγέντος Επίκουρου Καθηγητή **Γεωργίου Λαζόπουλου**, που έλαβε χώρα τον Απρίλιο του 2013.

▲ Καθηγητής Κωνσταντίνος Αναγνωστόπουλος

Τέλος, στο «Καποδιστριακό» Πανεπιστήμιο Αθηνών, η συνταξιοδότηση του Καθηγητή **Παναγιώτη Ασπημάκου** από την έδρα της Καρδιοχειρουργικής, έφερε στο προσκήνιο τον Καθηγητή **Κωνσταντίνο Αναγνωστόπουλο**, ο οποίος κατάφερε να πείσει την Ιατρική Σχολή να δρομολογήσει -μετά από μια ολόκληρη δεκαετία- τη δημιουργία Πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής στο νέο-ιδρυθέν Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Αττικών». Ο Καθηγητής Κ. Αναγνωστόπουλος, μετά τη συμμετοχή του στην οργάνωση του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», την ίδρυση της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και την ίδρυση της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ευρωκλινική» Αθηνών, άφησε ως παρακαταθήκη στις επερχόμενες γενιές και την Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο ίδιος παρέμεινε στη Διεύθυνση της εν λόγω κλινικής έως τη συνταξιοδότησή του το 2009, με τον Αναπληρωτή Καθηγητή **Χρήστο Ρόγκα** να τον διαδέχεται, επιφορτισμένος με το έργο να συνεχίσει με επιτυχία τη λαμπρή πορεία του προκατόχου του.

▲ Rouen, Γαλλία, 2006.
 Σ. Πράπας, Β. Γουλιέλμος,
 Μ. Αρώνη, Π. Σπανός,
 Χρ. Ρόγκα

▲ Δ. Δουγένης, Π. Δεδηλιάς, Κ. Μπόλος,
 Σ. Πράπας, Στρ. Αποστολάκης

▲ Πρ. Αζαριάδης, D. Shore,
 Γ. Οικονομόπουλος

▲ Η. Κουερίνης, Κ. Τριανταφύλλου

▶ Γ. Δρόσος, Μ. Τούμπουρας

▶ Α. Κουρτέας

▶ Χρ. Λόλας

Στα δημόσια νοσοκομεία, οι εξελίξεις επικεντρώθηκαν κυρίως σε διαφοροποιήσεις ως προς την κατανομή της ιεραρχικής πυραμίδας. Στο Νοσοκομείο «Ιπποκράτειο», η αποχώρηση του **Ανδρέα Βομβογιάννη** το 2000 λόγω συνταξιοδότησης, οδήγησε την ανάδειξη του **Ιωάννη Παπαϊωάννου** σε Διευθυντή με προσωποπαγή θέση, όπου και παρέμεινε έως και τη δική του συνταξιοδότηση, το 2004. Την ίδια χρονική περίοδο, το 2004, αποχώρησε και ο Διευθυντής της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, **Εμμανουήλ Χλαπουτάκης**, με αποτέλεσμα αμφότερες οι Καρδιοχειρουργικές Κλινικές του ιδρύματος να λειτουργήσουν την επόμενη τριετία υπό τη Διεύθυνση του **Δημητρίου Λεωνίδα**. Ωστόσο, κατόπιν έντασης σχετιζόμενης με τη νομιμότητα του χρόνου εξειδίκευσής του, ο τελευταίος απομακρύνθηκε από τη θέση του και το νοσοκομείο το 2006. Από το 2007, επικεφαλής των δύο κλινικών τέθηκαν, κατόπιν εκλογής, οι **Κωνσταντίνος Τριανταφύλλου** και **Γεώργιος Οικονομόπουλος**, οι οποίοι και παραμένουν στις εν λόγω θέσεις έως και σήμερα. Αντίστοιχα, στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», την αποχώρηση των **Χρήστου Λόλα** και **Δημητρίου Κάκαβου**, περί τα μέσα της διερευνούμενης περιόδου, συνεπακολούθησε η ανάληψη Διευθυντικών θέσεων από τους **Κωνσταντίνο Μπόλο** και **Χρήστο Χαρίτο**, με τον πρώτο να αποχωρεί στο τέλος του 2013 και τον δεύτερο να τίθεται επικεφαλής αμφοτέρων των κλινικών την ίδια χρονιά. Στη Θεσσαλονίκη, η παραίτηση του **Ιωάννη Φεσατίδη** από το Νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου» με σκοπό τη δραστηριοποίησή του στον ιδιωτικό τομέα το 2004, άφησε ακέφαλη την κλινική μέχρι και το 2007, όταν και ο **Γεώργιος Δρόσος** ανέλαβε Διευθυντής. Τέλος, στο Νοσοκομείο Παίδων «Αγία Σοφία», Διευθυντές, κατά την εν λόγω περίοδο, διατέλεσαν οι **Πρόδρομος Αζαριάδης** από το 2002 έως το 2007, **Χρήστος Παφίτης** από το 2007 έως το 2009 και **Αντώνης Κουρτέας** από το 2009 έως και σήμερα.

Σημαντικές ήσαν και οι αλλαγές που έλαβαν χώρα στη σύνθεση του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.» και προέκυψαν μετά το 2007. Αρχικά, η αποχώρηση του **Γεωργίου Σαργή** σήμανε την ανάληψη της Διεύθυνσης της Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής από τον **Πρόδρομο Αζαριάδη**, ενώ στη συνέχεια, η αποχώρηση -λόγω συνταξιοδότησης- του **Πέτρου Αλιβιζάτου** το 2010, προκάλεσε μια ιδιότυπη συν-Διεύθυνση της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής από τους **Γεώργιο Σταυρίδη** και **Πέτρο Σφυράκη** έως και το 2011, όταν οι δυο αποχώρησαν από το ίδρυμα μετά την ανάληψη Διευθυντικής θέσης από τον **Ανδρέα Μπαϊρακτάρη**. Τον Μάρτιο του 2012, ο **Μάζεν Χούρι** επιλέχθηκε να αναλάβει τη Διεύθυνση της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, αντικαθιστώντας τον μέντορά του **Άλκη Μιχάλη**, ο οποίος παρέμεινε ωστόσο, παρά την συνταξιοδότησή του, συνεργάτης του ιδρύματος. Παρόμοια αντικατάσταση πραγματοποιήθηκε και στην Γ' Καρδιοχειρουργική Κλινική, καθώς στη θέση του Διευθυντή **Γεωργίου Παλατιανού**, επιλέχθηκαν διαδοχικά –κατόπι κρίσης- οι **Αντώνης Πίτσας** και **Αριστοτέλης Πάνου**. Έκαστοι, μη αποδεχόμενοι τον διορισμό τους, επανέφεραν στο Νοσηλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.» και στη Διεύθυνση της κλινικής τον **Γεώργιο Σταυρίδη**, στο τέλος του 2013, ενώ και ο έτερος αποχωρήσας **Πέτρος Σφυράκης**, επανήλθε ως Αναπληρωτής Διευθυντής και επικεφαλής του Προγράμματος Μεταμοσχεύσεων, λίγους μήνες ωρίτερα. Στα άλλα Ν.Π.Ι.Δ. και συγκεκριμένα στο Νοσηλευτήριο «Παπαγεωργίου» Θεσσαλονίκης, η συνταξιοδότηση του ιδρυτή και Διευθυντή της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής **Γεωργίου Χατζηκώστα**, το 2011, έφερε στο προσκήνιο τον **Θωμά Μαρίνο** ως διάδοχο, ενώ τέλος, καμία μεταβολή δεν παρατηρήθηκε στο Νοσηλευτήριο «Ερρίκος Ντυνάν», με τον **Σωτήριο Πράπα** να παραμένει στη Διεύθυνση της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής μέχρι και σήμερα.

Όπως προαναφέρθηκε, ένα εκ των αξιολογότερων γεγονότων της περιόδου αυτής υπήρξε η έναρξη λειτουργίας Καρδιοχειρουργικών Κλινικών στα νοσηλευτικά ιδρύματα των Ενόπλων Δυνάμεων. Η αρχή έγινε με την ομάδα του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών, υπό τη Διεύθυνση του **Σωτηρίου Μωραϊτή**, η οποία ωστόσο μετά την διενέργεια μονοψήφιου αριθμού περιστατικών, διέκοψε την δραστηριότητά της. Αφορμή στάθηκε η απόφαση της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων να δημιουργηθεί ενιαίο διακλαδικό Καρδιοχειρουργικό Κέντρο στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών, το οποίο και λειτούργησε το 2012, υπό την Διεύθυνση του **Χριστόφορου Κωτούλα**.

Γ. Παλατιανός

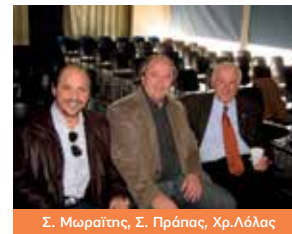
Δ. Δουγένης, Χρ. Κωτούλας

Α. Μπαϊρακτάρης

Π. Σφυράκης

Σ. Μωραϊτής, Σ. Πράπας, Χρ.Λόλας

Α. Μιχάλης, Σ. Πράπας

Μ. Χούρι, Π. Αλιβιζάτος

Π. Αζαριάδης

Θ. Μαρίνος

Γ. Σταυρίδης

Δ. Νίκας

Μ. Κανταρτζής

Ι. Παντελιάδης

Γ. Μάκος

Ός αναμένονταν, ο ιδιωτικός τομέας κράτησε υψηλό τον δείκτη ενδιαφέροντος, προσφέροντας πληθώρα αλλαγών και εξελίξεων, με μετακινήσεις στελεχών και αύξηση των δραστηριοποιούμενων ομάδων εν γένει. Καμία διαφοροποίηση δεν υπήρξε σχετικά με την προηγούμενη περίοδο στα Νοσπλευτήρια «Υγεία», «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», «Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού», «Άγιος Λουκάς» Θεσσαλονίκης και «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο» Θεσσαλονίκης, όπου παρέμειναν με επιτυχία οι **Στρατής Παττακός** και **Ιάκωβος Παντελιάδης** στο πρώτο, οι **Μιχάλης Κανταρτζής** και **Δημήτριος Νίκας** στο δεύτερο, οι **Ανδρέας Αγάθος** και **Βασίλειος Φωτόπουλος** στο τρίτο, ο **Αντώνης Πίτσας** στο τέταρτο και οι **Βασίλης Χαλβατζούλης**, **Δημήτριος Φιλιππου** και ο Καθηγητής **Παναγιώτης Σπύρου** στο τελευταίο. Από τους ιδιώτες πρωταγωνιστές της προηγούμενης περιόδου, ο **Γεώργιος Τζίφας** διέγραψε έναν κύκλο συνεργασιών με τα Νοσπλευτήρια «Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού», «Ερρίκος Ντυνάν», «ΙΑΣΩ General» και «Κεντρική Κλινική», για να επιστρέψει εκ νέου στη βάση του. Παρομοίως, ο Καθηγητής **Παναγιώτης Ασπρακόπουλος** συνεργάστηκε με τα Νοσπλευτήρια «Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού», «Ερρίκος Ντυνάν», «ΙΑΣΩ General» και «Ευρωκλινική», ενώ ο ασέμνιστος **Δημήτριος Κλειτσάκης** με τα Νοσπλευτήρια «Γενική Κλινική», «Ερρίκος Ντυνάν» και «ΙΑΣΩ General». Οι Διευθυντές των Καρδιοχειρουργικών Κλινικών του Νοσπλευτηρίου «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», **Στέργιος Θεοδωρόπουλος** και **Γεώργιος Μάκος** μετακινήθηκαν, αναλαμβάνοντας σχετικές θέσεις στα Νοσπλευτήρια «ΙΑΣΩ General» και «Metropolitan» αντίστοιχα. Στη Θεσσαλονίκη, ο **Μανώλης Διαρμισιάκης** μετακινήθηκε από το Νοσπλευτήριο «Άγιος Λουκάς» στο Νοσπλευτήριο «Κυανούς Σταυρός», ενώ τέλος, ο Καθηγητής **Παναγιώτης Σπανός**, ιδρύοντας αρχικά την Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσπλευτηρίου «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο» το 2000, συνεργάστηκε το 2003 με το Νοσπλευτήριο «Κυανούς Σταυρός» - όπου υπήρξε επίσης ιδρυτής της αντίστοιχης κλινικής-, για να επανέλθει το 2011 εκ νέου σε αυτό, μετά από μια περίοδο επανασυνεργασίας με το «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο», από το 2007 έως το 2011.

Το σημαντικότερο γεγονός της περιόδου, ωστόσο, ήταν η ανάδειξη νέων προσώπων σε πρωταγωνιστικούς ρόλους, οι οποίοι φέροντες σπουδαία βιογραφικά σημειώματα, εμπλούτισαν με σύγχρονες μεθόδους και οπτικές το σύνολο των ιδιωτικών κλινικών -παλαιότερων και νεοιδρυθέντων-, αυξάνοντας έτσι τις δυνατότητες επιλογής χειρουργού εκ μέρους των Ελλήνων ασθενών. Πιο συγκεκριμένα, ο **Αριστοτέλης Πάνου**, με εκπαίδευση στην Ελβετία και εμπειρία στη ρομποτική και ελάχιστα επεμβατική χειρουργική εντάχθηκε στο δυναμικό του Νοσπλευτηρίου «Υγεία», ο **Δημήτριος Ηλιόπουλος**, με εκπαίδευση στο Houston των ΗΠΑ και εμπειρία στη χειρουργική της αορτής στο Νοσπλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», όπως και ο **Ματθαίος Παναγιώτου**, τώως Επιμελητής Α' του Νοσπλευτηρίου «Ονάσειο Κ.Κ.». Οι **Ιωάννης Χλωρογιάννης** και **Μαρία Αρώνη**, αμφότεροι προερχόμενοι από τις ΗΠΑ δραστηριοποιήθηκαν στο Νοσπλευτήριο «Ευρωκλινική», ενώ ο **Νίκος Μιχαλόπουλος**, συνεργάτης επί ετών του Άλκη Μιχαήλ και ο **Πάνος Μιχαήλ**, με εκπαίδευση στο Νοσοκομείο «Royal Brompton» του Λονδίνου, και τώως συνεργάτης του Γεωργίου Μάκου, ενίχυσαν το Νοσπλευτήριο «ΙΑΣΩ General».

Σ. Πράπας, Α. Πίτσας, Στρ. Παττακός και Ν. Μπουμπούλης. Λισαβόνα, 2002

Μ. Αρώνη

Σ. Θεοδωρόπουλος, Δ. Φιλιππου, Χρ. Παπακωνσταντίνου, Μ. Αργυρίου και Γ. Χατζικώστας

Γ. Καλαβρουζιτίτης, Σ. Πράπας, Δ. Ηλιόπουλος

Γ. Τζίφας

Μ. Παναγιώτου, Γ. Αστράς, Σ. Πράπας

Σ. Πράπας, Β. Κωτσής

Εξίσου σημαίνουσα υπήρξε και η έναρξη δραστηριοποίησης Καρδιοχειρουργών με τη δημιουργία ανεξάρτητων ομάδων στον ιδιωτικό τομέα, όπως αυτή του **Κυριάκου Κολοκασιδή**, με εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο οποίος συνεργάστηκε με τις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές των Νοσηλευτηρίων «ΙΑΣΩ General», «Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού» και «Κεντρική Κλινική», του **Νικόλαου Χαροκόπου**, τώως Επίκουρου Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στο Νοσηλευτήριο «Ευρωκλινική», των **Δημήτρη Βήχου**, **Δημήτρη Τσούπη**, **Γεώργιου Γριτσόπουλου**, **Νίκου Καλημέρη** και **Βασίλη Λεπενού**, με το Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο» Ψυχικού και του **Βασίλη Αποστολιδή** με το Νοσηλευτήριο «Κεντρική Κλινική». Μετά από έντεκα χρόνια παρουσίας στο Νοσηλευτήριο «Ερρίκος Ντυνάν», από τη θέση του Αναπληρωτή Διευθυντή, ο **Βασίλειος Κωτσής** αποφάσισε τη μετακίνησή του στο Νοσηλευτήριο «ΙΑΣΩ General», αναλαμβάνοντας θέση Διευθυντή στο Κέντρο Πάλλουσας Καρδιάς που δημιούργησε. Στον ίδιο χώρο, δραστηριοποιήθηκε από το 2007 και μετέπειτα και ο **Χριστόφορος Κωτούλας**, παράλληλα με τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις.

Αναφορικά με την Παιδοκαρδιοχειρουργική δραστηριότητα, ο **Γεώργιος Σαρρής**, εκ των κορυφαίων Παιδοκαρδιοχειρουργών της χώρας και επί σειράς ετών Διευθυντής της αντίστοιχης κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», οργάνωσε και δημιούργησε Παιδοκαρδιοχειρουργική Κλινική στο Νοσηλευτήριο «Μπτέρρα», από το οποίο και αποχώρησε το 2013, με αφορμή τη συνεργασία του με το Νοσηλευτήριο «ΙΑΣΩ Παίδων», όπου και ίδρυσε εκ νέου κλινική. Άξιο μνείας είναι και το γεγονός ότι, ο Καθηγητής **Χρήστος Ρόκκας**, επικεφαλής της Πανεπιστημιακής Κλινικής του Νοσοκομείου «Αττικών», υπήρξε στέλεχος του Νοσηλευτηρίου «Ευρωκλινική» για μια διετία και ιδρυτής της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Κεντρική Κλινική» το 2004, καθώς επίσης και το γεγονός ότι, ο σημερινός Αναπληρωτής Διευθυντής της Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.» **Φώτιος Μητρόπουλος**, με εξαιρετική εκπαίδευση στις ΗΠΑ, συνεργάστηκε με την επιστροφή του στην Ελλάδα με το Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο» Αθηνών. Τέλος, να σημειωθεί ότι, ιδρυτής και Διευθυντής της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Mediterraneo» υπήρξε ο **Γεώργιος Σταυρίδης**, ο οποίος προχώρησε στην κίνηση αυτή το 2011, παραιτούμενος από το Νοσηλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.».

Α. Πάνος

Ι. Χλωρογιάννης

Μ. Ζαβαρόπουλος,
Γ. Σαρρής, Σ. Πράπας

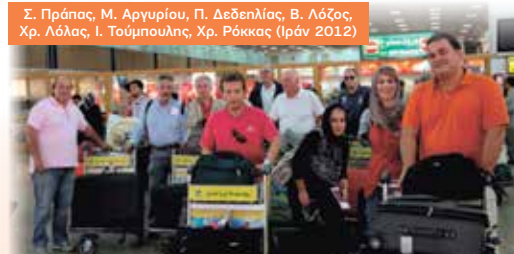

Σ. Πράπας, Μ. Αργυρίου, Π. Δεδελιάς, Β. Λόζος,
Χρ. Λόζος, Ι. Τούμπουλης, Χρ. Ρόκκας (Ιράν 2012)

▲
Γ. Μίσιας, Σ. Πράπας,
Στρ. Παττακός, Σ. Καλκατζής,
Β. Αποστολιδής, Α. Πίτσις,
Α. Οικονομίδης, Α. Μπάκας,
Ν. Μπουμπούλης

◀
Σ. Πράπας, Ι. Φεσατιδής,
Γ. Μίσιας, Εμ. Παπαδάκης

Ε. Σιβιτανίδης

Α. Μπίαμος

Η. Αγγελής

Α. Μαλακούδης

Β. Γουλιέλμος

Στη Θεσσαλονίκη, οι **Απόστολος Μπίαμος, Κώστας Μακρυγιαννάκης** και **Ανδρέας Μαλακούδης**, δημιούργησαν ομάδες στα Νοσπλευτήρια «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο» και «Άγιος Λουκάς», με τον πρώτο εξ αυτών να αποτελεί σήμερα τον κύριο εκφραστή της Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας του Νοσπλευτηρίου «Κυανούς Σταυρός». Παράλληλα, η επιστροφή του **Βασίλη Γουλιέλμου** από τη Γερμανία, με εμπειρία στη χειρουργική της πάλλουσας καρδιάς και η ένταξη του πολύπειρου **Ιωάννη Φεσατίδη** στον ιδιωτικό τομέα, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την αναπλήρωση των μετακινηθέντων τέως στελεχών του Νοσπλευτηρίου «Γενική Κλινική» **Βασιλείου Χαλβατζούλη, Παναγιώτη Σπύρου** και **Ιωάννη Χάσουλα** στο Νοσπλευτήριο «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο», για τους δύο πρώτους, και το Πανεπιστήμιο Κρήτης για τον τελευταίο. Επιπροσθέτως, η απόφαση Ελλήνων Καρδιοχειρουργών να επιστρέψουν στη Θεσσαλονίκη, εμπλούτισε περαιτέρω τα δυναμικά των ιδιωτικών κέντρων της πόλης. Πιο αναλυτικά, ο **Ευάγγελος Σιβιτανίδης** από τη Γερμανία και ο **Χρήστος Αλεξίου** από το Ηνωμένο Βασίλειο δημιούργησαν ομάδες στο Νοσπλευτήριο «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο», ο **Ηλίας Αγγελής** από τη Γερμανία στο Νοσπλευτήριο «Κυανούς Σταυρός» και πιο πρόσφατα ο **Γιώργος Κρασσόπουλος**, με εμπειρία στην ελάχιστη επεμβατική χειρουργική και την Παιδοκαρδιοχειρουργική στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, στα Νοσπλευτήρια «Άγιος Λουκάς» και «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο». Τέλος, ο **Σόλα Ολαλέρε** συνέχισε και κατά την εν λόγω περίοδο τη συνεργασία του με το Νοσπλευτήριο «Άγιος Λουκάς», όπου σημαντική είναι τα τελευταία χρόνια και η παρουσία του **Κοσμά Τσακίριδη**, ο **Αθανάσιος Οικονομίδης** με τα Νοσπλευτήρια «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο» και «Γενική Κλινική» και οι **Βασίλειος Βύζας** και **Γεώργιος Τσώνης** με το Νοσπλευτήριο «Κυανούς Σταυρός».

Στην ευρύτερη περιφέρεια, Διευθυντές Καρδιοχειρουργικών Κλινικών σε ιδιωτικά κέντρα τέθηκαν, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, όσοι έλκυαν την καταγωγή τους από την εκάστοτε περιοχή. Στο Νοσπλευτήριο «Ολύμπειον» της Πάτρας δραστηριοποιήθηκε, κατά τη διετία λειτουργίας της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, ο **Ηλίας Κωνσταντινίδης**, ο οποίος συνεργάστηκε με τον **Νίκο Μιχαλόπουλο**. Ιδρυτής της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσπλευτηρίου «Creta Interclinics», στο Ηράκλειο, υπήρξε ο Καθηγητής **Ιωάννης Χάσουλας** το 2007, με συνεργάτη τον **Θεοκάρη Ξενικάκη**, που τον διαδέχθηκε αργότερα στη Διεύθυνση της κλινικής. Τέλος, στην ίδια πόλη, ιδρυτής της αντίστοιχης κλινικής του Νοσπλευτηρίου «Ασκληπείος» υπήρξε ο **Δημήτρης Τσούπης**, όπου και παρέμεινε για μια περίπου διετία, μέχρι την πρόσφατη ένταξή του στο δυναμικό του Νοσπλευτηρίου «Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού». Στη συνέχεια, οι ανάγκες της κλινικής, καλύφθηκαν με περιοδικές επισκέψεις των **Ιωάννη Φεσατίδη** και **Γεώργιου Σκουμή**.

Δ. Φιλίππου,
Ι. Φεσατίδης

Θ. Ξενικάκης

Α. Πίτσας,
Χρ. Παπακωνσταντίνου

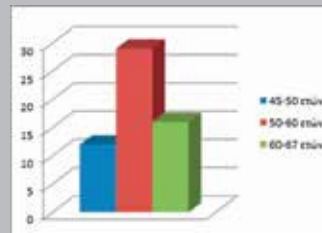

Σ. Πράπας, Κ. Αναστασιάδης, Α. Καλαγκός, Ζ. Mitrev, Ομρος και Βασίλης Χαλβατζούλης

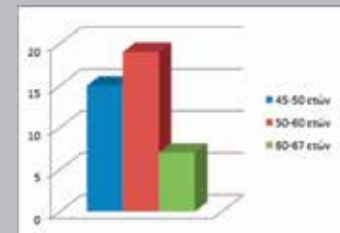

Σ. Πράπας, R. Almeida, Κ. Τσακίριδης, Τ. Salerno (Ιράν 2013)

Ως επίσημος επιστημονικός φορέας, η Ελληνική Εταιρεία Χειρουργών Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων, προέβη το 2011 σε αναλυτική καταγραφή των εν ενεργεία Καρδιο-Θωρακοχειρουργών, οι οποίοι δραστηριοποιούνταν εκείνη την περίοδο στη χώρα. Σύμφωνα με τα στοιχεία που αποδόθηκαν, πρόκειται για συνολικά 396 Χειρουργούς Καρδιάς και Θώρακα, εκ των οποίων οι 312 είναι ειδικοί, οι 84 ήσαν ειδικευόμενοι, ενώ 121 εξ αυτών απασχολούνταν στον ιδιωτικό τομέα. Αν και αναλυτική περιγραφή, που να σκιαγραφεί την ανθρωπογεωγραφία ανά Καρδιοχειρουργική κλινική θα ακολουθήσει, στο σημείο αυτό, ειδική μνεία οφείλεται στη σύνθεση των Θωρακοχειρουργικών Κλινικών, καθώς και στους υπό ειδικεύση Καρδιοχειρουργούς, οι οποίοι έως και τα τέλη του 2011 στελέχωναν κάποια από τις Καρδιοχειρουργικές κλινικές. Παράλληλα, ενδιαφέροντα στοιχεία, που θα παρατεθούν, προκύπτουν από τη στατιστική ανάλυση των ηλικιακών δεδομένων σύμφωνα με την Ελληνική Καρδιο-Θωρακοχειρουργική επετηρίδα, ενώ ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται και η προσπάθεια καταγραφής της διαμορφούμενης κατάστασης αναφορικά με την επιλογή, εκπαίδευση και άσκηση της Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής ειδικότητας, όπως εκφράζεται σε σχετικό άρθρο του Καρδιοχειρουργού Μιχάλη Αργυρίου, Διευθυντή της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός».

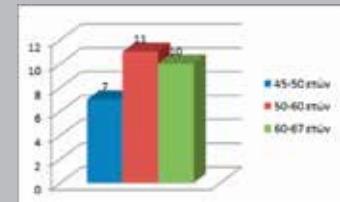
Η ηλικιακή κατανομή των 57 Θωρακοκαρδιοχειρουργών των κλινικών του Ε.Σ.Υ. φαίνεται στο παραπλεύρως διάγραμμα

Η ηλικιακή κατανομή των 41 Θωρακοκαρδιοχειρουργών που υπηρετούν σε Πανεπιστημιακές Κλινικές φαίνεται στο παραπλεύρως διάγραμμα

Η ηλικιακή κατανομή των 21 Θωρακοκαρδιοχειρουργών που υπηρετούν στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία φαίνεται στο παραπλεύρως διάγραμμα

Η ηλικιακή κατανομή των 28 Θωρακοκαρδιοχειρουργών που υπηρετούν σε Ν.Π.Ι.Δ. φαίνεται στο παραπλεύρως διάγραμμα

Μία αντιπροσωπευτική φωτογραφία με Καρδιοχειρουργούς διαφόρων ιδιοτήτων. 1) Γ. Τόλης, συνταξιούχος, 2) Π. Δεδελιάς, Ιατρός Ε.Σ.Υ., 3) Χρ. Κωτούλας, Στρατιωτικός Ιατρός, 4 και 5) Στρ. Αποστολάκης και Δ. Δουγένης, Πανεπιστημιακοί Ιατροί, 6) Μ. Χούρι, Ιατρός σε Ν.Π.Ι.Δ.

Με βάση την ανάλυση που πραγματοποιήσε ο Μιχάλης Αργυρίου, η ηλικιακή κατανομή των 57 Χειρουργών Θώρακος που υπηρετούν στις Καρδιοχειρουργικές κλινικές του ΕΣΥ, είναι κυρίως μεταξύ 50 – 60 ετών, των 41 συναδέλφων που υπηρετούν σε Πανεπιστημιακές κλινικές, με παρόμοια κατανομή, των 21 στρατιωτικών Θωρακο-Καρδιοχειρουργών με υπεροχή των ηλικιών 45-50 έτη και των 26 που υπηρετούν στα Ν.Π.Ι.Δ. του «Ω.Κ.Κ.» και του «Παπαγεωργίου» με ισότιμη σχεδόν κατανομή των ηλικιών 50 – 60 και 60-67. Πίνακας σχετικό με τα προαναφερθέντα παρατίθενται παραπλεύρως.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, την επόμενη δεκαετία που αρκετοί από την ηλικιακή ομάδα 55+ θα συνταξιοδοτηθούν θα υπάρξει εμφανές έλλειμμα στα Νοσοκομεία του ΕΣΥ και τα ΝΠΙΔ ενώ δεν φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα στα στρατιωτικά νοσοκομεία. Το συμπέρασμα που εξάγεται από όλα τα παραπάνω είναι ότι αποτελεί απόλυτη αναγκαιότητα η πρόσληψη νέων συναδέλφων έτσι ώστε αφενός να αποκτήσουν μία 10ετή εμπειρία που να εξασφαλίζει καλά ποιοτικά αποτελέσματα για τον ασθενή, αλλά και για να προωθήσουν νέες τεχνικές –τεχνολογίες. Ωστόσο φαίνεται ότι ένας προγραμματισμός είναι ιδιαίτερα δύσκολος γιατί εξαρτάται απόλυτα από τις πολιτικές υγείας και όχι από τις υγειονομικές ανάγκες του πληθυσμού.

Μιχάλης Αργυρίου

Με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων, κατά το έτος 2011, η ανθρωπογεωγραφία των Θωρακοχειρουργικών Κλινικών στα δημόσια και ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα της χώρας είχε διαμορφωθεί ως εξής:

Στο Νοσοκομείο «**Η Σωτηρία**» της Αθήνας, η Α' Θωρακοχειρουργική Κλινική αποτελούνταν από τους Σταμάτη Κάκκαρη, με θέση Διευθυντή Ε.Σ.Υ., και τους Ευάγγελο Σεψά και Γεώργιο Παπαμιάλη, σε θέσεις Επιμελητών. Στη Β' Θωρακοχειρουργική Κλινική, οι Κωνσταντίνος Πόταρης, Μάριος Κωνσταντίνου και Γεώργιος Χαμαλάκης κατείχαν θέσεις Επιμελητών. Σε κάθε κλινική, καταγράφηκαν έξι ειδικευόμενοι. Στο Νοσοκομείο «**Ευαγγελισμός**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής υπήρξε έως το 2012 ο Ίων Μπελλένης, όταν και συνταξιοδοτήθηκε. Στη συνέχεια θέση Διευθύντριας ανέλαβε η Αθανασιάδη Καλλιόπη, συνεπικουρούμενη από τον ομόβαθμό της, Χαράλαμπο Ζήση, Επιμελητή Α'. Καταγράφηκαν έξι ειδικευόμενοι. Στο Νοσοκομείο «**Ασκληπιείο Βούλας**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Αθανάσιος Σταθουλόπουλος. Στο Νοσοκομείο «**Σισμανόγλειο**», Συντονιστής Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Αχιλλέας Λούλιος, Διευθυντής ο Γεώργιος Παπαγιαννάκης, ενώ Επιμελητές Α' και Β' αντίστοιχα, οι Ιωάννης Δρίτσας και Παναγιώτης Μίσθος. Σε θέση Επικουρικών Θωρακοχειρουργών υπηρετούσαν οι Πολύβιος Δρόσος, Γεώργιος Μπενάκης και Στέλιος Νικολούζος. Καταγράφηκε ένας ειδικευόμενος. Στο Νοσοκομείο «**Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Λεωνίδας Ζωγάνος και θέση Επιμελητή Α' κατείχε ο Γεώργιος Αθανασιάδης. Καταγράφηκε ένας ειδικευόμενος. Στο Νοσοκομείο «**ΚΑΤ**», θέση Συντονιστή Διευθυντή της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής κατείχε ο Πέτρος Μίχος, ενώ θέση Διευθυντή ο Ιωάννης Γακίδης. Επιμελητές Β' ήταν οι Αθανάσιος Σταματελόπουλος και Χρήστος Χατζητριαντιού. Καταγράφηκαν τρεις ειδικευόμενοι.

Χρήστος Χατζητριαντιού

Στο Νοσοκομείο «**Άγιος Σάββας**», Συντονιστής Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Βασίλειος Βασιλειάδης, με τους Απόστολο Δούντση και Κωνσταντίνο Βασιλικό, να κατέχουν θέσεις Επιμελητή Α' και Β', αντίστοιχα. Στο Νοσοκομείο «**Γενικό Κρατικό Νίκαιας**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Μιχάλης Γεραζούνης, με τους Νικόλαο Τζατζαδάκη και Σπύρο Ζαράγκα σε θέσεις Επιμελητών Α' και Β', αντίστοιχα. Στο Νοσοκομείο «**Μεταξά**» του Πειραιά, θέση Συντονιστή Διευθυντή της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής κατείχε ο Αντώνιος Χατζημιάλης, ενώ θέσεις Διευθυντών οι Δημήτριος Αναγνωστόπουλος και Δημήτριος Μπαλάνος. Ο Νικόλαος Μπαλταγιάννης κατείχε θέση Επιμελητή Α'. Καταγράφηκαν πέντε ειδικευόμενοι. Στο Νοσοκομείο «**Θεαγένειο**» της Θεσσαλονίκης, ο Χρήστος Τσιλίγκας κατείχε θέση Διευθυντή της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής, ο Θεόδωρος Αντωνιάδης θέση Επιμελητή Α' και ο Νικόλαος Μπαρμπετάκης θέση Επιμελητή Β'. Στο «**Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου**», η Θωρακοχειρουργική Κλινική λειτουργούσε υπό τη Διεύθυνση του Ιωάννη Δροσίτη. Σε θέση Επιμελητή Α' βρίσκονταν ο Ανδρέας Μονιάκης, ενώ Επιμελητές Β' ήταν ο Εμμανουήλ Καμπιτάκης και η Κυριακή Χιονίδου. Στο «**Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Μωραΐτης Σωτήριος, με Επιμελητές τους Κωνσταντίνο Κανακάκη, Ιωάννη Παραλίκα και Παναγιώτη Χουντή. Στο «**401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών**», ο Κωνσταντίνος Τσολάκης κατείχε θέση Διευθυντή της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής, με Επιμελητές τους Κωνσταντίνο Κασελούρη, Ιωάννη Κούκη, Ιωάννη Παναγιώτου, Αναστάσιο Πηγή, Τιμόθεο Σακελλαρίδη και Παντελή Τσίπα. Στο «**251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Κωνσταντίνος Σιαφάκας. Στο «**424 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης**», ως Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής υπηρετούσε ο Ιωάννης Παπαχρήστος, με Επιμελητές τους Σταύρο Δαλιακόπουλο και Μιχαήλ Κληματσάδα.

Αχιλλέας Λούλιος, Ίων Μπελλένης και Δημήτριος Φιλίππου (2012)

Στο Νοσηλευτήριο «**Ιατρικό Κέντρο Παλαιού Φαλήρου**», θέση Διευθυντή της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής κατείχε ο Δημήτριος Ασημομύτης. Στο Νοσηλευτήριο «**Υγεία**», τη Διεύθυνση της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ασκούσε ο Κοσμάς Ηλιάδης, με Επιμελητές τους Δημήτριο Μάλλιο και Δημήτριο Τρανουδάκη. Στο Νοσηλευτήριο «**Ερρίκος Ντυνάν**», Διευθυντές των αντίστοιχων δυο Θωρακοχειρουργικών Κλινικών ήταν ο Λάμπρος Ζέλλος και ο Γεώργιος Λαουτιδής. Στο Νοσηλευτήριο «**Ευγενίδειο**», θέση Διευθυντή της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής κατείχε ο Αλέξιος Χατζίνης. Στο Νοσηλευτήριο «**Metropolitan**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Ματθαίος Δουζίνας. Στο Νοσηλευτήριο «**ΙΑΣΩ General**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Περικλής Κορμάς. Στο Νοσηλευτήριο «**ιατρικό Κέντρο Αθηνών**», Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής ήταν ο Τζαμπραήλ Νταχάμπερ. Τέλος, στο Νοσηλευτήριο «**Ολύμπιον**» Πατρών, θέση Διευθυντή της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής κατείχε ο Νικόλαος Παναγόπουλος. Κλείνοντας, αξίζει να σημειωθεί ότι, στα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία «Αττικών», «ΑΧΕΠΑ», Πατρών, Αλεξανδρούπολης, Ιωαννίνων και Λάρισας, οι κλινικές λειτουργούσαν –και λειτουργούν- ως Καρδιο-Θωρακοχειρουργικές, καλύπτοντας εξίσου χειρουργεία καρδιάς και θώρακα. Τέλος, Διευθυντής της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του **Νοσοκομείου Καβάλας**, ήταν ο Σπύρος Μπαχαράκακης.

Πέτρος Μίξος

Κοσμάς Ηλιάδης

Ματθαίος Δουζίνας

Ιωάννης Γακίδης
και Κοσμάς Τσακίριδης

Λάμπρος Ζέλλος

Γεώργιος Λαουτιδής

Λεωνίδας Ζωγάνας

Γεώργιος Αθανασιάδης

Σπύρος Μπαχαράκακης

2001 - 2013

450^η Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

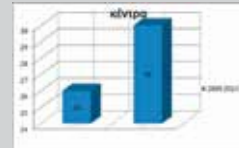
Όπως προαναφέρθηκε, ο Καρδιοχειρουργός Μιχάλης Αργυρίου προέβη σε μια ενδιαφέρουσα καταγραφή της παραγωγής κλινικού έργου των στελεχών που δραστηριοποιούνται σε κάθε Καρδιοχειρουργική Κλινική της χώρας, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Στους πίνακες που ακολουθούν, εμφανίζεται ο αριθμός των κέντρων, η γεωγραφική τους κατανομή, η διακύμανση του όγκου των περιστατικών ανά κέντρο και ο συσχετισμός των χειρουργηθέντων περιστατικών ως προς τον αντίστοιχο πληθυσμό κάθε περιοχής, καθώς και ως προς τη φύση του Καρδιοχειρουργικού κέντρου, ήτοι δημόσιο, ιδιωτικό ή άλλης μορφής. Ταυτόχρονα, εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και μια συγκριτική μελέτη, που αναφέρεται στον όγκο των διενεργούμενων επεμβάσεων στην αρχή της οικονομικής κρίσης της χώρας μας το 2009, αλλά και εν μέσω της κρίσης, το 2013. Συμπερασματικά, επισημαίνεται η σημαντική πτώση επί του συνόλου των Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων διαχρονικά, καθώς και η μεταβολή της αναλογίας του όγκου των περιστατικών μεταξύ του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Πιο συγκεκριμένα, η ποσότητα του όγκου των περιστατικών που πραγματοποιούνται στον **ιδιωτικό τομέα** μειώθηκε από το **64%** επί του συνόλου των περιστατικών που κυμαίνονταν το 2009, στο **43%** κατά το 2012, με τα **δημόσια νοσοκομεία** να εμφανίζουν την **ανάλογη άνοδο**. Σε επόμενους πίνακες, αναλύεται η παραγωγικότητα των Καρδιοχειρουργικών Κλινικών των Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων της χώρας, των Νοσηλευτηρίων «Γνώσειο Κ.Κ.» και «Παπαγεωργίου», καθώς και εκείνων του Εθνικού Συστήματος Υγείας, με το Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» να καταλαμβάνει την πρώτη θέση παρά το γεγονός ότι μόλις μια χειρουργική αίθουσα βρίσκεται στη διάθεση των στελεχών της, αλλά και το Νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου» της Θεσσαλονίκης να εμφανίζει μια συνεχή άνοδο παραγωγικότητας.

Κύριε Πρόεδρε,

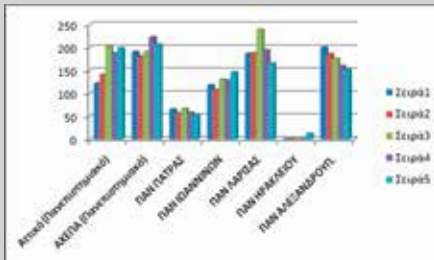
Με χαρά μεγάλη σας στέλνω (επισυνάπτεται) ένα πίνακα με τον απόλυτο αριθμό των ασθενών που χειρουργήθηκαν για καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις την τελευταία 5ετία. Δυστυχώς οι προσπάθειες μας (του κ. Αναστασιάδη, του κ. Κωλέτση και οι δικές μου) για την δημιουργία του Registry στην Πάτρα απέβησαν άκαρπες. Θα ήθελα να επισημάνω μερικές ιδιαιτερότητες που πρέπει να λάβετε υπόψη σας όσον αφορά το αρχείο αυτό.

1. Η συλλογή των στοιχείων έχει γίνει κυρίως από τους χειρουργούς. Βέβαια έγινε διασταύρωση και από τους εξωσωματιστές και σε μερικά Ιδρύματα και από τα Λογιστήρια. Υποτετήθηκε η πιο αξιόπιστη (αυτή που συμβάδιζε με 2 πηγές) Σε γενικές γραμμές είναι αξιόπιστη.
2. Σε μερικά νοσοκομεία, ευτυχώς 1-2 περιλαμβάνονται στον αριθμό και οι μετεχειρητικές αιμορραγίες, οι περικαρδίτιδες, οι διασπάσεις στέννου. Ωστόσο τα νοσοκομεία αυτά διενεργούν μικρό αριθμό οπότε αυτές δεν είναι πάνω από 20 στον συνολικό αριθμό των 8.500 περιστατικών.
3. Στα νοσοκομεία που διενεργούν παιδο-καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις (Παιδών, Μητέρα, πρόσφατα Ιασο General, και σε μια κλινική του Ωνασίου), περιλαμβάνονται κλειστάς και ανοικτές καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις.
4. Πρέπει να λάβει υπόψη του κανείς ότι υπάρχει μεγάλη διαφορά στην ποσοστιαία αναλογία του είδους των επεμβάσεων που διενεργούνται στο κάθε Ίδρυμα. (Στοιχείο που δεν έχει καταγραφεί παρά τις αρχικές προσπάθειες) Γι' αυτό είναι αδύνατο να γίνουν συγκρίσεις ή benchmarking. (υπάρχουν Ιδρύματα όπου το 80% είναι CABG και το 20% βαλβιδοπάθειες, υπάρχουν Ιδρύματα που το 20% των επεμβάσεων είναι χειρουργική της αορτής και το 45% CABG).

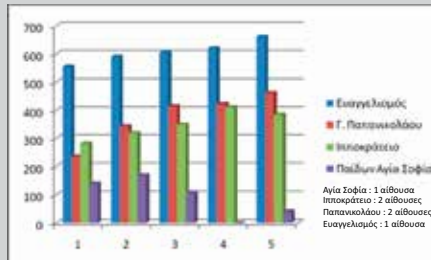
**Αριθμητική μεταβολή
ΚΡΧ κέντρων
περιόδου 2009-2013**

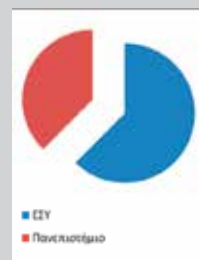
Όγκος περιστατικών Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων

Όγκος περιστατικών Νοσοκομείων του ΕΣΥ

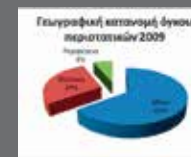
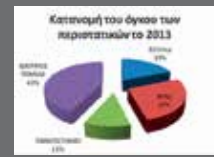
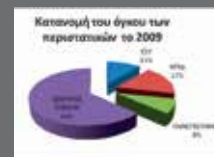
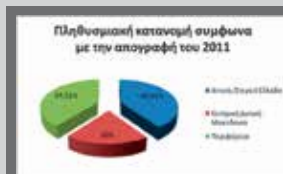
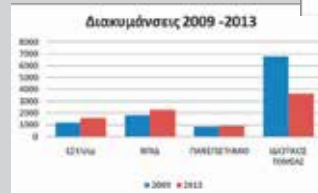
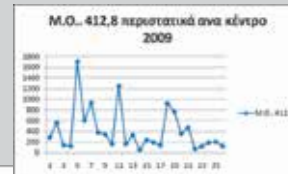
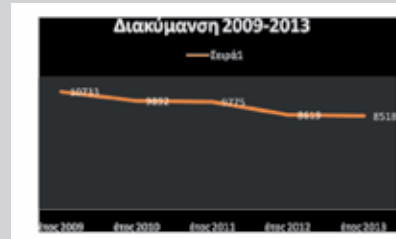
Αναλογία περιστατικών

Η κατανομή των 8500 περίπου επεμβάσεων Θωρακοχειρουργικής / Καρδιοχειρουργικής φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Θα ήταν άδικο να πει κανείς ότι αντιστοίχια επεμβάσεων ανά χειρουργό είναι 57,8 επεμβάσεις ετησίως μιας και η διακύμανση των επεμβάσεων από χειρουργό σε χειρουργό είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Υπάρχουν χειρουργοί που διενεργούν πλέον των 300 επεμβάσεων ανά έτος και χειρουργοί που διενεργούν λιγότερες από 20 ετησίως. Το συμπέρασμα που εξάγεται από όλα τα παραπάνω είναι ότι αποτελεί απόλυτη αναγκαιότητα η πρόσληψη νέων συναδέλφων έτσι ώστε αφενός να αποκτήσουν μία 10ετή εμπειρία που να εξασφαλίζει καλά ποιοτικά αποτελέσματα για τον ασθενή αλλά και για να προωθήσουν νέες τεχνικές – τεχνολογίες. Ωστόσο φαίνεται ότι ένας προγραμματισμός είναι ιδιαίτερα δύσκολος γιατί εξαρτάται απόλυτα από τις πολιτικές υγείας και όχι από τις υγειονομικές ανάγκες του πληθυσμού.

Μιχάλης Αργυρίου

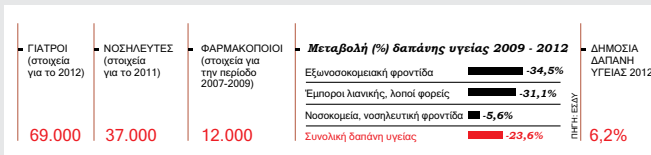

2001 - 2013

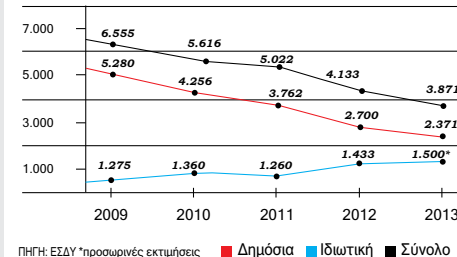
452 Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

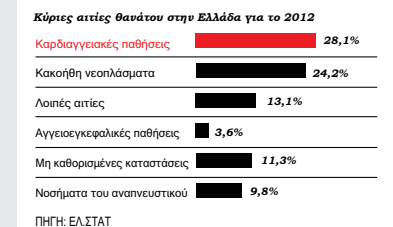
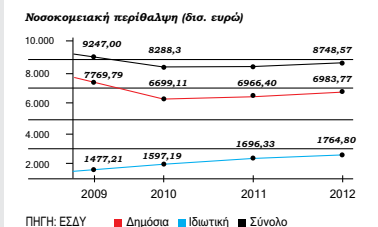
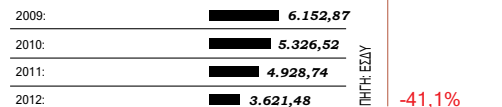
Η Υγεία στην εποχή της κρίσης (2009 - 2013)

Εξέλιξη φαρμακευτικής δαπάνης υγείας 2009 - 2013 (δισ. ευρώ)

Δαπάνη Υγείας - Προτοβάθμια Φροντίδα (δισ. ευρώ)

Τέλος, παρατίθεται και αναλυτικός πίνακας του αριθμού Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων που διενεργούνταν την περίοδο της εν λόγω έρευνας ανά νοσοκομείο, όπως αυτός διαμορφώθηκε μετά από διασταύρωση στοιχείων μέσω επικοινωνίας με τους Διευθυντές ή επικεφαλής των ομάδων, τους Τεχνικούς εξωσωματικής κυκλοφορίας και τα Γραφεία Κίνησης Ασθενών των νοσηλευτικών ιδρυμάτων. Στα εν λόγω στοιχεία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, η διακοπή λειτουργίας της Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παιδών «Αγία Σοφία» για μια διετία περίπου, η λειτουργία της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών για λίγους μόνο μήνες, η έναρξη του προγράμματος της διακλαδικής Καρδιοχειρουργική Κλινικής του 401 Στρατιωτικού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών μόλις το 2013 και η ύπαρξη πέραν της μιας ομάδας, στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, δηλαδή Νοσηλευτήριο «Υγεία» τρεις ομάδες, Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών» τέσσερις ομάδες, Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού» δύο με πέντε ομάδες, Νοσηλευτήριο «ΙΑΩ General» πέραν των πέντε ομάδων, Νοσηλευτήριο «Ευρωκλινική» τρεις με πέντε ομάδες, Νοσηλευτήριο «Άγιος Λουκάς» Θεσσαλονίκης τέσσερις ομάδες, Νοσηλευτήριο «Κυανούς Σταυρός» Θεσσαλονίκης πέντε ομάδες, Νοσηλευτήριο «Διαβαλκανικό Κέντρο» τέσσερις ομάδες και Νοσηλευτήριο «Γενική Κλινική» Θεσσαλονίκης τρεις ομάδες. Επίσης, σημαντικές διακυμάνσεις προκύπτουν λόγω των περιοριστικών παραγόντων λειτουργίας της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ερρίκος Ντυνάν» εξαιτίας διοικητικών προβλημάτων, της λειτουργίας της Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «ΜΗΤΕΡΑ» και ως κλινικής ενηλίκων για τη διετία 2009-2010, της αποχώρησης των δύο εκ των τεσσάρων ομάδων του Νοσηλευτηρίου «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών» στα τέλη του 2013, καθώς και λόγω της επαναδραστηριοποίησης της πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ηρακλείου στα μέσα του 2013.

Διαφορά

	2009	2010	2011	2012	2013	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2009-2011	2009-2012	2009-2013
ΑΘΗΝΑ												
Δημόσιος Τομέας												
Ιπποκράτειο	282	320	350	411	385	38	30	61	-26	68	129	103
Ευαγγελισμός	555	591	606	621	661	36	15	15	40	51	66	106
Παιδων Αγία Σοφία	140	169	108	0	41	29	-61	-108	41	-32	-140	-99
Αττικό (Πανεπιστημιακό)	121	140	202	187	198	19	62	-27	24	81	54	78
NIMITΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ναυτικό	0	0	0	5	1	0	0	5	-2	0	5	1
401 ΓΣΝ	0	0	0	0	71	0	0	0	71	0	0	71
ΝΠΙΔ												
Ωνάσειο	1700	1571	1850	1890	2035	-129	279	40	145	150	190	335
Ιδιωτικός Τομέας												
Ιασώ General	601	510	388	293	268	-91	-122	-95	-25	-213	-308	-333
Υγεία	928	706	705	649	505	-222	-1	-56	-144	-223	-279	-423
Ερρίκος Ντυνάν	374	295	224	184	223	-79	-71	-40	-39	-150	-190	-151
Μητέρα	339	111	153	87	31	-228	42	-66	-56	-186	-252	-308
Metropolitan	160	175	220	133	63	15	45	-86	-70	60	-26	-97
Ιατρικό Αμαρουσίου	1245	1039	884	698	460	-206	-155	-186	-238	-361	-547	-785
Ιατρικό Ψυχικού	160	95	76	92	100	-65	-19	16	8	-84	-68	-60
Ευρωκλινική	328	283	289	244	221	-45	6	-45	-23	39	-84	-107
Κεντρική κλινική	50	30	23	12	0	-20	-7	-11	-12	-27	-38	-50
Mediterraneo	0	0	40	38	47	0	40	-2	9	40	38	47
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ												
Δημόσιος Τομέας												
Γ. Παπανικολάου	235	344	415	423	462	109	71	8	39	180	188	227
ΔΧΕΠΑ (Πανεπιστημιακό)	190	180	190	222	206	-10	10	32	-16	0	32	16
ΝΠΙΔ												
Παπαγεωργίου	135	220	245	249	260	85	25	4	11	110	114	125
Ιδιωτικός Τομέας												
Αγ. Λουκάς	920	874	722	482	551	-46	-153	-240	69	-198	-438	-369
Γεν. Κλινική	765	632	618	396	450	-133	-14	-222	54	147	-369	-315
Κυανούς Σταυρός	350	580	512	362	380	230	-68	-150	18	200	12	30
Διαβαλκανικό	467	354	216	258	243	-113	-138	42	-15	-200	-142	-224
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ												
Δημόσιος Τομέας												
ΠΑΝ ΠΑΤΡΑΣ	65	56	66	58	53	-9	10	-8	-5	1	-7	-12
ΠΑΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	117	108	130	128	146	-9	22	-2	18	13	11	29
ΠΑΝ ΛΑΡΙΣΑΣ	186	187	238	194	165	1	51	-44	-29	52	8	21
ΠΑΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	0	0	0	0	12	0	0	0	12	0	0	12
ΠΑΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠ.	200	185	176	160	152	-15	-9	-16	-8	-24	-40	-48
Ιδιωτικός Τομέας												
ΚΡΕΤΑ INTERCLINIC	120	128	112	114	96	8	-16	2	-18	-8	-6	-24
Ασκληπείο	0	9	17	29	32	9	8	12	3	17	29	32
	10733	9892	9775	8619	8518	-841	-118	-1167	-164	-497	-2058	-2172

Στα τέλη του 2011 και σύμφωνα πάντα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων, η εκπαίδευση των νέων Καρδιο-Θωρακοχειρουργών ελάμβανε χώρα σε είκοσι πιστοποιημένα δημόσια νοσοκομεία, συμπεριλαμβανομένων και των Στρατιωτικών, σε επτά Πανεπιστημιακά και σε δυο Νοσηλευτήρια που λειτουργούν ως Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, τα Νοσηλευτήρια «Ωνάσειο Κ.Κ.» και «Παπαγεωργίου» Θεσσαλονίκης. Εξ αυτών, πλήρη ειδικότητα τεσσάρων ετών παρέχονταν στις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές των Νοσοκομείων που ανήκουν στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, ήτοι στα Νοσοκομεία «Ευαγγελισμός», «Ιπποκράτειο», «Η Σωτηρία», «Σισμανόγλειο», «Μεταξά», Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο «Νίκαιας», στο Νοσοκομείο «Ελληνικό Ερυθρός Σταυρός» και Νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου» Θεσσαλονίκης, καθώς και στις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές των Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων «Αττικών», «ΑΧΕΠΑ» Θεσσαλονίκης, Πατρών και Αλεξανδρούπολης. Μερική ειδικότητα δύο ετών παρέχονταν στις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές των Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων της Λάρισας, των Ιωαννίνων και του Ηρακλείου, στο Νοσοκομείο «Θεογένειο» της Θεσσαλονίκης, καθώς και στα Νοσηλευτήρια «Ωνάσειο Κ.Κ.» και «Παπαγεωργίου». Ο αριθμός των εγκεκριμένων θέσεων των ειδικευόμενων ανά νοσοκομείο παρατίθεται σε σχετικό πίνακα. Οι ειδικευόμενοι που υπηρετούσαν στα προαναφερόμενα ιδρύματα το 2011, βάσει της σχετικής καταγραφής, ήταν οι εξής:

Στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «**Αττικών**», οι Βασίλειος Βαλτζόγλου, Ιωάννης Καραμπίνης και Νικόλαος Κωστούλας. Στο Νοσοκομείο «**Η Σωτηρία**», οι Ηλίας Ιακωβάκης, Χαρίλαος Καντσάς, Σωτήριος Κατσαρίδης, Φώτιος Παρίσης, Ελευθέριος Πρωτόπαπας, Γρηγόριος Καραγιωζής, Ιωάννης Καραθανάσης, Χαράλαμπος Γεωργίου, Αθανάσιος Αθανασίου, Βασίλειος Πάτρης και Λεβόν Τουφεκζιάν. Στο Νοσοκομείο «**Ευαγγελισμός**», οι Ιωάννης Δημητρίου, Χρήστος Ηλίας, Μαρία Κωνσταντινίδη, Δημήτριος Λιούμπας, Ηλίας Σαμιώτης, Ιάκωβος Τόφης, Βασίλειος Κουρίτας, Θεόδωρος Ναβροζίδης, Αντώνιος Ρουσαάκης, Παντελής Τσίπας, Αντιγόνη Κολιοπούλου, Μαρία Κολοκοτρώνη, Κωνσταντίνος Σουλτάνης και Δημήτριος Τασσόπουλος. Στο Νοσοκομείο «**Ιπποκράτειο**», οι Δημήτριος Αντύπας, Ιωάννης Βοσκάκης, Βασίλειος Δρόσος, Μιχαήλ Κουτεντάκης, Παναγιώτης Μπόλτσας, Διονύσιος Παυλόπουλος, Μάριος Ιερωνύμου και Ιωάννης Καραμπίνης. Στο Νοσοκομείο «**Σισμανόγλειο**», ο Μελέτιος Κανάκης. Στο Νοσοκομείο «**ΚΑΤ**», οι Αμντούλ Αλμπαρνή, Δημήτριος Ζησιάδης και Ιωάννης Καλέντζης. Στο Νοσοκομείο «**Μεταξά**», οι Φώτιος Εφορακόπουλος, Κωνσταντίνος Κατσαβρίδης, Αντώνιος Κεμπάπης, Σοφοκλής Μπτσάς και Μιχαήλ Τσιμπίνος. Στο Νοσηλευτήριο «**Ωνάσειο Κ.Κ.**», οι Μιχαήλ Κηπαράκης, Ελευθέριος Πρωτόπαπας, Ευαγγελία Γρουμπολάκη και Σπυρίδων Λόγγος.

Ετη ειδικότητας που χορηγεί έκαστο νοσοκομείο για πλήρη ή μερική εκπαίδευση στη Χειρουργική Καρδιάς - Θώρακος με βάση τα στοιχεία της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α. του 2011

2001 - 2013

456 Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΘΩΡΑΚΟΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΩΝ

Στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ», οι Χρήστος Αστερίου, Αυγερινός Καρατζόπουλος, Χρήστος Καρβέλας, Αθανάσιος Κλέωντας, Γεώργιος Σαρλής και Κωνσταντίνος Τριανταφυλλοπούλου. Στο Νοσηλευτήριο «Παπαγεωργίου», η Φανή Παπαδοπούλου και ο Βασίλειος Πουλιανίτης. Στο Νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου», οι Όλγα Ανασιάδου, Κωνσταντίνος Αντωνίου, Τζωρτζής Γραμματικός, Κωνσταντίνος Δηπλάρης, Χαρίλαος Κουτσογιαννίδης και Νικόλαος Μιχαήλ. Στο «Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Πατρών», οι Παναγιώτης Αλεξόπουλος και Εμμανουήλ Μαργαρίτης. Στο «Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας», οι Βασίλειος Σιμόπουλος, Χρήστος Σουλειμάνης και Απόστολος Τσαντίλης. Στο «Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης», οι Ζήσης Γεροντίτης και Δημήτριος Σουρλέρης.

Εξαγωγές ποιοτικών προϊόντων Μιχάλης Αργυρίου

Ένα ιδιαίτερα προσηφιλές θέμα συζητήθηκε σε όλα τα συνέδρια της ΕΕΧΘΚΑ από το 1995 που διεξήχθη το 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Εταιρείας μας με Πρόεδρο τον Γ. Σανουόδο και Γραμματέα τον Θ. Δόσιο ήταν οι πιθανές παρεμβάσεις που θα έπρεπε να κάνει η εταιρεία μας ώστε να εκπαιδεύονται λιγότεροι θωρακο-καρδιοχειρουργοί. Το 1995 διαπιστώναμε ότι ήμασταν πάρα πολλοί και δεν χαρούσαμε όλοι στον μικρό γεωγραφικό χώρο που λέγεται Ελλάδα. Αναλύσεις, ιδέες, προσπάθειες για αντιγραφή άλλων ευρωπαϊκών ή υπερατλαντικών προϋποθέσεων για την λήψη αλλά και την άσκηση της ειδικότητας.

Φευ, 19 χρόνια μετά το πρόβλημα λύθηκε αυτόματα. Οι νέοι γιατροί ΔΕΝ ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ ΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΘΟΥΝ στην θωρακοκαρδιοχειρουργική. Ανατρέχοντας στις λίστες αναμονής για ειδικότητα φαίνεται ότι οι ειδικότητες που δεν προτιμούνται από τους νέους συναδέλφους είναι η Αγγειοχειρουργική, Αιματολογία, Ακτινοδιαγνωστική, Ακτινοθεραπευτική, Κυτταρολογία, Μικροβιολογία, Νεφρολογία, Νευροχειρουργική, Παθολογική ανατομική, Πυρηνική Ιατρική, Χειρουργική Θώρακος, Χειρουργική Παιδών κ.α.

Θα περίμενε κανείς μετά από τις πολιτικές προσπάθειες ενίσχυσης της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας οι ειδικότητες της Ιατρικής Εργασίας, καθώς και της Γενικής Ιατρικής να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των αποφοίτων της Ιατρικής αλλά δυστυχώς ούτε αυτό συνέβη. Για να δούμε τι ισχύει σήμερα στην ειδικότητα της θωρακοκαρδιοχειρουργικής.

Οι προβλεπόμενες θέσεις ειδικότητας στην χώρα μας είναι περίπου 85 και από αυτές σήμερα φαίνεται να είναι καλυμμένες οι 25. Ακόμη σε αναμονή φαίνεται να υπάρχουν 27 γιατροί που είτε δεν τελείωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση τους στην Γενική Χειρουργική είτε έφυγαν για το εξωτερικό. Πάντως σήμερα ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΕΥΟΜΕΝΩΝ. Η εύκολη απάντηση θα ήταν ότι δεν έρχονται γιατί δεν γίνεται εκπαίδευση. Το φαινόμενο ωστόσο δεν φαίνεται να είναι αποκλειστικά Ελληνικό. Το 2007, το 33% των θέσεων για ειδικευόμενους στην χειρουργική θώρακος έμειναν κενές, στις ΗΠΑ και αυτό συνεχίζεται από το 2007 μέχρι και σήμερα. Επιπλέον οι ειδικευόμενοι στην χειρουργική θώρακος στην ερώτηση γιατί πιστεύουν ότι έμειναν κενές αυτές οι θέσεις απάντησαν ότι γνώριζαν συναδέλφους τους που αντιμετώπισαν μεγάλη δυσκολία στην εύρεση εργασίας μετά από εκπαίδευση 5 χρόνων στην γενική χειρουργική και 2 χρόνων στην θωρακο-καρδιοχειρουργική.

Το κακό γίνεται ακόμα χειρότερο γιατί οι εναπομείναντες ειδικευόμενοι είναι αναγκασμένοι να επιφορτίζονται με έναν πελώριο όγκο εργασίας ο οποίος είναι κατά κύριο λόγο λάντζα (συνταγές, εξετάσεις, κ.λ.π). Θα μπορούσε κανείς να πεί ότι εκπαιδεύονται καλύτερα και αποκτούν μεγαλύτερη εμπειρία χειρουργείου γιατί μοιράζονται τον όγκο των 8.500 περιστατικών ετησίως, δηλαδή αντιστοιχεί σε κάθε ειδικευόμενο 315 επεμβάσεις/έτος, δηλαδή μπορούν τελειώνοντας την ειδικότητα να έχουν μια εμπειρία περισσότερων από 1200 επεμβάσεων.

Εμπειρία αξιόζηλευτη για ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ αλλά ακόμα και για τις ΗΠΑ. Αυτό δεν είναι αληθές γιατί ο τρόπος αλλά και τα Ιδρύματα στα οποία διενεργούνται οι περισσότερες από αυτές τις επεμβάσεις δεν επιτρέπει πολλές φορές την πολυτέλεια της εκπαίδευσης. Θα πρέπει να δει κανείς γιατί δεν υπάρχουν λίστες αναμονής σήμερα ενώ εδώ και 20 χρόνια αποτελούσαν τον μόνιμο φραγμό των αποφοίτων να ξεκινήσουν και να τελειώσουν ειδικότητα σε μια ηλικία που θα τους επέτρεπε να προσφέρουν τις καλύτερες υπηρεσίες υγείας.

Εξάγομε ειδικευόμενους και ειδικευμένους που κάνουν τους ειδικευόμενους σε άλλες χώρες. Σε μια γρήγορη αναζήτηση βρέθηκαν 55 θωρακοκαρδιοχειρουργοί (ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΝ) μόνο στην Μεγάλη Βρετανία, που υπηρετούν το σύστημα από όλες τις θέσεις (Consultant –ελάχιστοι, Registrar Clinical fellow πάρα πολλοί, SHO λίγοι). Αφού λοιπόν τους σπουδάζει το Ελληνικό Κράτος (οι ελληνες φορολογούμενοι) και τελειώνουν την Ιατρική, αφού εκπαιδεύει στην ειδικότητα τους περισσότερους από αυτούς, τους εξάγει στις Ευρωπαϊκές χώρες για να εργασθούν σε θέσεις υποδεέστερες των προσόντων τους. Δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει ωστόσο ότι αμείβονται διπλάσια και πολλές φορές τριπλάσια από έναν Τακτικό Καθηγητή Πανεπιστημίου ή έναν Συντονιστή Διευθυντή του ΕΣΥ. Το κυριότερο όμως είναι ότι ελπίζουν και έχουν κάποιες ίσως λίγες προοπτικές για εξέλιξη. Η εταιρεία μας από καινού με την Πολιτεία θα πρέπει να θεοπίσει κίνητρα για να προσελκύσει ειδικευόμενους στην ειδικότητα. Μέχρι τότε θα πρέπει επειγόντως να θεσμοθετηθούν κίνητρα για την παραμονή ειδικευμένων στην χώρα μας.

2001 - 2013

458 Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΕΞΩΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Οι Τεχνικοί Εξωσωματικής Κυκλοφορίας

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ	1	ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ
	2	ΤΖΗΜΑ ΜΑΡΙΑ
	3	ΧΕΛΙΔΩΝΗ ΠΟΥΛΥΞΗΝΗ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ	1	ΚΟΛΛΙΑ ΜΑΡΙΑ
	2	ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΑΙΚ.
	3	ΠΑΠΑΔΑΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΠΑΙΔΩΝ ΑΓ.ΣΟΦΙΑ		ΜΙΝΤΖΑΡΙΑΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
-----------------	--	----------------------

401	1	ΣΤΕΡΤΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΑ
	2	ΡΑΜΜΟΥ ΑΘΗΝΑ
	3	ΚΑΓΓΕΛΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
	4	εκτl USA

ΑΤΤΙΚΟ	1	ΜΟΣΧΟΒΟΣ ΘΕΟΔΩΣΙΟΣ
--------	---	--------------------

ΑΠΟΛΩΔΙΟ	1	ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ	Καλύτερι ΕΥΡΩ/ΝΙΚΗ
----------	---	----------------------	-----------------------

ΕΡΡΙΚΟΣ ΝΤΥΝΑΝ	1	ΤΣΙΟΡΒΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
----------------	---	------------------

ΕΥΡΩΚΛΙΝΙΚΗ	1	ΣΤΕΝΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
	2	ΜΑΡΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΙΑΤΡΙΚΟ	1	SPORLEDER RALF
---------	---	----------------

ΥΓΕΙΑ	1	ΣΚΙΑΔΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	Και ΙΑΣΩ
	2	ΛΑΖΑΡΟΣ ΗΛΙΑΣ	
	3	ΣΑΤΡΑΤΖΕΜΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	

ΙΑΣΩ	1	SCHAFER KARIN
------	---	---------------

ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝ	1	ΡΑΓΓΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
--------------	---	-----------------

ΜΗΤΕΡΑ	1	ΖΑΒΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ
--------	---	------------------------

ΜΕΔΙΤΕΡΡΑΝΕΟ	1	ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
--------------	---	---------------------

ΩΝΑΣΕΙΟ	1	ΛΙΔΩΡΙΚΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	Προς συν/ση
	2	ΜΑΡΑΚΗ ΠΗΓΗ	
	3	ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	
	4	ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	
	5	ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗ ΜΑΧΗ	
	6	ΣΑΚΟΡΑΦΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	
	7	ΨΑΛΤΗ- ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΩΝ/ΝΑ	

ΕΦΥΓΑΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

- 1 ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΣ
- 2 ΑΡΧΟΝΤΙΔΗΣ ΦΩΤΙΟΣ
- 3 ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
- 4 CROCKET JIMMY

ΑΠΟΧΩΡΗΣΑΝ ΠΡΟ 15 ΕΤΙΑΣ

- 1 ΑΡΝΑΟΥΤΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ
- 2 ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ
- 3 ΣΠΑΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΑΠΕΒΙΩΣΕ

ΓΑΖΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΑΧΕΠΑ	1	ΓΚΑΤΣΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ
	2	ΔΕΛΙΟΥΠΟΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	1	ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ
	2	ΣΟΦΙΑΝΙΔΟΥ ΑΙΚ.

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ	1	ΚΑΛΑΙΤΖΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
	2	ΜΑΛΑΜΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
	3	ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΕΝΟΓΛΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΑΓΙΟ ΛΟΥΚΑ	1	ΔΡΕΝΟΥ ΠΕΤΡΟΥΛΑ
	2	ΚΕΡΕΜΙΔΗΣ ΙΣΣΑΚ
	3	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΝΙΚΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ	1	ΧΑΟΥΠΣ ΑΛΕΞΑΝΡΑ
----------------	---	-----------------

ΔΙΑΒΛΑΚΑΝΙΚΟ		Εξυπηρετείται από συναδέλφους άλλων κέντρων
--------------	--	---

ΚΥΑΝΟΥΣ - EUROMEDICA	1	ΒΕΡΕΣΟΓΛΟΥ ΕΛΕΝΗ
	2	ΤΣΟΡΤΟΥΚΤΣΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

Καλύτερου περιερισσικά διάφορα κέντρα	1	ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
	2	ΤΣΟΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

ΡΙΟ	1	ΣΟΥΛΕΛΕΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
	2	ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ	1	ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ
	2	ΜΑΚΡΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΛΑΡΙΣΑ	1	ΜΗΤΗΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
	2	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΑΛΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	1	ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
	2	ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ

CRETA INTERCLINIC	1	ΣΑΜΑΡΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
-------------------	---	-------------------

ΠΕΠΑΝΓΗ -ΚΡΗΤΗ	1	ΘΕΟΔΩΣΑΚΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ
----------------	---	---------------------

ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΘΗΚΑΝ

- 1 ΚΑΤΣΑΜΠΕΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
- 2 ΚΑΣΑΠΛΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ
- 3 ΚΡΗΤΙΚΟΥ JOYCE
- 4 ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
- 5 ΜΠΕΙΝΜΠΡΙΤΖ ΠΩΛΙΝ
- 6 ΚΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΦΑΝΗ
- 7 ΜΠΕΣΖΕΒΕΓΚΗ ΧΡΥΣΑΝΘΗ
- 8 ΤΣΙΑΗ ΣΩΗ

ΑΝΕΡΓΟΣ

ΧΟΛΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Χ. Μπεζεβέγκν.
Πρόεδρος του Συλλόγου Τ.Ε.Κ.
(1992 - 2013)

Ι. Κερεμιδής.
Πρόεδρος του Συλλόγου Τ.Ε.Κ.
(2013 - σήμερα)

Α. Σακοράφας.
Ο αρχαιότερος εν ενεργεία
Τεχνικός εξωσωματικής
κυκλοφορίας
(1972 - σήμερα)

Η Ελληνική Εταιρεία Χειρουργών Θώρακος - Καρδιάς και Αγγείων

Το 1986 ιδρύθηκε επιστημονικό σωματείο με την επωνυμία «Ελληνική Εταιρεία Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων», το οποίο μετεξελίχθηκε το 2008 και σε επαγγελματική εταιρεία, με νέο καταστατικό και μετονομάστηκε σε «Ελληνική Εταιρεία Χειρουργών Θώρακος - Καρδιάς - Αγγείων». Έδρα της Εταιρείας είναι η Αθήνα και συγκεκριμένα τα γραφεία της Ελληνικής Χειρουργικής Εταιρείας (Αρτης 1, Αμπελόκηποι, 11523, Αθήνα). Σκοπός της Εταιρείας είναι η προαγωγή της Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων στην Ελλάδα, δηλαδή της ειδικότητας που δημιουργήθηκε για τη διάγνωση και θεραπεία των νοσημάτων που προσβάλλουν τα όργανα της θωρακικής κοιλότητας και που αποβλέπει στη χειρουργική θεραπεία των συγγενών και επίκτητων νόσων της καρδιάς, των μεγάλων αγγείων, του τραχειοβρογχικού δέντρου, των πνευμόνων, του οισοφάγου και του θωρακικού τοιχώματος. Ο σκοπός της Εταιρείας επιδιώκεται με την οργάνωση επιστημονικών συνεδριάσεων, σεμιναρίων, συνεδρίων, καθώς και με τη συγκρότηση επιτροπών για τη μελέτη θεμάτων που αφορούν στην προαγωγή της Χειρουργικής Θώρακος και Καρδιάς.

Η Εταιρεία διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο που εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση μεταξύ των τακτικών μελών της ανά διετία. Το Δ.Σ. αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, το Γενικό Γραμματέα, τον Ειδικό γραμματέα, τον Ταμία, τους δύο Συμβούλους και τα Αναπληρωματικά Μέλη. Σήμερα η Εταιρεία εκπροσωπεί την ειδικότητα και τα μέλη της σε επιτροπές των Υπουργείων, Επιστημονικών Συλλόγων και άλλων Επιστημονικών Εταιρειών στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

◀ Το επίσημο site της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α. www.hctss.gr

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

Αργύριος Κονταζής
1988 - 1990

Ιωάννης Παπαϊωάννου
1990-1992

Νικόλαος Έξαρχος
1992-1994

Γεώργιος Σανούδος
1994-1997

Παν. Παναγιωτόπουλος
1997-1999

Αλκιβιάδης Μιχάλης
1999-2001

Ίων Μπελλένης
2001-2003

Χρήστος Λόλιας
2003-2005

Παναγιώτης Σπανός
2005-2007

Χρ. Παπακωνσταντίνου
2007-2009 (1η θητεία)

Χρ. Παπακωνσταντίνου
2009-2012 (2η θητεία)

Δημήτριος Δουγένης
2012-2014

Το νέο Δ.Σ. της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α.

Π. Αντωνιάσης, Μέλος
Δ. Αγγουράς, Ειδικός Γραμματέας
Κ. Τσακίριδης, Γενικός Γραμματέας
Κ. Αθανασιάδη, Πρόεδρος
Ν. Δασιμόνας, Μέλος
Α. Καλκούρηδης, Ταμίας
Σ. Πράπας, Επερχόμενος Πρόεδρος

Τα Πανελλήνια Συνέδρια της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α.

Προσκεκλημένοι:

F. Benetti
P. Deverall
Ph. Dartevelle
K. Mavroudis

4ο Πανελλήνιο και 1ο Βαλκανικό Συνέδριο
Κως, 5-8 Σεπτεμβρίου 2002,
Επιστημονικός Πρόεδρος: Ίων Μπελλένης

Προσκεκλημένοι:

A. Carpentier
S. Elias
K. Jayasingham
C. Munerato
O. Oto
D. Shore
P.K.H. Walton

5ο Πανελλήνιο και 2ο Βαλκανικό Συνέδριο
Αθήνα, 21-23 Οκτωβρίου 2004,
Επιστημονικός Πρόεδρος: Χρήστος Λόλας

Προσκεκλημένοι:

M. Yacoub
S. Westaby
M. Stueber
F. Venuta
W. Walker
W. Klemm
R. Khalafi
J. Robin
C. Mestres
P. Sergeant
G. Tolis
H. Jacob
T. Carrel

6ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Θεσσαλονίκη, 9-11 Νοεμβρίου 2006,
Επιστημονικός Πρόεδρος: Παναγιώτης Σπανός

Προσκεκλημένοι:

J. Kovac
R. Lange
P. Tassani-Prell
A. Yilmaz
R. De Paulis
K. Plestis
H. Jacob
M. Czerny
G. Ladas
S. Holzeroglu
C. Choong

P. Dartevelle
S. Westaby
R. Körfer
A. Khaghani
T. Kofidis
A. Gershlick
D. Taggart

7ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Θεσσαλονίκη, 28-30 Νοεμβρίου 2008,
Επιστημονικός Πρόεδρος: Χρ. Παπακωνσταντίνου

Προσκεκλημένοι:

L. Lang-Lazdunski
M. Castella
M. Pazzi
K. Mavroudis
P. Parier
K. Plestis
J. Eleftheriades

8ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Αθήνα, 21-23 Οκτωβρίου 2010,
Επιστημονικοί Πρόεδροι: Κ. Αθανασιάδη - Π. Δεδεβλιάς

9ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Θεσσαλονίκη, 23-24 Νοεμβρίου 2012,
Επιστημονικός Πρόεδρος: Χρ. Παπακωνσταντίνου

◀ Το επερχόμενο
10ο Συνέδριο
του 2014

2001-2013

462 Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013
 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα Διεθνή Συνέδρια στην Ελλάδα

3rd International Meeting & 10th Anniversary of the Onassis Cardiac Surgery Center
Athens, Greece, 10 - 12 April, 2003
Chairman: D. Kremastinos

4th International Meeting of the Onassis Cardiac Surgery Center
Athens, Greece, 30 November - 2 December, 2006
Chairman: G. Palatianos

5th International Meeting of the Onassis Cardiac Surgery Center
Athens, Greece, 16 - 18 September, 2010
Chairman: G. Palatianos

1st Euro-Asian Bridge and 3rd Anniversary Congress of Henry Dynant Hospital
Athens, Greece, 16 - 17 January, 2004
Chairman: Sotirios Prapas

2nd Euro-Asian Bridge and 4th Anniversary Congress of Henry Dynant Hospital
Mykonos, Greece, 6-7 June, 2005
Chairman: Sotirios Prapas

54th ESCVS Congress
Athens, Greece, 19 - 28 May, 2005
Chairman: George Palatianos

54^ο Διεθνές Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Καρδιοαγγειοχειρουργικής

Ολοκληρώθηκε επιτυχώς η 54^η Συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Καρδιοαγγειοχειρουργικής (ESCVS) στην Αθήνα, από τις 19 έως τις 28 Μαΐου 2005. Το συνέδριο είχε ως θέμα «Ευρωπαϊκή Καρδιοαγγειοχειρουργική: Προκλήσεις και Προοπτικές». Ο πρόεδρος της Εταιρείας, Γεώργιος Παλιτιάνος, παρουσίασε την ομιλία του με τίτλο «Ευρωπαϊκή Καρδιοαγγειοχειρουργική: Προκλήσεις και Προοπτικές».

18th WSCTS Congress
Kos, Greece, 30 April - 3 May 2008
Chairman: Sotirios Prapas

Οι επτά Σοφοί της καρδιοχειρουργικής

1st Meeting of Seven Wise Men in Cardiac Surgery
Athens & Delphi, Greece, 11 - 12 May, 2007
Chairman: Christos Lolos

1st MIECT Congress
Thessaloniki, Greece,
13 - 14 June, 2014
Chairman: Kyriakos Anastasiadis

Ηταν λίγο μετά το 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΕΕΧΘΚΑ το 2012 στη Θεσσαλονίκη, όταν ο φίλος Δημήτρης Δουγένης, της ίδιας γενιάς του 54, πρωταγωνιστής των εξελίξεων στο Πανεπιστήμιο Πατρών από την δεκαετία του 90 έως σήμερα και τακτικός Καθηγητής, μου εκμυστηρεύτηκε την πρόθεσή του να οργανώσει στα πλαίσια του επόμενου συνεδρίου μια συνάντηση των Ελλήνων Καρδιοχειρουργών της διασποράς. Ξέραμε και οι δύο ότι το Ελληνικό δαιμόνιο και αυτές οι επιγενετικές εγγραφές της αρχαίας σοφίας στα γονίδιά μας, είχαν ως αποτέλεσμα την ανάδειξη Ελλήνων της διασποράς σε κορυφαίες επιστημονικές θέσεις στις χώρες που ζουν. Με μιας, αναφέραμε τα ονόματα σπουδαίων ελλήνων Θωρακοκαρδιοχειρουργών στις ΗΠΑ, την Ευρώπη και την Αυστραλία, όπως του Π.Σύμμα, του Ν. Κουτσούκου, του Ι. Ελευθεριάδη, του Κ. Μαουρούδη, του James Τατούλη, του Gus Βλαχάκη, καθώς και νεότερων όπως του Θ. Βασιλειάδη, του Αυξ. Κολαγκού, του Γ. Σταμάτη, του Θ. Αθανασίου, του Γ. Τόλη Jr. και άλλων. Ξέραμε ακόμη, ότι στις μέρες της κρίσης πολλοί φιλόδοξοι νέοι καρδιοχειρουργοί, αναζητώντας θέσεις εργασίας, στελέχωναν κέντρα του εξωτερικού, κυρίως της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Και τέλος, ξέραμε ότι ο αρχικός αυτός κατάλογος ήταν ένα αντιπροσωπευτικό μόνο δείγμα, καθ' όσον υπήρχαν πολλά ακόμα ονόματα συναδέλφων μας στο εξωτερικό που δεν μας ήταν γνωστά.

Είναι αλήθεια, ότι πριν τον Δημήτρη, ο Χρήστος Λόλας, τόσο πολυπράγμων και με ανοικτό ορίζοντα, είχε φέρει στην Ελλάδα, στα πλαίσια της συνάντησης των «Επτά σοφών της καρδιοχειρουργικής» το 2007, κορυφαία ονόματα καρδιοχειρουργών της διασποράς που πλαισίωσαν τους τιμώμενους. Κι ακόμη, ότι ήταν αρκετές οι ατομικές προσκλήσεις με αφορμή συνέδρια ή συνεργασίες. Αυτό, όμως, που εμπνεύστηκε ο Δημήτρης Δουγένης, ξεπερνούσε κάθε προηγούμενη απόπειρα και δημιουργούσε ιστορία. Το ακολούθησα χωρίς δεύτερη σκέψη και μάλιστα μου έκανε την τιμή να με ορίσει Γενικό Γραμματέα αυτής της συνάντησης. Παράλληλα, η ιδέα παρακίνησε και άλλους συναδέλφους για την υλοποίηση, όπως κυρίαρχα τους Μιχάλη Αργυρίου, Κυριάκο Αναστασιάδη, Νικόλαο Τσιλιμίγκα, και άλλους. Προσωπικά πιστεύω ότι πρόσφερα και όλοι μαζί προσφέραμε, τα λιγότερα. Η επιτυχία του εγχειρήματος ανήκει στον Δημήτρη Δουγένη από την αρχή ως το τέλος. Εμπνεύστηκε τη συνάντηση, την διοργάνωσε, την έκανε πραγματικότητα και την λάμπησε, εντάσσοντάς την στα πλαίσια της ευρύτερης προσπάθειας οργάνωσης της Ελληνικής διασποράς. Ο ρόλος του Γιώργου Αθανασιάδη, Επιμελητή του «Κοργιαλένιου-Μπενάκειου» νοσοκομείου Αθηνών, ήταν στην περίπτωση αυτή καταλυτική. Συνέδεσε την Εταιρία μας με το ΚΕΣΥ και τον Πρόεδρο του Παναγιώτη Σκανδαλάκη, καθώς και με τον εκπρόσωπο του Υπουργείου Εξωτερικών και η προσπάθεια έγινε Εθνική.

Το αποτέλεσμα της, το απολαύσαμε και το χαρήκαμε στις μέρες του συνεδρίου και των παράλληλων εκδηλώσεων. Η παρουσία όλων των συναδέλφων της διασποράς παλαιότερων και νεότερων, έδειξε τη λαχτάρα τους να διασυνδεθούν με την μητέρα πατρίδα καθώς και με την Εταιρία μας, ανέδειξε την πρόθεσή τους για μονιμότερη επικοινωνία και ανέβασε το σίδημα της εθνικής συνείδησης και αλληλεγγύης των Πανελλήνων σε μία δύσκολη περίοδο κρίσης θεσμών και οικονομίας. Παράλληλα, οι υψηλού επιπέδου διαλέξεις από την μεριά τους στα πλαίσια του συνεδρίου, έβαλαν πολύ ψηλά τον πήχη για το επόμενο.

Αγαπητοί συνάδελφοι, θεωρώ ότι με την ολοκλήρωση των εργασιών του 10^{ου} Συνεδρίου της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α. δεν καταγράφηκε απλά η πρώτη συνάντηση των Ελλήνων Χειρουργών Θώρακα και Καρδιάς της διασποράς. Δημιουργήθηκε ένας θεσμός. Δημιουργήθηκε ένας διάλογος επικοινωνίας, ένα «επιστημονικό διαδίκτυο», που πέραν της ανταλλαγής εμπειριών και γνώσης, εμπειρικές έννοιες που μας καταξίωσαν ως έθνος ανά τους αιώνες, εμπειρικές νόστος, αλληλεγγύη, συναίσθημα, μνήμες και προοπτική. Οφείλουμε να συγχαρούμε εγκάρδια τον Δημήτρη Δουγένη, και πάνω απ' όλα να ενδυναμώσουμε την προσπάθεια που ξεκίνησε.

Για την ιστορία, στις 22/11/2014 συστάθηκε η επιστημονική Εταιρεία «Greek Diaspora». Ίδρυτικά της μέλη πέραν εκείνων της Εταιρείας, οι Π. Σύμμας, επίτιμος Πρόεδρος του Δ.Σ., Ν. Κουτσούκος, Πρόεδρος, James Τατούλης, Αντιπρόεδρος, Επίσης, οι Ι. Τζαναβάρος, Μάριος Τάνος, Γεώργιος Πολυχρονόπουλος, Κωνσταντίνος Παπαγιαννόπουλος, Παναγιώτης Αρτεμίου, Όλιβερ Λιακόπουλος, Αλέξανδρος Παράφορος, Θεόφιλος Κωλέτης, Κωνσταντίνος Τσαγκάκης, Γεώργιος Τόλης jr., Θόδωρος Αθανασίου, Θωμάς Θεολόγου, Στέφανος Δεμερτζής, Β. Τετζέρης, μέλη.

Από Ελληνικής πλευράς, στο Δ.Σ. θα συμμετέχει με τον τίτλο του Γενικού Γραμματέα ο εκάστος απερχόμενος Πρόεδρος της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α., που στην προκείμενη περίπτωση είναι ο Δημήτρης Δουγένης. Πρόσασή μου θα είναι να παραμείνω ως ιαθίβιος γραμματέας, για να προωθήσει με την ίδια θερμότητα, εμπνευση και διορατικότητα τους επόμενους στόχους αυτού του θεσμού. Ο μέλος του Δ.Σ. της «Greek Diaspora» και αντιπρόεδρος του Δ.Σ. της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α., έχω επίσης ήδη καταθέσει και έγινε ομόφωνα αποδεκτό από την πρόεδρο Καλλιόπη Αθανασιάδη και τα άλλα μέλη, το αίτημα για την απονομή δημόσιας εύφημης μνείας στον Δ. Δουγένη για την θεμελίωση της «Greek Diaspora».

Φίλε Δημήτρη, θερμά συγκαρτηρήρια! Απέδειξες ότι στη χώρα μας, την ιστορία, όπως τραγούδησε κι ο σπουδαίος Δ. Σαββόπουλος, την γράφουν οι παρές. Και είσαι ένας απ' αυτούς που έδειξες το δρόμο και το κατάφερες. Από όλους μας ένα μεγάλο μπράβο!

Σωτήρης Πράπας

Διαπρεπείς Έλληνες Καρδιοχειρουργοί της Διασποράς

Παναγιώτης Σύμπας

«The voyage of a shepherd boy». Με αυτό τον τίτλο επέλεξε να παρουσιάσει την αυτοβιογραφία του, πριν μερικά χρόνια, στην προσπάθειά του να αναδείξει τις δυσκολίες μιας πορείας που ξεκίνησε από ένα χωριό της περιφέρειας

Καστοριάς, υπέμεινε τις κακοτυχίες ενός παγκοσμίου αλλά και ενός εμφυλίου πολέμου, για να καταλήξει σε ένα από τα μεγαλύτερα Πανεπιστημιακά ιδρύματα της Αμερικής. Απόφοιτος του εξετασίου Γυμνασίου Καστοριάς, φοίτησε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου «Αριστοτέλειο» Θεσσαλονίκης και βρέθηκε στο Nashville, όπου κατάφερε να ενταχθεί ως ειδικευόμενος της Γενικής Χειρουργικής στο Νοσοκομείο «Vanderbilt University Hospital». Ακολούθησε ένα διετές Postdoctoral Fellowship στην Καρδια-Θωρακοχειρουργική στο Νοσοκομείο «St. Louis» του Missouri, για να ενταχθεί εν τέλει στο δυναμικό της Ιατρικής Σχολής της Ατλάντα, όπου από το 1973 κατέχει θέση Professor of Cardio-Thoracic Surgery.

Θεωρείται -και για το λόγο αυτό έχει βραβευτεί- ως ένας εκ των ειδημόνων στην Αμερική, στους τομείς της ανεπάρκειας αορτικής βαλβίδας, της βακτηριακής ενδοκαρδίτιδας, της πνευμονικής εμβολής της περικαρδίτιδας, των καρδιακών νεοπλασμών, καθώς και των θωρακικών τραυμάτων. Η εμπειρία του αποτυπώθηκε σε σειρά εργασιών που φτάνουν τις 144 περίπου. Η απόφασή του να συγγράψει την αυτοβιογραφία του συνδέεται με την επιθυμία του να αφήσει παρακαταθήκη στα παιδιά του τη διδαχή πως το όνειρο γίνεται πραγματικότητα, αρκεί να εμπιστοσούν με πάθος και δύναμη.

James Τατούλης

Με τον τίτλο «από τις φτερές ζαχαροκάλαμων στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης» παρουσιάζεται μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του ιδρύματος, ένας εκ των διασημότερων για Καρδιοχειρουργών παγκοσμίως, ο οποίος σε ηλικία πέντε ετών περίπου έφτασε με τους γονείς του στη Μελβούρνη σε αναζήτηση μιας ευνοϊότερης προοπτικής. Αποφοίτησε από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Μελβούρνης το 1972 και ειδικεύτηκε αρχικά στη Γενική Χειρουργική στο Νοσοκομείο «Royal Melbourne Hospitals» και ως Fellow στο Νοσοκομείο «Royal Australasian College of Surgeons Hospital». Ένα χρόνο αργότερα, βρέθηκε στην Αμερική, όπου εργάστηκε ως Cardio-pulmonary Fellow στο Πανεπιστήμιο του Oregon και μετέπειτα ως Senior Cardiac Surgery Resident, στο Νοσοκομείο «Case Western Reserve» του Cleveland. Πήρε Master στη Χειρουργική και εκπόνησε τη Διδακτορική Διατριβή του στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης το 2005.

Από το Νοέμβριο του 1981 έως και σήμερα, υπηρετεί ως Καρδιο-Θωρακοχειρουργός στο Νοσοκομείο «Royal Melbourne Hospitals», κατέχοντας μάλιστα Διευθυντή της αντίστοιχης κλινικής, από το 1988. Παράλληλα, το 2007 αναγορεύθηκε Professor of Cardio-Thoracic Surgery στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης και Chief Medical Advisor του National Heart Foundation of Australia. Για την προσφορά του στην επιστήμη, έχει βραβευθεί πολλές φορές τόσο στη χώρα του όσο και στην Αμερική, ενώ οι μελέτες του αναφορικά με τη βατότητα των αρτηριακών μοσχευμάτων μακροχρόνια θεωρούνται οι πλέον έγκυρες παγκοσμίως.

Νικόλαος Κουτσούκος

Μετά από 54 ολόκληρα χρόνια άσκησης της Καρδιοχειρουργικής επιστήμης και όντας ακόμη εν ενεργεία, δικαίως αποτελεί έναν από τους πλέον αναγνωρισμένους και καταξιωμένους εκπαιδευτές της παγκοσμίως. Απόφοιτος του Πανεπιστημίου του Michigan, σπούδασε

στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου «Washington University» και κατόπιν ειδικεύθηκε στη Χειρουργική Καρδιάς, Θώρακα και Αγγείων στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Alabama. Διατήρησε επί δύο δεκα χρόνια θέση Διευθυντή της Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Jewish Hospital» του St. Louis, ενώ το ίδιο διάστημα διετέλεσε Καθηγητής Χειρουργικής στο Πανεπιστήμιο του Washington. Από το 1996 έως και σήμερα, συνεργάζεται με το Νοσοκομείο «Missouri Baptist Medical Center» στο St. Louis.

Η προσφορά του στην εξέλιξη της Καρδιοχειρουργικής έχει αναγνωριστεί πολλές φορές, εκφραζόμενη με πλήθος τιμητικών βραβείσεων και διακρίσεων. Ξεχωρίζει εκείνη από το ίδρυμα «Bicuspid Aortic Foundation» για την έμπνευση της «button technique» που απολοίοσε εν μέρη την εγχείρηση Bentall, καθιστώντας τη πιο προσιτή στη χρήση, καθώς και το βραβείο «Antoine Marfan Award» τόσο για την εν γένει συμβολή του στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και ως αναγνώριση της πρωτοποριακής του δουλειάς στην βελτιστοποίηση της χειρουργικής επί της αορτής και των βαλβίδων σε ασθενείς που πάσχουν από σύνδρομο Marfan. Σε επίπεδο έρευνας, τα πρωτόκολλα που διενήργησε αναφορικά με την χρήση υποθερμίας υπήρξαν καταλυτικά, συμβάλλοντας στην αύξηση της επιβίωσης, τη μείωση των επιπλοκών και την ελαστικοποίηση της νεφρικής

Κωνσταντίνος Μαυρουδής

Την ώρα που η Ελλάδα βυθίζεται στη δεινή του εμφυλίου, κι όντας μόλις ενός έτους μετανάστευσε στην Αμερική, όπου έμελλε να αναγνωριστεί ως ένας από τους καλύτερους Παιδοκαρδιοχειρουργούς παγκοσμίως. Ως μαθητής ακόμη, στο Jersey, διέπρεπε τόσο στο δημόσιο σχολείο όσο και στις αθλητικές εκδηλώσεις, με αποτέλεσμα την ένταξή του στο Πανεπιστήμιο «Rutgers University», όπου σπούδασε Βιολογία και Τέχνη. Κατόπιν, εισήχθη κι ολοκλήρωσε την φοίτησή του το 1973 στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου «Virginia School of Medicine», πραγματοποιώντας την ειδίκευσή του στην Γενική Χειρουργική και Καρδιοχειρουργική στο Πανεπιστήμιο California-San Francisco, όπου παρέμεινε για μια επιπλέον διετία, ως Research Fellow. Εργάστηκε αρχικά στο Πανεπιστήμιο «University of Louisville School of Medicine», αναλαμβάνοντας καθήκοντα Διευθυντή της Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής και παράλληλα την έδρα του Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής. Αργότερα, συνεργάστηκε με το Νοσοκομείο «Children's Memorial Hospital-Northwestern University», ενώ το 2008 εντάχθηκε στο δυναμικό της περίφημης Cleveland Clinic, ως Διευθυντής της Κλινικής Παιδοκαρδιοχειρουργικής και Συγγενών Καρδιοπαθειών. Από το 2012 έως και σήμερα, κατέχει ανάλογη θέση στο Νοσοκομείο «Johns Hopkins Children's Heart Surgery».

Η Ακαδημαϊκή του προσφορά περιλαμβάνει τη συγγραφή πέραν των 400 εργασιών, ενώ ο ίδιος διατέλει Editor στο περιοδικό «Pediatric Cardiac Surgery». Με το κλινικό του έργο έχει συνδράμει καταλυτικά στην αντιμετώπιση πολύπλοκων συγγενών καρδιοπαθειών σε παιδιά και ενήλικες, αρρυθμιών, καθώς και της στεφανιαίας παράκαμψης στα παιδιά.

John Eleutheriades

Αριστούχος απόφοιτος του Πανεπιστημίου Yale στα πεδία της Φυσικής, Γαλλικών και Ψυχολογίας, εισάχθηκε στην Ιατρική Σχολή του ίδιου ιδρύματος, όπου και μετέπειτα ειδικεύτηκε αρχικά στη Γενική Χειρουργική και κατόπιν στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική. Σήμερα,

διηγετεί έδρα Καθηγητή τόσο στο Πανεπιστήμιο Yale όσο και στο «William W.L. Glenn», καθώς ταυτόχρονα θέση Διευθυντή της Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής στα Νοσοκομεία «Yale University Hospital» και «Yale New Haven Hospital». Παράλληλα, διευθύνει το Κέντρο Θωρακικής Αορτικής Ασθένειας στο Yale, που αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες εγκαταστάσεις στις ΗΠΑ, αναφορικά με την αντιμετώπιση και θεραπεία στη διαστολή της θωρακικής αορτής, ενώ διενεργεί πρωτοποριακά ερευνητικά πρωτόκολλα σε τεχνικές μεταμόσχευσης της καρδιάς, καθώς και άλλα που αφορούν στην ταυτοποίηση των γενετικών μεταλλάξεων που ευθύνονται για τα ανευρύσματα της θωρακικής αορτής, σε συνεργασία με την Celera Diagnostics.

Διετέλεσε Πρόεδρος του Connecticut Chapter of the American College of Cardiology και μέλος του Εθνικού Board of Governors of the College, αλλά και Πρόεδρος του Διεθνούς Κολλεγίου Αγγειολογίας. Συνέγραψε και δημοσίευσε περί τις 200 επιστημονικές εργασίες, ενώ αποτελεί μέλος της Συντακτικής Επιτροπής τεσσάρων διακεκριμένων ιατρικών εντύπων. Έχει βραβευτεί για τη συνεισφορά του στην κλινική έρευνα, καθώς και για την ικανότητά του στη διδασκαλία και στην καθοδήγηση των ειδικευομένων του, με το βραβείο Socrates Award.

George Tolyis Jr

Η αριστεία της προσωπικότητας του πατέρα λειτούργησε καταλυτικά στην εξέλιξή του, καθώς η πορεία και οι επιλογές του διακρίνονται από ποιότητα και ήθος, με αποτέλεσμα ο ίδιος να διαπρέπει τόσο σε κλινικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο. Απόφοιτος του Πανεπιστημίου Yale, με

Bachelor και Master στη Μοριακή Βιοφυσική και Βιοχημεία, έλαβε πτυχίο Ιατρικής από το Πανεπιστήμιο του Harvard, ενώ πραγματοποιήσε την εξειδίκευσή του στη Γενική Χειρουργική στο Νοσοκομείο της Μασαχουσέτης και στην Καρδιοχειρουργική στο Νοσοκομείο «Yale New Haven Hospital». Έκτοτε ολοκλήρωσε ένα advanced aortic fellowship στο Νοσοκομείο «Mount Sinai Hospital» της Νέας Υόρκης, εντάχθηκε στο δυναμικό του Νοσοκομείου «Lenox Hill Hospital», σε θέση Διευθυντή Χειρουργικής επί της Αορτής, και κατόπιν βρέθηκε στο Νοσοκομείο «St. Elizabeth's Medical Center» ως Διευθυντής του Τμήματος Χειρουργικής Καρδιάς και Θώρακα. Από τον Ιούλιο του 2014, ωστόσο, εγκαινιάσε εκ νέου τη συνεργασία του με το Νοσοκομείο «Massachusetts General Hospital».

Σε κλινικό επίπεδο, το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στις πολύπλοκες και υψηλού ρίσκου Καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των εγχειρήσεων επί των βαλβίδων, τις στεφανιαίες παρακλήμεις, τις επανοχειρήσεις, καθώς και τα χειρουργεία επί της αορτής, ενώ έχει επιδείξει προσαρμοστικό στη χρήση των μαστικών αρτηριών για τη διενέργεια εγχειρήσεων Bypass. Ερευνητικά ασχολείται με την μείωση της καρδιακής ανεπάρκειας και την αποφυγή επεισοδίων σε ασθενείς που υποβάλλονται σε Bypass.

Gus Vlachakis

Η εισαγωγή του στο διαβόητο Πανεπιστήμιο «Massachusetts Institute of Technology» θεωρήθηκε καθ' όλα αναμενόμενη, λαμβάνοντας υπόψη τις υψηλές του επιδόσεις όντας ακόμη μαθητής, που αναδείκνυαν ένα σίγαστο πνεύμα μοναδικής ευφυΐας. Αποφοίτησε με πτυχία στη

Μηχανική και τη Βιοχημεία, αλλά προφανώς δεν ήταν αρκετά, με αποτέλεσμα την ένταξή του στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Harvard. Η εκπαίδευσή του στη Γενική Χειρουργική και Καρδιοχειρουργική έλαβε χώρα στο Νοσοκομείο «Massachusetts General Hospital and Children's Hospital», της Βοστώνης, για να ακολουθήσει ένα τριετές ερευνητικό Fellowship με επικέντρωση την φυσιολογία της καρδιάς στο Cardiovascular Research Institute του Πανεπιστημίου California στο San Francisco. Έκτοτε, αποτελεί σημαντικό στέλεχος του Νοσοκομείου «Massachusetts General Hospital», κατέχει έδρα Καθηγητή Χειρουργικής, ενώ συνεργάζεται παράλληλα και με το Νοσοκομείο «Mass General Corrigan Minehan Heart Center», όπου και αποτελεί μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου στο πεδίο της Καρδιακής Ογκολογίας.

Το κλινικό του έργο περιλαμβάνει όλα τα φάσμα της σύγχρονης Καρδιοχειρουργικής πράξης, το ενδιαφέρον του ωστόσο επικεντρώνεται στις συγγενείς καρδιοπάθειες, στη χειρουργική επί των βαλβίδων με ειδίκευση στην επιδιόρθωση της μιτροειδούς, στη χειρουργική ηλεκτροφυσιολογικών αναμορφώσεων, τις μεταμοσχεύσεις και την υποστήριξη της κυκλοφορίας. Το Ακαδημαϊκό του έργο αποτυπώνεται στη συγγραφή περί των 146 εργασιών που αφορούν σε πολύπλοκα περιστατικά ασθενών, ενώ ταυτόχρονα εκπονήει ερευνητικά πρωτόκολλα αναφορικά με τη φυσιολογία της

Θάνος Αθανασίου

Η αποφοίτησή του από την Ιατρική Σχολή Αθηνών και η απόφασή του να ειδικευθεί στην Καρδιοχειρουργική θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εύλογη, καθώς συνδέεται με την λαμπρή εποχή της Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής και τους πρωταγωνιστές της να μεσουρανούν στο επιστημονικό προσκήνιο της χώρας. Αρχικά εντάχθηκε στο Νοσηλευτήριο «Ονόασιο Κ.Κ.» και μετέπειτα μετέβη στην Αγγλία, όπου και ολοκλήρωσε την εκπαίδευσή του. Η εξέλιξή του, από το 2004 που έλαβε τίτλο ειδίκευσης, έως και σήμερα κρίνεται εντυπωσιακή, καθώς κατάφερε να αναδειχθεί σε Professor of Cardiovascular Sciences & Cardiac Surgery στο Imperial College, ενώ παράλληλα να κατέχει μόνιμη θέση Consultant στα Νοσοκομεία «Hammersmith» και «St. Mary's Hospital».

Η σαφής προτίμησή του στα πεδία της Χειρουργικής της Αορτής, της στεφανιαίας παράκλμης, αλλά και των ελάχιστων χειρουργικών τεχνικών και Ρυθμιστικής, τον έχουν καταστήσει ως έναν από τους καλύτερους εκπαιδευτές σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ ο ίδιος και η ομάδα του έχουν αναγνωριστεί ως οι πλέον παραγωγικοί παγκοσμίως στον τομέα της έρευνας. Έχει συνεργήσει περισσότερες από 367 εργασίες, 63 κεφάλαια βιβλίων και δυο Ακαδημαϊκά textbooks, έχει δημοσιεύσει τουλάχιστον 50 εργασίες κι έχει επιβλέψει περί τις 50 μεταπτυχιακές και διδακτορικές διατριβές για την οποία προσφορά του και βραβεύτηκε με το Best Supervisor Award από το Imperial College.

Thomas Vasiliades

Απόφοιτος δεύτερης γενιάς μεταναστών, διαπρέπει σήμερα τόσο εντός όσο και εκτός χειρουργικών αιθουσών, όντας παράλληλα Consultant Καρδιο-Θωρακοχειρουργός στην πολιτεία της Αζόνας, όσο και Vice President of Medical Affairs της εταιρείας Medtronic/Corion Cardiovascular. Απόφοιτος της Πανεπιστημίου της North Carolina, φοιτητής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου «Εμού», όπου και πραγματοποίησε τη μεταπτυχιακή του διατριβή αλλά και την ειδικειά του στη Γενική Χειρουργική. Κατόπιν, ειδικεύθηκε στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική στο Πανεπιστήμιο του Michigan, για να εργαστεί ως αυτόνομος Καρδιοχειρουργός επί μια δεκαετία στην Pensacola της πολιτείας Florida. Το 2003, κατέλαβε θέση Αναπληρωτή Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο «Εμού», την οποία και διατήρησε έως το 2010, όταν και αποδέχθηκε τη θέση στην εταιρεία Medtronic. Το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στις Βιοτεχνολογία, καθώς και στο Healthcare Management.

Oliver Joannis Liakopoulos

Απόφοιτος της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Aachen, ειδικεύθηκε στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας, όπου και εκπόνησε τη διδακτορική Διατριβή του. Εργάστηκε ως Resident στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημίου του Aachen για ένα έτος, κατόπιν παρέμεινε για τέσσερα περίπου χρόνια στην αντιστοιχία κλινική του Πανεπιστημίου «Georg-August-Universität» στο Göttingen, ενώ για μια διετία βρέθηκε στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, ως Research Fellow. Με την επιστροφή του, το 2007, συνεργάστηκε εκ νέου με το Πανεπιστήμιο της Κολωνίας, έως και το 2013, όταν και εντάχθηκε στο δυναμικό του Νοσοκομείου «West-German Heart Center», του Πανεπιστημίου του Duisburg-Essen. Δραστηριοποιείται ενεργά στο γερμανικό CABG Trial, ενώ έχει βραβευτεί με το Research Award 2012 από το «Ulrich-Karsten Foundation» της German Society Thoracic and Cardiovascular Surgery.

Κωνσταντίνος Τσαγκάκης

Μετά από σπουδές στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Βιέννης και ειδικείωση σε νοσηλευτικά κέντρα της Γερμανίας, κατείχε θέση Consultant στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου «West German Heart Center» του Essen, ενώ παράλληλα είναι Διευθυντής του προγράμματος Χειρουργικής επί της Αερτικής Βαλβίδας. Το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στις minimal invasive τεχνικές και σε υβριδικά χειρουργεία.

Αλέξανδρος Παράφορος

Με το πέρασ της ειδικειάς του ξεκίνησε μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα πορεία, συνεργαζόμενος με τα μεγαλύτερα κέντρα της Γερμανίας. Αρχικά και για μια τριετία, εργάστηκε στο Νοσοκομείο «Heart Center Duisburg», ενώ από το 2004 έως και το 2010 κατείχε θέση Consultant στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «University Halle» του Wittenberg. Εκότε και μέχρι σήμερα, ανήκει στο δυναμικό της Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Krankenhaus der Barthelersheim Brüder» της πόλης Trier. Αν και το κλινικό του έργο περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα της σύγχρονης Καρδιοχειρουργικής ενήλικων, έχει επιδείξει ενδιαφέρον στον τομέα των μεταμοσχεύσεων και των συσκευών μηχανικής υποστήριξης.

Μάριος Τάνος

Με καταγωγή από την Αιμώκωστο της Κύπρου, φοίτησε στο Πανεπιστήμιο «Αριστοτέλειο» της Θεσσαλονίκης, ενώ μετέπειτα ειδικεύθηκε στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική στο Νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ» της Θεσσαλονίκης και «Ευαγγελισμός» της Αθήνας. Βρέθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου και μετεπιστήδευσε παρατρία στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «James Cook University Hospital», στο Middlesbrough. Σήμερα, ανήκει στο δυναμικό του Νοσοκομείου «Nicosia General Hospital» στη Λευκωσία της Κύπρου, όπου δραστηριοποιείται σε όλο το φάσμα της σύγχρονης Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής επιστήμης.

Θωμάς Θεολόγου

Με την ολοκλήρωση των σπουδών του στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Τριεστίνης Ιταλία, μετέβη στην Αγγλία, όπου ειδικεύτηκε αρχικά στη Γενική Χειρουργική, στο Νοσοκομείο «East Kent Deanery» και κατόπιν στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική στο Νοσοκομείο «Masters in Cardiothoracic Surgery» του Imperial College of London, ενώ πραγματοποιήσε rotation στο Νοσοκομείο «Royal Brompton Hospital», «Harefield», «Kings College» και «London Chest Hospital». Εργάστηκε για ένα έτος, ως Registrar στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Nottingham City Hospital», για ένα ακόμη έτος στο Νοσοκομείο «Liverpool Heart & Lung Hospital» και τέλος βρέθηκε για μια διετία στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Γενεύης, για μετακπαίδευση στην Παθολογοχειρουργική που αποτελεί και πεδίο ενδιαφέροντός του. Από το 2010, ανήκει στο δυναμικό του Νοσοκομείου «Liverpool Heart and Chest Hospital».

Κωνσταντίνος Παπαγιαννόπουλος

Απόφοιτος της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης, ειδικεύθηκε για μια δεκαετία στο Πανεπιστήμιο «Stellenbosch» του Cape Town στη Νότιο Αφρική, όπου και έλαβε τίτλο Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής ειδικείωσης. Βρέθηκε στην Αγγλία, στο Νοσοκομείο «Royal Brompton Hospital» το 1999, και στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Leuven στο Βέλγιο το 2000, όπου και παρακολούθησε μεταπτυχιακό πρόγραμμα στη Θωρακοχειρουργική. Ένα χρόνο αργότερα, κατέλαβε θέση Consultant στη Θωρακοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου «St. James's» στην πόλη Leeds, όπου και παραμένει έως και σήμερα ως Senior Consultant. Έχει υιοθετήσει minimally invasive τεχνικές για την αντιμετώπιση των θωρακικών παθήσεων, με αποτέλεσμα η κλινική του να αναγνωρίζεται ως μια από τις πλέον επιτυχημένες στον τομέα παγκοσμίως.

Παναγιώτης Αρτεμίου

Assistant Professor στην Καρδιοχειρουργική στο Πανεπιστήμιο του *Jan Pawel Satski* στο Κοσιτσε της Σλαβίας

Θεόφιλος Κωλέτης

Η Καρδιοχειρουργική στο Δημόσιο Τομέα

«Ιπποκράτειο»

Κ. Τριανταφύλλου

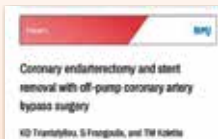

Γ. Οικονομόπουλος

Η διαχρονικά επιτυχής πορεία των ιστορικών Καρδιοχειρουργικών Κλινικών του Νοσοκομείου «Ιπποκράτειο» της Αθήνας, συνεχίστηκε ανελλιπώς, με τους Εμμανουήλ Χλαπούτακη και Ιωάννη Παπαϊωάννου, έως το 2004, να διατηρούν Διευθυντικές θέσεις, παράγοντας ένα αξιόλογο, σε ποιότητα και ποσότητα, κλινικό και Ακαδημαϊκό έργο, εκπαιδεύοντας παράλληλα μεγάλο αριθμό Καρδιοχειρουργών. Για την επόμενη διετία, ο Δημήτριος Λεωνίδας τέθηκε επικεφαλής και των δυο κλινικών, μέχρι την επιβαλλόμενη αποχώρησή του, με αποτέλεσμα το 2007, μια νέα τάξη πραγμάτων να δημιουργηθεί, σηματοδοτώντας την απαρχή μιας διαφορετικής εποχής για το ίδρυμα και την Καρδιοχειρουργική δραστηριότητά του, η οποία διόλου δεν υπολείπονταν σε επιτυχίες και πρωτοπορίες. Ο Κωνσταντίνος Τριανταφύλλου ανέλαβε να οδηγήσει τις εξελίξεις της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, υποστηρίζοντας την εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών, όπως αυτή της πάλλουσας καρδιάς με ή χωρίς υποστήριξη εξωσωματικής κυκλοφορίας, που από το 2008 εφαρμόζονταν, είτε με τον ένα ή άλλο τρόπο, σε όλα τα περιστατικά αντιμετώπισης της στεφανιαίας νόσου, ενώ ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει η διενέργεια ενδοαρτηρεκτομών των στεφανιαίων αγγείων σε πάλλουσα καρδιά, με εξαιρετικά αποτελέσματα. Συνεπικουρούμενος από τους Νικόλαο Σφύρα, Δημήτριο Λυμπεριάδη και Ηλία Κουερίνη, συνεχίζει μέχρι και σήμερα να πραγματοποιεί έναν υψηλό αριθμό χειρουργιών καρδιάς, το οποίο αποτυπώνεται στη συγγραφη σχετικά ανακοινώσεων, που παρουσιάστηκαν κατά καιρούς στα Πανελλήνια Συνέδρια της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακα, Καρδιάς και Αγγείων, ενώ περί τις έξι με επτά δημοσιεύσεις έλαβαν χώρα σε διεθνή περιοδικά, με κορυφαία την περιγραφή αφαίρεσης ενδοστεφανιαίου stent στην διάρκεια χειρουργίας Bypass. Εξίσου σημαντικό κρίνεται και το ερευνητικό έργο των στελεχών της κλινικής, ειδικά στον τομέα της κατευθυνόμενης καρδιοπληγίας, μιας προσέγγισης που φέρει την υπογραφή του Επιμελητή Α', Η. Κουερίνη.

Στο πεδίο της εκπαίδευσης, το Νοσοκομείο «Ιπποκράτειο» αποτελεί μέχρι και σήμερα πιστοποιημένο κέντρο ειδίκευσης, ενώ ο Κ. Τριανταφύλλου διατελεί από το 2008 και μετέπειτα, μέλος της Εξεταστικής Επιτροπής για τη χορήγηση τίτλου Καρδιοχειρουργικής ειδίκευσης, όντας ταυτόχρονα μέλος της Επιτροπής Έγκρισης Διαδερμικών Αορτικών Βαλβίδων και Συσκευών Υποστήριξης Αριστερής Κοιλίας –στην ίδια επιτροπή μέλη είναι και οι Καθηγητές Καρδιολογίας, Ιωάννης Νανάς, Εμμανουήλ Βαβουρανάκης και Γεράσιμος Φιλλιππάτος. Τέλος, ο ίδιος συμμετέχει και στην Επιτροπή Προμηθειών Υγείας για την επιλογή καρδιακών βαλβίδων, ενώ έχοντας ολοκληρώσει το μεταπτυχιακό του στην Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας το 2014, ανέλαβε Διευθυντής Χειρουργικού Τομέα του Νοσοκομείου «Ιπποκράτειο».

Στη Β' Καρδιοχειρουργική Κλινική, ο Γεώργιος Οικονομόπουλος, μετά την αποχώρησή του από το Νοσηλεύτήριο «Metropolitan», όπου και οργάνωσε την αντίστοιχη κλινική, ανέλαβε θέση Διευθυντή το 2007, με Επιμελητές τους Βασίλειο Βογιατζόγλου και Γεώργιο Σαυαρόπουλο. Υπό την καθοδήγηση του, η Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα της κλινικής επεκτάθηκε, καθώς σε αυτή συμπεριελήφθησαν μια μεγάλη σειρά επεμβάσεων αντιμετώπισης οξέων διαχωρισμών της αορτής, ενδοκαρδιτιδας, πολύπλοκων βαλβιδοπαθειών, επανεχειρήσεων, ανευρυσμάτων αορτής, ενώ εγκαινιάστηκαν προγράμματα αντιμετώπισης της κολπικής μαρμαρυγής –Cryomaze- και της πλαστικής επί της μιτροειδούς βαλβίδος με υψηλή διακολπική προσπέλαση του αριστερού κόλπου. Πιο συγκεκριμένα, για τις περιπτώσεις οξέων διαχωρισμών, αξίζει να σημειωθεί ότι, ο Γ. Οικονομόπουλος, αναλαμβάνοντας προσωπικά την ευθύνη, διενήργησε περί τις εκατό επεμβάσεις, με επιτυχία που άγγιζε το 92%. Σε Ακαδημαϊκό επίπεδο, ο ίδιος και η ομάδα του συνέβαλαν τα μέγιστα στη δημοσίευση σημαντικών μελετών σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά, με την συνεργασία της Πανεπιστημιακής Καρδιολογικής Κλινικής του ιδρύματος. Ενδεικτικά αναφέρονται, η αντιμετώπιση τραυματισμών του στεφανιαίου κόλπου από καθέτρα καρδιοπληγίας, η στένωση της άνω κοίλης φλέβας ως αποτέλεσμα χρήσης βιολογικής κόλλας και η αναστολή της οξειδωτικής δράσης επί των φλεβικών μοσχευμάτων με προεχειρητική χρήση atorvastatin, που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Circulation». Πολλά υποσχόμενη είναι η εξελισσόμενη μελέτη για την υπεροχή της βηματοδότησης μέσω του στεφανιαίου κόλπου έναντι της επικαρδιακής, που ανοίγει προοπτικές και για τη μόνιμη διαφλέβια βηματοδότηση δια του στεφανιαίου κόλπου, εναλλακτικά της κλασικής στην δεξιά κοιλία, που ως γνωστόν συνδέεται με ενδοκαρδιτιδες ή ανεπάρκεια της τριγλώχινης βαλβίδος. Τέλος, αξιο μνείας είναι και το γεγονός ότι, ο Γ. Οικονομόπουλος ανανέωσε τα American Boards of Cardio-Thoracic Surgery το 1996 και το 2008.

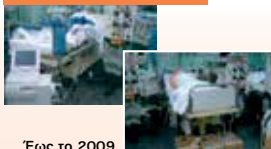

«Ευαγγελισμός»

Οι εξελίξεις στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» έφεραν, έως και το 2004, την υπογραφή του Διευθυντή της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, Χρήστου Λόλα, ο οποίος συνεπικουρούμενος και πάντα σε αγαστή συνεργασία με τον Διευθυντή της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, Δημήτριο Κάκαβο, παράγγαγε ένα εξαιρετικό έργο, με κορυφαίο γεγονός τη διενέργεια της πρώτης επιτυχούς μεταμόσχευσης καρδιάς στην Ελλάδα, συμπληρώνοντας τις 40 συνολικά μεταμοσχεύσεις μέχρι και το 2003. Από τους κόλπους των δυο κλινικών, αναδείχθηκαν και τα μελλοντικά στελέχη της, με τους Κωνσταντίνο Μπόλο και Χρήστο Χαρίτο να αναλαμβάνουν μετέπειτα τη Διεύθυνση έκαστης, υπογράφοντας με τη σειρά τους μια σειρά πρωτοποριακών επεμβάσεων, που αφορούσαν στη χειρουργική της αορτής, στην αντιμετώπιση της κοιλιακής μαρμαρυγής, στα θωρακοκοιλιακά ανευρύσματα, στα τραύματα και στους όγκους καρδιάς, στη χρήση των αυτόματων συρραπτικών για διενέργεια κεντρικών αναστομών στην αορτή, στην ενδοαυλική αντιμετώπιση ανευρυσμάτων της κατιούσης αορτής και στην υβριδική αντιμετώπιση ανευρυσμάτων του τόξου. Συνεργάτες τους και πυλώνες των προαναφερόμενων πρωτοποριών στάθηκαν τα νεότερα στελέχη, όπως ο Μιχάλης Αργυρίου που επιδόθηκε στη χειρουργική της πάλλουσας καρδιάς και των αρρυθμιών, ο Ιωάννης Κοκοτάκης στη χειρουργική της αορτής και ο Παναγιώτης Δεδεπλιάς σε όλα τα πεδία. Στον ίδιο χώρο, ο Βίκτωρας Παναγιωτακόπουλος εισήγαγε την ενδοσκοπική λήψη φλεβικών μοσχευμάτων, ο Στρατής Αποστολάκης τη διεύρωση του αορτικού δακτυλίου, ο Κωνσταντίνος Μπόλος τη μέθοδο Gabriel και ο Χρήστος Χαρίτος το πρόγραμμα της μηχανικής υποστήριξης της καρδιάς το 2011. Ο τελευταίος, μάλιστα, εξελίχθηκε σε Διευθυντή αμφοτέρων των κλινικών, μετά την αποχώρηση του Κ. Μπόλου το 2013, λόγω συνταξιοδότησης. Σημαντική κρίνεται και η προσπάθεια των στελεχών των δυο Καρδιοχειρουργικών Κλινικών σε ερευνητικό επίπεδο, με αντικείμενο μελέτης τις ελαστικές ιδιότητες των θρόμβων μετά τη χρήση εξωσωματικής κυκλοφορίας και αιμοδιύλισης, των διαταραχών ηπικτικότητας με χρήση συσκευής αυτομετάγγισης, της επίπτωσης ορθόδρομης καρδιοπληγίας στο φλεβικό ενδοθήλιο των μοσχευμάτων σε εγχειρήσεις ByPass, καθώς και της κυτταρικής νέκρωσης και απόπτωσης μετά την επαναίμωση ισχαιμικού μυοκαρδίου.

Η Α.Κ.Α. του «Ευαγγελισμού»

Έως το 2009

Μετά το 2009

Μητροπολίτης
Νικόλαος

Ένα μεγάλο ποσοστό Ελλήνων Καρδιοχειρουργών που δραστηριοποιούνται σήμερα τόσο εντός όσο και εκτός συνόρων, ειδικεύθηκαν στις εν λόγω Καρδιοχειρουργικές Κλινικές, κάποιιοι μάλιστα πραγματοποιώντας σε αυτές το σύνολο της αναγκαίας τετραετούς εκπαίδευσης. Στο γεγονός αυτό συνέβαλε και η ύπαρξη της Θωρακοχειρουργικής Κλινικής, η οποία λειτουργήσει επί σειρά ετών υπό τη Διεύθυνση του Ίωνα Μπελλήνη και κατόπιν των συνεργατών του Καλλιόπης Αθανασιάδη και Χαράλαμψου Ζήση.

Τροχοπέδη, ωστόσο, στην καθημερινή Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα έκαστων των κλινικών, υπήρξε για πολλά χρόνια η έλλειψη Μονάδας Αυξημένης Φροντίδας, καθώς και η λειτουργία μιας μόνο χειρουργικής αίθουσας. Ο πρώτος αρνητικός παράγοντας αντιμετώπιστηκε το 2009, όταν κατόπιν πρωτοβουλίας του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Μεσογαίας και Λαυρεωτικής Νικόλαου, δόθηκε δωρεά ύψους 250.000 ευρώ από το Κοινωνικό Ίδρυμα Μεσογαίας και Λαυρεωτικής «Μιχαήλ ο Χωνιάτης», με σκοπό την αναβάθμιση και τον πλήρη εξοπλισμό της Μονάδας Ανάνηψης Καρδιοχειρουργικών Ασθενών, δυναμικότητας οκτώ κλινών, η οποία και αύξησε εμφανώς την παραγωγικότητα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία. Το 2014, κατόπιν δωρεάς που προήλθε από την Εθνική Τράπεζα, ολοκληρώθηκαν οι εργασίες κατασκευής του νέου κτιρίου που στεγάζει τις χειρουργικές αίθουσες, εξοπλισμένες με την πλέον σύγχρονη ιατροτεχνολογία, το οποίο αξιοποιείται πια και από τα στελέχη των Καρδιοχειρουργικών Κλινικών.

Παρά τις αντιξοότητες, το παραγόμενο κλινικό έργο στις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός» είναι το υψηλότερο συγκριτικά με τις αντίστοιχες άλλων δημόσιων νοσοκομείων, με τον ετήσιο αριθμό των διενεργούμενων επεμβάσεων καρδιάς να κυμαίνεται από 555 έως 661 ετησίως –συμπεριλαμβανομένων και των δεκαπέντε εμφυτεύσεων LVAD από τον Χ. Χαρίτο και την ομάδα του την περίοδο 2011-2013, τη διενέργεια περί των 135 ablation, κατά την περίοδο 2003-2011, για την αντιμετώπιση της χρόνιας Κοιλιακής Μαρμαρυγής, τις είκοσι υβριδικές επεμβάσεις τόξου αορτής με χρήση μοσχευμάτων e-vita, τις δεκαπέντε περίπου επεμβάσεις θωρακοκοιλιακών ανευρυσμάτων και τις πρώτες εμφυτεύσεις αυτοεκπυσόμενων αορτικών βαλβίδων. Παράλληλα, στο πεδίο χειρουργικής της αορτής, ενώ έως το 2000 οι διενεργούμενες επεμβάσεις έφταναν μόλις τις είκοσι, το 2010 άγγιξαν τις 84, με μεγάλο ποσοστό εξ αυτών να αφορά στην αντιμετώπιση οξέων διαχωρισμών. Γενικότερα, σύμφωνα με τις στατιστικές αναλύσεις, η χειρουργική της στεφανιαίας νόσου αφορούσε στο 50% των περιστατικών που αντιμετώπιστηκαν, των βαλβιδικών νόσων στο 25%, των νοσημάτων της αορτής στο 10% και των λοιπών επεμβάσεων στο 15 %.

Π. Δεδεπλιάς

Μ. Αργυρίου

2001 - 2013

47ο Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σ. Κοκοτσάκης

Σε αυτή τη νέα περίοδο, το Ακαδημαϊκό έργο που παράχθηκε αφορούσε στο πεδίο των πρωτοποριών που εφαρμόστηκαν και την αποκτιθείσα από αυτές εμπειρία και παρουσιάστηκε τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε διεθνές περιβάλλον. Εκ των στελεχών, ο Ιωάννης Κοκοτσάκης πρόβη σε περισσότερες των δέκα δημοσιεύσεων, ο Παναγιώτης Δεδεπλιάς πέραν των επτά και ο Μιχάλης Αργυρίου πέραν των πέντε. Αξίζει να σημειωθεί, τέλος, ότι ο τελευταίος συμμετέχει και στο Διοικητικό Συμβούλιο της Διεθνούς Επιστημονικής Εταιρείας «The Euro-Asian Bridge» Society, ενός δεσμού Καρδιοχειρουργών από τη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΧΡΟΝΙΟΥ ΔΙΑΧΩΡΙΣΤΙΚΟΥ ΑΝΕΥΡΥΣΜΑΤΟΣ ΤΥΠΟΥ Β ΜΕ ΣΥΝΟΔΟ ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΓΓΥΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΟΡΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΣΤΑΔΙΟ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ FROZEN ELEPHANT TRUNK

Κοκοτσάκης Ιωάννης¹, Αναγνωστακού Βάνια², Παπαλιάς Ιωάννης¹, Νεκερίδης Ιωάννης¹, Τσιμασταύλης Μιχάλης¹, Κολιοπούλου Αντιγόνη¹, Τσαπόπουλος Δημήτρης¹, Κεμπάτης Αντώνης¹, Κρατιμένας Θεόδωρος¹, Αναγνωστακής Φίτης¹, Αναγνωστός Σπράδης¹, Φωράρης Δημοσθένης¹

¹ 2^ο Καρδιοχειρουργικό Τμήμα Γ.Ν.Α. «ο Ευαγγελισμός»

² Ακτινοδιαγνωστικό Τμήμα Γ.Ν.Α. «ο Ευαγγελισμός»

ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΕΛΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΘΡΟΜΒΩΝ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΙΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΥΤΟΜΕΤΑΓΓΙΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΕ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ

Πισπρίκου Σπυριδίου, Νεκερίδης Ιωάννης, Μαραλάκης Ιωάννης, Τζερτζιτζής Δημήτρης, Τσίπης Παντελής, Νικολάου Θεόδωρος, Παναγιώτης Λεβερτζιάς, Αντόνιος Τσιούκας, Κωνσταντίνος Μπίλιας

Α' Καρδιοχειρουργική Κλινική Γ.Ν.Α. «Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ»

«Αγία Σοφία»

Α. Κουρτέας

Αδιαμφισβήτητα αξιόλογο ήταν το παραγόμενο κλινικό έργο των στελεχών της Α' Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παιδών «Η Αγία Σοφία», που λειτουργούσε κατά τη διερευνούμενη περίοδο υπό τη Διεύθυνση του Ιωάννη Στήνιου, ωστόσο, έμοιαζε αδύνατο να καλύψει τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες, καθώς παρέμενε η μοναδική δημόσια ανάλογη κλινική σε πανελλήνιο επίπεδο, εφόσον η Β' Παιδοκαρδιοχειρουργική Κλινική του ιδρύματος βρισκόταν σε αδράνεια, παραμένοντας ακέφαλη από το 1997. Η προσωρινή ανάληψη της Διεύθυνσης από τον Χρήστο Παφίτη, το 2001, έδωσε μια νέα δυναμική σε αυτή, η οποία και αναδείχθηκε λίγους μήνες αργότερα, το Μάιο του ίδιου έτους, όταν Διευθυντής ορίστηκε κατόπιν κρίσης ο Πρόδρομος Αζαριάδης, πλαισιωμένος από τον Χ. Παφίτη σε θέση Επιμελητή Α' και τον Αντώνιο Κουρτέα σε θέση Επιμελητή Β'.

Το 2004, η αποχώρηση του Ι. Στήνιου, λόγω συνταξιοδότησης, επέφερε ενιαία διοίκηση των δυο κλινικών υπό τον Π. Αζαριάδη για περίπου μια τριετία, την οποία μετέπειτα διατήρησε ο Χ. Παφίτης για ένα χρόνο μετά την αποχώρηση του δεύτερου για το Νοσηλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.». Έως και το 2008, όταν συνταξιοδοτήθηκε και ο Χ. Παφίτης, περίπου 200 επεμβάσεις διενεργούνταν σε ετήσια βάση, ενώ σημαντικός ήταν και ο αριθμός των ανακοινώσεων που έλαβαν χώρα σε Ελληνικά συνέδρια. Έμφαση οφείλει να δοθεί στην ανακοίνωση που απαντάται στη βιβλιογραφία και υπογράφεται από τον Ι. Στήνιο, αναφορικά με τη μακρόχρονη αποκτιθείσα εμπειρία στις τεχνικές αντιμετώπισης της στένωσης ισθμού αορτής, στις θωρακοχειρουργικές επεμβάσεις, στις τεχνικές Mustard και Senning, καθώς και σε ανακοινώσεις του έταιρου Διευθυντή Π. Αζαριάδη και της ομάδας του, που αφορούσαν στην αντιμετώπιση της Τετραλογίας του Fallot, την υβριδική αντιμετώπιση μυϊκών VSD, της στένωσης του ισθμού αορτής στα νεογνά και στη διενέργεια Β-T shunt, επίσης σε νεογνά.

Το 2008, νέες αλλαγές επήλθαν τόσο σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, όσο και σε επίπεδο λειτουργίας και δραστηριότητας. Οι δυο Παιδοκαρδιοχειρουργικές Κλινικές λειτούργησαν και πάλι, με τον Γεώργιο Καλαβρουζιώτη, Επιμελητή Α', να αναλαμβάνει θέση Διευθύνοντα στην Α' Παιδοκαρδιοχειρουργική Κλινική και τον Αντώνιο Κουρτέα θέση Διευθυντή στη Β' Παιδοκαρδιοχειρουργική Κλινική. Ο πρώτος αναδείχθηκε σε πρωταγωνιστή των εξελίξεων, επιτελώντας ένα σημαντικό κλινικό έργο, που περιελάμβανε τη διενέργεια «ανοικτών» επεμβάσεων καρδιάς, μερικές εκ των οποίων θεωρούνται πρωτοποριακές. Ενδεικτικά αναφέρονται, η τηλεμετρικός ρυθμιζόμενη με τη συσκευή FloWatch-PAB περίδεση της πνευμονικής αρτηρίας σε δέκα ασθενείς σε διάστημα τριών ετών, η Modified Β-T shunt με μόσχευμα 3mm σε νεογνό ΒΣ 2kg, η σύγκλιση βοταλείου πόρου σε πρόωρο 24 εβδομάδων και βάρους 0,64 kg, η αφαίρεση μυκτώματος συμβολής κάτω κοιλίας με δεξιό κόλπο, η μηχανική υποστήριξη με ΙΑΒΡ σε κορίτσι ηλικίας δύο ετών, η MVR σε βρέφος τριών μηνών και τη διόρθωση υποπλαστικού τόξου και η VSD σε βρέφος με χρήση βαθείας υποθερμίας και αναοξυγόνωσης. Με τη σειρά του, ο Α. Κουρτέας επιδόθηκε σε θωρακοχειρουργικές, καθώς και ανοικτές και «κλειστές» επεμβάσεις καρδιάς, με ανάλογα εξαιρετικά αποτελέσματα.

Ο Γ. Καλαβρουζιώτης ανακοίνωσε σειρά πρωτότυπων επεμβάσεων στο Νοσοκομείο Παιδών «Αγία Σοφία»

Η απόφαση της Διοίκησης του Νοσοκομείου Παιδών «Η Αγία Σοφία» να προχωρήσει σε νέα ενοποίηση των δυο κλινικών υπό τη Διεύθυνση του Α. Κουρτέση, το 2011, οδήγησε σε νέα περίοδο δυσλειτουργίας, και τελικά σε παύση λειτουργίας τους τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, κατόπιν σχετικής απόφασης του τότε Υπουργού Παιδείας, Ανδρέα Λοβέρδου. Ταυτόχρονα, οι εμπλεκόμενοι Παιδοκαρδιοχειρουργοί Α. Κουρτέσης, Γ. Καλαβρουζιώτης και Α. Καλλικούρδης παραπέμφθηκαν στο Πειθαρχικό Συμβούλιο της πρώτης Υγειονομικής Περιφέρειας Αττικής, το οποίο και αποφάσισε την αναστολή άσκησης των καθηκόντων τους, ορίζοντας ως κέντρο αναφοράς των Παιδοκαρδιοχειρουργικών ασθενών του Νοσοκομείου Παιδών «Η Αγία Σοφία», την Παιδοκαρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.». Με την πάροδο δύο ετών, περίπου στα μέσα του 2013, δόθηκε άδεια επαναλειτουργίας των κλινικών, υπό τη Διεύθυνση του Α. Κουρτέση, με αποτέλεσμα τη διενέργεια περίπου 41 Παιδοκαρδιοχειρουργικών επεμβάσεων έως το τέλος του ίδιου έτους.

«Γ. Παπανικολάου»

Στο Νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου», τις εξελίξεις οδήγησε, το πρώτο διάστημα της διερευνούμενης περιόδου, ο Ιωάννης Φεσσάτιδης, ο οποίος αποδείχθηκε άξιος διάδοχος του ιδρυτή της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του ιδρύματος, Καθηγητή Παναγιώτη Σπύρου. Με την αρωγή των συνεργατών του, διενήργησε έναν εντυπωσιακό αριθμό χειρουργείων καρδιάς και θώρακα, ενώ διέυρνε το Μεταμοσχευτικό Πρόγραμμα, 32 μεταμοσχεύσεις καρδιάς, 11 πνεύμονας και 4 καρδιάς και πνεύμονας από την έναρξη του προγράμματος το 1991. Η αποχώρησή του, το 2004, για το Νοσηλευτήριο «Γενική Κλινική» Θεσσαλονίκης, σηματοδότησε και την απαρχή μιας περιόδου υπολειτουργίας της κλινικής, καθώς δεν υπήρξε κάλυψη της κενής Διευθυντικής θέσης που δημιουργήθηκε. Το αποκορύφωμα αυτής της φθίνουσας πορείας επήλθε με σειρά γεγονότων, όπως τη μετατροπή της Καρδιοχειρουργικής Μονάδας Εντατικής Θεραπείας, δυναμικότητας δώδεκα κλινών, σε Γενική Μονάδα Εντατικής, τη μείωση των χειρουργικών αισθησών σε δύο, την αποχώρηση του Γεώργιου Μίσια για το Νοσοκομείο «ΑΧΕΠΑ», που αρχικά την αποδυνάμωσαν, και τελικά οδήγησαν σε πλήρη παύση της λειτουργίας της, το 2005.

◀ Ο Ι. Στίνιος, τώως Διευθυντής, με τις συνεργάτιδες της συντακτικής ομάδας, Σ. Θεοδοσοπούλου και Κ. Μνή (2012)

Η έλευση του Αναπληρωτή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Γεώργιου Δρόσου, το 2006, σήμανε όχι μόνο την επανεκκίνηση της Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας, αλλά την αναδιοργάνωση της κλινικής σε νέα βάση, που συνδυάστηκε με τη δημιουργία νέας Καρδιοχειρουργικής Μονάδας Εντατικής Θεραπείας, καθώς και Μονάδας Αυξημένης Φροντίδας. Το κλινικό έργο περιελάμβανε όλο το φάσμα των σύγχρονων Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων, με την εφαρμογή προηγμένων θεραπευτικών μεθόδων, όπως τη χρήση αρτηριακών μοσχευμάτων, τις διορθωτικές επεμβάσεις επί των βαλβίδων, τη χρήση αστήρικτων βιολογικών βαλβίδων, τις ελάχιστα επεμβατικές εγχειρήσεις, τη χειρουργική της αορτής και των θωρακοκοιλιακών ανευρισμάτων, την εγχείρηση Tyron-David, και την εξω-ανατομική παράκαμψη στένωσης ισθμού αορτής, ενώ παράλληλα σημαντική ήταν και η Θωρακοχειρουργική δραστηριότητα, με έμφαση στις θωρακοσκοπικές προσπελάσεις, καθώς και τις επεμβάσεις επί της τραχείας. Ανάλογες των ποιοτικών μεταβολών που έλαβαν χώρα, ήταν και οι ποσοτικές, καθώς από τις 282 επεμβάσεις καρδιάς που διενεργήθηκαν το 2008, η ομάδα του Γ. Δρόσου πραγματοποίησε 461 το 2013, με τις επεμβάσεις θώρακα να αγγίζουν τις 224. Από το 2012, μάλιστα, έχει εκφραστεί επίσημα η πρόθεση για επαναλειτουργία του Κέντρου Μεταμοσχεύσεων, ενώ υφίσταται ήδη ανταλλαγή τεχνολογίας και εκπαίδευσης προσωπικού με το Μεταμοσχευτικό Κέντρο Ismett του Παλέρμιο της Ιταλίας, με το οποίο ο Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων διατηρεί διακρατική συμφωνία ανταλλαγής μοσχευμάτων.

Γ. Δρόσος

Απονομή ενός από τα βραβεία της Κλινικής στην Όλγα Ανανιάδου

Τιμούν τον Σπύρου

Ο Γ. Δρόσος και η ομάδα του τίμησαν σε ειδική εκδήλωση τον Ιδρυτή της Κλινικής Καθ. Π. Σπύρου τον Οκτώβριο του 2009

Τα στελέχη της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Γ. Παπανικολάου» επιδόθηκαν και στην εκπόνηση σειράς ερευνητικών πρωτοκόλλων, τα οποία έτυχαν πολλαπλών διακρίσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Η περίληψη μελέτης που αφορούσε στη συσχέτιση του περικαρδιακού λίπους με μετεχειρητική εμφάνιση κολπικής μαρμαρυγής σε εγχειρήσεις ByPass δημοσιεύθηκε στο Journal «EACTS Daily News», που εκδόθηκε κατά τη διάρκεια του 27^{ου} ετήσιου συνεδρίου της EACTS που πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη, ενώ η πειραματική μελέτη για τον νευροπροστατευτικό ρόλο της ερυθρομυκίνης στη διάρκεια βαθείας υποθερμίας και παρατεταμένου Circulatory Arrest βραβεύτηκε ως μια από τις δέκα καλύτερες ανακοινώσεις, κατά τη διάρκεια του 23^{ου} Παγκόσμιου Συνεδρίου της WSCTS, που διοργανώθηκε στο Σπλιτ της Κροατίας, το 2013. Επίσης, η Επιστημονική Επιτροπή του 9^{ου} Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακα, Καρδιάς και Αγγείων, αλλά και η αντίστοιχη του 12^{ου} Βορειο-Ελλαδικού Καρδιολογικού Συνεδρίου βράβευσε ανάλογες πειραματικές μελέτες ως πρότυπες. Να σημειωθεί ότι, η εν λόγω ομάδα προέβη σε δημοσιεύσεις των πρωτοκόλλων της σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Ός ιδιαίτερα σημαντικές κρίνονται και οι πρωτοβουλίες του Γ. Δρόσου στο πεδίο της διενέργειας Ενδοκλινικών Μαθημάτων, στα οποία συμμετείχαν, κατόπιν πρόσκλησης, διακεκριμένοι Έλληνες και ξένοι ομιλητές, καθώς και η δημιουργία ιστοσελίδας με σκοπό την πλήρη ενημέρωση πιθανών ενδιαφερομένων. Εξίσου σπουδαίο έργο παράχθηκε και σε επίπεδο εκπαίδευσης νέων Καρδιοχειρουργών, με τους ειδικευόμενους στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «Γ. Παπανικολάου» να λαμβάνουν πλήρη εκπαίδευση, αποκτώντας αξιόλογη εμπειρία και στις εγχειρήσεις πνεύμονα, στις οποίες επιτηδευόνταν τα στελέχη της. Τέλος, άξια μνείας είναι και η πρωτοβουλία του Γ. Δρόσου να διοργανώσει, τον Σεπτέμβριο του 2008, τιμητική εκδήλωση, ως αναγνώριση της προσφοράς του ιδρυτή της κλινικής, Καθηγητή Παναγιώτη Σπύρου.

«401 Γ.Σ.Ν.Α.»

Στις αρχές του 2013, ιδρύθηκε η Διακλαδική Καρδιοχειρουργική Κλινική του «401 Γ.Σ.Ν.Α.» με επικεφαλής τον Χριστόφορο Κωτούλα. Η κλινική στεγάστηκε σε νεόκτιστο κτίριο και περιλαμβάνει 2 αίθουσες χειρουργείων, Μ.Ε.Θ. 6 κλινών και κλινική 18 κλινών. Από τις σημαντικές δραστηριότητες της κλινικής ήταν η διοργάνωση Σεμιναρίων, το 2013 και 2014, με αντικείμενο την θεωρητική και πρακτική άσκηση στη διενέργεια των στεφανιαίων αναστομώνσεων. Στα μέσα του 2014, επικεφαλής της κλινικής τέθηκε ο Σωτήριος Μωραΐτης.

Η Καρδιοχειρουργική στον Πανεπιστημιακό Τομέα

«ΑΧΕΠΑ»

Εμπνευστής και δημιουργός της Πανεπιστημιακής Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ» Θεσσαλονίκης, υπήρξε ο Καθηγητής Δημήτριος Λαζαρίδης. Από το 1984, όταν την εγκαινίασε έως και σήμερα, τα στελέχη της υπηρέτησαν το όραμά του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, συνεχίζοντας το πρωτοποριακό του έργο, τόσο σε κλινικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο. Άξιος συνεχιστής του αποδείχθηκε ο Αναπληρωτής Καθηγητής Παναγιώτης Σπανός, και στις δυο θητείες του, αυξάνοντας σημαντικά το παραγόμενο κλινικό έργο, όσο και ο Καθηγητής Φώτιος Παναγόπουλος, ο οποίος προσέδωσε μια ιδιαίτερη αίγλη σε αυτή, εμβαθύνοντας στην παραγωγή Ακαδημαϊκού έργου. Από το 2006 έως και το 2011, τη Διεύθυνση κατείχε ο Καθηγητής Χρήστος Παπακωνσταντίνου, ο οποίος ασπαζόμενος νέες τεχνολογίες, διέυρνε τα πεδία της καθημερινής Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας, εμπλουτίζοντάς τη με την εφαρμογή της τεχνικής MECC, του προγράμματος μηχανικής υποστήριξης της καρδιάς, την εμφύτευση αρχέγονων βλαστικών κυττάρων, αυτόλογων και ετερόλογων, καθώς και τη χρήση της συσκευής ECMO σε ασθενείς με οξεία αναπνευστική ανεπάρκεια, ενώ ιδιαίτερη σημασία δόθηκε και στην εκπόνηση ερευνητικών πρωτοκόλλων με σκοπό την απόκτηση εμπειρίας και περαιτέρω τεχνολογίας. Διάδοχος του ανακηρύχθηκε ο Αναπληρωτής Καθηγητής Κυριάκος Αναστασιάδης, επί σειρά ετών συνεργάτης του Καθηγητή Χ. Παπακωνσταντίνου, που επιφορτίστηκε με την ευθύνη να οδηγήσει την Καρδιοχειρουργική Κλινική στη νέα εποχή, τιμώντας τους προκατόχους του. Σημαντική, σε αυτή τη νέα εποχή, κρίνεται και η συνεισφορά του Καθηγητή Θωρακοχειρουργικής Χριστόφορου Φορούλη, ο οποίος εκτός της κάλυψης των Θωρακοχειρουργικών περιστατικών, εγκαινίασε και πρόγραμμα Θωρακοσκοπικής Χειρουργικής στους κόλπους της κλινικής, αλλά και η συμβολή του Επίκουρου Καθηγητή Πασχάλη Τόσσιου και του Λέκτορα Πολυχρόνη Αντωνίτη, υπεβλήσαν για την εκπόνηση πειραματικών μελετών στον τομέα των αρχέγονων βλαστικών κυττάρων.

Κατά την περίοδο 2008-2013, τα ποσοτικά χαρακτηριστικά του παραγόμενου κλινικού έργου αναδεικνύουν τη διενέργεια 200 περίπου Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων ετησίως, που ενώ στατιστικά δεν προσεγγίζουν τις παλαιότερες επιδόσεις των στελεχών της εν λόγω κλινικής, αντανακλούν την έλλειψη ουσιαστικής στήριξης από την πολιτεία, ειδικά κατά την περίοδο της οικονομικής ύφεσης.

Στο πεδίο της λειτουργίας της Πανεπιστημιακής Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ» ως κέντρο εκπαίδευσης και ειδίκευσης, ένας σημαντικός αριθμός νέων Καρδιο-Θωρακοχειρουργών ολοκλήρωσε την ειδίκευσή του σε αυτή, ενώ εντυπωσιακός ήταν και ο αριθμός των ειδικευμένων που εκπόνησε Διδακτορικές Διατριβές. Λίαν πρωτότυπη ήταν η πρωτοβουλία για εκπαίδευση Καρδιο-Θωρακοχειρουργών σε ανθρώπινα συντηρημένα πτώματα, πρόγραμμα που τέθηκε σε ισχύ από το 2012 και συνεχίζεται έως και σήμερα. Εξίσου ενδιαφέρουσα κρίνεται και η πρωτοβουλία για την καθιέρωση των Διακλινικών Μαθημάτων, που ξεκίνησαν το 2007, και για τα οποία μέχρι και σήμερα μετακλήθηκαν περίπου 300 Έλληνες και ξένοι ομιλητές.

1ο Συμπόσιο Ομάδων Εργασίας (2007).
Οργανωτής
Καθ. Χρ. Παπακωνσταντίνου

◀ Ημερίδα για τα 20 χρόνια ΚΡΧ Κλινικής τον Ιούνιο του 2004. Οργανωτής ο Καθ. Π. Σπανός και προσκεκλημένοι οι Κ. Μαυροδύτης, J. Ελευθεριάδης, G. Βλαχάκης και άλλοι διακεκριμένοι ξένοι επιστήμονες

◀ Εκδήλωση προς τιμήν του Καθ. Αυξέντιου Καλαγκού

Εκδήλωση προς τιμήν Καθ. Μ. Evans

Εκδήλωση για τα 30 χρόνια ΚΡΧ Κλινικής

Σε Ακαδημαϊκό επίπεδο και όπως αποτυπώθηκε στη βιβλιογραφία, τα στελέχη της εν λόγω κλινικής απέδωσαν τα μέγιστα, παρουσιάζοντας έναν εντυπωσιακό υψηλό αριθμό ανακοινώσεων και δημοσιεύσεων σε Ελληνικά και διεθνή συνέδρια, καθώς και αντίστοιχα επιστημονικά περιοδικά. Κορυφαία για την Ελληνική Καρδιοχειρουργική εν γένει θεωρείται και η έκδοση Ιατρικού συγγράμματος, στην Αγγλική γλώσσα, το 2014, αναφερόμενο στην τεχνολογία της MECC. Τέλος, τρία Πανελλήνια Συνέδρια των μελών της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακος, Καρδιάς και Αγγείων, διοργανώθηκαν το 2006, το 2008 και το 2012, με Επιστημονικούς Προέδρους τους Καθηγνέτες Παναγιώτη Σπανό, στο πρώτο, και Χρήστο Παπακωνσταντίνου στα επόμενα, ενώ το 2014, ο Αναπληρωτής Καθηγητής Κυριάκος Αναστασιάδης διοργάνωσε ως Επιστημονικός Πρόεδρος το 1ο Διεθνές Συνέδριο με αντικείμενο την τεχνική MECC.

Τη νέα αυτή εποχή της Πανεπιστημιακής Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ» σηματοδότησε και η απόφαση των νυν στελεχών της να προβούν στη βράβευση δυο σημαντικών προσωπικοτήτων, διεθνούς φήμης, οι οποίοι με το έργο τους προάγουν την Ιατρική επιστήμη και την Καρδιοχειρουργική ειδικότερα. Πιο συγκεκριμένα, το 2013, σε ειδική τελετή, ο Καθηγητής Martin Evans, κάτοχος βραβείου Νόμπελ Ιατρικής το 2007, ανακηρύχθηκε επίτιμος Διδάκτορας του Πανεπιστημίου «Αριστοτέλειο» Θεσσαλονίκης, ενώ σε άλλη εκδήλωση, που έλαβε χώρα το Φεβρουάριο του 2013, τιμήθηκε ο Καθηγητής Καρδιοχειρουργικής του Πανεπιστημίου της Γενεύης, Αυξέντιος Καλαγκός, Έλληνας της διασποράς, ο οποίος έγινε γνωστός για τη διενέργεια χειρουργείων σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, στον τομέα της αντιμετώπισης συγγενών καρδιοπαθειών. Τέλος, σε συγκινησιακά φορτισμένο κλίμα, πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2014, τιμητική εκδήλωση για τα 30 χρόνια λειτουργίας της Πανεπιστημιακής Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ», στην οποία παρεβρέθησαν και βραβεύτηκαν όλα τα στελέχη που υπηρέτησαν σε αυτή, από το 1984 έως και το 2014.

Χρ. Παπακωνσταντίνου

Κ. Αναστασιάδης

2001 - 2013

474 Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

«Πανεπιστήμιο Πατρών»

Η έναρξη Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας, το 2003, από τον Καθηγητή Δημήτριο Δουγένη και τον Αναπληρωτή Καθηγητή Ευστράτιο Αποστολάκη, δρομολόγησε επί της ουσίας τις εξελίξεις στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Πατρών. Μέχρι εκείνη την στιγμή, βέβαια, τα στελέχη της είχαν επιδοθεί στην παραγωγή ενός πλούσιου κλινικού έργου σε επίπεδο Θωρακοχειρουργικών επεμβάσεων. Στη συνέχεια, διενεργούνταν παράλληλα περί τις 60-70 εγχειρήσεις καρδιάς ετησίως, καλύπτοντας και το σύνολο των επειγόντων περιστατικών της ευρύτερης περιοχής Νοτιοδυτικής Ελλάδας. Εξίσου σημαντικές ήταν και οι επιδόσεις τους σε Ακαδημαϊκό επίπεδο με τη δημοσίευση ανακοινώσεων, στον τομέα της εκπαίδευσης νέων Καρδιοχειρουργών, στη διοργάνωση επιστημονικών συμποσίων και ημερίδων, στη συμμετοχή στο διεθνές πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών Erasmus, καθώς και άλλων δραστηριοτήτων, που εν γένει λειτούργησαν επιβοηθητικά ώστε να καθιερωθεί και να αναγνωριστεί η κλινική στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Πιο συγκεκριμένα, από το 2003, έως το 2009, διοργανώθηκαν αντίστοιχα τέσσερις Καρδιοχειρουργικές Ημερίδες, ενώ τον Απρίλιο του 2013, το 5ο Συνέδριο Ομάδων Εργασίας της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακα, Καρδιάς και Αγγείων. Ο Καθηγητής Δ. Δουγένης, μάλιστα, αποτέλεσε τον Πρόεδρο της Εταιρείας για τη διετία 2012-2014, γεγονός που επισφραγίστηκε με την οργάνωση του 10ου Πανελληνίου Συνεδρίου αυτής, στην Αθήνα τον Νοέμβριο του 2014, ενώ ως Πρόεδρος της Ομάδας Εργασίας Καρδιοχειρουργικής της Καρδιολογικής Εταιρείας, διεκπεραίωσε το αντίστοιχο Συμπόσιο το έτος 2011, στο Λουτράκι Κορινθίας. Παράλληλα, ο ίδιος καθώς και το στέλεχος του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», Καλλιόπη Αθανασιάδη, συναποτελούν τους εκπροσώπους της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακα, Καρδιάς και Αγγείων στην European Association for Cardio-Thoracic Surgery.

ΑΓΓΕΙΟΓΕΝΕΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΘΡΟΜΒΙΝΗΣ ΣΕ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΧΡΟΝΙΑΣ ΙΣΧΑΙΜΙΑΣ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ (ΠΡΟΔΡΟΜΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ)

Μητσός Σ.1, Κασάνος Κ.2, Κωλέτσος Ε.1, Μπράβου Β.3, Καρναμαπίδης Δ.2, Μαρίνος Ε.4, Σιαμπλής Δ.2, Δουγένης Δ.1

Τα 4 Επιστημονικά Συμπόσια που οργάνωσε η Πανεπιστημιακή Κλινική του Νοσοκομείου Πατρών

5ο Συμπόσιο Ομάδων Εργασίας Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α.

Δ. Δουγένης: "Εξέχον Επιστήμων του Έτους 2011 στην Καρδιοθωρακική Χειρουργική"

Φωτογραφία Κλινικής (10/11/2014). Διακρίνονται οι ιατροί από αριστερά προς τα δεξιά: Π. Αλεξόπουλος, Χρ. Προκάκης, Μ. Μαργαρίτης, Φ. Εφορακόπουλος, Ν. Χαρούλης, Δ. Δουγένης, Χ. Στρούμπος. Ο φοιτητής Bruno Borges de Sa με ανταλλαγές από Βραζιλία (HELMSCIC), Ε. Κωλέτσος, Α. Κιζύλης, οι Αναισθησιολόγοι Ε. Ποιμενίδου, Α. Σαμπαλιώτη, και οι νοσηλεύτριες, Φ. Σκόντα, Α. Λουκίδη και η γραμματέας μας Μ. Κουκίδη. Στο ένθετο διακρίνονται 2 εξαιρετικοί προηγούμενοι συνεργάτες μας: Ο πρώτο αδικοκαίμενος συναδελφός μας Δ. Τσελίκος και ο νυν καθηγητής Καρδιοχειρουργικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Ε. Αποστολάκης

«Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων»

Σημαντικότερη υπήρξε η διάκριση του Καθηγητή Δ. Δουγένη ως «Εξέχων Επιστήμων στην Καρδιο-Θωρακοχειρουργική για το έτος 2011» - «Eminent Scientist of the Year 2011 in Cardio-Thoracic Surgery»-, από το Διεθνές Επιστημονικό Forum «World Scientist International Awards» του International Research Promotion Council, μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης που ιδρύθηκε από ερευνητές διεθνούς κύρους, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο χώρο της Υγείας. Το εν λόγω βραβείο, που αποδίδεται σε επιστήμονες με ερευνητικό έργο διεθνούς απήχησης, αποτέλεσε το επιστέγασμα και την αναγνώριση για τα σημαντικά ανάλογα πρωτόκολλα που εκπονούνται, υπό την καθοδήγηση του ίδιου, στην Καρδιοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Πατρών. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί η κοινωνική δράση του Καθηγητή Δ. Δουγένη, ο οποίος διετέλεσε Τομέαρχης του Χειρουργικού Τομέα του ιδρύματος, την περίοδο 2006-2010, καθώς και Περιφερειακός Σύμβουλος Νομού Αχαιάς, για την τετραετία 2010-2014. Μια από τις κορυφαίες στιγμές της εν λόγω ομάδας, αποτέλεσε και η προβολή από το Βρετανικό τηλεοπτικό κανάλι BBC, της χειρουργικής αντιμετώπισης ενός ενδιαφέροντος περιστατικού, που αφορούσε στην αφαίρεση βελόνης από τον οισοφάγο Βρετανού τουρίστα, που διαπερνώντας το τοίχωμα κατευθύνονταν προς την καρδιά.

ΒΡΑΒΕΙΑ - ΔΙΑΚΡΙΞΕΙΣ

- 1) BBC Tania, Broadcasted by BBC in at least 4 occasions worldwide
Film: A swallowed Sewing needle penetrating the esophagus and migrating to the heart presented as acute coronary syndrome
Discovery Channel., Body Invaders S01E06.Great and small.2012.HDTV.avi
- 2) Απονομή Βραβείου ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ στην Καρδιοθωρακοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημίου Πατρών 13/11/2013 Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας , Υπουργείο Παιδείας
- 3) AWARD International Research Promotion Council Announces World Scientists Forum International Awards In Cardiothoracic Surgery Eminent Scientist of the Year 2011 Europe
To Prof. Dimitrios V. Dougenis MD, PhD, FETCS,Greece
- 4) Πέντε Πανελλήνια Ιατρικά Βραβεία καλύτερων εργασιών
- 5) Δύο Διεθνή Ιατρικά Βραβεία καλύτερων εργασιών
- 6) Άνω των 10 Τιμητικών Διακρίσεων/Βραβείων από Σωματεία, Επιστημονικές Ενώσεις, τη Μητρόπολη και το Πανεπιστήμιο Πατρών.

Πειραματικό Χειρουργείο Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Πατρών 1992. Μεταμόσχευση πνεύμονα σε χοίρους. Τα πρώτα μεγάλα πειράματα σε ζώα. Διακρίνονται μεταξύ άλλων ο Καθηγητής Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας Κρίτων Φίλος, Καθηγητής Χειρουργικής Ευάγγελος Τζωρακολευθεράκης και ο Επ. Καθηγητής Καρδιοθωρακοχειρουργικής Ευστράτιος Κωλέτσας, 4της φοιτητής Ιατρικής την περίοδο εκείνη

Η Καρδιο-Θωρακοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων εγκαίνισσε τη λειτουργία της, το 1998, υπό την Διεύθυνση του Καθηγητή Κωνσταντίνου Αναγνωστάπουλου. Δυναμικότητας δεκαπέντε κλινών και υποστηριζόμενη από Μονάδα Εντατικής Θεραπείας δυναμικότητας τεσσάρων κλινών, αναδείχθηκε σε σημείο αναφοράς στην ευρύτερη περιοχή της Βορειοδυτικής Ελλάδας, στο πεδίο αντιμετώπισης Καρδιοχειρουργικών και Θωρακοχειρουργικών ασθενών. Με την αποχώρηση του Καθηγητή Κ. Αναγνωστάπουλου για το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Αττικών», τη Διεύθυνσή της ανέλαβαν ο Αναπληρωτής Καθηγητής Γεώργιος Δρόσος για μια διετία, ο Αναπληρωτής Καθηγητής Σταύρος Συμινελάκης, από το 2005 έως το 2012, κι έκτοτε και μέχρι σήμερα ο Καθηγητής Ευστράτιος Αποστολάκης, συμπληρώνοντας συνολικά, στο διάστημα δεκαπενταετούς λειτουργίας, τη διενέργεια 3.000 Καρδιο-Θωρακοχειρουργικών επεμβάσεων περίπου –οι 150-200 επεμβάσεις ετησίως αφορούσαν στη χειρουργική ενήλικων και συγγενών καρδιοπαθειών, ενώ παράλληλα αντιμετώπιζονταν παθήσεις των πνευμόνων, του θωρακικού τοιχώματος και διαφράγματος, του μεσοθωρακίου και του οισοφάγου. Μετά το 2009, αναπτύχθηκε και η ελάχιστη επεμβατική Θωρακοσκοπική Χειρουργική, που χρησιμοποιήθηκε και για τη διενέργεια Καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων, όπως η αφαίρεση θρόμβων από την αριστερή κοιλία.

Στρ. Αποστολάκης

Στ. Συμινελάκης

ΕΝΔΟΚΑΡΔΙΤΙΔΑ ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΑΠΟ ΣΠΑΝΙΟΥΣ ΜΙΚΡΟΒΙΑΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Κουτεντάκης Μ., Συμινελάκης Σ., Πρίμβιλη Θ., Σημανιόνης Σ., Ρούσσα Β., Πέτρον Α., Αποστολάκης Ε.

ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΙΝΗΤΟΥ ΘΡΟΜΒΟΥ ΑΡΙΣΤΕΡΗΣ ΚΟΙΛΙΑΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΟΞΥ ΕΜΦΡΑΓΜΑ ΤΟΥ ΜΥΟΚΑΡΔΙΟΥ

Κουτεντάκης Μ., Συμινελάκης Σ., Αρναοπούλου Ε., Βόβας Γ., Μπέης Ι., Αργύρη Ο., Σιάγκας Κ.Σ

Διημερίδα Χειρουργικής Θωρακικής Αορτής. Οργανωτής Γ. Δρόσος (2004)

3ο Συμπόσιο Ομάδων Εργασίας Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α. (2011)

2001 - 2013

476 Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Ο Δ. Μικρούλης, με τα ζεύγη Τσακίριδη και Πράπα

Διαχρονικά πρωτοποριακό σε περιεχόμενο και εντυπωσιακό σε όγκο χαρακτηρίζεται το Ακαδημαϊκό έργο των στελεχών της Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων, καθώς μόνο κατά το διάστημα 2009-2012 προέβησαν σε συνολικά 27 ξενόγλωσσες ανακοινώσεις και δημοσιεύσεις, με σημαντικότερες τις σχετιζόμενες με νευρολογικές επιπλοκές μετά τη χρήση της κερκιδικής αρτηρίας, το ισχαιμικό preconditioning για προστασία του νωτιαίου μυελού, τη χρήση αιμοστατικών παραγόντων για μείωση των διεγχειρητικών αιμορραγιών, και άλλες. Σπουδαίες ανακοινώσεις πραγματοποιήθηκαν και στο πεδίο της ενδοσουλτικής αντιμετώπισης των ανευρυσμάτων της κατιούσης θωρακικής αορτής, σε συνεργασία με τον Αγγειοχειρουργό Μίλτο Ματσάγκα, ενώ ιδιαίτερα επιτυχής κρίνεται και η συμβολή της ομάδας της Πανεπιστημιακής Καρδιολογικής Κλινικής στο πρόγραμμα TAVI, που τέθηκε σε εφαρμογή πρόσφατα. Άξια αναφοράς είναι και η διοργάνωση του 3ου Συμποσίου Ομάδων Εργασίας της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακα, Καρδιάς και Αγγείων, τον Απρίλιο του 2011, καθώς και Επιστημονικών Ημερησίων, κατά καιρούς, με τη συμμετοχή πολλών Ελλήνων Καρδιοχειρουργών. Τέλος, σε επίπεδο αναγνώρισης, από το Νοέμβριο του 2005, οι παρεχόμενες υπηρεσίες διαθέτουν πιστοποίηση κατά ISO:9001, ενώ από το 2012, η Καρδιο-Θωρακοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ιωαννίνων πιστοποιήθηκε επίσημα ως κέντρο εκπαίδευσης ειδικευόμενων Καρδιο-Θωρακοχειρουργών.

«Πανεπιστήμιο Θράκης»

Η ανάπτυξη μιας Καρδιοχειρουργικής Κλινικής στους κόλπους τους Πανεπιστημίου «Δημοκρίτειο» Θράκης κρίνονταν αναγκαία και καθοριστική, καθώς επιβεβαίωνε την παρουσία τόσο της επιστημονικής κοινότητας, όσο και της ίδιας της Πολιτείας, την ακριτική περιοχή της Θράκης και του Βορείου Αιγαίου.

Γ. Μπουγιούκας

Οργάνωση δύο Συμποσίων των Ομάδων Εργασίας της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α. από το «Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης»

Η ανάληψη της ευθύνης οργάνωσης και Διεύθυνσής της από τον Καθηγητή Γεώργιο Μπουγιούκα αποδείχθηκε καταλυτική, με τον ίδιο να αναλαμβάνει σειρά πρωτοβουλιών και να καθιερώνει την κλινική ως μια από τις σημαντικότερες στον Ελλαδικό χώρο, στην παραγωγή κλινικού, ερευνητικού, εκπαιδευτικού και Ακαδημαϊκού έργου. Πλαισιωμένος από καταξιωμένους συνεργάτες, κατάφερε να πραγματοποιεί περί τις 200 εγχειρήσεις καρδιάς ετησίως, ενώ πέντε σημαντικά ερευνητικά πρωτόκολλα εκπονήθηκαν αναφορικά με τη μελέτη των μηχανικών ιδιοτήτων των αρτηριακών και φλεβικών μοσχευμάτων -κοινό πρωτόκολλο με το Εργαστήριο Εμβιομηχανικής του Πανεπιστημίου Πατρών-, την αγγειογένεση με έγχυση αγγειογενετικών παραγόντων rh-VEGF και rh-FGF στο ισχαιμο μυοκάρδιο, την μελέτη της προστασίας του μυοκαρδίου στην ισχαιμν περίοδο σε επέμβαση καρδιάς με τον προσδιορισμό των επιπέδων L-Καρνιτίνης σε ιστιοτεμαχίδια -σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κρήτης-, την μελέτη της φλεγμονώδους αντίδρασης των πνευμόνων μετά από επεμβάσεις καρδιάς σε εξωσωματική κυκλοφορία και τέλος, την μελέτη συσχέτισης γονιδιακών πολυμορφισμών με την αθροισματική νόσο. Παράλληλα, περίπου τριάντα ανακοινώσεις δημοσιεύθηκαν σε διεθνή αναγνωρισμένα επιστημονικά περιοδικά, ίσως οι περισσότερες από κάθε αντίστοιχη Πανεπιστημιακή Κλινική.

Στο πεδίο της εκπαίδευσης, η Καρδιο-Θωρακοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης έλαβε επίσημη πιστοποίηση ειδίκευσης νέων Καρδιο-Θωρακοχειρουργών, με αποτέλεσμα ένας ικανός αριθμός ειδικευόμενων να υπηρετούν σε αυτή, και τον Καθηγητή Γ. Μπουγιούκα να διατελεί μέλος της Εξεταστικής Επιτροπής για χορήγηση τίτλου ειδικότητας, τη διετία 2010-2011. Επιπροσθέτως, με πρωτοβουλία του διοργανώθηκαν το 1ο και 4ο Συνέδριο των Ομάδων Εργασίας της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακα, Καρδιάς και Αγγείων, το Μάιο του 2009 και το Μάιο του 2012, αντίστοιχα. Άξιο αναφοράς, τέλος, είναι το γεγονός ότι, ο Καθηγητής Γ. Μπουγιούκας συνέγραψε τρία διδακτικά βιβλία και τρεις μονογραφίες, ενώ σημαντική ήταν και η προσφορά του σε κοινωνικό επίπεδο, με την συμμετοχή του στην Ένωση Δωριπτών Οργάνων Σώματος Ανθρώπου και την ανάπτυξη δράσεων για τη διάδοση του θεσμού στη Βόρεια Ελλάδα, καθώς και τη συνεργασία του με τον κοινωφελή οργανισμό «Σύλλογος Στήριξης και Αποκατάστασης Καρδιοπαθών και Πρόληψη Καρδιοπαθειών», όπου συμμετείχε ως μέλος της Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας σε εκδηλώσεις που περιελάμβαναν διαλέξεις στο Διδυμότειχο, την Ορεστιάδα, την Μύρινα της Λήμνου και σε άλλες πόλεις της χώρας.

«Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας»

Οι προσδοκίες περί ανάπτυξης και λειτουργίας μιας Πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής Κλινικής από τον Καθηγητή Παναγιώτη Σπύρου, που θα αναδεικνυόταν σε κέντρο αναφοράς στην περιοχή της Κεντρικής Ελλάδας, αποδείχθηκαν φρούδες, εξαιτίας σειράς κακών συγκυριών. Η ανάληψη της έδρας του Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, καθώς και της Διεύθυνσης της αντίστοιχης κλινικής στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας, από το Νικόλαο Τσιλιμίγκα, το 2005, άλλαξε τα δεδομένα προς την κατεύθυνση εκπλήρωσης εκείνων των αρχικών προσδοκιών. Ο ίδιος, φέροντας μια εικοσαετή εμπειρία από τη θητεία του σε νοσηλευτικά ιδρύματα της Γερμανίας που συνεπάγονταν πέραν των 11.013 επεμβάσεων καρδιάς, θώρακα, αγγείων και αντιμετώπισης συγγενών καρδιοπαθειών - συμπεριλαμβανομένων 35 μεταμοσχεύσεων και 55 τοποθετήσεων LVAD 's-, αναδιοργάνωσε πλήρως την υπάρχουσα κλινική, τόσο σε τεχνολογικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού.

Έκτοτε, η Πανεπιστημιακή Καρδιο-Θωρακοχειρουργική Κλινική του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Λάρισας αναδείχθηκε σε Πανελλήνιο επίπεδο, με τα στελέχη της να διενεργούν περί τις 900 επεμβάσεις καρδιάς, ήδη κατά τη διάρκεια της πρώτης πενταετίας. Αναλόγως εντυπωσιακό ήταν και το Ακαδημαϊκό έργο που παράχθηκε, με σειρά ανακοινώσεων, η πλειονότητα των οποίων αφορούσε σε ερευνητικά πρωτόκολλα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το 2009, ο Ν. Τσιλιμίγκας εκλέχθηκε ομόφωνα Τακτικός Καθηγητής Καρδιοχειρουργικής, ενώ με πρωτοβουλία του διοργανώθηκαν στη Λάρισα, το 2ο και 6ο Συνέδριο των Ομάδων Εργασίας της Ελληνικής Εταιρείας Χειρουργών Θώρακα, Καρδιάς και Αγγείων, τον Απρίλιο του 2010 και τον Απρίλιο του 2014, αντίστοιχα. Σε κοινωνικό επίπεδο, ο ίδιος ανέλαβε δράσεις για την ίδρυση του «Συλλόγου Φίλων της Πανεπιστημιακής Καρδιοχειρουργικής, ο Άγιος Λουκάς», αλλά υπήρξε και υποψήφιος Βουλευτής και Περιφερειάρχης Νομού Θεσσαλίας.

Ο Ν. Τσιλιμίγκας με συναδέλφους του σε στιγμιότυπο στη Λάρισα το 2014

Σε ακολουθία της διαρκώς αυξανόμενης Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα σημαντικό έργο παράχθηκε και στο πεδίο των Θωρακοχειρουργικών επεμβάσεων, με τον πολύπειρο Αθανάσιο Χέβρα, Διευθυντή Ε.Σ.Υ. της Καρδιο-Θωρακοχειρουργικής Κλινικής, να προϊστάται, καλύπτοντας παράλληλα και τα επείγοντα περιστατικά της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλίας. Πρωτοποριακό, μάλιστα, κρίνεται το έργο της κλινικής στον τομέα της ενδοαυλικής αντιμετώπισης τραυματικών ρήξεων της θωρακικής αορτής.

Ν. Τσιλιμίγκας

ΕΝΔΑΓΓΕΙΑΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΑΘΗΣΕΩΝ ΘΩΡΑΚΙΚΗΣ ΑΟΡΤΗΣ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΥΟ ΕΤΩΝ

Γ.Ι. Ταγαράκης, Β. Λιούρας, Β. Α. Τσαντίλης, Β. Σιμόπουλος, Β. τριμπατίης, Β. Μήτηλης, Ε. Παπαδόπουλος, Α. Μπαντούρ, Ν. Β. Τσιλιμίγκας

Η Πανεπιστημιακή ΚΡΧ Κλινική του Νοσοκομείου Λάρισας οργάνωσε το 2ο και 6ο Συνέδριο Ομάδων Εργασίας της Ε.Ε.Χ.Θ.Κ.Α.

«Πανεπιστήμιο Κρήτης»

Ατυχείς συγκυρίες λειτούργησαν ως τροχοπέδη στην εύρυθμη ανάπτυξη της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ηρακλείου, με αποτέλεσμα, παρά τις επίμονες προσπάθειες του Καθηγητή Ιωάννη Χάσουλα, να μην καταφέρει να ανταγωνιστεί τις έτερες Πανεπιστημιακές Καρδιοχειρουργικές Κλινικές που λειτουργούσαν στη χώρα, πέραν της διετίας 2005-2007, όταν και πραγματοποιήθηκε μικρός αριθμός επεμβάσεων. Μετά από μια μακρόχρονη περίοδο αναστολής λειτουργίας της κλινικής, η έλευση του Επίκουρου Καθηγητή Γεώργιου Λαζόπουλου, τον Μάιο του 2012, δημιούργησε προσδοκίες για επίλυση των προβλημάτων και έναρξη ουσιαστικής Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας.

Γ. Λαζόπουλος

2001 - 2013

478 Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ Ν.Π.Ι.Δ.

«Πανεπιστήμιο Αθηνών»

Κατά την περίοδο έκδοσης του λευκώματος, τα στελέχη που πλαισίωσαν τον Καθ. Κ. Αναγνωστόπουλο κατά την έναρξη λειτουργίας της ΚΡΧ Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο «Αττικό» Νοσοκομείο, είχαν ακολουθήσει ξεχωριστές πορείες. Ο Αναπληρωτής Καθηγητής Χρ. Ρόκκας, αφού οδήγησε τις εξελίξεις από το 2007 έως το 2013, βρέθηκε με εκπαιδευτική άδεια στις ΗΠΑ, όπου ήδη βρίσκονταν από το 2009 ο Θ. Χαμογεωργάκης. Ενωρίτερα, το 2006, ο Φ. Μητρόπουλος, επέλεξε τη θέση του Αναπληρωτή Διευθυντή της ΠΚΡΧ κλινικής του «ΩΚΚ» και απεχώρησε από την κλινική. Μοναδικός εκπρόσωπος των στελεχών της αρχικής περιόδου παραμένει ο Δημήτριος Αγγουράς, Επίκουρος Καθηγητής, που τοποθετούμενος επικεφαλής της κλινικής συνέχισε το έργο του Χρ. Ρόκκα και του προκατόχου του Καθ. Κ. Αναγνωστόπουλου. Αυτό, περιελάμβανε μεταξύ των άλλων πρόγραμμα TAVI, καθώς και την πρώτη τοποθέτηση αυτοεκπιετούμενης βαλβίδας Percivalne στην Ελλάδα. Λίαν ενεργά σε κλινικό και ακαδημαϊκό επίπεδο αποδείχθηκαν, επίσης, νεότερα στελέχη, όπως ο Επίκουρος Καθηγητής Ιω. Τούμπουλης, με πλούσιο ερευνητικό έργο, ο Επιμελητής του ΕΣΥ Βασίλειος Λόζος με εξαιρετικές επιδόσεις στην χειρουργική της αορτής, όπου η κλινική επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την αρχή της λειτουργίας, και ο Επιμελητής του ΕΣΥ Β. Κόλλιας. Το ακαδημαϊκό έργο της κλινικής, περιελάμβανε την διενέργεια κλινικών μαθημάτων, διαλέξεις, παρουσιάσεις, καθώς και πρωτότυπες δημοσιεύσεις.

Η Καρδιοχειρουργική στα Νοσοκομεία Ν.Π.Ι.Δ.

«Ωνάσειο Κ.Κ.»

Το Νοσηλεύτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.» εισήλθε στη σύγχρονη εποχή, διατηρώντας σε καίριες Διευθυντικές θέσεις το ανθρωπινό δυναμικό που το καθιέρωσε ως το σημαντικότερο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο της χώρας. Ωστόσο, φτάνοντας προς το τέλος της εν λόγω περιόδου, η σύνθεση άλλαξε, με τους Ανδρέα Μπαϊρακτάρη, Μάξεν Χούρι, Γεώργιο Σταυρίδη και Πρόδρομο Αζαριάδη να αντικαθιστούν αντίστοιχα τους Πέτρο Αλιβιζάτο, Άλκη Μιχάλη, Γεώργιο Παλατιανό και Γεώργιο Σαρρή, λόγω συνταξιοδότησης των πρώτων και αποχώρησης του τελευταίου. Παλιά και νέα στελέχη διατήρησαν σε υψηλά επίπεδα το παραγόμενο κλινικό έργο, υπερβαίνοντας συνολικά τις 1.700 Καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις ετησίως, με την Παιδοκαρδιοχειρουργική δραστηριότητα να διευρύνεται όλο και περισσότερο. Τέλος, να σημειωθεί ότι, στο ίδρυμα λειτουργεί το μοναδικό Μεταμοσχευτικό Κέντρο της χώρας, το οποίο αναδείχθηκε διεθνώς λόγω των ποιοτικών του μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων.

Αναλόγως σχετικές με τις ποσοτικές υπήρξαν και οι επιτυχίες σε επίπεδο εφαρμογής πρωτοποριακών τεχνικών. Το Νοσηλεύτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.» υπήρξε το πρώτο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο της χώρας στο οποίο, το 2003, τοποθετήθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα ολική εμφυτεύσιμη συσκευή μηχανικής υποστήριξης της καρδιάς, το 2007 εγκαινιάστηκε το πρόγραμμα τοποθέτησης αορτικών βαλβίδων διαδερμικά, ενώ σημαντικές πρωτοπορίες έλαβαν χώρα και στον τομέα χρήσης αρτηριακών μοσχευμάτων, ασθηρικών βιολογικών βαλβίδων, στην πλαστική της μιτροειδούς βαλβίδας και άλλων. Με την συμπλήρωση των είκοσι χρόνων λειτουργίας του ιδρύματος, είναι πραγματοποιηθεί 34.0000 επεμβάσεις καρδιάς, 123 μεταμοσχεύσεις και περί τις 118 τοποθετήσεις μηχανικών συσκευών.

Μετεκπαιδευτικά μαθήματα

Στο «Αττικό» Νοσοκομείο πραγματοποιήθηκαν στις 17 και 18/1/2013 οι πρώτες δύο εμφυτεύσεις της νέας τεχνολογίας βιοπροσθετικής βαλβίδας Percival S στην Ελλάδα, που τοποθετείται χειρουργικά χωρίς τη χρήση ραμμάτων

Η παρουσίαση της πρώιμης εμπειρίας της μεθόδου TAVI στο «Ω.Κ.Κ.» τον Ιούνιο του 2008 στα Χανιά της Κρήτης

Επεμβατικές Πράξεις	Επεμβατικές Πράξεις Αρρυθμιολογίας Εργαστήριο & Ηλεκτροφυσιολογία Παιδοκαρδιολογικού Τμήματος (περίοδος 1994-2002)										ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	
Επεμβατικές Πράξεις Αρρυθμιολογίας	315	424	475	427	449	587	583	649	496	4.417	
Επεμβατικές Πράξεις Ηλεκτροφυσιολογίας	59	95	79	101	64	63	90	109	82	744	
Συνολικά Πράξεις	374	520	554	528	513	650	673	758	578	5.161	

Επεμβατικές πράξεις Παιδοκαρδιολογικού τμήματος περιόδου 1994-2002

«Γ.Ν. Παπαγεωργίου»

Σε Ακαδημαϊκό επίπεδο, τα στελέχη του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.» προέβησαν στη διοργάνωση έξι Διεθνών Συνεδρίων καθώς και σειράς Ημεριδών και Συμποσίων, δημοσιεύοντας παράλληλα σημαντικό αριθμό κλινικών και ερευνητικών μελετών σε διεθνή έγκριτα επιστημονικά περιοδικά. Κύριος εκφραστής των Ακαδημαϊκών εξελίξεων υπήρξε ο Διευθυντής της Γ' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής Γ. Παλιατιανός, ο οποίος μελέτησε πειραματικά και ανακοίνωσε την αποκτηθείσα εμπειρία από τη χρήση των συστημάτων εξωσωματικής κυκλοφορίας, την λευκαφαίρεση του καρδιοπληγικού διαλύματος, την κλινική έκβαση ασθενών με αστήρικες βιολογικές βαλβίδες, καθώς και άλλων πρωτοκόλλων. Λεπτομερής ανάλυση του κλινικού και Ακαδημαϊκού έργου που παράχθηκε κατά τη διερευνούμενη περίοδο περιλαμβάνεται σε σχετικά εδάφια του λευκώματος. Κλείνοντας ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί πως στις μέρες μας, ο επίσημος αριθμός των διενεργούμενων επεμβάσεων ξεπερνά τις 2.000.

Πιστοποιητικά ISO του «Ω.Κ.Κ.»

Τα μέλη των Καρδιολογικών Κλινικών του «Ω.Κ.Κ.»

Α. Μπιαράκταρης

M. Χούρι

Γ. Σταυρίδης

Π. Αζαριάδης

Οι καρδιολόγοι Δ. Κόκκινος, Γ. Θεοδωράκης, Γρ. Παυλίδης και Β. Βούδρης με τις εκπροσώπους του Σοροπτιμιστικού Ομίλου Ν. Σμύρνης

Επί δώδεκα ολόκληρα χρόνια, από τις 25 Σεπτεμβρίου 2000 όταν και πραγματοποιήσε το πρώτο χειρουργείο «ανοικτής» καρδιάς, έως και το 2012, έτος συνταξιοδότησής του, ο Γεώργιος Χατζηκώστας κατάφερε να συνδέσει το όνομά του με τη λαμπρή πορεία της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Παπαγεωργίου» Θεσσαλονίκης. Στις δυο χειρουργικές αίθουσες που είχε στη διάθεσή του, πέραν των προγραμματισμένων χειρουργείων, εξυπηρετούνταν και επείγοντα περιστατικά σε ημέρες εφημερίας, με αποτέλεσμα, έως το 2010, να έχουν πραγματοποιηθεί περί τις 4.250 επεμβάσεις -2.540 καρδιάς, 937 θώρακα, 231 επεμβάσεις μεγάλων αγγείων και 552 λοιπές ήσσονος βαρύτητας. Στην πλειονότητά τους, ανά κατηγορία, αφορούσαν σε στεφανιαίες παρακάμψεις οι 1.771 από τις 2.540, λοβεκτομές και πνευμονοκτομές, διαχωριστικά ανευρύσματα οι 147 από τις 231 και πνευμοθωρακικές οι 400 από τις 552, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως του 20% των χειρουργείων ByPass διενεργούνταν με την τεχνική της πάλλουσας καρδιάς. Από το 2012, όταν πια η Διεύθυνση της κλινικής ασκούνταν από το Θωμά Μαρίνο, ο οποίος διαδέχτηκε τον Γ. Χατζηκώστα, λειτούργησε Τμήμα Ενδοσκοπικής Θωρακοχειρουργικής, ενώ αναπτύχθηκε και συνεργασία με τα στελέχη του Αιμοδυναμικού Εργαστηρίου στα πλαίσια κάλυψης της επεμβατικής δραστηριότητας.

Από το 2004 και κατόπιν απόφασης του Υπουργείου Υγείας, η Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσηλευτηρίου «Παπαγεωργίου» αποτέλεσε κέντρο εκπαίδευσης νέων Καρδιοχειρουργών, αρχικά χορηγώντας διετή ειδίκευση, κι από το 2008 πλήρη. Ήδη από την πρώτη δεκαετία, τρεις ειδικευόμενοι Καρδιοχειρουργοί υπηρέτησαν σε αυτή, δέκα ακόμη τελειόφοιτοι γιατροί διεκπεραίωσαν τα απαραίτητα εξάμηνα Θωρακοχειρουργικής παρακολούθησης, ενώ εκπαιδεύτηκαν και πέντε Τεχνικοί εξωσωματικής κυκλοφορίας. Ιδιαίτερα σημαντικές πρωτοβουλίες αφορούσαν στη διοργάνωση Διακλινικών Μετεκπαιδευτικών Μαθημάτων, με εξαιρετικά ενδιαφέρουσα θεματολογία, που μοριοδοτήθηκαν με 26 CMEcredits, καθώς και δυο Ημερίδων, το 2008, με θέματα τους στενούς αορτικούς και μιτροειδικούς δακτυλίους, αλλά και την κατάλυση της κοιλιακής μαρμαρυγής. Τα στελέχη της κλινικής επιδόθηκαν στην εκπόνηση τεσσάρων συνολικά ερευνητικών πρωτοκόλλων, ενώ δήλωσαν ισχυρή παρουσία σε περισσότερα από 75 Ελληνικά και διεθνή συνέδρια, παρουσιάζοντας περίπου πενήντα μελέτες υπό μορφή ανακοινώσεων και δημοσιεύοντας δεκαπέντε εξ αυτών, τις έξι σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Άξιο αναφοράς τέλος, είναι το γεγονός ότι, όλα τα στελέχη μετεκπαιδεύτηκαν για κάποιο διάστημα σε κέντρα του εξωτερικού –ο Θ. Μαρίνος βρέθηκε σε τρεις Καρδιοχειρουργικές Κλινικές της αλλοδαπής, ο Παναγιώτης Σαρήπουλος σε δυο, ο Όθωνας Γαλανός σε εννέα και ο Γρηγόρης Μπιτζίκας σε έξι.

Γ. Χατζηκώστας

Θ. Μαρίνος

2001 - 2013

480^η Έβδομη Περίοδος, της «απογείωσης» 2001 - 2013

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ Ν.Π.Ι.Δ.

«Ερρίκος Ντυνάν»

Στο Νοσηλευτήριο «Ερρίκος Ντυνάν», κάθε εξέλιξη που αφορούσε σε επίπεδο παραγόμενου κλινικού ή Ακαδημαϊκού έργου, έφερε την υπογραφή του ιδρυτή της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, Σωτήριου Πράπα, ο οποίος αφιερωμένος στη χρήση της τεχνικής της πάλλουσας καρδιάς, καθιέρωσε το ίδρυμα σε παγκόσμιο Κέντρο Πάλλουσας Καρδιάς, στο οποίο εκπαιδευτική σειρά Καρδιοχειρουργών από το εξωτερικό. Η τεχνική που ο ίδιος εμπνεύστηκε, το αρτηριακό κύκλωμα «Π-Graft», το οποίο συνιστούσε η επαναιμάτωση του μυοκαρδίου με τη χρήση της τεχνικής πάλλουσας καρδιάς, με αρτηριακά μοσχεύματα, χωρίς χειρισμούς στην αορτή, χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον στη διενέργεια εγχειρήσεων ByPass, δημιουργώντας μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα βάση δεδομένων. Μάλιστα, η εν λόγω τεχνική παρουσιάστηκε από τον Σ. Πράπα σε διεθνή συνέδρια, ενώ ο ίδιος πραγματοποίησε χειρουργικές επεμβάσεις, ως μετακαλούμενος Καρδιοχειρουργός, σε περισσότερα από δεκαπέντε κέντρα του εξωτερικού. Το πλέγμα των διεθνών σχέσεων, που αναπτύχθηκαν στην πορεία των χρόνων, οδήγησε, το 2004, στη δημιουργία ενός διεθνούς δεσμού Καρδιοχειρουργών από 24 χώρες των Βαλκανίων και της Μέσης Ανατολής, με την ονομασία «Ευρω-Ασιατική Γέφυρα», καθώς και στη διοργάνωση του 18ου Παγκοσμίου Συνεδρίου της World Society of Cardio-Thoracic Surgeons στο νησί της Κώ, το 2008. Τέλος, τα στελέχη της κλινικής πρωτοπόρησαν και στον τομέα της εμφύτευσης αρχέγονων βλαστικών κυττάρων στο μυοκάρδιο, εγκαινιάζοντας το πρώτο ανάλογο πρωτόκολλο στην Ελλάδα, το 2005, ενώ παράλληλα ιδιαίτερο ενδιαφέρον επέδειξαν και στα πεδία της πλαστικής της μιτροειδούς βαλβίδας, της εξωτερικής επαναδιαμόρφωσης της αριστεράς κοιλίας και την χειρουργική της ρίζας της αορτής.

Ως αναμένονταν, οι συνεργάτες του Σ. Πράπα, Βασίλειος Κωτσής, Ιωάννης Παναγιωτόπουλος και Δημήτριος Πρωτόγερος, αναδείχθηκαν σε πρωταγωνιστές στη χρήση της τεχνικής της πάλλουσας καρδιάς, με τον πρώτο εξ' αυτών να αξιοποιεί την εμπειρία του σε άλλα κέντρα. Εντυπωσιακό κρίνεται και το παραγόμενο Ακαδημαϊκό έργο, το οποίο ξεπερνά τις 130 ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια και τις είκοσι δημοσιεύσεις σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Άξια μνησίας, επίσης, είναι και η ανάληψη της θέσης του Vice Chancellor της WSCTS, από τον Σ. Πράπα, το 2012.

Απότιση τιμής και ευγνωμοσύνης στους συνεργάτες της Κλινικής για την σπουδαία συμβολή τους στη παραγωγή κλινικού και ακαδημαϊκού έργου

Β. Κωτσής,
Ι. Παναγιωτόπουλος,
Δ. Πρωτόγερος,
Ι. Λιναρδάκης

Ο Σ. Πράπας και η ομάδα του πραγματοποίησε περί τις 130 ανακοινώσεις, τις 65 διαλέξεις και 22 ζωντανές επιδείξεις της μεθόδου Π-graft σε περισσότερα από 50 μέρη του πλανήτη

Η Καρδιοχειρουργική στον Ιδιωτικό Τομέα

«Υγεία»

Η αποχώρηση του Γεώργιου Ανδριτσάκη και η ανάληψη της Διευθυντικής Θέσης της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής από τον, επί σειράς ετών συνεργάτη του, Ιάκωβο Παντελιάδη, σηματοδότησε την απαρχή της νέας εποχής για το Νοσηλευτήριο «Υγεία», η οποία συνδυάστηκε με υψηλή παραγωγικότητα και σημαντικές πρωτοπορίες. Βραχίονας των εξελίξεων, βέβαια, παρέμεινε και κατά τη διερευνούμενη περίοδο ο Διευθυντής της ετέρας Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, Στρατής Παττακός, ο οποίος και απογειώσε τη συνολική Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα, διενεργώντας με την ομάδα του, από την αρχή της συνεργασίας του με το ίδρυμα έως και την περίοδο έκδοσης του λευκώματος, πέραν των 15.000 περιστατικών. Ο ίδιος πραγματοποίησε και το πρώτο στην Ελλάδα ByPass με τη χρήση ρομποτικής τεχνολογίας, σε συνεργασία με τον Αυστριακό Johannes Bonatti, ο οποίος μετακλήθηκε για το σκοπό αυτό, ενώ λίαν σημαντική ήταν και η συνεργασία με τον Κωνσταντίνου Σπάρη, στα πλαίσια ένορξης πρωτοκόλλου TAVI, ενός εκ των δυναμικότερων που βρίσκονται σε εξέλιξη αυτή τη στιγμή στη χώρα. Με τη σειρά του, ο Ι. Παντελιάδης εφάρμοσε πρώτος και καθιέρωσε τη Last Operation στην Ελλάδα, ενώ αδιαμφισβήτητη κρίνεται και η προσφορά του Δημήτριου Μπουλαφέντη, αλλά και του Αριστοτέλη Πάνου, ενός πρωτοπόρου Χειρουργού στην ελάχιστη επεμβατική και την ρομποτική χειρουργική, ο οποίος τον αντικατέστησε μετά την συνταξιοδότησή του. Τέλος, το Δεκέμβριο του 2013, εγκαταστάθηκε και η συνεργασία με τον Δημήτριο Ηλιόπουλο και την ομάδα του, μετακινούμενη από το Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών».

Σε επίπεδο παραγωγής κλινικού έργου, έως και το 2009 καταγράφηκαν ετησίως περί τις 950 Καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις συνολικά από τα στελέχη του Νοσηλευτηρίου «Υγεία», αριθμός που υποχώρησε στις 500, το 2013. Αντιστρόφως ανάλογη ήταν η παραγωγή Ακαδημαϊκού έργου, καθώς δεν υπήρξε αξιόλογη δραστηριότητα, πέραν της διοργάνωσης τριών σεμιναρίων με θέμα την Διακαθετηριακή αντιμετώπιση των βαλβιδοπαθειών, αλλά κι ενός Διεθνούς Συμποσίου, από τον Επιστημονικό Σύμβουλο του ιδρύματος, Χρήστο Λόλα. Ο ίδιος εμπνεύστηκε και οργάνωσε επίσης το 1ο Συμπόσιο των «Επτά Σοφών», που έλαβε χώρα στο Ζάππειο και στους Δελφούς, και στο οποίο παραβρέθηκαν οι επτά διασημότεροι Καρδιοχειρουργοί του κόσμου.

«Ιατρικό Αθηνών»

Σε υψηλά επίπεδα κινήθηκε και κατά τη διερευνούμενη περίοδο η Καρδιοχειρουργική δραστηριότητα του Νοσηλευτηρίου «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», το οποίο αναδείχθηκε σε ένα από τα πλέον πολυάσχολα κέντρα σε ολόκληρη τη χώρα. Η επιτυχία αυτή συνίσταται κατά κύριο λόγο στην παρουσία τεσσάρων διακεκριμένων Καρδιοχειρουργών και των ομάδων τους, όπως των Μιχάλη Καταρτζή και Δημητρίου Νίκα, οι οποίοι συνεργάζονταν ήδη με το ίδρυμα, καθώς και των Δημήτριου Ηλιόπουλου και Ματθαίου Παναγιώτου, οι οποίοι εντάχθηκαν σε αυτό στην αρχή της περιόδου. Ωστόσο, οι σταδιακές αποχωρήσεις στελεχών, αρχικά των πρότερων Διευθυντών, Στέργιου Θεοδωρόπουλου και Γεώργιου Μάκου, και μετέπειτα των Δ. Ηλιόπουλου, Δ. Νίκα και Μ. Παναγιώτου, προς το τέλος της περιόδου, προς άλλα ιδρύματα, είχε ως αποτέλεσμα τη σταδιακή μείωση των διενεργούμενων επεμβάσεων. Λίγο πριν την έκδοση του λευκώματος, στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών» παρέμεινε ο Μ. Καταρτζής, ενώ ως νέοι συνεργάτες εντάχθηκαν ο Βασίλειος Κωτάης, Διευθυντής Κέντρου Πάλλουσσας Καρδιάς και ο Χειρουργός Αορτικής Δημήτριος Αυγερινός, που ανέλαβε και τη Διεύθυνση της αντίστοιχης κλινικής.

Σημαντικό, ωστόσο, έργο παράχθηκε και σε Ακαδημαϊκό επίπεδο, κυρίως από τους Δ. Ηλιόπουλο και Μ. Παναγιώτου, αναφορικά με τη χειρουργική παθολογία της αορτής, που αναλύεται λεπτομερώς και στο αντίστοιχο εδάφιο. Ο τελευταίος, μάλιστα, διοργάνωσε επιτυχώς το 2003, σεμινάριο με επίκεντρο την επανδιαμόρφωση της γεωμετρίας της αριστεράς κοιλίας, στο οποίο και μετακλήθηκαν διεθνώς αναγνωρισμένοι Καρδιοχειρουργοί.

Μ. Παναγιώτου
και Σ. Πράπας

Η ομάδα του Μ. Παναγιώτου

Μ. Κανταρτζής, Δ. Νίκα,
Δ. Ηλιόπουλος

Γιώργος και Βασίλειος
Αποστολόπουλος

Δημοσίευμα
σχετικό με την
πρώτη τοποθέτηση
ανθρώπινης πτωματικής
βαλβίδας στο «Ιατρικό Αθηνών»
από τους Σ. Θεοδωρόπουλο
και Μ. Yacoub

Η αφίσα της ημερίδας
που οργάνωσε
ο Μ. Παναγιώτου
το 2003

«Γενική Κλινική»

▲
 Ιωάννης
 Φεσατίδης

Κατά τη διερευνούμενη Περίοδο της Απογείωσης, την εξελικτική πορεία του Νοσηλευτηρίου «Γενική Κλινική» Θεσσαλονίκης σηματοδότησε η παρουσία δύο σημαντικών εκπροσώπων της Καρδιοχειρουργικής επιστήμης που δραστηριοποιούνταν στη Βόρεια Ελλάδα, των Βασιλείου Γουλιέλμου και Ιωάννη Φεσατίδη, οι οποίοι και καθιέρωσαν τη χειρουργική αντιμετώπιση της στεφανιαίας νόσου –τουλάχιστον, στο μεγαλύτερο όγκο των περιστατικών-, με τη χρήση της τεχνικής πάλλουσας καρδιάς. Ο αριθμός των διενεργούμενων επεμβάσεων προσέγγιζε τις 800 ετησίως, ενώ διατηρήθηκε υψηλός και μετά το 2008, ξεπερνώντας τις 500. Στο τέλος της εν λόγω περιόδου, στο δυναμικό του ιδρύματος προστέθηκε και ο Καρδιοχειρουργός Χρήστος Αλεξίου, ενισχύοντας με τη δική του δυναμική το ίδρυμα. Να σημειωθεί ότι, ο Ι. Φεσατίδης πραγματοποιούσε παράλληλα περιοδικές επισκέψεις με σκοπό την κάλυψη των Καρδιοχειρουργικών αναγκών που προέκυπταν στο Νοσηλευτήριο «Ασκληπείο» της Κρήτης, ενώ άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ότι εν γένει, τα στελέχη του Νοσηλευτηρίου «Γενική Κλινική» Θεσσαλονίκης συμμετείχαν ως προσκεκλημένοι ομιλητές σε σειρά συνεδρίων που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα.

▶
 Βασίλειος
 Γουλιέλμος

«Ιατρικό Ψυχικού»

Πρωταγωνιστές και διαμορφωτές των εξελίξεων στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Ψυχικού» υπήρξαν και κατά την Περίοδο της Απογείωσης οι Ανδρέας Αγάθος, Βασίλειος Φωτόπουλος, Ηλίας Λαχανάς και Βασίλειος Λεπενός, διατηρώντας τη συνεργασία τους με το ίδρυμα ήδη από τα τέλη της προηγούμενης περιόδου έως και την έκδοση του παρόντος λευκώματος. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια των ετών, στο δυναμικό του νοσηλευτηρίου εντάχθηκαν και οι Δημήτριος Τσούπης, Δημήτριος Βήχος και Γεώργιος Γριτσόπουλος, ενώ σε περιοδικές συνεργασίες προχώρησαν και οι Νικόλαος Καλημέρης και Γεώργιος Τζίφας, ο οποίος υπήρξε εκ των πρώτων στελεχών της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής. Παρά την παρουσία υψηλού αριθμού Καρδιοχειρουργικών ομάδων, το παραγόμενο κλινικό έργο δεν ξεπέρασε τη διενέργεια 150-200 επεμβάσεων ετησίως, ενώ σημαντικές προσπάθειες έγιναν σε Ακαδημαϊκό επίπεδο, ειδικότερα από τον Α. Αγάθο, ο οποίος προέβη σε σειρά ανακοινώσεων επί της μελέτης των βαλβίδων της Phoca Groenlandica στην προοπτική αξιοποίησής στην κλινική πράξη. Ανακοινώσεις και δημοσιεύσεις πραγματοποιήθηκαν και από τον Γ. Τζίφα.

«Άγιος Λουκάς»

• Στον Άγιο Λουκά Θεσσαλονίκης, κυριάρχησε κατά την διερευνούμενη περίοδο η προσωπικότητα του Αντώνη Πίτσα, που πέραν της παραγωγής ενός αξιοζήλευτου κλινικού έργου, πρωτοπόρησε με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών που ανέδειξαν την Ελληνική Καρδιοχειρουργική διεθνώς. Τον Φεβρουάριο του 2002, επέμβαση καρδιάς με χρήση διαδερμικής τοποθέτησης αντλίας υποβοήθησης της αριστερής κοιλίας, ως γέφυρα προς ανάνηψη, της Tandem Heart, μεταδόθηκε δορυφορικά στο ακροατήριο Διεθνούς Συνεδρίου Νέων Τεχνολογιών στο Μαϊάμι των ΗΠΑ. Το 2006, η ομάδα του Α. Πίτσα πραγματοποίησε την πρώτη διεθνώς εμφύτευση της 3ης γενιάς συσκευής Levacor ως γέφυρας προς ανάνηψη, ενώ λίγα χρόνια αργότερα, το 2009, την πρώτη διεθνώς αμφικιρλιακή εμφύτευση συσκευών Jarvic 2000. Ο ίδιος και η ομάδα του επικεντρώθηκαν επίσης στην τεχνική της πάλλουσας καρδιάς με χρήση αρτηριακών μοσχευμάτων σε εγχειρήσεις Bypass, στην πλαστική της μιτροειδούς, στην διακορυφαία TAVI και στις εγχειρήσεις Ross. Ο αριθμός επεμβάσεων καρδιάς την περίοδο της απογείωσης ξεπέρασε τις εκατό χιλιάδες, ενώ πλούσιο ήταν και το ακαδημαϊκό έργο της κλινικής που περιελάμβανε δημοσιεύσεις σε υψηλό κύρους διεθνή περιοδικά, καθώς και διαλέξεις σε συνέδρια, περιλαμβανομένων και εκείνων της Ευρωπαϊκής Καρδιολογικής Εταιρείας και της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Καρδιακής Ανεπάρκειας. Οι τελευταίες, αφορούσαν την τεχνική της πάλλουσας καρδιάς, την πλαστική της μιτροειδούς με χρήση τεκτονίων χορδών και τρισδιάστατου διοισοφάγειου Echo και κυριάρχησε την μηχανική υποστήριξη της καρδιάς. Παρόλ'αυτα, η προσωπική αναγνώριση του Α. Πίτσα σε διεθνές επίπεδο, επιβεβαιώθηκε και από την παρουσία του ως συμβούλου της συντακτικής επιτροπής έκδοσης των περιοδικών Artificial Organs, Interventional Cardiology, HJC και Cardiothoracic Surgery. Τέλος, με απόλυτη επιτυχία διοργανώθηκαν από την κλινική του δύο ημερίδες, η πρώτη για την χειρουργική των στεφανιαίων σε πάλλουσα καρδιά και η δεύτερη για την μηχανική υποστήριξη της καρδιάς, με παρόντα και τιμώμενο πρόσωπο τον R Jarvic.

Χρύσα και Κοσμάς Τσακίριδης

Σ. Ουαλέρε

Κ. Μακρυγιαννάκης

Έναρξη προγράμματος TAVI στην Ευρωκλινική Αθηνών

Πρόγραμμα διεπεξεργασίας εμφύτευσης αορτικών βαλβίδων, χωρίς καρδιοχειρουργική επέμβαση (Transcatheter Valve Implantation-TAVI)

«Ευρωκλινική»

Λίαν αξιόλογη και η παρουσία της δεύτερης ομάδας του «Αγ. Λουκά», υπό τον Κοσμά Τσακίριδη από το 2007 και μετέπειτα. Κάλυψε με πρωτοποριακό τρόπο την Θωρακοχειρουργική δραστηριότητα του ιδρύματος, προβαίνοντας και σε θωρακοσκοπικές επεμβάσεις, ενώ παράλληλα, στον τομέα της χειρουργικής της στεφανιαίας νόσου, καθιέρωσε την λήψη της μαστικής αρτηρίας με λεπίδα υπερήχων, έναν τομέα όπου πρωτοπόρησε ο συνεργάτης του Ανδρέας Μπάκας. Πολύτιμη και η συμβολή της Αικατερίνης Βησούλη σε αμφότερες τις ομάδες, ιδιαίτερα σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Την «Επετηρίδα» του κέντρου, συμπλήρωσαν οι πολύτιμοι Κώστας Μακρυγιαννάκης και Σόλα Ολαζέρε. Συνεργασία δύο ετών, κατέγραψε και ο Γεώργιος Κρασσόπουλος με την ομάδα του, ενώ πρόσφατα, στο δυναμικό του κέντρου εντάχθηκε ο Ηλίας Αγγελής, μετακινούμενος από τον «Κυανού Σταυρό».

Η Περίοδος της Απογείωσης ξεκίνησε με τις λαμπρότερες προοπτικές για το Νοσηλευτήριο «Ευρωκλινική», περιλαμβάνοντας στη σύνθεσή της Καρδιοχειρουργούς, ως επικεφαλής ομάδων, με πολύχρονη εκπαίδευση και παρουσία σε νοσηλευτικά ιδρύματα της Αμερικής, αρχής γενομένης από τον ιδρυτή της εν λόγω Καρδιοχειρουργικής Κλινικής Καθηγητή Κωνσταντίνο Αναγνωστόπουλο, τον Αναπληρωτή Καθηγητή Καρδιοχειρουργικής Χρήστο Ρόκα, καθώς και τους Ιωάννη Χλωρογιάννη και Μαρία Αρώνη. Εξ αυτών, οι δυο πρώτοι αποχώρησαν στην αρχή της διερευνούμενης περιόδου, ενώ οι δυο τελευταίοι παρέμειναν, μέχρι και πρόσφατα, οι κύριοι εκφραστές της Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας του ιδρύματος, με τον Ι. Χλωρογιάννη, μάλιστα, να αναδεικνύεται σε κύριο εκπρόσωπό του στο πεδίο της ολικής αρτηριακής επαναιμάτωσης, ενώ η Μ. Αρώνη να διαπρέπει στο πεδίο της πλαστικής επί της μιτροειδούς βαλβίδας. Το 2007, συμβόλαιο συνεργασίας με το Νοσηλευτήριο «Ευρωκλινική» υπέγραψε ο Νικόλαος Χαροκόπος, το 2011 ο Καθηγητής Παναγιώτης Ασημακόπουλος και το 2013 ο τέως Διευθυντής της Γ' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.» Γεώργιος Παλατιανός.

Ιωάννης Χλωρογιάννης

Μαρία Αρώνη

Αντώνης Πίτσας

Παραθέσεις στα άθρα του Αντώνη Πίτσα

Σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα στοιχεία, το παραγόμενο κλινικό έργο, κατά την περίοδο 2008-2013, κυμάνθηκε στη διενέργεια 220-330 επεμβάσεων ετησίως, ενώ σε Ακαδημαϊκό επίπεδο σημαντική κρίνεται η δημοσίευση του Ι. Χλωρογιάννη σε διεθνές ιατρικό περιοδικό, μελέτης που αφορούσε σε 1.825 ασθενείς που υποβλήθηκαν σε στεφανιαία παράκαμψη με ολική αρτηριακή επαναιμάτωση.

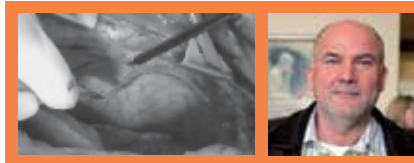
Ημερίδα Καρδιοχειρουργικής με οργανωτή τον Α. Πίτσα (2004)

Συμπόσιο Καρδιοχειρουργικής
27/11/2009

Συμπόσιο Μηχανικής Υποστήριξης της Κυκλοφορίας

Στις 8 Ιουλίου 2009, έλαβε χώρα εκδήλωση του Καρδιοχειρουργικού Ινστιτούτου Θεσσαλονίκης και της Κλινικής «ΑΓΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ» προς τιμήν του Dr. Robert Jarvik, ιδρυτή της πρώτης πρόχνης καρδιάς που κοπιούσε επιτυχώς σε άνθρωπο. Πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής του συμποσίου ήταν ο καρδιοχειρουργός Δρ. Αντώνης Πίτσας. Η εκδήλωση τέλεσε υπό την αιγίδα της Ελληνικής Καρδιολογικής Εταιρείας, της Καρδιολογικής Εταιρείας Βασιλείας Ελλάδος και της Εταιρείας Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς και Μεγάλων Αγγείων.

Συμπόσιο Μηχανικής Υποστήριξης της κυκλοφορίας με επίσημο καλεσμένο τον R. Jarvik. Οργανωτής ο Α. Πίτσας (2009)

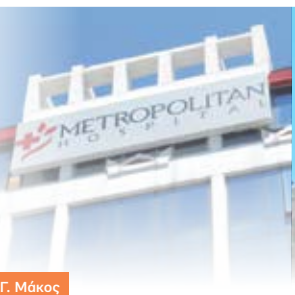

Ο Α. Μπάκας καθιέρωσε την παρασκευή της σκελετοποιημένης μαστικής αρτηρίας με χρήση διαθερμίας υπερήχων (harmonic)

Σημαντικά διεθνή διάκριση για τη Διευθύντρια Καρδιοχειρουργικής Κλινικής Ευρωκλινικής Αθηνών, Καθηγήτρια και Μαρία Αρώνη

Στην Επιθεώρηση Καρδιοχειρουργικής Κλινικής Ευρωκλινικής Αθηνών, Καρδιοχειρουργική Ένωση Καθηγητών Πανεπιστημίου Γενεύης, του 2013, και Μαρία Αρώνη, ανακηρύχθηκε το περισσότερο κίτρινο βραβείο "Feminis Excellence in the Mediterranean 2012" για το εξαιρετικό έργο που έχει παράσχει διεθνώς, μέσα από την επιστημονική της δράση.

Τιμητική διάκριση για την Μαρία Αρώνη με την απονομή του βραβείου "Feminis Excellence in the Mediterranean 2012" για το εξαιρετικό έργο που έχει προσφέρει διεθνώς, μέσα από την επιστημονική της δράση

Γ. Μάκος

«Διαβαλκανικό»

Δημήτριος Φιλίππου

Ανδρέας Μαλακούδης

Ευάγγελος Σιβιτανίδης

Η έναρξη Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας στο Νοσηλευτήριο «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο» της Θεσσαλονίκης, τον Αύγουστο του 2000, έφερε την υπογραφή ενός εκ των σημαντικότερων πρωταγωνιστών της Ελληνικής Καρδιοχειρουργικής Ιστορίας, του Καθηγητή Παναγιώτη Σπανού, σηματοδοτώντας παράλληλα την πρόθεση του Γεωργίου Αποστολόπουλου να διατηρήσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο. Αυτό αποδείχθηκε λίγο μετά τη διενέργεια της πρώτης Καρδιοχειρουργικής επέμβασης, με την ένταξη του Καθηγητή Παναγιώτη Σπύρου στο δυναμικό του ιδρύματος, χωρίς ωστόσο οι δυο αυτοί σημαντικοί άνδρες να συνυπάρξουν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η αποχώρηση του Καθηγητή Π. Σπανού καλύφθηκε από άλλες ελεύθερες, όπως αυτή του Βασιλείου Χαλβατζούλη που ήταν και ο ιδρυτής της εν λόγω κλινικής, του Καθηγητή Κυριάκου Ράμμου, του Δημήτρη Φιλίππου, του Εμμανουήλ Διαρμισιάκη, του Ανδρέα Μαλακούδη και του Αποστόλου Μπίμμο, ενώ ταυτόχρονα η συνεργασία με επαναπατρισθέντες διακεκριμένους Καρδιοχειρουργούς που εργάζονταν σε κέντρα του εξωτερικού, όπως ο Ευάγγελος Σιβιτανίδης, ο Χρήστος Αλεξίου και ο Γεώργιος Κρασσπούλος, προσέδωσε επιπρόσθετο κύρος, αυξάνοντας τον συνολικό όγκο των διενεργούμενων επεμβάσεων. Παράλληλα, η εμπειρία του Δ. Φιλίππου στη Θωρακοχειρουργική δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την οργάνωση μιας αντίστοιχης κλινικής επιπέδου, στη δραστηριότητα της οποίας συμπεριλήφθηκαν οι πλέον σύγχρονες τεχνικές και τεχνολογίες. Αριθμητικά στοιχεία, ωστόσο, για το σύνολο του παραγόμενου κλινικού έργου, υφίστανται μόνο για την περίοδο 2009-2013, που σαφέστατα είναι υποδιέστερα της πρότερης και προσδιορίζουν τη διενέργεια 216 έως 467 επεμβάσεων. Τέλος, να σημειωθεί ότι, τα στελέχη του Νοσηλευτηρίου «Ιατρικό Διαβαλκανικό Κέντρο» προέβησαν σε μικρή σειρά ανακοινώσεων, με κύριους συγγραφείς αυτών τους Κ. Ράμμο και Ε. Σιβιτανίδη.

«Metropolitan»

Ο Γεώργιος Οικονομόπουλος ήταν ο άνθρωπος που ανέλαβε, το 2002, την ευθύνη οργάνωσης της Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσηλευτηρίου «Metropolitan», δημιουργώντας, ως αναμενόνταν, τις υψηλότερες των προσδοκίων αναφορικά με την παραγωγή κλινικού έργου, καθώς η εμπειρία του θεωρούνταν αδιαμφισβήτητη. Συνεπικουρούμενος από τον Γεώργιο Μάκο, ο οποίος τον ακολούθησε σχεδόν άμεσα, κατάφεραν να επιβεβαιώσουν εκείνους που τους εμπιστεύτηκαν. Με την αποχώρησή του πρώτου, το 2007, ο Γ. Μάκος τον διαδέχθηκε στην ανάληψη της Διεύθυνσης της κλινικής, διενεργώντας μέχρι και σήμερα περί τις 150-220 επεμβάσεις ετησίως, που καλύπτουν το σύνολο της σύγχρονης εφαρμοσμένης Καρδιοχειρουργικής πράξης. Αντιστρόφως ανάλογο ήταν, ωστόσο, το Ακαδημαϊκό έργο, καθώς μόλις μια ανακοίνωση απαντάται στη βιβλιογραφία, η οποία προέρχονταν από τον Γ. Οικονομόπουλο και αφορούσε στην αποκτηθείσα εμπειρία από την αντιμετώπιση των οξέων διαχωρισμών, στο εν λόγω ίδρυμα.

Π. Σπανός

Α. Μπίμμος

«Κυανούς Σταυρός»

Η εξαγορά του Νοσηλευτηρίου «Κυανούς Σταυρός» από τον όμιλο EuroMedica σηματοδότησε την οργάνωση και ίδρυση της πρώτης Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, και κατά συνέπεια την έναρξη Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας, την ευθύνη της οποίας ανέλαβε ο Καθηγητής Παναγιώτης Σπανός. Στη συνέχεια, συνεργασίες υπέγραψαν κατά περιόδους οι Καρδιοχειρουργοί Εμμανουήλ Διαρμισιάκης, Βασίλειος Βύζας, Ηλίας Αγγελής, Γεώργιος Τσώνης και Απόστολος Μπίμμος. Ωστόσο, την περίοδο έκδοσης του λευκώματος, συνεργάτες ήταν οι Π. Σπανός, Α. Μπίμμος και Β. Βύζας, με τους δυο πρώτους να αποστέλλουν τους κύριους εκφραστές στην παραγωγή κλινικού έργου, το οποίο κρίνονταν αδιαμφισβήτητα αξιόλογο, κυμαινόμενο από 350-600 περιστατικά ετησίως. Να σημειωθεί ότι, μέρος των επεμβάσεων που διενεργούνται από τον Α. Μπίμμο γίνονται με ελάχιστα επεμβατικό τρόπο, ενώ σε Ακαδημαϊκό επίπεδο υπήρξε μόλις μια ανακοίνωση από τον Β. Βύζα, που αφορούσε σε ανεύρυσμα του δεξιού κόλπου του Valsava.

«Κεντρική Κλινική»

Η όποια αναφορά στην «Κεντρική Κλινική» έχει να κάνει με την εναλλαγή σειράς καρδιοχειρουργικών ομάδων που συνεργάστηκαν κατά διαστήματα με το Ίδρυμα, χωρίς καμία εξ' αυτών να οδηγηθεί σε μόνιμη παρουσία. Αρχής γενομένης με την ομάδα του ιδρυτή της κλινικής Χρήστου Ρόκκα, υπήρξαν στην συνέχεια συνεργασίες με τους Δημήτρη Βήκο, Νικόλαο Μούρτζη, Κυριάκο Κολοकाσιδη, Γεώργιο Τζίφα, Δημήτριο Υφαντόπουλο και Βασιλή Αποστολίδη. Η κλινική δραστηριότητα, κυμάνθηκε στα επίπεδα των 15-70 περιστατικών ετησίως κατά περίπτωση, με το μεγαλύτερο όγκο περιστατικών να πραγματοποιεί ο Χρ. Ρόκκας στην αρχική περίοδο.

«IASZ General»

Σ. Θεοδωρόπουλος

- Από την έναρξη Καρδιοχειρουργικής δραστηριότητας μέχρι και σήμερα, το Νοσλευτήριο «IASZ General» αναδείχθηκε σε ένα τα σημαντικότερα Καρδιοχειρουργικά Κέντρα της χώρας, στο οποίο μια σειρά πρωτοποριακών μεθόδων τέθηκαν σε εφαρμογή, φέροντας την υπογραφή σπουδαίων Ελλήνων και ξένων Καρδιοχειρουργών που συνεργάστηκαν κατά καιρούς με το ίδρυμα. Σε πρώτο στάδιο, οι Γεώργιος Τζίφας και Στέργιος Θεοδωρόπουλος πραγματοποίησαν έναν εντυπωσιακό αριθμό επεμβάσεων, με το δεύτερο μάλιστα να τίθεται επικεφαλής της Α' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής, το 2002, εγκαινιάζοντας παράλληλα το Πρόγραμμα Εμφύτευσης LVAD's συνδυασμένου με φαρμακευτική αγωγή, ως θεραπείας προορισμού στην καρδιακή ανεπάρκεια. Εμπνευστής του προγράμματος και συνεργάτης της εν λόγω κλινικής υπήρξε ο Καθηγητής Sir Magdi Yacoub, έχοντας υπογράψει συμβόλαιο περιοδικής παρουσίας του στο ίδρυμα, που περιελάμβανε την από κοινού –με τον Σ. Θεοδωρόπουλο- διενέργεια πολύπλοκων επεμβάσεων, όπως αντιμετώπιση ανευρυσμάτων της ρίζας της αορτής, χειρουργίες Ross, επανεχειρήσεις και άλλες. Από τους λοιπούς συνεργάτες του Νοσλευτηρίου «IASZ General», ιδιαίτερης μνείας χρήζει η παρουσία του Νικόλαου Μιχαλόπουλου, ο οποίος ανέλαβε τη Διεύθυνση της Β' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής επικεντρώνοντας την δραστηριότητά του στη χρήση αμφοτέρων των μαστικών αρτηριών, του Καθηγητή Παναγιώτη Ασπμακόπουλου με μεγάλη εμπειρία στη χειρουργική των ανευρυσμάτων της αορτής, του Χριστόφορου Κωτσάουλα ο οποίος εφάρμοσε την ελάχιστη επεμβατική θεωρακοσκοπική κατάλυση για τη θεραπεία της κολπικής μαρμαρυγής, του Βασίλη Κωστή που οργάνωσε το Κέντρο Πάλλουσας Καρδιάς και του Παναγιώτη Μιχαήλ ο οποίος συνεργάστηκε με τον Καθηγητή Χρήστο Ρόκκα και τον Βασίλειο Λόζο. Εν γένει, η δραστηριότητα των στελεχών του κέντρου περιορίστηκε κυρίως στην παραγωγή κλινικού έργου, με τον όγκο των διενεργούμενων περιστατικών –επί του συνόλου των ομάδων- να κυμαίνεται στα 270-600 περίπου σε ετήσια βάση.

«Creta Interclinic»

- Η περιορισμένη δραστηριότητα του Αναπλ. Καθ. Ιω. Χάσουλα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, οδήγησε τον ίδιο και το συνεργάτη του Θεοκάρη Ξενικάκη στη συνεργασία τους με το Ιδιωτικό Νοσλευτήριο του Ηρακλείου «Interclinic», όπου οργανώθηκε μία καρδιοχειρουργική κλινική της μεμβέλειας και της εμπειρίας του ίδιου από ανάλογες πρωτοβουλίες στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Στον εν λόγω χώρο διενεργούνταν εξ αρχής περί τις 100-120 επεμβάσεις καρδιάς ετησίως, αριθμός που διατηρήθηκε και μετά την αποχώρηση του Ιω. Χάσουλα και την ανάληψη της διεύθυνσης της κλινικής από το Θεοκάρη Ξενικάκη, σε συνεργασία με το Γερμανό Καρδιοχειρουργό Dr. Uwe Mehlhorn.

«Μντέρα»

- Η διακοπή της συνεργασίας του Παιδοκαρδιοχειρουργού Γεώργιου Σαρρή με το Νοσλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.» και η αναζήτηση νέας επαγγελματικής στέγης, είχε ως αποτέλεσμα την έναρξη λειτουργίας της πρώτης ιδιωτικής Παιδοκαρδιοχειρουργικής και Παιδοκαρδιολογικής Κλινικής, στους κόλπους του Νοσλευτηρίου «Μντέρα», το 2008. Με την αρωγή του συνόλου των συνεργατών του, οι οποίοι μετακινήθηκαν μαζί του, ο Γ. Σαρρής δημιούργησε ένα πρότυπο κέντρο, στο οποίο αντιμετώπιστηκε, με εξαιρετικές προδιαγραφές και αποτελέσματα, το σύνολο των συγγενών καρδιοπαθειών, με την κλινική δραστηριότητα να ξεπερνά τη διενέργεια 300 επεμβάσεων για τον πρώτο χρόνο και τις 100 στη συνέχεια. Ωστόσο, το 2013, η εν λόγω συνεργασία διακόπηκε, με τη διοίκηση του νοσλευτηρίου να μετακαλεί περιοδικά Παιδοκαρδιοχειρουργούς, ώστε να εξυπηρετηθούν οι ασθενείς. Πιο συγκεκριμένα, με το ίδρυμα συνεργάζονται ο Άγγλος David Anderson και ο Ελληνικής καταγωγής Αυσθέντιος Καλαγκός.

«Mediterraneo»

- Η λειτουργία Καρδιοχειρουργικής Κλινικής στο Νοσλευτήριο «Mediterraneo Hospital» προέκυψε από την επιθυμία του Γεώργιου Σταυρίδη, νυν Διευθυντή της Γ' Καρδιοχειρουργικής Κλινικής του Νοσλευτηρίου «Ωνάσειο Κ.Κ.», να δραστηριοποιηθεί στον ιδιωτικό τομέα, μετά την αποχώρησή του από το εν λόγω ίδρυμα, το 2011. Παρά το γεγονός ότι, η κλινική, με την υποστήριξη της διοίκησης, οργανώθηκε άρτια, αξιοποιώντας τον πλέον σύγχρονο ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό και εκπαιδευμένα στελέχη, το παραγόμενο κλινικό έργο της πρώτης διετίας κρίθηκε φτωχό αγγίζοντας μόλις τη διενέργεια 40-50 επεμβάσεων ετησίως, με αποτέλεσμα εν τέλει την αποχώρησή του Γ. Σταυρίδη και την επιστροφή του στο Νοσλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.» για την ανάληψη της προαναφερθείσας θέσης. Αντικαταστάτης του υπήρξε ο Ματθαίος Παναγιώτου, ο οποίος μετακινούμενος από το Νοσλευτήριο «Ιατρικό Κέντρο Αθηνών», εγκαινίασε μια νέα περίοδο λειτουργίας της κλινικής.

«IASZ Παιδών»

- Η έναρξη της συνεργασίας του Γεώργιου Σαρρή με το Νοσλευτήριο «IASZ Παιδών», στα τέλη του 2013, σήμανε και τη λειτουργία της δεύτερης κατά σειρά ιδιωτικής Παιδοκαρδιοχειρουργικής Κλινικής που λειτουργεί στη χώρα και οργανώθηκε από τον ίδιο. Με την αρωγή τμήματος της παλαιάς του ομάδας από το Νοσλευτήριο «Μντέρα», από όπου και αποχώρησε, κατάφερε να δημιουργήσει εκ νέου ένα πρότυπο κέντρο, συνεργαζόμενος με τον Παιδοκαρδιολόγο Γεώργιο Τσαούση, φιλοδοξώντας πάντα στα επιτυχή αποτελέσματα των περασμένων ετών.

Γ. Σαρρής

Ανάλυση ακαδημαϊκού έργου και πεπραγμένων

Η πρόοδος της τεχνολογίας και η εφαρμογή των νέων δεδομένων σε πεδία της Ιατρικής επιστήμης προσέφεραν, ως αναμένονταν, περαιτέρω δυναμική και στον τομέα της Καρδιοχειρουργικής. Τεχνικές όπως η Ελάχιστη Επεμβατική Εξωσωματική Κυκλοφορία –MECC-, η Διαδερμική Τοποθέτηση Αορτικής Βαλβίδας –TAVI-, η Ενδοαυλική Αντιμετώπιση Ανευρυσμάτων της Θωρακικής Αορτής –TEVAR-, αλλά και οι εξελίξεις στη Ρομποτική Χειρουργική, οι αυτόματες συσκευές για την κεντρική αναστόμωση στην αορτή, καθώς και οι βέλτιστες συσκευές μηχανικής υποστήριξης της καρδιάς, υπήρξαν κάποιες από τις πρωτοπορίες της διερευνούμενης Περιόδου της Απογείωσης, οι οποίες αδιαιρέτητα αύξησαν τις δυνατότητες επιλογής θεραπείας από μεριάς των Καρδιοχειρουργών και ενίσχυσαν τις πιθανότητες ίασης από μεριάς ασθενών. Παράλληλα, η κλινική εφαρμογή των αρχέγονων βλαστικών κυττάρων με σκοπό την αναγέννηση του μυοκαρδίου επεκτάθηκε, με αποτέλεσμα η χρήση της κυτταρικής θεραπείας στην καρδιακή ανεπάρκεια με την έγχυση βλαστοκυττάρων να κερδίζει έδαφος και εντυπώσεις.

Οι εξελίξεις δεν άφησαν αδιάφορους τους Έλληνες Καρδιοχειρουργούς, οι οποίοι συμπεριέλαβαν τις νέες μεθόδους στην καθημερινή τους δραστηριότητα. Το αποτέλεσμα αυτής της διεύρυνσης σε κλινικό επίπεδο ήταν η παραγωγή σημαντικού Ακαδημαϊκού έργου, συνυφασμένου κυρίως με την αποκτηθείσα εμπειρία εφαρμογής των προαναφερόμενων τεχνικών. Εντυπωσιακή αύξηση παρουσίασε, την ίδια περίοδο, και το ερευνητικό έργο, τόσο σε κλινικό όσο και σε εργαστηριακό επίπεδο, ενώ κρίνοντας από τη βιβλιογραφία της περιόδου, η απόκτηση τεχνικών που καθιερώθηκαν την προηγούμενη, ανέδειξε πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που απαιτούσαν περαιτέρω έρευνα ή αξιολόγηση.

Αναπληρωτής Καθηγητής
Κυριακός
Αναστασιάδης

Καθηγητής
Χρήστος
Παπακωνσταντίνου

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

1. MECC

Η δημιουργία της Heart-Lung Machine από το John Gibbon το 1953, σηματοδότησε επί της ουσίας, όπως τονίστηκε και σε προηγούμενες αναφορές, την έναρξη της χειρουργικής «ανοιχτής» καρδιάς. Στην πορεία των χρόνων, οι προσπάθειες των επιστημόνων –Ιατρών, Φυσιολόγων και Βιολόγων Μηχανικών- επικεντρώθηκαν στη βελτιστοποίηση των συσκευών εξωσωματικής κυκλοφορίας, με στόχο την ελάττωση της προκαλούμενης χημικής φλεγμονής και τη μείωση της κατανάλωσης των έμμορφων συστατικών του αίματος. Ένας προταθής νεωτερισμός αφορούσε στα επιφανειακά ηπαρινοσπόμενα συστήματα, τα οποία και χρησιμοποιήθηκαν σε κλασικές συσκευές εξωσωματικής κυκλοφορίας.

Η σημαντικότερη, ωστόσο, εξέλιξη στον τομέα αυτό ήταν η εφαρμογή της Minimized ExtraCorporeal Circulation (MECC), με τη χρήση του Corx System της Cardioversion και σχεδόν ταυτόχρονα, το 1999, ενός πλέον αποτελεσματικού συστήματος της εταιρείας MAQUET –το επονομαζόμενο MECC MAQUET Mini System. Τα συστήματα αυτά αποτελούνται από μια ενσωματωμένη φυγόκεντρη αντλία, οξυγονωτή αίματος και επιφανειακά ηπαρινοσπόμενους σωλήνες, που απαιτούν ελάχιστο όγκο πλήρωσης. Η τεχνική MECC οφείλει την επέκτασή της στην αποδειχθείσα υπεροχή της, αναφορικά με τη μείωση εμφάνισης φλεγμονώδους αντίδρασης και στη διατήρηση των έμμορφων στοιχείων του αίματος. Ως τεχνολογία, εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, στην Πανεπιστημιακή Καρδιοχειρουργική Κλινική του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ», υπό τον Καθηγητή Χρήστο Παπακωνσταντίνου, το 2007. Υπέρμαχος της μεθόδου αναδείχθηκε επίσης και ο Αναπληρωτής Καθηγητής Κυριακός Αναστασιάδης, άμεσος συνεργάτης του τελευταίου και διάδοχός του στην Διεύθυνση της κλινικής το 2011. Σήμερα, είναι το μοναδικό κέντρο στην Ελλάδα που την εφαρμόζει, έχοντας μάλιστα αναλάβει διεθνείς πρωτοβουλίες, σε συνεργασία με άλλα κέντρα του εξωτερικού, για την προώθησή της. Μια εξ αυτών ήταν η διοργάνωση του 1ου Διεθνούς MiECT Συμποσίου στη Θεσσαλονίκη το 2014, καθώς και η δημιουργία της σχετικής Επιστημονικής Εταιρείας.

Στιγμιότυπο από το πρώτο
Διεθνές Συνέδριο MiECT
στη Θεσσαλονίκη το 2014

Η πρώτη ανακοίνωση που αφορούσε στην εν λόγω τεχνική, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, έγινε όπως ήταν φυσικό, από την ομάδα του Νοσοκομείου «ΑΧΕΠΑ» και είχε τίτλο **«Τοποθέτηση συσκευής υποστήριξης αριστερής κοιλίας Jarvik 2000 με ετοιμότητα κυκλώματος Μίνι Εξωσωματικής Κυκλοφορίας (MECC)»**, υπό τους Π. Αντωνίτση, Γ. Καραπαναγιωτίδη, Ο. Χαλβατζούλη, Ε. Αργυριάδου, Χ. Φορούλη, Κ. Ράμμο, Κ. Αναστασιάδη και Χ. Παπακωνσταντίνου (7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργικής Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 2008). *Επρόκειτο για ασθενή 57 ετών, με τελικό στάδιο συμφορητική καρδιακή ανεπάρκεια τύπου NYHA IV, που προέκυψε εξαιτίας ιδιοπαθούς διατακτικής μυοκαρδιοπάθειας. Για την αντιμετώπισή του, αποφασίστηκε η εμφύτευση συσκευής μακροχρόνιας υποβοήθησης της αριστερής κοιλίας Jarvik 2000, ως γέφυρα προς μεταμόσχευση ή ως μόνιμη θεραπεία. Λόγω της αιμοδυναμικής επιβάρυνσης του ασθενούς, τοποθετήθηκε διαδερμικά κύκλωμα MECC, ενώ ακολούθησε η εμφύτευση της συσκευής υποβοήθησης διαμέσου αριστερής θωρακοτομής σε πάλλουσα καρδιά, χωρίς να χρειαστεί είσοδος σε εξωσωματική κυκλοφορία δια του MECC. Στο ίδιο συνέδριο, ανακοινώθηκαν επίσης τα αποτελέσματα από τις πρώτες 49 εγκυρήσεις αορτοστεφανιαίας παράκαμψης που διενεργήθηκαν με το MECC System, ως **«Πλεονεκτήματα της χρήσης Μίνι Εξωσωματικής Κυκλοφορίας [MECC SYSTEM] στη χειρουργική των στεφανιαίων αγγείων»**, υπό τους Γ. Καραπαναγιωτίδη, Κ. Βρανή, Χ. Αστερίου, Π. Αντωνίτση, Ο. Χαλβατζούλη, Δ. Θεοδορίδη, Ε. Αργυριάδη, Β. Γροσομανίδη, Χ. Φορούλη, Γ. Μίσια, Κ. Ράμμο, Κ. Αναστασιάδη και Χ. Παπακωνσταντίνου, καθώς και η μελέτη με τίτλο **«Μεταβολή του αιμοτοκρήτη και της μερικής πίεσης του οξυγόνου κατά τη διάρκεια αορτοστεφανιαία παράκαμψης με ελάχιστα επεμβατική συγκριτικά με τη συμβατική εξωσωματική κυκλοφορία»**, υπό τους Ε. Αργυριάδου, Μ. Ζούκα, Γ. Καραπαναγιωτίδη, Π. Αντωνίτση, Β. Γροσομανίδη, Χ. Φορούλη, Κ. Αναστασιάδη, Χ. Παπακωνσταντίνου. Διο χρόνια αργότερα, παρουσιάστηκε η μελέτη **«Επέκταση της εφαρμογής της ελάχιστα επεμβατικής εξωσωματικής κυκλοφορίας (MECC) σε καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις πέραν της στεφανιαίας χειρουργικής και της αντικατάστασης αορτικής βαλβίδας»**, υπό τους Ο. Χαλβατζούλη, Π. Αντωνίτση, Γ. Σάρλη, Ε. Αργυριάδου, Λ. Δρακούτση, Δ. Καμπούρογλου, Κ. Αναστασιάδη, Χ. Παπακωνσταντίνου,*

όπως επίσης και άλλη που αφορούσε σε δύο ασθενείς, ηλικίας 65 και 72 ετών, με καρδιακή ανεπάρκεια τελικού σταδίου στους οποίους τοποθετήθηκαν συσκευές μηχανικής υποστήριξης Jarvik 2000 με τη χρησιμοποίηση κυκλώματος MECC, η οποία είχε τίτλο **«Υβριδική αντιμετώπιση τελικού σταδίου ισχαιμικής μυοκαρδιοπάθειας με εμφύτευση συσκευής υποστήριξης αριστερής κοιλίας και αυτολόγων αρχέγονων κυττάρων του μυελού των οστών: Πρώιμα αποτελέσματα»**, υπό τους Κ. Αναστασιάδη, Π. Αντωνίτση, Χ. Βαϊτσοπούλου, Α. Δούμα, Ε. Αργυριάδου, Β. Γροσομανίδη, Γ. Κολιάκο, Χ. Φορούλη, Χ. Παπακωνσταντίνου (8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 2010). Σύμφωνα με τα στοιχεία που δόθηκαν, κατά τη διάρκεια της επέμβασης, εμφυτεύθηκε στοχευμένα σε περιοχές ισχαιμικού χείμαζοντος μυοκαρδίου πληθυσμός αυτολόγων κυττάρων του μυελού των οστών, αποτελούμενος από αρχέγονα αιμοποιητικά κύτταρα τύπου CD34+, αρχέγονα μεσεγχευματικά κύτταρα τύπου CD105+ και αρχέγονα ενδοθηλιακά κύτταρα τύπου CD133+. Ο πρώτος ασθενής, την περίοδο δημοσίευσης της μελέτης, είχε ξεπεράσει το ένα έτος σε επιβίωση, ενώ ο δεύτερος τους δύο μήνες, αμφότεροι ευρισκόμενοι σε λειτουργική κλάση NYHA I. Μια προοπτική τυχαίοποιημένη μελέτη που αναδείκνυε τα πλεονεκτήματα της χρήσης MECC, κατά τη διενέργεια αορτοστεφανιαίας παράκαμψης, ανακοινώθηκε ως **«Η εφαρμογή της ελάχιστα επεμβατικής εξωσωματικής κυκλοφορίας για τη διενέργεια αορτοστεφανιαίας παράκαμψης συνδυάζεται με διατήρηση των ανώτερων νευροαντιληπτικών λειτουργιών: προοπτική τυχαίοποιημένη μελέτη»**, υπό τους Π. Αντωνίτση, Κ. Αναστασιάδη, Κ. Μέγαρη, Ο. Χαλβατζούλη, Ε. Αργυριάδου, Β. Γροσομανίδη, Χ. Φορούλη, Γ. Μίσια, Μ. Κοσμίδη, Χ. Παπακωνσταντίνου (8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Θώρακος, Καρδιάς & Αγγείων, Αθήνα, 2010). Σε αυτή περιελήφθησαν 64 ασθενείς, προγραμματισμένοι να υποβληθούν σε αορτοστεφανιαία παράκαμψη, οι οποίοι τυχαίοποιήθηκαν αναφορικά με τη χρήση ελάχιστα επεμβατικής ή συμβατικής εξωσωματικής κυκλοφορίας. Κατά την εξέδο από το νοσοκομείο, οι ασθενείς που χειρουργήθηκαν με MECC εμφάνισαν στατιστικά σημαντικά καλύτερη επίδοση στην οπτική αντίληψη, στην προσοχή και στη μακρόχρονη μνήμη, ενώ στους τρεις μήνες σημαντική υπεροχή στην οπτικοχωρική αντίληψη, στις εκτελεστικές λειτουργίες, στη λεκτική και στη βραχυχρόνη μνήμη. Αντίθετα, οι ασθενείς που χειρουργήθηκαν με CECC εμφάνισαν σημαντικότερο ποσοστό πρώιμης νευροαντιληπτικής έκπτωσης κατά το εξήγηριο, δηλαδή 65% έναντι 41%, $p=0,03$ και στους τρεις μήνες, δηλαδή 61% έναντι 21%, $p<0,01$.

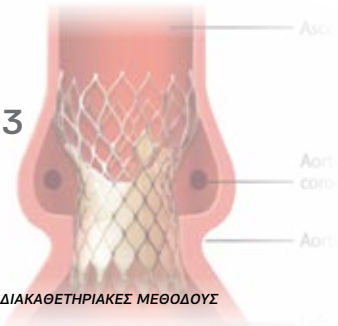
◀ Ελληνική αποστολή Καρδιοχειρουργών στο Ιράν (2012)

▶ Μέλη της ομάδας του «ΑΧΕΠΑ» με τον D. Taggart

◀ Η αίσια του πρώτου MIECT

▲
**Πολυχρόνης
 Αντωνίτσας**

Οι περιπτώσεις δύο ασθενών ηλικίας 78 και 74 ετών, με σταθερή στηθάγχη και ιστορικό προηγηθείσας αορτοστεφανιαίας παράκαμψης, αποτέλεσαν το αντικείμενο της ανακοίνωσης **«Εφαρμογή της ελάχιστη επεμβατικής εξωσωματικής κυκλοφορίας (MECC) στο αιμοδυναμικό εργαστήριο για την υποστήριξη ασθενών υψηλού κινδύνου που υποβάλλονται σε αγγειοπλαστική»**, υπό τους Αντωνίτη Π., Τριανταφυλλοπούλου Κ., Χατζημιλιτιάδη Σ., Δελιόπουλο Α., Γκατζό Σ., Αναστασιάδη Κ. (9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργών Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 2012). Η διάρκεια της μηχανικής υποστήριξης της κυκλοφορίας με κύκλωμα MECC, για τη διενέργεια αγγειοπλαστικών, ήταν 75 και 210 λεπτά, αντίστοιχα. Δυο ακόμη ανακοινώσεις, που έλαβαν χώρα με σχετικό αντικείμενο, είχαν τίτλους **«Η ελάχιστη επεμβατική εξωσωματική κυκλοφορία (MECC) προάγει την ταχεία ανάρρωση μετά από εκλεκτικές επεμβάσεις αορτοστεφανιαίας παράκαμψης. Τυχαιοποιημένη προοπτική μελέτη»**, υπό τους Αστερίου Χ., Αντωνίτη Π., Αργυριάδου Ε., Κωνσταντίνου Δ., Δελιόπουλο Α., Αναστασιάδη Κ. (9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργών Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 2012), η οποία αφορούσε σε περιπτώσεις τεσσάρων ασθενών που υποβλήθηκαν σε χειρουργική επέμβαση, με τη χρησιμοποίηση κυκλώματος MECC, σε δυο εκ των οποίων διενεργήθηκε αντικατάσταση της κατιούσης θωρακικής αορτής και στους άλλους δύο τοποθετήθηκαν ασκευές υποστήριξης της αριστερής της κοιλίας, καθώς και **«Η ελάχιστη επεμβατική εξωσωματική κυκλοφορία (MECC) ελαττώνει την επίπτωση των μείζονων ανεπιθύμητων συμβαμάτων σε ασθενείς υψηλού εγχειρητικού κινδύνου που υποβάλλονται σε επέμβαση αορτοστεφανιαίας παράκαμψης. Προοπτική τυχαιοποιημένη μελέτη»**, υπό τους Αστερίου Χ., Αντωνίτη Π., Κωνσταντίνου Δ., Δελιόπουλο Α., Τόσσιο Π., Αναστασιάδη Κ. (9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χειρουργών Καρδιάς, Θώρακος & Αγγείων, Θεσσαλονίκη, 2012), στην οποία διαπιστώθηκε ότι η χρήση των συστημάτων MECC, σχετίζεται με μειωμένη επίπτωση εμφάνισης μετεγχειρητικών μείζονων ανεπιθύμητων συμβαμάτων, μετά από επεμβάσεις αορτοστεφανιαίας παράκαμψης, ενώ η προστατευτική επίδραση σε ασθενείς υψηλού εγχειρητικού κινδύνου κρίνεται σημαντική.

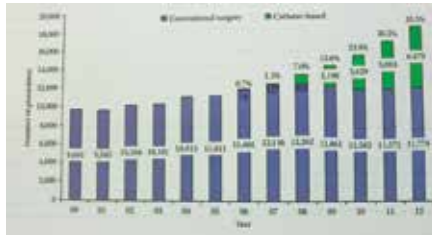
2. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΒΑΛΒΙΔΟΠΑΘΕΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΚΑΘΗΤΗΡΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ

Η παραδοσιακή αντιμετώπιση των βαλβιδοπαθειών, έως τις αρχές της νέας χιλιετίας, συνδεδόνταν ως γνωστόν με τη χειρουργική επιδιόρθωση ή αντικατάσταση της πάσχουσας βαλβίδας. Ωστόσο, η πρώτη τοποθέτηση διακαθητηριακής αορτικής βαλβίδας από το Γάλλο Alan Cribier το 2003, με τη μέθοδο TAVI, άλλαξε τα δεδομένα ειδικότερα στον τομέα αντιμετώπισης της αορτικής στένωσης. Με την πρόοδο της τεχνολογίας, τη βελτίωση των συσκευών, την απόκτηση εμπειρίας και την ανάπτυξη νέων τεχνικών τοποθέτησης, δημιουργήθηκε ένα διαφορετικό επεμβατικό πεδίο –τόσο στην Καρδιολογία όσο και την Καρδιοχειρουργική-, στο οποίο αργότερα συμπεριελήφθη και η αντιμετώπιση της ανεπάρκειας μιτροειδούς βαλβίδας, με τη μέθοδο Mitraclip. Οι εν λόγω διακαθητηριακές μέθοδοι απευθύνονται διεθνώς, βάσει των επίσημων κατευθυντήριων οδηγιών, σε ανεγχείρητους ή υψηλού χειρουργικού κινδύνου ασθενείς, ωστόσο η χρήση τους στην καθημερινή πρακτική αυξάνεται ραγδαία, καθώς συνδέονται με μικρή περιεπεμβατική θνητότητα, μείωση των επιπλοκών και ταχεία ανάρρωση του ασθενούς. Τροχοπέδη, βέβαια, παραμένει η παραβαλβιδική διαφυγή, αλλά και η ανάγκη τοποθέτησης βηματοδότη σε σεβαστό ποσοστό ασθενών.

Όσον αφορά στη χώρα μας, η μέθοδος TAVI εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στο Νοσηλευτήριο «Ωνάσειο Κ.Κ.», το Νοέμβριο του 2007, από τον Καρδιολόγο Κωνσταντίνου Σπάργια, ο οποίος εκπαιδεύτηκε για το σκοπό αυτό από τον Καναδό John Webb, ενός εκ των πρωτοπόρων στον εν λόγω τομέα. Υποστηριζόμενος από τον τελευταίο, ο οποίος κλήθηκε από το ίδρυμα, και με την αρωγή των Καρδιοχειρουργών Γεώργιου Σταυρίδη και Μάζην Χούρι, τοποθετήθηκαν οι τρεις πρώτες διακαθητηριακές αορτικές βαλβίδες, εγκαινιάζοντας ένα πρόγραμμα που παρέμεινε ενεργό έως και το 2010, όταν ο Κ. Σπάργιας αποχώρησε από το νοσηλευτήριο. Συνολικά, διενεργήθηκαν περί τις 100 TAVI, 72 εξ αυτών από τον προαναφερθέντα και τα μέλη της ομάδας του Διευθυντή Γρηγόριου Παυλίδη, ενώ οι υπόλοιπες 28 από τους προαναφερθέντες Καρδιοχειρουργούς, με διακορυφαία προσέλαση. Το Μάρτιο του 2008, πρόγραμμα TAVI ξεκίνησε στον ίδιο χώρο και ο Βασίλειος Βούδρης, Διευθυντής της Α' Καρδιολογικής Κλινικής, μετακαλώντας τον εμμευστή της μεθόδου, Alan Cribier, το οποίο παρέμεινε ενεργό έως τις μέρες μας και περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό τοποθετήσεων σε ετήσια βάση –σε αντίθεση με τη Β' Καρδιολογική Κλινική, στην οποία διενεργείται ένας μικρός αριθμός ανάλογων τοποθετήσεων.

▲
**Κωνσταντίνος Σπάργιας,
 Επεμβατικός Καρδιολόγος,
 Πρωτοπόρος της μεθόδου TAVI
 στην Ελλάδα**

▲
**Η ραγδαία αύξηση των διενεργούμενων TAVI στη Γερμανία,
 δημιουργεί την αίσθηση της πιθανής επικράτησης της μεθόδου
 στο σύντομο μέλλον**

